

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

IEVA AURYLAITĖ

VIETOS VALDŽIOS IR PILIEČIŲ SĄVEIKA
SOCIALINIAME TINKLE „FACEBOOK“:
LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ATVEJIS

Daktaro disertacija
Socialiniai mokslai, politikos mokslai (S 002)

2019, Kaunas

PADEKA

Sakoma, yra atitinkamas laikas (gr. *chronos*) ir vieta (gr. *kairos*), kuomet priimami sprendimai tampa lemtingi. Norėčiau padėkoti mokytojui prof. dr. Gintautui Mažeikiui ir prof. dr. Algiui Krupavičiui už priimtus sprendimus, dėl kurių aš įžengiau į akademinę bendruomenę, į tą nepaprastą erdvę, kurioje skleidžiasi intelektualiai mintis.

AČIŪ tariau mokslinei vadovei prof. dr. Eglei Butkevičienei už tai, kad visą doktorantūros studijų laikotarpį visada buvo šalia, sunkesnėmis akimirkomis suteikiant vertingus patarimus ir kartu džiaugiantis mano mažaisiais laimėjimais. Dėkoju už suteiktą laisvę klysti rengiant disertacijos turinį ir formuojant darbo struktūrą. Juk tik per ieškojimus galima rasti būtent tai, ko išties reikia.

Nuoširdžiai dėkoju mokslinei konsultantei prof. dr. Auksei Balčytyienei už tą gerą žodį, kuris paskatino pabaigti tai, ką pradėjau. Jūsų konsultacijų metu išsakyti vertingi patarimai padėjo pagerinti šio mokslinio darbo kokybę.

Dėkoju prof. dr. Thomas Andrew Bryer už suteiktą galimybę atlikti mokslinę stažuotę Centrinės Floridos universitete. Ši išvyka pripildė mano patirtį įvairiais kelionės įspūdziais ir išmokė, kad kartais reikia į iš pirmo žvilgsnio labai sudėtingus procesus pažvelgti kur kas paprasčiau¹.

Dėkoju visiems recenzentams (įskaitant ir neoficialius) už suteiktą dėmesį mano darbui, išsakytas pastabas ir patarimus. Tik Jūsų dėka šis darbas įgavo vertybinio svorto.

Ir, žinoma, dėkoju savo šeimai – tėčiui, broliams ir brangiausiajai mamai.

¹ Thank you very much Prof. Dr. Thomas A. Bryer for providing me with an opportunity for a research internship at the University of Central Florida. This trip allowed me to experience different travel impressions and taught, that sometimes we need to take a simpler approach at processes that look very complex at first glance.

Disertacija rengta 2014–2018 metais Kauno technologijos universiteto Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultete, Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultete. Mokslinius tyrimus rėmė Lietuvos mokslo taryba.

Mokslinis vadovas:

Prof. dr. Eglė BUTKEVIČIENĖ (Kauno technologijos universitetas, socialiniai mokslai, politikos mokslai S 002).

Mokslinis konsultantas:

Prof. habil. dr. Auksė BALČYTIENĖ (Vytauto Didžiojo universitetas, socialiniai mokslai, politikos mokslai S 002).

Interneto svetainės, kurioje skelbiama disertacija, adresas:

<http://ktu.edu>

Redagavo:

Edita Bačėnė

© I. Aurylaitė, 2019

ISBN 978-609-02-1644-6

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

TURINYS

ĮVADAS.....	13
1. TEORINIAI VIETOS VALDŽIOS IR PILIEČIŲ SĄVEIKOS ASPEKTAI.....	23
1. 1. Vietos valdžia demokratinėje politinėje sistemoje.....	23
1. 2. Piliečių elektroninis dalyvavimas vietos savivaldoje.....	32
1. 3. Naujųjų medijų logikos specifika.....	37
1. 4. Vietos valdžios ir piliečių sąveika socialiniame tinkle „Facebook“.....	52
2. VIETOS VALDŽIOS IR PILIEČIŲ SĄVEIKA SOCIALINIAME TINKLE „FACEBOOK“: TYRIMO METODOLOGIJA.....	70
2. 1. Kiekybinės turinio analizės metodas: duomenų atranka ir imtis.....	72
2. 2. Kokybinės turinio analizės metodas: duomenų atranka ir imtis.....	77
2. 3. Interviu analizės metodas: duomenų atranka ir imtis.....	80
3. VIETOS VALDŽIOS IR PILIEČIŲ SĄVEIKA SOCIALINIAME TINKLE „FACEBOOK“: TYRIMO REZULTATAI.....	83
3. 1. Lietuvos savivaldybių informacijos viešinimo strategijos socialiniame tinkle „Facebook“.....	83
3. 2. Lietuvos savivaldybių viešinamos informacijos turinys socialiniame tinkle „Facebook“.....	102
3. 3. Vietos valdžios ir piliečių sąveikos bruožai socialiniame tinkle „Facebook“.....	112
IŠVADOS.....	125
1 priedas. Informanto sutikimas.....	128
2 priedas. Interviu klausimai.....	129
3 priedas. „Quintly“ programos duomenys.....	130
4 priedas. Tauragės rajono savivaldybės skelbiama informacija socialiniame tinkle „Facebook“.....	138
5 priedas. Kauno miesto savivaldybės skelbiama informacija socialiniame tinkle „Facebook“.....	141

6 priedas. Kauno miesto ir Šiaulių miesto savivaldybių skelbiama informacija socialiniame tinkle „Facebook“	142
7 priedas. Šiaulių miesto savivaldybės skelbiama informacija socialiniame tinkle „Facebook“	143
8 priedas. Kauno miesto savivaldybės atsakymai į piliečių klausimus socialiniame tinkle „Facebook“	144
9 priedas. Savivaldybių viešinamos informacijos turinys socialiniame tinkle „Facebook“	145
Literatūra.....	172

LENTELĖS

Lentelė 1. Demokratijos modelių charakteristika.....	28
Lentelė 2. Piliiečių dalyvavimo tipologijos modelis.....	33
Lentelė 3. Elektroninio dalyvavimo charakteristika.....	35
Lentelė 4. Lietuvos savivaldybių užregistruotos paskyros socialiniame tinkle „Facebook“.....	75
Lentelė 5. Socialinio tinklo „Facebook“ funkcijos.....	78
Lentelė 6. Informantų charakteristika.....	81
Lentelė 7. Lietuvos savivaldybių sukurtos paskyros socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.).....	100
Lentelė 8. Kauno miesto savivaldybės viešinama informacija socialiniame tinkle „Facebook“.....	103
Lentelė 9. Kauno miesto ir Šiaulių miesto savivaldybių viešinama informacija socialiniame tinkle „Facebook“.....	104
Lentelė 10. Šiaulių miesto savivaldybės viešinama informacija socialiniame tinkle „Facebook“.....	105
Lentelė 11. Vietos valdžios viešinamos informacijos temų rakursas socialiniame tinkle „Facebook“.....	107
Lentelė 12. Savivaldybių viešinamos informacijos turinys socialiniame tinkle „Facebook“.....	111
Lentelė 13. Informacijos viešinimo strategija.....	114
Lentelė 14. Vietos valdžios ir piliečių sąveikos specifika.....	115
Lentelė 15. Politinio sprendimo priėmimo procesas skaitmeninėje viešojoje erdvėje.....	118
Lentelė 16. Informacinės visuomenės lūkesčiai ir iššūkiai.....	119

PAVEIKSLĖLIŲ SĄRAŠAS

Paveikslėlis 1. Informacinio vadybinio proceso aspektai.....	45
Paveikslėlis 2. Komunikacijos matrica.....	61
Paveikslėlis 3. Vietos valdžios ir piliečių sąveika socialinėse medijose, teorinis modelis.....	69
Paveikslėlis 4. Lietuvos savivaldybių ir piliečių sąveika socialiniame tinkle „Facebook“, tyrimo modelis.....	70
Paveikslėlis 5. 2016 m. balandžio mėn. pirmaujantys socialiniai tinklai pasaulyje.....	73
Paveikslėlis 6. Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas.....	84
Paveikslėlis 7. Lietuvos savivaldybių paskyrų pranešimo pobūdis socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.).....	86
Paveikslėlis 8. Lietuvos savivaldybių paskyrose skelbiamų pranešimų tipai socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.).....	87
Paveikslėlis 9. Lietuvos savivaldybių paskyrose skelbiamų pranešimų mastai per paros ir savaitės laiką socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.).....	88
Paveikslėlis 10. Lietuvos savivaldybių paskyrose skelbiamų pranešimų vartojimo mastai per paros ir savaitės laiką socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.).....	89
Paveikslėlis 11. Lietuvos savivaldybių paskyrų sąveikos palyginimas socialiniame tinkle „Facebook“ per paros ir savaitės laiką (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.).....	90
Paveikslėlis 12. Lietuvos savivaldybių paskyrų sąveika per savaitę socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.).....	91
Paveikslėlis 13. Lietuvos savivaldybių paskyrų sąveikos per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.).....	92
Paveikslėlis 14. Lietuvos savivaldybių paskyrų sąveikos per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.).....	93
Paveikslėlis 15. Lietuvos savivaldybių paskyrų sąveikos per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.).....	94

Paveikslėlis 16. Lietuvos savivaldybių paskyrų sąveikos per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.).....	95
Paveikslėlis 17. Lietuvos savivaldybių paskyrų sąveikos per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.).....	96
Paveikslėlis 18. Lietuvos savivaldybių paskyrų sąveikos per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.).....	97
Paveikslėlis 19. Lietuvos savivaldybių paskyrų sąveikos per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.).....	98
Paveikslėlis 20. Lietuvos savivaldybių paskyrų sąveikos per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.).....	99
Paveikslėlis 21. Kauno miesto savivaldybės atsakymai į piliečių klausimus socialiniame tinkle „Facebook“.....	108
Paveikslėlis 22. Kauno miesto savivaldybių komentarai socialiniame tinkle „Facebook“.....	109
Paveikslėlis 23. Internetu naudojęsi gyventojai pagal amžių (proc.).....	121
Paveikslėlis 24. Savivaldos iššūkiai naudojant socialines medijas.....	122

VARTOJAMŲ SAŲOKŲ IR TERMINŲ ŽODYNĖLIS

Antrosios kartos saityno platforma (Web 2.0) – anglų kalbos sutrumpinimas Web 2.0 gali būti verčiamas į lietuvių kalbą pasitelkiant „internetinės erdvės“ (Birbilaitė, 2013) koncepcijos atitikmeniu. Antrosios kartos saityno platforma yra virtuali erdvė, kurioje interneto vartotojai bendrauja pagal tinklą ir gali naudoti, viešinti ir kurti informaciją. Antrosios kartos saitynui yra priskiriami socialiniai tinklai.

Atliepiamumas (angl. *responsiveness*)² – organizacijos ar žmogaus reakcijos. Vietos savivalda gali būti atliepi piliečiams, kuomet įgyvendina savo veiklą atsižvelgiant į piliečių reiškiamą nuomonę apie vietos valdymą ir priimamus sprendimus, tiesiogiai ar netiesiogiai paveikiančius bendruomenę. Vietos savivaldos atliepiamumas įgyvendinamas kaip teritorinio administracinio vieneto skiriamų funkcijų vykdymas, kurias nustato įstatymas. Vietos savivaldos atliepiamumas yra reakcijos į vykdomą veiklą bendruomenėje. Atliepiamumas įsigali pagal dvi galimybes: pirma, pagal piliečių atitinkamas reakcijas į vietos savivaldos vykdomą veiklą; antra, pagal vietos valdžios reakcijas į piliečių teikiamas iniciatyvas tvarkant viešuosius reikalus.

Elektroninis dalyvavimas – naudojant technologijas informavimo ir konsultavimo priemonė, įgalinanti piliečius dalyvauti politinio sprendimo priėmimo procese. El. dalyvavimas padeda patogiai ir veiksmingai įtraukti piliečius į savivaldos sprendimų priėmimo procesą (Milio, 2007).

Informatyvumas (angl. *informativeness*) – informavimo sukiamas poveikis socialinių tinklų vartotojams. Informatyvumas atskleidžia suteikiamos „informacijos kokybę“ (Han, 2014, p. 124).

Naujosios medijos yra interneto antrosios kartos saityno (Web. 2.0) platforma, kuriai priskiriamos socialinės medijos – socialiniai tinklai. Naujųjų medijų specifika ir tam tikros komunikacijos savybės yra išreiškiamos naujųjų medijų logikos atitikmeniu. Socialinės medijos yra tinklalapiai ir programos, kurios leidžia jų vartotojams kurti ir dalintis turiniu arba jų dėka būti socialinių grupių tinklo dalimi (Oxford Dictionaries, 2018). Darbe daugiausiai dėmesio skiriama populiariausio socialinio tinklo „Facebook“ analizei.

Politinė komunikacija yra politinės informacijos perdavimo procesas, kurio dėka informacija cirkuliuoja tarp atskirų politinės sistemos elementų, taip pat tarp politinės ir socialinės sistemų (Laurėnas, 2001, p. 204).

Savivaldybė yra valstybės teritorijos administracinis vienetas, turintis juridinio asmens statusą bei LR Konstitucijos laiduotą savivaldos teisę, įgyvendinamą per savivaldybės tarybą. Savivaldybės teikia pagrindinę funkciją, kuri yra įstatymų

² Cambridge Dictionary. Prieiga per internetą: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/responsiveness> [žiūrėta 2019.04.08].

savivaldybėms priskirtos viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo funkcijos³.

Sąveika (angl. *interaction*) – santykis tarp informacijos siuntėjo ir gavėjo. Pasak G. P. Landow, sąveikoje autorius ir skaitytojas yra lygiaverčiai interpretatoriai (Landow, 1997), tad sąveikos atsiradimą lemia informacijos siuntėjas ir gavėjas. Informacijos sąvoka glaudžiai siejasi su interaktyvumo (angl. *interactivity*) koncepcija, nes interaktyvumas yra informacijos perdavimas komunikacijos procese (Ariel, Avidar, 2015, p. 21), o sąveika koncentruojasi į konkretų komunikacijos proceso veiksmą. Socialinių medijų platformoje sąveika atsiranda tik tuomet, kai auditorija reaguoja į skelbiamą informaciją pagal socialinių tinklų kuriamas galimybes. Socialinio tinklo „Facebook“ reakcijos identifikuojamos pagal atitinkamus sąveikos tipus⁴.

Subsidiarumas (angl. *subsidiarity*) – vienas iš viešojo administravimo principų, reiškiantis, kad sprendimai turi būti priimami kiek galima arčiau piliečių (arba kiek galima žemesniu valdymo lygiu). Principas kilęs iš katalikų socialinės nuostatos, kad visuomenė turi nesikišti į sritis, kuriose šeima pati gali priimti sprendimus. Subsidiarumą mini jau Tomas Akviniėtis, klasikinis apibrėžimas pateikiamas Pijaus XI enciklopedijoje *Quadragesimo Anno* (1931). ES kontekste šis principas reiškia, kad ES neturi imtis veiksmų, nebent jie būtų efektyvesni lyginant su nacionalinėmis, regioninėmis ar vietos alternatyvomis. Lietuvos viešojo administravimo įstatyme teigiama, kad Lietuvos viešojo administravimo sistema referuojama vadovaujantis subsidiarumo principu. Tai reiškia, kad aukštesnėms institucijoms neturėtų būti priskiriamos funkcijos, kurias gali atlikti žemesniosios institucijos ar kt. asmenys (Politikos mokslų enciklopedinis žodynas, 2007, p. 130).

Vietos valdžia yra savivaldybės institucijos ir įstaigos, kiti subjektai, turintys teisės aktų suteiktus įgaliojimus, atliekantys jiems pavestas administravimo funkcijas ir atsakingi už šių funkcijų įgyvendinimą⁵.

Vietos savivalda yra vietinės valdžios organai, įstatymų nustatytose ribose turintys teisę ir gebėjimą tvarkyti ir valdyti pagrindinę viešųjų reikalų dalį, už tai prisiimdami pilną atsakomybę ir vadovaudamiesi vietos gyventojų interesais (Europos vietos

³ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. Lietuvos Respublikos Seimas, (1994). 3 straipsnis. Prieiga per internetą <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/oldsearch.preps2?Condition1=240620&Condition2=> [žiūrėta 2016–05–03].

⁴ Mėgsta (angl. *Like*); Myli (angl. *Love*); Juokinga (angl. *Haha*); Nustebimas (angl. *Wow*); Liūdna (angl. *Sad*); Piktumas (angl. *Angry*); Dalinimasis (angl. *Share*); Komentavimas (angl. *Comment*).

⁵ Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. Lietuvos Respublikos Seimas, (1994). 3 straipsnis. Prieiga per internetą <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/oldsearch.preps2?Condition1=240620&Condition2=> [žiūrėta 2019–06–18].

savivaldos chartija, 1999)⁶. Vietos savivalda yra įstatymo nustatyto valstybės teritorijos administracinio vieneto nuolatinių gyventojų bendruomenė, kuri turi Konstitucijos laiduotą savivaldos teisę, savitvarką ir savaveiksmiškumą pagal Konstitucijos ir įstatymų apibrėžtą kompetenciją⁷.

⁶ Europos vietos savivaldos chartija. (1999). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.48874> [žiūrėta 2018.06.23].

⁷ *Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas*. Lietuvos Respublikos Seimas, (1994). 3 straipsnis. Prieiga per internetą http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=415107 [žiūrėta 2016.04.17].

SANTRUMPOS

El. dalyvavimas/demokratija/valdžia – (angl. *electronic participation/democratic/government*) elektroninis dalyvavimas/demokratija/valdžia.

ES – Europos Sąjunga.

IKT – informacinės komunikacinės technologijos.

LR – Lietuvos Respublika.

NET – internetas.

SSRS – Sovietų Sąjunga.

Web 2.0 – antrosios kartos saityno platforma.

IVADAS

Darbo aktualumas

Liberalizmo tradicijoje akcentuojama demokratijos principų taikomumo praktikoje dilema, todėl pliuralistinės demokratijos šalininkai skiria kur kas daugiau dėmesio analizuodami normatyvines implikacijas politiniame gyvenime. Ankstesniuose dalyvavimo demokratijos teorijos darbuose (Pateman, 1970; 1985; Macphersonas, (cit. Held, 2002) buvo akcentuojamos piliečių galimybės tiesiogiai paveikti politinio sprendimo priėmimo procesą išreiškiant pilietines nuomones apie tam tikrus politinius klausimus ir jų sprendimus. Vėlesniuose dalyvavimo demokratijos teorijos darbuose (Barber, 2003; Strömbäck, 2005; 2008; 2013; 2014) piliečių dalyvavimas politikoje traktuojamas kaip tęstinis procesas, užimantis ilgą laikotarpį. Liberalios demokratijos principai yra informatyvumas (angl. *informativeness*) ir atliepiamumas (angl. *responsiveness*), būtent šie principai padeda užtikrinti demokratijos įgyvendinimą visuomenėje. Politikos institutai, viešindami informaciją piliečiams, užtikrina politikos išrinktųjų veiklos skaidrumą, o vietos valdžios ir piliečių reakcijos į informaciją apie įgyvendinamą politiką įprasmina atliepiamumo kriterijų. Sąlygas politiniam atliepiamumui atsirasti sudaro ne tik piliečiai, bet ir politikos veikėjai (politiniai institutai), inicijuodami svarstymus ir diskusijas apie aktualias pilietines temas.

Vietos valdžia, būdama arčiausiai piliečių, bando juos įgalinti dalyvauti politinio formavimo ir įgyvendinimo procesuose. Politinės komunikacijos sėkmę lemia savivaldos sukuriama galimybė – informavimo priemonės, atskleidžiančios šiuolaikinės visuomenės pilietinio dalyvavimo tendencijas, ir tinkami būdai, padedantys piliečiams įsitraukti į politinį gyvenimą vietos savivaldoje. Į tai reaguojant, būtų itin aktualu svarstyti, kaip, esant naujoms komunikacinėms galimybėms, keičiasi savivaldos institucijų ir piliečių sąveika. Kitaip sakant, svarbu gilintis, kokių komunikacinių veiksnių ir priemonių pasitelkia (ir ar jas apskritai naudoja) vietos valdžios institucijos ir kaip į visas šias pastangas reaguoja piliečiai.

Vietos valdžia siekia paskatinti piliečius dalyvauti politikoje naudojant el. dalyvavimo strategijas. El. dalyvavimas yra organizuotas informacijos viešinimas, padedantis politiniams institutams įgalinti piliečius dalyvauti politikoje. Nors šis įrankis suteikia galimybę pasireikšti piliečių dalyvavimui ir atliepia informacinės visuomenės tendencijas, jo taikymas praktikoje yra ganėtinai sudėtingas. El. dalyvavimas yra sudėtingai įgyvendinamas vietos savivaldos lygmenyje (Malina, 2003; Gibson, Andrea, Stephen, 2004; Chadwick, 2006). Užsienio tyrėjai daugiausiai išvalgę yra pateikę vertindami piliečių dalyvavimo būdus ir jų kaitą elektroninėje erdvėje, svaresnių interpretacijų apie naują tokio dalyvavimo kokybę dar stinga, todėl kaip tik į tai ir siekiama susitelkti šiame moksliniame darbe. Kuriantis naujosios el. dalyvavimo formoms, politiniai institutai yra suinteresuoti identifikuoti sėkmingas informacijos viešinimo strategijas, kurios padėtų piliečiams įsitraukti į politinį gyvenimą ir užtikrintų politinio proceso legitimumą.

Kiekvienoje valstybėje el. dalyvavimas yra išskirtinis, todėl yra svarbu atskleisti el. dalyvavimo strategijas Lietuvos vietos savivaldoje. 2017 m. ES „Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas (*Digital Economy and Society Index*)⁸“ parodo žemesnį Lietuvos el. dalyvavimo indekso koeficientą palyginus su kitomis ES šalimis (lydere – Olandija ar Skandinavijos šalimis – Danija, Švedija bei Suomija). Daugiausiai skatinama el. dalyvavimo strategija yra „iš apačios į viršų (angl. *bottom-up*)“. „Sąjunga yra vienintelė išeitis, kuri Europai suteiks galimybę spręsti XXI a. iššūkius, kurie daro įtaką vietos gyventojams mūsų miestuose ir regionuose. Mūsų metodas yra paprastas: kurti Europą „iš apačios į viršų“ dalyvaujant Europos piliečiams“ (Lambertz, 2017). El. dalyvavimo strategija „iš apačios į viršų“ yra būdas, padedantis piliečiams tiesiogiai dalyvauti politikoje atstovaujant savo interesus ir sulaukiant atgarsio politiniuose procesuose. Taip atsiranda dialogas tarp vietos valdžios ir piliečių. El. dalyvavimo strategija „iš viršaus į apačią (angl. *top-down*)“ yra būdas, padedantis užtikrinti atstovaujamos demokratijos procedūras. Vietos valdžia, priimdama politinius sprendimus, derina asmens, grupių interesus su visuomeniniu interesu. Skirtingų interesų konsensusas pasiekiamas tik tarpusavyje sąveikaujant skirtingiems politiniams aktoriams. Šiuo atveju, vietos savivaldai sąveikaujant su piliečiais, yra pasiekiamas legitimumas, kuomet piliečiai pripažįsta savo vietos valdžios vykdomą veiklą, o vietos valdžia – piliečiams rūpimus klausimus ir svarbias problemas.

Politiniai institutai yra įpareigoti teikti informaciją piliečiams apie savo vykdomą veiklą, priimamus sprendimus ir viešinti politinę darbotvarkę. Atsižvelgiant į teisės aktų reglamentavimą, galima teigti, kad vietos valdžia turi sukurti tinkamas galimybes piliečiams dalyvauti politikoje, tačiau vietos valdžios informacijos suteikimas piliečiams yra reglamentuotas pernelyg abstrakčiai (Mažylis, 2006, p. 73), todėl tampa sunku nustatyti organizuotą informacijos viešinimą piliečiams vietos savivaldos lygmenyje. Šiame darbe detalesnis dėmesys skiriamas vietos valdžios galimybėms dalintis informacija socialinėse medijose pagal atitinkamai identifikuojamą naujųjų medijų logiką.

Piliečių įsitraukimo į politinių reikalų svarstymą problemos nuolatos atsiduria mokslo klausimus keliančių tyrėjų ir viešosios politikos praktikų susidomėjimo centre. Analizuojant naujausias mokslines įžvalgas, pastebimas akivaizdus atotrūkis tarp to, kiek su politika susijusios informacijos pasiekia piliečius, ir to, kaip jie į tai reaguoja ir ar apskritai įsitraukia į viešosios politikos klausimų svarstymus (Grabe, Myrick, 2016). Šis didėjantis atotrūkis yra įvardijamas ir kaip vienas šiuolaikinio demokratinio gyvenimo paradoksų. Nors viešojoje erdvėje nestinga politinių įvykių ir įvairaus pobūdžio informacijos apie juos, tai nesužadina didesnio piliečių domėjimosi politika. Kitaip sakant, vien tik informacijos gausa nėra pakankamas veiksnys, skatinantis piliečius įsitraukti į viešuosius reikalus. Dar daugiau – tarp naujesnių mokslinių įžvalgų yra ir tokių, kuriose be išlygų įvardijama, jog

⁸ *Digital Economy & Society*. Digital Single Market (DESI). Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi> [žiūrėta 2018.06.23].

šiuolaikinėse visuomenėse tiesiog nereikėtų tikėtis gausaus piliečių dalyvavimo (Parvin, 2015). Remiantis šią minimalistinę demokratinio dalyvavimo versiją palaikančiomis išvalgomis, pakaks tokio demokratinio gyvenimo kūrimo veiksmo, kuriuo nereikalaujama visa apimančio ir nuolatinio visų piliečių dalyvavimo.

Atlikta daug tyrimų, pasitelkiančių „viešosios erdvės“ normatyvinę sąvoką, kurioje įprasminamos pamatinės demokratinio viešojo kalbėjimo ir sprendimų priėmimo sąlygos, o politinės valdžios „reakcijai“ arba „atliepiamumui“ šiuolaikiniuose moksliniuose darbuose tenka kur kas mažesnis vaidmuo. Kaip tik dėl šios priežasties ir dėl specialiai keliamų naujų klausimų, susijusių su interaktyvios komunikacinės aplinkos aspektais, šiame moksliniame darbe daugiausiai susitelkiama ties vietos valdžios ir piliečių sąveika (angl. *interaction*), detaliau aptariant atliepiamumą – grįžtamąjį ryšį. Sąveikos koncepcija yra įvairiai aiškinama ir interpretuojama, tad šiame darbe gilinamasi būtent į vietos valdžios ir piliečių santykį, atsižvelgiant į platų piliečių dalyvavimo spektrą, pasižymintį skirtingais dalyvavimo tipais, sukeliančiais vis skirtingą įtaką svarstant įvairius klausimus ir (ne)priimant atitinkamus sprendimus. Tradiciniuose komunikacijos modeliuose informacijos sklaida tarp siuntėjo ir gavėjo (auditorijos) gali sutelkti arba atskirti piliečius. Naujųjų medijų aplinkoje atsiradus galimybei plėtoti grįžtamąjį ryšį, skelbiamą informaciją galima koreguoti, tad sąveika pareikalauja konkretaus veiksmo (reakcijos) iš komunikacijos dalyvių (vietos valdžios ir/ar piliečių).

Naujųjų medijų logikos pagrindinis atributas yra grįžtamasis ryšys iš auditorijos, tačiau politiniai institutai, siekdami išlaikyti formalų įvaizdį, viešindami informaciją, neatsižvelgia į atliepiamumo kriterijaus taikymą. Socialinėse medijose informacija yra srautinė, tad norint sulaukti pakankamo dėmesio iš auditorijos, informacija turi būti aiškiai perteikiama auditorijai. Lietuvos savivaldybės, siekdamos reprezentuoti operatyvią informaciją, pristato tik politinio sprendimo priėmimo rezultatus ir neatsižvelgia į platesnį kontekstą, t. y. politinių klausimų inicijavimą ir diskusijas. Organizuotas informacijos viešinimas gali padėti išvengti konfrontacijos tarp politinio instituto informacijos viešinimo formalumo ir naujųjų medijų operatyvumo. Savivaldybės, vykdydamos savo veiklą, taikydamos informatyvumo principą, padeda darbuotojams tinkamai pasiskirstyti darbo pareigomis pagal jų turimas kompetencijas ir didina piliečių pasitikėjimą valdžia. Ne mažiau svarbus principas yra atliepiamumas, padedantis įvertinti išorines politinės komunikacijos perspektyvas vietos savivaldos lygmenyje, atsižvelgiant į piliečių keliamus lūkesčius valdžios atžvilgiu. Atliepiamumas yra įgyvendinamas informacijos siuntėjui (politiniams institutams) reaguojant į informacijos gavėjo (piliečių) komentarus ir koordinuojant tolimesnę diskusijų eigą.

Habermasas laikosi pozicijos, kad nuo XX a. viešoji erdvė nebeatlieka ankstesniais laikotarpiais jai būdingų funkcijų, todėl viešoji erdvė nebetenka savo konceptualaus pagrįstumo. Socialinėse medijose atsirandantis grįžtamasis ryšys tarp vietos valdžios ir piliečių suteikia galimybę tinkamai išnaudoti socialinių medijų įrankį skatinant piliečius aktyviai dalyvauti politikoje: informuojant, konsultuojant ir svarstant politinius sprendimus skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Naujosios medijos turėtų praplėsti tradicinių medijų funkcijas, todėl darbe siekiama atskleisti plačias

socialinių medijų naudojimo perspektyvas. Tradicinių medijų perduodama žinutė yra transliuojama plačiajai auditorijai, tad pranešimas tiksliau atkartoja realybėje nutikusius įvykius. Naujų medijų pagalba perduodama žinutė auditorijai yra nuolat koreguojama, taigi realumas kas kartą perkuriamas ir įgyja didesnio masto interpretacijų. Vietos valdžia, komunikuodama su piliečiais, taiko linijinį komunikacijos modelį, nes siekia išlaikyti skelbiamų pranešimų formalųjį politinį turinį, tačiau ši pozicija socialiniuose tinkluose nepateisina visų interaktyviosios komunikacijos funkcijų. Savivaldybės, viešindamos informaciją piliečiams, turėtų naudoti tradicines ir naujas medijas. Lietuvos savivaldybės informaciją viešina per tradicines medijas – televiziją, radiją ir spaudą, rečiau pasitelkia naujas medijas dėl sudėtingai įgyvendinamų šios platformos funkcijų.

Politiniai institutai siekia plėtoti efektyvią komunikaciją su piliečiais ir tam naudoja socialinius tinklus. „Facebook“ yra vienas iš populiariausių socialinių tinklų pasaulyje, jis jungia 1,59 mlrd. aktyvių vartotojų (*The Statistics Portal: Statistics and Studies from more than 18,000 Source*)⁹. Piliečiai kasdien įsitraukia į šį socialinį tinklą, kuriuo Lietuvoje naudojasi apie 68 proc. internetų, jis išlaiko daugiausiai vartotojų turinio socialinio tinklo poziciją¹⁰. Nuo 2010 m. ir Lietuvos savivaldybės jame pradėjo kurti savo paskyras, virtualiąsias bendruomenes. Tai daro pagal platformos joms suteikiamas sąlygas. Lietuvoje yra 60 savivaldybių, šiuo metu¹¹ 52 savivaldybės turi paskyras socialiniame tinkle „Facebook“. Savivaldybių susidomėjimas šia platforma yra nepakankamai išsamiai paaiškinamas, todėl išlieka svarbu aptarti piliečių dalyvavimo politikoje tipus ir jų sukeltą įtaką priimant politinius sprendimus socialinėse medijose.

Temos iširtumas

Moksliniai tyrinėjimai apie el. dalyvavimą yra gausiai diskutuojami akademinėje bendruomenėje (Norris, 2003; Gibson, Lusoli, Ward, 2005; Macintosh, Angus, 2008; Lironi, 2016). 2012 m. A. E. Howard parengė išsamų darbą „Prisijungimas prie bendruomenių: kaip vietos savivalda pasitelkdama socialines medijas įpareigoja piliečius“¹². Šiame darbe buvo pristatyti tyrimo rezultatai, atskleidžiantys tai, kad socialinės medijos gali būti naudojamos kaip įrankis, padedantis piliečius paskatinti dalyvauti politinių sprendimų priėmimo procese. 2015 m. J. Firmstone ir S. Coleman pristatė savo darbą „Visuomenės įsitraukimas į vietos

⁹ Statista – *The Statistics Portal*. Prieiga per internetą: <http://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/> [žiūrėta 2018.06.23].

¹⁰ TNS LT: Lietuviai plečia naudojamų socialinių tinklų ratą. Prieiga per internetą: <http://www.tns.lt/lt/news/tns-lt-lietuviai-plecia-naudojamu-socialiniu-tinklu-rata/> [žiūrėta 2017.02.12].

¹¹ 2017 m. birželio mėn. 1 d.

¹² „Connecting with Communities: How Local Government is Using Social Media to Engage with Citizens (2012)“.

savivaldą: piliečių balsai ir įtaka virtualiose komunikacinėse erdvėse¹³. Pastarajame tyrime laikomasi nuostatos, kad Jungtinės Karalystės vietos valdžios komunikacija su piliečiais atskleidžia pilietiškumo padėtį vietos savivaldoje. M. C. Kittilson ir R. J. Dalton (2011), analizuodami Jungtinėse Amerikos Valstijose (JAV) mažėjantį socialinį kapitalą, koncentruojasi į naujas socialinio įsipareigojimo (angl. *engagement*) formas skirdami daug dėmesio piliečių sąveikoms, padedančioms kurti virtualiąją pilietinę visuomenę. Ankstesniuose moksliniuose tyrimuose internete plėtojamos sąveikos sulaukė skeptiško vertinimo, tačiau naujuosiuose tyrimuose el. dalyvavimas įgauna pozityvesnį vertinimą (Boulianne, 2009). Švedijos profesorius P. Dahlgren, atlikdamas mokslinius tyrinėjimus apie naujųjų medijų sukeltą įtaką demokratijai, akcentuoja naujųjų pilietinių dalyvavimo formų steigimosi svarbą priimant politinius sprendimus (Dahlgren, 2015, p. 30). 2017 m. B. Kalsnes, G. Enli ir A. O. Larsson (2017) ragino daugiau dėmesio skirti skirtingoms žmonių galimybėms prisijungti prie interneto, nes vartotojų aktyvumas yra nevienareikšmiškas, priklausantis nuo naujųjų medijų logikos identifikavimo, o tai atitinkamai lemia politikos sąveikos atsiradimą tarp politikų ir piliečių.

Moksliniai tyrinėjimai apie vietos valdžios ir piliečių sąveiką socialinėse medijose padeda įvertinti šiuolaikinės visuomenės bruožus ir medijų daromą poveikį piliečiams. Pastaraisiais metais JAV mokslininkai atliko daug mokslinių tyrinėjimų apie socialinių medijų sukeltą įtaką visuomenei, taikant informatyvumo ir atliepiamumo (Halpern, Gibbs, 2012; Mergel, 2013) principus. Tad, vertinant vietos valdžios ir piliečių sąveiką socialinėse medijose, svarbu taikyti pastaruosius kriterijus. Akademinėje bendruomenėje didelis dėmesys skiriamas politinių institutų – ministerijų, migracijos ir kitų subjektų – komunikacijai su piliečiais, naudojant naujas medijas. Pastarasis tyrinėjimų rakursas yra plėtojamas Skandinavijos šalyse, JAV, Australijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Norvegijos mokslininkai (Thorbjørnsrud, Figenschou, Ihlen, 2014) skyrė savo dėmesį aptariant mediatizacijos poveikį viešajai biurokratijai (angl. *public bureaucracies*). M. Fredriksson, T. Schilleman ir J. Pall (2015) įvardijo, kad Norvegijos savivaldos institucijos yra padariusios strateginių komunikacinių sprendimų, pakeitusių jų kasdienės darbo veiklas. Ir šis pasikeitimas įvardijamas kaip ryšio su piliečiais mediatizacija, t. y. medijų logikos (greičio, visų kitų savybių) paveiktas kasdienio darbo perstruktūravimas.

2012 m. JAV vieni pirmųjų K. Lovejoy ir G. D. Saxton gilinosi į nevyriausybinių organizacijų socialinių medijų naudojimą. Remdamasi šių mokslininkų pagrindinėmis idėjomis, 2017 m. Wanzhu Shi sėkmingai apsigynė disertaciją „Socialinių medijų ir suinteresuotų šalių santykiai nevyriausybines organizacijose“¹⁴ Centrinės Floridos universitete (JAV). Shi atliktas išsamus tyrimas naudojant „Quintly“ programą atskleidė, kodėl yra svarbu nevyriausybiniams organizacijoms strategiškai naudoti socialines medijas. Atsižvelgiant į šio tyrimo iniciatyvumą ir duomenų reprezentatyvumą, rengiant disertaciją 2015–2016 m. taip

¹³ „Public Engagement in Local Government: the Voice and Influence of Citizens in Online Communicative Spaces (2015)“.

¹⁴ „Social Media and Stakeholders’ Relationship in Nonprofit Organizations (2017)“.

pat buvo atliekamas kiekybinis tyrimas apie vietos valdžios ir piliečių sąveiką socialiniame tinkle „Facebook“ naudojant „Quintly“ programą.

Lietuvoje atliekant mokslinius tyrimus apie medijų poveikį demokratijai, R. Žiliukaitė (2004) akcentavo interneto naudojimo paskirties kriterijų, kuris siejamas su teigiamu arba neigiamu interneto sukeliama poveikiu socialiniams santykiams. Nors medijos yra vertinamos dviprasmiškai, jų naudojimo paskirtis ir informacijos valdymas išlieka pagrindiniais aspektais, lemiančiais demokratijos kokybę. A. Krupavičius ir L. Šarkutė teigia, kad „žiniasklaida sėkmingai atlieka piliečių dalyvavimo mobilizacijos funkciją, jei ji suteikia visuomenei reikalingų politinių žinių, skatina jos domėjimąsi politika, taip pat politines diskusijas bei dalyvavimą visais prieinamais kanalais, svarbiausias iš kurių yra rinkimai“ (Krupavičius, Šarkutė, 2004, p. 175).

Akademinėje bendruomenėje akcentuojama naujų politinio dalyvavimo formų ir naujų pilietinio dalyvavimo būdų tyrinėjimų svarba. Su interaktyviosios komunikacijos įsitvirtinimu užsimezga nauji politinio ir pilietinio dalyvavimo būdai (Balčytienė, Vinciūnienė, 2012, p. 5). Naujųjų dalyvavimo formų raiška siejasi su tradicinėmis dalyvavimo formomis. R. Petrauskienė ir R. Žilinskas (2013), atlikdami mokslinį tyrimą apie el. dalyvavimą Lietuvos vietos savivaldoje, paminėjo, kad didėja interneto įtaka rinkėjų aktyvumui. El. dalyvavimas gali padėti padidinti piliečių aktyvų dalyvavimą politikoje. Rinkimuose nedalyvaujantys piliečiai turėtų būti motyvuoti dalyvauti demokratinės politikos kūryboje kitomis formomis (Laurėnas, 2014, p. 213). Naujosios pilietinio dalyvavimo formos gali būti traktuojamos kaip alternatyva tradicinėms pilietinio dalyvavimo formoms. Naujosios pilietinės praktikos pasižymi socialinių tinklų organizuotumo svarba. A. Ramonaitė (2015) teigia, kad Lietuvoje trūksta pilietinių praktikų: „nėra taip, kad Lietuvoje yra mažai veiklių žmonių. Tiesiog neatsiranda pilietinių praktikų, kurios žmonėms būtų įprastos. Man keista, kodėl žmonės negali išeiti į savo kiemą susiorganizuoti talkos. Tačiau jeigu kas nors suorganizuoja, per televizorių pasako, kad reikia išeiti ir susitvarkyti, tai žmonės tą ir padaro“.

Lietuvos akademinėje bendruomenėje dažnai analizuojamos Lietuvos el. dalyvavimo formos neatsiejant nuo el. demokratijos ir el. valdžios koncepcijų (Paliulis, Pabedinskaitė, Šaulinskas, 2007; Petrauskas, Malinauskienė, Paražinskaitė, Vegytė, 2009, Riekašius, 2011). Nepaisant didelio susidomėjimo el. dalyvavimu, yra sudėtinga atskleisti teorinę perspektyvą, juolab apibrėžti aiškius teorinius rėmus, tad dažniausiai apsiribojama el. dalyvavimo formų taikomumu praktikoje. Atliekant mokslinius tyrimus apie el. dalyvavimą Lietuvos savivaldoje dažnai pasirenkamos internetinių svetainių valdymo analizės (Domarkas, Lukoševičienė, 2006; Urbušaitytė, Veikutis, 2010). Literatūroje mažai skiriama dėmesio Lietuvos savivaldybių paskyrų kūrimui socialiniuose tinkluose. Pastarajam atvejui galime priskirti 2015 m. „Pilietinės visuomenės instituto“ atliktą darbą „Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo viešosios politikos sprendimų priėmimo

procese stiprinimas¹⁵, kuriame pateikiamos įžvalgos apie Lietuvos savivaldybių kuriamų paskyrų aktyvumą socialiniame tinkle „Facebook“.

Tyrimo problema

Atlikta literatūros analizė rodo, kad trūksta mokslinių tyrimų apie Lietuvos savivaldybių sąveiką su piliečiais socialiniuose tinkluose ir atitinkamų įžvalgų, padedančių įvertinti ne tik piliečių aktyvumą socialinėse medijose, bet ir atskleisti demokratinių principų (informatyvumo ir atliepiamumo) taikomumą praktikoje. Vietos valdžia, būdama arčiausiai bendruomenės narių, nutolsta nuo piliečių, kuomet priimami politiniai sprendimai savarankiškai. Lietuvos gyventojai yra mažiausiai įtraukiami į sprendimų priėmimo procesus vietos savivaldoje¹⁶. Svarbu tinkamai įvertinti vietos valdžios galimybes ir būdus, padedančius piliečius įgalinti dalyvauti politikoje vietos savivaldos lygmenyje. Politiniai institutai, nesuteikiantys tinkamų galimybių piliečiams dalyvauti politiniame gyvenime ir neįvertinantys piliečių dalyvavimo būdų vietos savivaldoje, paskatina demokratinio stygiaus problemos įsivyravimą vietos savivaldoje. Demokratijos stygius yra technokratinis politikos procesas, kuriame stinga politikos (Wallace, Smith, 1995). Šį iššūkį galime pagrįsti J. Habermaso pasiūlyta legitimumo krizės (Habermas, 1973) formuluote, aiškinama sociopolitinės sistemos normatyvumo ir funkcionalumo nuotoliu. M. Castellsas, interpretuodamas Habermaso pasiūlytą legitimumo krizės aiškinimą, yra linkęs akcentuoti „piliečių savęs nepripažinimą visuomenės institucijose“ (Castells, 2008, p. 79), todėl galios santykiai turi būti iš naujo apibrėžiami (Sassen, 2006). Mažėjantis demokratijos legitimumas ES yra traktuojamas demokratijos stygiumi (Moravcsik, 2002). Pagrindinė piliečių dalyvavimo problema tampa nepasitikėjimas politiniais institutais. Atsižvelgiant į šią problemą, darbe socialinės medijos yra aiškinamos kaip įrankis, galimai padedantis įgalinti piliečius dalyvauti politikoje.

Darbo objektas yra vietos valdžios ir piliečių sąveika socialinėse medijose.

Darbo tikslas yra išanalizuoti Lietuvos vietos valdžios ir piliečių sąveiką socialiniame tinkle „Facebook“.

Darbo uždaviniai:

1. Atlikti vietos valdžios ir piliečių sąveikos specifikos socialinėse medijose teorinę analizę ir pagrįsti skirtingų teorijų pagrindu suformuotą analitinį modelį.

2. Parengti ir pagrįsti socialinių medijų naudojimo vietos valdžios ir piliečių komunikacijoje tyrimo metodologiją argumentuojant metodologinius tyrimo įgyvendinimo sprendimus ir metodiką.

¹⁵ Pilietinės visuomenės institutas. (2015). Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo viešosios politikos sprendimų priėmimo procese stiprinimas Prieiga per internetą: http://www.civitas.lt/wp-content/uploads/2015/08/VRM-tyrimo-ataskaita_final.pdf [žiūrėta 2015.04.12].

¹⁶ Pilietinės visuomenės institutas. Atvira valdžia: valdžios institucijų prieinamumo didinimas. (2007). Prieiga per internetą: <http://www.civitas.lt/research/atvira-valdzia-valdzios-instituciju-prieinamumo-didinimas/> [žiūrėta 2018.06.23].

3. Atlikti empirinį tyrimą ir, remiantis jo rezultatais bei teoriniu modeliu, sistemškai paaiškinti vietos valdžios ir piliečių sąveikos specifiką, atskleidžiant socialinių medijų kuriamas galimybes ir būdus įgalinti piliečius dalyvauti politikoje.

Ginamieji teiginiai:

1. El. dalyvavimas yra aktyvi piliečių dalyvavimo forma, kuomet el. dalyvavimas traktuojamas tinkama alternatyva tradiciniam piliečių dalyvavimui, tačiau tik Lietuvos miestų savivaldybės el. dalyvavimą vertina kaip tinkamą alternatyvą tradiciniam piliečių dalyvavimui politikoje, o Lietuvos rajonų savivaldybės el. dalyvavimo nepripažįsta kaip lygiavertės alternatyvos tradiciniam piliečių dalyvavimui politikoje.

2. Piliečių ir vietos valdžios sąveika yra abipusė komunikacija, kai yra plėtojamas informatyvumas ir atliepiamumas. Visos Lietuvos savivaldybės orientuotos į informatyvumą, tačiau atliepiamumas yra plėtojamas tik Lietuvos miestų savivaldybių sukurtose „Facebook“ paskyrose.

3. Socialinės medijos praplečia viešosios erdvės funkcijas, tokias kaip informatyvumas, mobilizacija ir pilietinio identiteto kūrimas. Informacijos viešinimo strategija socialiniame tinkle „Facebook“ gali padėti įgalinti piliečius dalyvauti politikoje, tačiau tokią strategiją turi tik nedaugelis Lietuvos savivaldybių.

4. Lietuvos savivaldybių komunikacijos turintys, viešinamas piliečiams socialiniame tinkle „Facebook“ reprezentuoja ne visą politikos proceso įgyvendinimą, o tik pasiektus veiklos rezultatus.

Tyrimo metodai:

Kiekybinė turinio analizė. Darbe pristatomi tyrimai apie Lietuvos savivaldybių sąveiką su piliečiais socialiniame tinkle „Facebook“. 2015–2016 m. buvo atlikta kiekybinė turinio analizė, identifikuotos Lietuvos savivaldybių informacijos viešinimo strategijos ir vertintas Lietuvos savivaldybių sukurtų paskyrų aktyvumas. Gauti rezultatai atskleidė informatyvumo ir atliepiamumo kriterijų svarbą siekiant išlaikyti subsidiarumo principą socialinėse medijose.

Kokybinė turinio analizė. 2015 m. buvo atlikta kokybinė turinio analizė, kurioje vertintas Lietuvos savivaldybių viešinamos informacijos turinys – piliečių (socialinio tinklo naudotojų) temų pozicionavimas sukurtose savivaldybių paskyrose. Atskleidus savivaldybių sukurtose paskyrose viešinamos informacijos turinio tematikos lauką, atsiranda galimybė identifikuoti savivaldybių informacijos viešinimo paskirtis socialiniame tinkle „Facebook“. Gauti rezultatai atskleidė, kad Lietuvos savivaldybių sukurtos paskyros turi patvirtinti autorystę, o viešinamos informacijos tematika neturėtų skirtis nuo politinio instituto vykdomos veiklos.

Pusiau struktūruotas interviu. 2016 m. buvo atlikti pusiau struktūruoti interviu su Lietuvos savivaldybių darbuotojais apie sąveikos specifiką socialiniame tinkle „Facebook“. Naujųjų medijų logika pasižymi atsirandančiu grįžtamuju ryšiu ir informacijos viešinimo operatyvumu, tačiau politinio instituto – savivaldybių – skelbiama informacija yra ganėtinai formali, orientuota į vienkryptę komunikaciją.

Vietos valdžia inicijuoja piliečių įsitraukimą į politinio sprendimo procesą tik tuomet, kai organizuotai viešina informaciją socialiniame tinkle ir el. dalyvavimą traktuoja kaip alternatyvą politiniam dalyvavimui.

Disertacijos struktūros ir turinio pristatymas

Disertaciją sudaro įvadas, trys pagrindinės dalys, apimančios disertacijos tyrimo teorinę, metodologinę ir empirinę dimensijas, disertacijos pabaigoje pateikiamos išvados, nuorodos į naudotus literatūros šaltinius ir priedai.

Disertacijos pirmojoje dalyje „*Teoriniai vietos valdžios ir piliečių sąveikos aspektai*“ aptariamas vietos savivaldos išskirtinumas demokratinėje politinėje sistemoje, daugiau dėmesio skiriant demokratijos principams – informatyvumui ir atliepiamumui. Darbe analizuojamos piliečių dalyvavimo formos gilinantis į įsitraukimo būdus vietos savivaldoje pagal el. dalyvavimo tipologiją. Taip pat pristatoma demokratijos modelių charakteristika, siekiant išlaikyti nuoseklų aiškinimą, šie demokratijos modeliai interpretuojami atsižvelgiant į politinės sistemos ir politinio proceso perspektyvas. Dalyvavimo demokratijos charakteristika yra grindžiama politinių institutų sukuriama būdais, padedančiais piliečiams tiesiogiai dalyvauti politiniuose procesuose. Svarstymų demokratijos charakteristika yra grindžiama politinių institutų sukuriama būdais, užtikrinančiais piliečių atstovaujamus pliuralistinius interesus skaitmeninėje viešojoje erdvėje, plėtojant diskusijas ir svarstymus.

Moksliniame darbe lyginamos viešosios erdvės ir socialinių medijų funkcijos. Pagrindinės viešosios erdvės funkcijos yra piliečių mobilizacija, pilietinio identiteto kūrimas ir informatyvumas, o socialinės medijos praplečia pastarąsias. To pasakoje socialinės medijos yra aiškinamos kaip įrankis, kuris gali padėti įgalinti piliečius dalyvauti politikoje. Šioje dalyje aptariama naujų medijų logikos specifika. Naujosios medijos įgyja vis daugiau galios – įtakos politiniuose procesuose, todėl populiariausias socialinis tinklas „Facebook“ yra bendravimo platforma, kurioje kuriasi virtualios bendruomenės.

Disertacijos antrojoje dalyje „*Vietos valdžios ir piliečių sąveika socialiniame tinkle „Facebook“: tyrimo metodologija*“ pristatoma empirinių tyrimų metodologija. Darbe naudojamas aprašomasis atvejo analizės tipas padedantis ne tik suprasti tiriamus reiškinius, bet ir atskleisti jų pobūdį ir praktikas. Tad darbe svarbu ne tik vertinti vietos valdžios ir piliečių sąveiką socialinėse medijose, bet ir atskleisti įvairias Lietuvos savivaldybių praktikas naudojant socialinį tinklą „Facebook“. Mišrių metodų prieiga siekiama surinkti įvairesnę ir turtingesnę empirinę medžiagą apie vietos valdžios ir piliečių sąveiką skaitmeninėje viešojoje erdvėje – socialiniame tinkle „Facebook“. Mišrių metodų prieigos instrumentarius padeda atskleisti savivaldybių darbuotojų teikiamus būdus ir tinkamas galimybes, padedančias skatinti piliečių dalyvavimą vietos savivaldoje.

Disertacijos trečiojoje dalyje „*Vietos valdžios ir piliečių sąveika socialiniame tinkle „Facebook“: tyrimo rezultatai*“ pristatomi empirinių tyrimų rezultatai. Šiame

darbe koncentruojamasi į informacijos viešinimo strategijas, kuriamą įvaizdį bei sąveikos bruožus tarp vietos valdžios ir piliečių socialiniame tinkle „Facebook“.

Disertacijos apimtis – 192 puslapiai, joje pateikiama 16 lentelių ir 24 paveikslėliai. Bibliografinį aprašą sudaro 288 šaltiniai. Darbo pabaigoje pateikiami 9 priedai.

1. TEORINIAI VIETOS VALDŽIOS IR PILIEČIŲ SĄVEIKOS ASPEKTAI

Demokratija susikuria žmonių sambūryje sprendžiant įvairias problemas, susijusias su vietos savivaldos valdymu. Vietos valdžia yra arčiausiai piliečių, todėl šiame lygmenyje valdžios organai valdo didžiąją viešųjų reikalų dalį. Tačiau vien tik daugumos nuomonė neužtikrins demokratijos kokybės. Priimant politinius sprendimus, svarbu užtikrinti viešojo intereso ir piliečių interesų atstovavimo galimybes. Piliečių bendradarbiavimas politikoje yra esminis dalyvavimo demokratijos kriterijus, kiek daugiau įžvalgų apie piliečių interesų atstovavimo galimybes galima surasti svarstymų demokratijos modelyje.

Šiame skyriuje didžiausias dėmesys yra skiriamas vietos valdžios ir piliečių sąveikai socialinėse medijose. Darbe siekiama atskleisti dalyvavimo formų tipologiją ir apsvarstyti jų klasifikaciją, t. y. sukuriama poveikį politikai. El. dalyvavimas yra nauja piliečių dalyvavimo forma, atsirandanti skaitmeninėje viešojoje erdvėje, pagal kurią piliečiai gali dalyvauti politikoje priimant politinius sprendimus. Vietos valdžios ir piliečių komunikacija skaitmeninėje viešojoje erdvėje formuoja viešąją nuomonę, todėl organizuotas informacijos viešinamas padeda įgalinti piliečius dalyvauti politiniuose procesuose, o naujųjų medijų logikos identifikavimas lemia sąveikos atsiradimą.

Viešosios erdvės istorijos eigoje išryškėjo pagrindinės funkcijos: mobilizacija, informatyvumas ir pilietinio identiteto kūrimas. Habermasas XX a. viešosios erdvės problematiką aiškina kaip jos nykimą dėl nebeegzistuojančių viešosios erdvės funkcijų. Frankfurto mokyklos šalininkų (Habermaso, Arendt, Baudrillard ir Foucault) kritinės įžvalgos apie viešąją erdvę suteikia galimybę detalai paaiškinti viešosios erdvės egzistavimo sąlygas. Teorinėje darbo dalyje socialinės medijos yra aiškinamos atsižvelgiant į viešosios erdvės funkcijas ir detalizuojamos viešosios komunikacijos galimybės, (ne)padedančios piliečiams dalyvauti politikoje. Viešoji erdvė yra arena, gebanti suburti žmones siekiant įgyvendinti bendrus tikslus bei sprendžiant aktualias visuomenines problemas. Atsiradus internetui, viešosios erdvės funkcijos steigėsi virtualioje erdvėje, kurioje informatyvumas tapo prevencine priemone prieš politinių veikėjų nusižengimus.

1. 1. Vietos valdžia demokratinėje politinėje sistemoje

Demokratija yra plati sąvoka, perkelianti idealiuosius laisvės, lygybės ir brolybės principus į empirinį lygmenį, kuriame pastarieji principai įgyja atitinkamos interpretacijos mastą. XX a. antrosios pusės šiuolaikinės/pliuralistinės demokratijos pradininkas R. A. Dahl daug dėmesio skyrė piliečio galimybėms atstovauti savus interesus valstybės valdyme. „Saistančių sprendimų priėmimo procese piliečiai privalo turėti adekvačią ir lygią galimybę išreikšti savo preferencijas iki pat galutinio nuosprendžio. Jie privalo turėti adekvačias ir lygias galimybes į dienvakarę įtraukti klausimus ir išreikšti argumentus, pagrindžiančius vieną nuosprendį, o ne kitą“ (Dahl, 1994, p. 146). Politologas, analizuodamas politinę sistemą, išskyrė politinės teorijos taikymo svarbą dėl politinio tikslo orientacijos palaikymo ir akcentavo politinio

proceso reikšmę dėl praktinės dimensijos įgyvendinimo galimybės. Dahl teigia, kad demokratinis procesas nustato galios ir valdžios resursų paskirstymą. Teisė į demokratinį procesą nėra „tik formali“, nes turi egzistuoti visi šiai teisei įgyvendinti reikalingi resursai ir institutai. „Demokratinis procesas piliečiams suteikia daugybę teisių ir resursų, juos įgalinančių visiškai kaip lygiateisiams piliečiams dalyvauti priimant kolektyvinius sprendimus, kad apsaugotų savo asmeninius interesus, apimančius jų kaip bendruomenės narių interesus, kad išskleistų savo žmogiškus sugebėjimus ir veiktų kaip apsisprendžiančios, moraliai atsakingos būtybės“ (Dahl, 1994, p. 232–234).

Demokratijos valdymo forma įsigali valstybėje per piliečių valią, kuri pasireiškia tiesioginėse ir atstovaujančiose dalyvavimo formose. Dahl teigia, kad „demokratijos idėjos prigimtis ir jos kilmė neleidžia išnykti vilčiai, kad šias [tarp tiesioginės demokratijos ir atstovaujamosios demokratijos formų] ribas galima išplėsti sukuriant naujas (ar atkuriant senovines) demokratines formas ir institucijas“ (Dahl, 1994, p. 300). Politiniai institutai, vykdydami politinę veiklą, turi atsižvelgti į tiesioginių ir atstovaujamų dalyvavimo formų būdus vietos savivaldoje. Pluralistinės demokratijos koncepcija aiškina politinės galios dalumą remiantis didėjančia interesų grupių plėtros ir įvairovės svarba. Pasak Dahl, „galia veiksmingai išskaidoma ir nekumuliatyvi; ja dalinasi ir mainosi gausios visuomenės grupės, atstovaujančios įvairiems interesams“ (Dahl, 1961). Nevertėtų demokratijos valią aiškinti abstrahuotai, tvirtinant, kad tai tik daugumos išreiškiamas balsas, reikia paminėti, kad demokratijos valia yra mažumų išreiškiami interesai, kurių tarpusavio sankirtos (galios persvaros) palaiko socialinį funkcionalumą. Demokratijos principų laikymasis praktikoje yra tarsi normatyvinės implikacijos, padedančios suspenduoti centralizuotos galios disponavimą.

Demokratijos modelių skirstymas pagal politinės sistemos sąrangą koncentruojasi į dalyvavimo demokratijos (angl. *participatory democracy*) ir į svarstymo demokratijos (angl. *deliberative democracy*) modelius. C. Pateman ir C. B. Macpherson buvo pirmieji, pasiryžę plėtoti dalyvavimo demokratijos teoriją. Politinis dalyvavimas kyla iš laisvo individo apsisprendimo dalyvauti visuomenėje. Pateman pabrėžė, kad „nors kiek realiai kontroliuoti kasdienį gyvenimą galima tik tuo atveju, jeigu individas turi galimybę tiesiogiai dalyvauti priimant sprendimus“ (Pateman, 1970, p. 100). Kuo daugiau žmonės įsipareigos tam tikroms asociacijoms, bendruomenėms ar grupėms (NVO), tuo daugiau didės piliečių aktyvumas politiniuose rinkimuose. Pateman ir Macpherson susilaiko nuo liberalizmo rėmimo todėl, kad praktinėje veikloje laisvės ir lygybės principai yra sudėtingai įgyvendinami. Pateman teigia, kad: „valstybė neišvengiamai prisideda prie to, kad būtų palaikoma ir atkurama kasdieniniame gyvenime besireiškianti nelygybė, vadinasi, visas jos pretenzijų į ypatingą lojalumą pagrindas yra abejotinas“ (Pateman, 1985, p. 137). Pilietis daugiausiai dėmesio kreips toms politinėms problemoms, kurios siejasi su jo veikla ir kasdieniniu gyvenimu. Pilietinis sąmoningumas visuomenėje įgyvendinamas per piliečių savarankiškai priimamus sprendimus, kurie sulaukia tam tikro atliepimo politikos procesuose. Dalyvavimo demokratijos teorija akcentuoja bendradarbiavimo motyvą (Naisbitt, Aburdene, 1990). Politinė visuomenė lemia politinės sistemos

formavimą, o pilietinė visuomenė yra paveikta politinės sistemos funkcionavimo paskatų. „Nuolatinė vyriausybės reakcija į savo piliečių preferencijas yra esminė demokratijos savybė, o demokratinis piliečių tampama per politinį dalyvavimą“ (Waldron-Moore, 1999, p. 39). Pilietinis dalyvavimas yra neatsiejamas nuo politinio dalyvavimo, nes pilietinio – politinio dalyvavimo perskyra politinėje sistemoje yra identifikuojama sociopolitine funkcija. Pilietinis dalyvavimas yra siejamas su kasdienine piliečių praktika, pasireiškiančia individualizuota piliečio intervencija.

Dalyvavimo demokratijos modelis yra paremtas piliečio aktyvia veikla politiniame gyvenime, tad „pilietiškumas yra ne žiūrovų sportas“ (Putnam, 2000). Macpherson koncentruojasi į politinio dalyvavimo tęstinumą ir nuolatinį domėjimąsi politiniu gyvenimu, todėl dalyvavimo demokratijos teorija priartėja prie tiesioginės dalyvavimo formos. „Viešumas“ ir „privatumas“ yra sudėtingai tarpusavyje susipynę, tad niekada nepakaks rinkimų kaip mechanizmų, garantuojančių realiai dalyvaujančių „valdymo“ procese jėgų atskaitomybę“ (Held, 2002, p. 305). Dalyvavimo demokratijos teorijoje akcentuojama piliečio individualistinė motyvacija įsitraukti į politinį gyvenimą, tad dalyvavimo demokratijos modelis atitinka atstovaujama piliečių valią priimant politikos sprendimus. Pateman kaip ir Macphersonas nesutiko su požiūriu, kad tiesioginės demokratijos institucijos galimos visose politinėse, socialinėse ir ekonominėse srityse kartu išsižadant atstovaujamosios demokratijos institutų ir kad visišką lygybę ir laisvę galima sukurti per visų sričių valdymą (savivaldą)“ (Held, 2002, p. 308). „Vienodą teisę į laisvę ir saviugdą galima įgyvendinti tik „dalyvaujamoje visuomenėje“, visuomenėje, skatinančioje politinės veiklos efektyvumo jausmą, puoselėjančioje rūpinimąsi kolektyvinėmis problemomis ir padedančioje formuoti sąmoningus piliečius, nuolatos domėtis valdymo procesu“ (Held, 2002, p. 311). Dalyvavimo idealas gali būti interpretuojamas kaip socialinis įsitraukimas, kurio siekis – institucionalizuoti naująjį demokratijos suverenumą pasiekiant pilietinės visuomenės ir politinės sistemos dialektika (Santos, 2002, p. 51). Remiantis B. R. Barber, dalyvavimo demokratija yra priskiriama stipriausiai demokratijai. „Savivaldos piliečius vienijanti idėja yra skirtingų interesų ir bendro tikslo siekimas, paremtas pilietiniu požiūriu – bendrai pasiektais nustatymais“ (Barber, 2003, p. 117). Demokratijos dalyvavimo modelyje žmonės tikisi būti įtraukti į pilietinį ir viešąjį gyvenimą. „Svarbiausias dalyvavimo demokratijos dalykas tampa atliepiamumas“ (Strömbäck, 2005, p. 340). Reprezentuojama veikla vadovaujasi ne tik problemos aptarimu, bet turi būti orientuota ir į problemos sprendimą. „Žmonės, dalyvaudami skirtingose bendruomenės veiklose, mokosi, kaip bendradarbiaujant yra pasiekiami kolektyviniai tikslai“ (Strömbäck, 2005, p. 336). Piliečių diskusijos viešojoje erdvėje padeda sumažinti valdžios ir piliečių nuotolį. „Internetas suteikia galimybę sparčiau plėtoti tiesioginę, atvirą, dalyvaujamąją demokratiją“ (Bielinis, 2005, p. 110). Svarstymų demokratijos modelis užima tam tikrą sferą dalyvavimo demokratijos procese.

Svarstymo demokratija atitinka neoliberalizmo teorijos bruožus. „Svarstymų demokratija yra grindžiama visų dalyvių (ar jų atstovavimu) kolektyvinio sprendimo priėmimu, vadovaujantis racionalumo ir nešališkumo kriterijais“ (Elster, 1998, p. 8). Sprendimai yra priimami nedidelių grupelių diskusijos plėtojimu viešojoje erdvėje.

„Svarstymo diskusijos turi būti kasdieninio gyvenimo dalimi, kuriame priimami sprendimai visuose visuomenės lygmenyse: tai turi užimti tam tikrą erdvę medijose, parlamento rūmuose ir paprastame (kasdieniniame) gyvenime“ (Strömbäck, 2005, p. 336). Svarstymo demokratija atskleidžia pagrindinių demokratijos principų įgyvendinimo svarbą visuomenėje. „Svarstymų demokratija akcentuoja laisvos, lygios, atviros ir racionalios diskusijos svarbą priimant sprendimus“ (Baločkaitė, Butkevičienė, Vaidelytė, Vinogradnaitė, 2008, p. 18). „Viešojoje erdvėje išiplieskus diskusijai, retai stengiamasi pakeisti nuomonę, tačiau tai nėra nusižengimas ir neturėtų būti traktuojamas klaidingai ar netgi neigiamai. Svarstymo demokratijos modelis apima skirtingų vertybių ir interesų koegzistavimą priimant bendrus sprendimus visuomenėje“ (Gutmanm, Thompson, 2009, p. 7). Valdžios institucijos, siekdamos motyvuoti piliečius aktyviai dalyvauti politikoje, turėtų sudaryti galimybes piliečiams tinkamai atstovauti interesus, taip pat numatyti tam tikrą piliečių išipareigojimo už politinių sprendimų priėmimą laipsnį. Siekiant didinti piliečių atsakingumą, būtina koncentruotis ne tik į politinių sprendimų priėmimo procesą, bet ir į priimtų politinių sprendimų aptarimą. Tai tampa svarbu norint išvengti neoliberalizmo grėsmės – mažėjančio piliečių pasitikėjimo politiniais institutais, peraugančio į legitimumo krizę.

Legitimumas yra politinės sistemos būklė, kuomet valdžia, palaikydama santykių su visuomene, užtikrina teisėtą valdymo faktorių. Demokratijos kokybę padeda užtikrinti aktyvus piliečių dalyvavimas politikoje, tačiau neretai tampa paradoksalu, kad vietos valdžia, būdama arčiausiai bendruomenės narių, nutolsta nuo piliečių. Tai nutinka tuomet, kai vietos valdžia pasiryžta apspręsti ir priimti politinius sprendimus savarankiškai. Atsirandanti demokratijos stygiaus problema yra aiškinama, kaip technokratinis politikos procesas, kuriame stinga politikos (Wallace, Smith, 1995). Stygiaus iššūkis galime pagrįsti pagal Habermaso pasiūlytą legitimumo krizės (vok. *legitimations probleme im spätkapitalismus*) (Habermas, 1973) formuluotę, aiškinama sociopolitinės sistemos normatyvumo ir funkcionalumo nuotoliu. Mažėjantis demokratijos legitimumas ES yra traktuojamas demokratijos stygiumi (Moravcsik, 2002). Pagrindinė dalyvavimo problema tampa politinės galios atskaitomybės mažėjimas, dėl konfrontacijos tarp neoliberalizmo ir formalios politinės sistemos (Fisher, 2009; Harvey, 2011). „Decentralizacija gali paspartinti demokratizaciją, suteikiant piliečiams ar jų atstovams didesnės įtakos formuojant ir įgyvendinant politiką“ (Raipa, Backūnaitė, 2004, p. 24). ES politika yra pagrįsta demokratinėmis nuostatomis: balsavimai vyksta pagal keliamus konkurencingumo reikalavimus, tačiau reprezentuojami politikos svarstymai ir politinių sprendimų priėmimo rezultatai nesivadovauja legitimumu. Pasak P. Dahlgren, „svarstymai skaitmeninėje viešojoje erdvėje destabilizuoja politinės komunikacijos aplinką“ (Dahlgren, 2005, p. 148). Politinės diskusijos skaitmeninėje viešojoje aplinkoje transformuoja tradicinius požiūrius pareikalaujant įvairesnių interpretacijos būdų ir argumentų apie politinius sprendimus.

Neoliberalizmo įsigalėjimas pakeitė tradicinio legitimumo traktuotę, o mažėjantis piliečių pasitikėjimas politiniais institutais pareikalavo spręsti legitimumo užtikrinimo veiksnius. „Modernus ir dinaminis legitimacijos vyksmas siejamas ne tik

su lūkesčių ir vertinimų transliacijos kanalų buvimu ir lygiu, bet vis labiau – su jų kiekiu ir sąsajų (priklausomo) su pilietinės visuomenės interesų laukų augimu, t. y. su tradicinių valstybinių – politinių interesų socialinio – normatyvinio turinio plėtra“ (Šerpetis, 2006, p. 96). Svarstymo demokratija padeda palaikyti priimtų sprendimų legitimumą, tuo būdu padidina demokratiškų institucijų gyvybingumą (Dahlgren, 2006, p. 29). „Dalyvavimas tampa priemone ne tik įgalinti piliečius, bet ir įteisinti politinę sistemą“ (Petrauskas, Malinauskienė, Paražinskaitė, Vegytė, 2009, p. 46).

Išpopuliarėjus komunikacijos technologijoms, vis dažniau dėmesio sulaukia interneto dialoginės, interaktyviosios savybės ir piliečių bei jų išrinktų atstovų galimybės įveikti tradicinius atstumus (Coleman, Price, 2012). Aktyvus pilietinis dalyvavimas yra neatsiejamas nuo savarankiško (laisvo) ir sąmoningo piliečio apsisprendimo ištraukti į politinio sprendimo priėmimo procesą. „Politinės galios decentralizacija yra svarbus dalyvavimo demokratijos (angl. *participatory democracy*) elementas“ (Mookherjee, Bardhan, 2006, p. 4).

Kolektyvinis pilietinis identitetas yra formuojamas per intersubjektyvią – kasdienę piliečių kalbą. Svarstymų demokratijos modelio taikymas yra orientuotas į diskusiją, kurioje įvertinamos probleminės situacijos. Svarstymų demokratijos pranašumą galime išskirti – būtent šis modelis tiesiogiai nepadidina netobulų sprendimų rizikos, o diskusijose piliečių politinės kompetencijos tik tobulėja (Fishkin, 2009). Didesnį poveikį diskusijoms viešojoje erdvėje įgyja kritika, todėl medijos turi atlikti sergėtojo vaidmenį padedant užtikrinti diskusijos argumentų racionalumą, lygiavertę diskusiją, abipusiškumą, o diskusijų tęstinumas turi būti orientuotas į rezultatų aptarimą. „Svarstymo demokratijos racionalumo vaidmenį atlieka argumentavimas pasitelkus naujas informacines struktūravimo technikas, tuomet atsiranda gebėjimas paaiškinti diskursyvius santykius tarp skirtingų požiūrių“ (Benn, 2015, p. 153). Svarstymo demokratijos modelis, orientuotas į politinės galios decentralizaciją, pasireiškia valdžios ir piliečių dialektiniu santykiu. G. Mažeikis, išteritorintos svarstymų demokratijos koncepciją pagrindžia dialektiniu politinės visuomenės ir pilietinės visuomenės santykiu: „centro įteritorinimas ir yra vietos administracijų veikla, kai administracinis teritorinis modelis tampa priklausomu nuo dinamiškų centrų ir priešingai“ (Mažeikis, 2016, p. 25).

Demokratijos analizavimas, laikantis skirtingų normatyvinių standartų gali būti aiškinamas koncentruojantis į keturis demokratijos modelius: konkurencinė demokratija (angl. *competitive democracy*) (Schumpeter, 1942/1975; Sartori, 1987; Manin, 2002); dalyvavimo demokratija (Pateman, 1970; Putnam, 1993); svarstymų demokratija (Elster, 1998; Fishkin, 2009; Gutman, Thompson, 2009) ir procedūrinė demokratija (angl. *procedural democracy*) (Strömbäck, 2005). Visi demokratijos modeliai yra tam tikri demokratiškų principų normatyvai, o jų skirstymas (klasifikavimas) vyksta atsižvelgiant į politinę sistemą ar politikos procesą. Demokratijos formų skirstymas pagal politikos procesus vadovaujasi keturiais demokratijos modeliais, klasifikuojamais į bendruosius reikalavimus žiniasklaidai ir į atitinkamus reikalavimus žiniasklaidai, priklausančius nuo skelbiamo ir koreguojamo pranešimo turinio (naujienu) (1 lent.).

1 lentelė. Demokratijos modelių charakteristika

Šaltinis: sudaryta autorės, pagal Strömbäck (2005, p. 337).

	Procedūrinė demokratija	Konkurencinė demokratija	Dalyvavimo demokratija	Svarstymų demokratija
Normatyviniai reikalavimai žiniasklaidai	Gerbti demokratines procedūras.	Gerbti demokratines procedūras; sukurti politinių diskusijų forumą; teikti faktiškai teisingas ir išsamias naujienas žiniasklaidai.	Gerbti demokratines procedūras; sukurti politinių diskusijų forumą; teikti faktiškai teisingas ir išsamias naujienas žiniasklaidai.	Gerbti demokratines procedūras; sukurti politinių diskusijų forumą; teikti faktiškai teisingas ir išsamias naujienas žiniasklaidai.
Normatyviniai reikalavimai naujienų žiniasklaidai	Gerbti demokratines procedūras; veikti kaip sergėtojas arba kaip įsilaužimo signalizacija, kuri atskleidžia netinkamus veiksmus.	Gerbti demokratines procedūras; veikti kaip sergėtojas arba kaip įsilaužimo signalizacija, pateikti informaciją, kuri atitinka tikrovės naujienas žiniasklaidai; susitelkti į politinių veikėjų žodžius, veiksmus ir įrašus; pateikti informaciją apie tai, kaip veikia visuomenė ir politiniai procesai.	Gerbti demokratines procedūras; veikti kaip sergėtojas; pateikti informaciją, kuri atitinka realias naujienas, nurodomas žiniasklaidos; leisti piliečiams sudaryti darbotvarkę; telkti piliečių susidomėjimą įsitraukiant ir dalyvaujant viešajame gyvenime; sutelkti dėmesį į problemų sprendimą; formuoti politiką kaip procesą, atvirą iš esmės visiems, ir piliečiams, kaip aktyviems subjektams, suburti aktyvius piliečius.	Gerbti demokratines procedūras; veikti kaip sergėtojas; pateikti informaciją, kuri atitinka realias naujienas, nurodomas žiniasklaidos; dalyvauti įtraukiančiuose diskusijose; sutelkti piliečių susidomėjimą, įsitraukimą ir dalyvavimą viešose diskusijose; susieti diskusijos dalyvius; skatinti viešas diskusijas, pasižyminčias racionalumu, nešališkumu, intelektualiu sąžiningumu ir lygybe.

Procedūrinės demokratijos modelis siekia atskleisti ne demokratijos standartizavimą teoriniame lygmenyje, o normatyvumo taikymą praktikoje. Procedūrinio modelio įgyvendinimas padeda valdžios institutams užtikrinant legitimumą, vykdant teisinę politinę veiklą ir garantuojant politinių procesų skaidrumą. Konkurencinės demokratijos modelis charakterizuojamas rinkimų periode kylančiu konkurencingumu, svarbiausiu aspektu tampa piliečių galia rinkti politikus pagal politinių tikslų (ne)įgyvendinimą. „Piliečiai tikisi pasirinkti tarp konkuruojančio modelio arba retrospektyvaus (sankcijų varianto), arba perspektyvaus (mandato

varianto)“ (Strömbäck, 2005, p. 338). Šiuo atveju, politinė alternatyva apsprendžiama pagal egzistuojančių visuomenėje problemų (iš)sprendimų galimybes. Retrospektyvus pasirinkimas dažniausiai pagrindžia tinkamą galios valdymą, o perspektyvus pasirinkimas atskleidžia politikų tinkamai iškeltus tikslus, kurie padeda įveikti visuomenėje iškilusias problemas. Konkurencinės demokratijos modelyje medijų sergėjimo vaidmenį galime prilyginti gervės simboliui, kuris reiškia pilietinį budrumą ir atsakomybę¹⁷. Medijos, atlikdamos politikų pažadų įgyvendinimo stebėseną, prižiūri politinės sistemos funkcionalumą ir informuoja piliečius apie egzistuojančias politines alternatyvas. Todėl politiniai institutai turi proporcingai projektuoti savo lūkesčius užsibrėžiant tikslus, kuomet tai reprezentuojama visuomenei. „Politiniu požiūriu žiniasklaida pirmiausia yra svarbi tuo, kad užtikrina valdžios ir piliečių bendravimą“ (Krupavičius, Šarkutė, 2004, p. 164). Vietos valdžia yra arčiausiai piliečių, tad valdžios organai, priimdami politinius sprendimus, turi vadovautis įstatymu ir atsižvelgti į vietos bendruomenių problemas.

Modernioje visuomenėje informacija vaidina pagrindinį vaidmenį. Šiuolaikinis amžius dažnai apibūdinamas „informacijos amžiumi“ ar netgi „informacijos perkrovimu“ (Ariel, Avidar, 2015, p. 20). „Informacijos perkrovimą“ paskatino medijų priemonių prieinamumas, kurių pagalba informacija tapo lengvai pasiekiamą žmonėms kasdieniniame gyvenime. Informacijos (lot. *informare*) terminas yra plačiai naudojamas, o šiomis dienomis įgauna daugialypę reikšmę priskiriant „komunikacijos“ ir „žinojimo“ koncepcijas. Informacija suprantama kaip tam tikra faktų hierarchija, kuri siejasi su supratimu, žiniomis ir išmintingumu (Ackoff, 1989; Davenport, Prusak, 1998; Alter, 1999; Tuomi, 1999). Komunikacija, išvertus iš lotynų kalbos žodžio (lot. *communicare*), reiškia – dalintis, daryti bendru, tad komunikacija reiškia informacijos perdavimo procesą. Sąvokos kilmė aiškiai signalizuoja apie procesą, kurio metu yra perduodama informacija. Medijos¹⁸ (lot. *medium* – vidurys, viešumas, bendrumas) yra tam tikri komunikacijos tarpininkai – kanalai, per kuriuos yra viešinama informacija visuomenei ir ją atitinkamai paveikia. Kanalai gali būti skirstomi į techninius ir/ar į mediatorinius (tarpininkavimo). „Medijos (angl. *media*) yra žiniasklaida, žiniasklaidos priemonių visuma“ (Michelkevičius, 2009, p. 28). Bendrąja prasme medijos yra institucijos ir struktūros, kuriančios ir platinančios tam tikrą turinį įvairiomis jo formomis, kartu medijos yra ir turinys (Couldry, 2012).

Vietos savivalda yra pagrįsta politine grandimi, jungiančia makro lygmens pagrindinius aktorius – politinius lyderius/politinius agentus, su mikro lygmeniu – piliečiais. Savivalda pasireiškia per visų socialinės organizacijos narių dalyvavimą nagrinėjant, priimant ir įgyvendinant politinius sprendimus. Šiame lygmenyje politinės visuomenės idealai ir pilietinės visuomenės principai turi koegzistuoti

¹⁷ Klasikinėje politinės kultūros tradicijoje gervė, laikanti akmenį, simbolizuoja pilietinę atsakomybę. Pasak Antikos padavimo, gervių būrys, prieš eidamas gulti, išsirinkdavo vieną gervę, kuri turėdavo budėti ir apsaugoti kaimenę nuo užpuolikų. Serginti gervė pasiimdavo akmenį, kiekvieną kartą akmuo iškritęs jai iš nagų primindavo apie jos budrumą.

¹⁸ 2010 m. žodis medijos yra įtrauktas į Valstybinės lietuvių kalbos komisijos protokolinį nutarimą dėl svetimžodžių atitikmenų sąrašą.

bendrame sambūvyje. J. S. Mill teigia, kad „savivalda nėra kiekvieno savęs paties valdymas, bet visų kitų vykdomas kiekvieno valdymas“ (Mill, 1995, p. 19). Liberalizmo tradicija akcentuoja laisvės principą, iškeliant jo laikymosi postulata: „laisvė kaip principas nepritaikoma tol, kol neateina laikas, kai žmonės įmanoma tobulinti laisvu ir lygiu svarstymu“ (Mill, 1995, p. 29). Laisvė suteikia galimybę plėtoti diskusijas tarp valdžios ir piliečių, o piliečiai gali atstovauti savo interesus įgyvendinant politiką vietos savivaldoje. A. de Tocqueville savivaldą aiškina pagal laisvai veikiančią valdymo sistemą, susidarančią iš piliečių ir valdžios sąveikos. Tocqueville išskiria kolektyvinio gyvenimo sritis: 1) *societe civile* – pilietinė bendruomenė yra privačių, egoistinių individo veiksmų sritis, kur šeima, privati nuosavybė bei rinka apibrėžia žmogaus statusą; 2) *societe politique* – politinė bendruomenė yra sritis, per kurią individai tampa piliečiais (Tocqueville, 1996).

Vietos savivalda ir vietos valdžia yra skirtingi politiniai vienetai. „Vietos savivalda (angl. *local government*) – tai pirmiausiai teisė, apibrėžianti visumą funkcijų, veiksmų, kuriuos laisvai ir savarankiškai gali tvarkyti savivaldybė“ (Žilinskas, 2004, p. 490). Būtent vietos valdžia apriboja galimybę piktnaudžiauti valstybine valdžia ir negali viršyti nustatytų kompetencijos ribų. Taigi ši teisė pasireiškia įvairia vietos savivaldos subjektų veikla: 1) savivaldybės valdžios vykdymu (tai daro tiesiogiai savivaldybės bendruomenė, taip pat savivaldybės politinės valdžios institucijos arba tik jos); 2) savivaldybės valdžios priimtų sprendimų vykdymu (tai daro savivaldybės vykdomosios institucijos ir savivaldybės administracija); 3) dalyvavimu tvarkant vietos reikalus įvairiomis tiesioginės demokratijos raiškos formomis (tai daro savivaldybės bendruomenės nariai ir jų grupės); 4) viešųjų paslaugų teikimu (tai daro savivaldybės biudžetinės ir viešosios įstaigos bei savivaldybės kontroliuojamos įmonės) (Astrauskas, 2003, p. 7).

Vietos savivaldos subjektai įgyvendina savivaldybės valdžią, veikiančią savivaldybės bendruomenės narius. Savivaldybėms yra priskirtos atitinkamos funkcijos (kompetencijos), tačiau jų kaip politinio instituto savarankiškumas nuo valstybės valdžios ir gaunamas finansavimas teikti viešąsias paslaugas yra diskutuoti. Vietos valdžia imta aiškinti konkrečiu savivaldybės atitikmeniu, o vykdomos politinio instituto veiklos įgyvendinimas priklauso nuo vietos savivaldos. „1990–1995 m. ypatingi tuo, kad per juos vietos valdžios (savivaldybių) institucijos ir įstaigos buvo pertvarkomos iš vietos valstybinės valdžios ir valdymo institucijų ir įstaigų į naujo tipo savivaldybių institucijas ir įstaigas, atsakingas jau ne už visų (kaip buvo ir sovietiniu laikotarpiu), bet tik už dalies viešojo administravimo ir viešųjų paslaugų teikimo funkcijų vykdymą valstybės teritorijos administracinio vieneto – savivaldybės – teritorijoje“ (Astrauskas, 2013, p. 130).

Vietos savivaldos institucijos bendruomenines problemas sprendžia pagal nacionalinių institutų priskirtas funkcijas. „Taigi vietos savivaldos institucijos įgyvendina valdymo funkcijas peržengdamos vietos interesų ribas ir turi veikti kaip valstybinės administracijos instrumentas“ (Кошевников, 2002, p. 19). Vietos savivaldos lygmuo gali užtikrinti piliečiams vienodas galimybes naudotis viešosiomis paslaugomis, taip pat šis lygmuo, esantis arčiausiai piliečių gali padėti užtikrinti viešųjų paslaugų kokybę ir prieinamumą. Vietos savivalda yra svarbi demokratijai,

nes teikiant viešąsias paslaugas padeda piliečiams užtikrinti jų prieinamumą ir kokybę. Šiomis dienomis vietos savivalda perleidžia vis daugiau galių (įgaliojimų) teritorinėms valstybės valdžios institucijoms ir įstaigoms, todėl atsiranda palankios sąlygos susikurti stiprioms savivaldybės bendruomenėms, kurios galėtų daugiau dėmesio skirti individualiems žmonėms. Pokomunistinė Lietuvos savivaldos politinės sistemos valdymo galia buvo decentralizuota, tačiau vis dėlto Lietuvos savivaldos politinės galios decentralizacija yra maža palyginus su kitomis ES valstybėmis (Junevičius, Ereminaitė, 2012; Astrauskas, 2013).

LR vietos savivaldos įstatymo 4 straipsnyje nurodomi vietos savivaldos principai: „atsakingumo savivaldybės bendruomenei“ [penktasis principas]; „savivaldybės gyventojų dalyvavimo tvarkant viešuosius savivaldybės reikalus. Savivaldybės institucijos sudaro sąlygas savivaldybės gyventojams tiesiogiai dalyvauti rengiant ir svarstant sprendimų projektus, organizuojant apklausas, susirinkimus, sueigas, viešą peticijų nagrinėjimą, skatina kitas pilietinės iniciatyvos formas“ [devintasis principas]; „veiklos skaidrumo“ [dešimtas principas]; „reagavimo į savivaldybės gyventojų nuomonę. Savivaldybės gyventojai ar jų atstovai turi teisę susipažinti su savivaldybės institucijų sprendimų projektais ir priimtais sprendimais, gauti viešus ir motyvuotus atsakymus į pareikštą nuomonę apie savivaldybės institucijų ir kitų savivaldybės viešojo administravimo subjektų ar atskirų valstybės tarnautojų darbą“ (dvyliktasis principas); „viešumo“ (penkioliktasis principas). Dvyliktasis principas nurodo, kad vietos savivaldos institucijos turi teikti piliečiams informaciją apie vykdomą veiklą ir atitinkamai reaguoti į savivaldybės gyventojų nuomonę.

Vietos valdžia sugeba įgalinti (angl. *empower*) piliečius dalyvauti politikoje pagal informatyvumo ir atliepiamumo demokratijos kriterijus. „Įgalinimas yra susijęs su galios aiškinimu, tai laikoma pagrindiniu visuomenę konstruojančiu ir struktūruojančiu elementu“ (Ruškus, Mažeikienė, Naujanienė, Motiečienė, Dvarionas, 2013, p. 10). Informatyvumas padeda įvertinti valdžios ir išrinktų pareigūnų veiklą pagal savivaldybės bendruomenių keliamus lūkesčius. Atliepiamumas yra įvairios reakcijos iš valdžios ir piliečių perspektyvų, tai padeda užtikrinti vykdomos veiklos skaidrumą ir formuoja viešąją nuomonę. „Responsyvi vyriausybė valdo ne minią, o piliečių bendruomenę <...>. Aukštos kokybės demokratijoje įstatymų leidžiamoji ir vykdomoji valdžia yra responsyvi (atliepi) – ji valdo atsižvelgdama į valdomųjų nuomonę apie savo veiksmus ir jų padarinius <...>“ (Norkus, 2008, p. 456)¹⁹.

Vietos savivaldos veikla yra neatsiejama nuo piliečių, kurių tarpusavio bendradarbiavimas atskleidžia, kad lemiamas pilietinio dalyvavimo matas yra laisvas

¹⁹ Norkus, Z. (2008). *Kokia demokratija koks kapitalizmas? Pokomunistinė transformacija Lietuvoje Lyginamosios istorijos sociologijos požiūriu*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. Priega per internetą: https://www.fsf.vu.lt/users/zennor/download/Foto/Norkus_KokiaDemoKoksKapitalizmas.pdf [žiūrėta 2018.09.29].

piliečio apsisprendimas ir jo pasiryžimas dalyvauti įgyvendinant politiką. Nors politiniai institutai yra orientuoti į politinių procesų įgyvendinimą, tačiau politinių sprendimų priėmimo sėkmė priklausys nuo pastangų ugdant sąmoningą pilietinį dalyvavimą. Svarstymo demokratija yra viena iš sudėtingiausių demokratijos formų, nes šioje formoje susiduria skirtingi vietos valdžios ir piliečių informacijos turiniai, išsiskiriantys savo formaliu turiniu ir kasdienėmis patirtimis. Nepaisant to, diskusijose išryškėjantys argumentai ir kontrargumentai kvestionuoja interesų vienašališkumą. Svarstymų demokratijos specifiškumas yra galimybė įveikti atstovaujamosios dalyvavimo formos keblumą – piliečių motyvacijos stoka, atsirandančią dėl piliečių mažo paveikumo įgyvendinant politiką, tai pakeičiant piliečių didėjančiu įsipareigojimu – atsakingumu.

1. 2. Piliečių elektroninis dalyvavimas vietos savivaldoje

Žmonių dalyvavimas politiniame – visuomeniniame gyvenime yra vienas iš svarbiausių veiksnių, padedančių užtikrinti demokratijos kokybę. „Kliūtis piliečiams įsipareigoti yra ne patys gyventojai, o politikai ir vadovų nepakankamas interesas skatinant didesnę piliečių įsitraukimą dalyvauti politikoje“ (Mahajan-Cusack, 2016, p. 56). Pilietinis dalyvavimas Lietuvoje yra mažas, tai lemia didėjantis piliečių nepasitikėjimas politinėmis institucijomis, kurios, priimdamos politinius sprendimus, nutolsta nuo piliečių kasdieniųjų problemų analizės ir diskusijų su piliečiais inicijavimo. Piliečio nepasitikėjimas atsiranda dėl nuogaštavimo patirti asmeninę žalą. Kaip teigia Žiliukaitė, „tiek Lietuvos gyventojai, kurie nedalyvauja pilietinėse veiklose, tiek pilietiškai, aktyvūs šalies žmonės, panašiai vertina tikimybę, kad žmogus, kuris inicijuoja ar aktyviai dalyvauja pilietinėse veiklose, gali dėl šios veiklos asmeniškai nukentėti mūsų visuomenėje“ (Žiliukaitė, 2010, p. 123). Todėl pasitikėjimas yra viena iš pagrindinių sąlygų įveikiant riziką dalyvauti visuomenėje.

Politinis ir pilietinis dalyvavimas yra vienas nuo kito priklausantys veiksniai politinėje sistemoje. Pilietinio dalyvavimo koncepcija padeda paaiškinti kasdienes piliečių praktikas, dažniausiai tai yra siejama su atstovaujamosios dalyvavimo formomis. Politinio dalyvavimo tyrimų laukas atskleidžia piliečių sukeltą tiesioginį poveikį priimant politinius sprendimus. S. Verba ir N. H. Nie pateikia politinio dalyvavimo apibrėžimą, tai: „privatų piliečių veiklą, kurios tikslas yra, daugiau ar mažiau, tiesiogiai daryti poveikį valdžios institucijų personalo rinkimui ir jų daromiems veiksams“ (Verba, Nei, 1972). Tad dėmesio centre atsiranda tiesioginės dalyvavimo formos. Pasak Z. Baumano, modernaus laikotarpio perėjimas į postmodernų laikotarpį gali būti aiškinamas įvairių procesų vientisumo (angl. *solid*) pokyčiu takumo (angl. *liquid*) charakteristikų link (Bauman, 2015, p. 19). Politinės galios decentralizacijos procese pilietinis dalyvavimas išlieka tęstiniu procesu, tačiau didėja piliečių individualistinė įtaka įsitraukiant į politinį gyvenimą.

Piliečių dalyvavimas yra skirstomas į atskiras dimensijas: politinis dalyvavimas, socialinis dalyvavimas, ekonominis dalyvavimas ir kultūrinis dalyvavimas (Abs, Veldhuis, 2006). Politinis dalyvavimas dažniausiai siejamas su žmonių balsavimu politiniuose rinkimuose. Politinio dalyvavimo dimensijai yra priskiriama lobistinė veikla, kuomet piliečiai siekia atstovauti savo interesus priimant politinius sprendimus

regioniniame, nacionaliniame ir globaliame lygmenyje. Socialinis dalyvavimas pasireiškia žmonių dalyvavimu įvairiose grupėse ar organizacijose, kuriose sprendžiamos tam tikros žmonių problemos. Ekonominio dalyvavimo dimensija yra orientuota į piliečių kuriamą ekonominį indėlį į gamybos procesą. Kultūrinis dalyvavimas yra žmonių suinteresuotumas užtikrinti lygias žmogaus teises, todėl šioje dimensijoje didelis dėmesys skiriamas skurdo mažinimui siekiant panaikinti socialinę atskirtį ir vykdyti socialinę sanglaudą. Petrauskienė ir Žilinskas apžvelgdami šias skirtingas keturias dimensijas koncentruodamiesi į politinio ir kultūrinio dalyvavimo dimensijas suformuluoja aiškų politinio dalyvavimo koncepcijos apibrėžimą. „Politinis dalyvavimas yra itin svarbus politinės kultūros elementas. Piliečiai, dalyvaudami politiniame gyvenime, formuoja pilietinę atsakomybę, taip išreiškdami savo interesus, į kuriuos valdžia privalo atsižvelgti. Tai rodo visuomenės aktyvumą, jausmą, kad yra svarbūs viešojo valdymo procese, be to, bendradarbiavimas su valdžios institucijomis skatina pasitikėjimą šiomis institucijomis“ (Petrauskienė, Žilinskas, 2013, p. 52). Piliečių dalyvavimo formų identifikavimas gali padėti atskleisti, kokiais būdais piliečiai gali dalyvauti politiniame gyvenime.

Politinis dalyvavimas yra veiksmas, priklausantis nuo piliečio laisvo apsisprendimo dalyvauti politikoje. „Individualaus įsitraukimo į politinę veiklą procesas priklauso nuo politinio dalyvavimo formos“ (Verba, Nie, Kim, 1978, p. 38). „Kiekvienas politinis veiksmas skiriasi: sugebėjimu perduoti išsamią informaciją; laipsniu, kurio veiksmas gali būti pakartotas ir laiko, pinigų ir sugebėjimų išteklių, reikalingam konkrečiam veiksmui atlikti“ (Verba, Schlozman, Brady, 1995, p. 39). Nuo politinio pasitikėjimo lygio, nuo politinės sistemos kaip atviros ir atsiliepiančios į piliečių poreikius pripažinimo priklauso ir politinio dalyvavimo lygis (Dekker, Koopmans, Broek, 1997). Piliečiai, įgiję dalyvavimo patirties, tampa tolerantiškesni bei labiau išprusę. Jiems dalyvavimo esmė tampa svarbi ne tik kaip asmeninių poreikių tenkinimas, bet ir kaip piliečių grupės ar visos visuomenės interesų raiška (Kaufman, 1989).

S. R. Arnstein buvo pirmoji teoretikė, pasiryžusi išskirti pilietinio dalyvavimo tipus, sukeliančius skirtingą poveikį priimant politinius sprendimus. Mąstytojos pristatytame pilietinio dalyvavimo modelyje „Kopėčios“, pilietinio dalyvavimo formos yra skirstomos į tris pakopas: pirmasis lygmuo yra „piliečių nedalyvavimas (angl. *nonparticipation*)“. Šiame lygmenyje žmonės tiesiogiai nelemia politikos. Pastarasis lygmuo identifikuojamas manipuliacijos (angl. *manipulation*) ir terapijos (angl. *therapy*) tipais; antrasis lygmuo yra piliečių „simbolinis dalyvavimas (angl. *tokenism*)“. Šiame lygmenyje žmonės yra informuojami ir supažindinami su politiniu procesu. Pastarajame lygmenyje valdžios ir piliečių sąveika vyksta pagal vienkryptę komunikaciją. Šiame lygmenyje atsiranda galimybė suspenduoti netinkamus politinius sprendimus, pasitelkiant informavimo (angl. *informing*), konsultavimo (angl. *consultation*) ar nuraminimo (angl. *placation*) tipus; ir trečiasis lygmuo yra piliečių kontrolė (angl. *citizen power*). Žmonės gali paveikti politinius procesus tiesiogiai dalyvaudami ir įsipareigodami (2 lent.).

2 lentelė. Piliečių dalyvavimo tipologijos modelis
Šaltinis: sudaryta pagal Arnstein (1969, p. 217–218).

Nr.	Dalyvavimo lygmenys	Nr.	Dalyvavimo tipai
1.	Nedalyvavimas	1	Manipuliacija
		2	Terapija
2.	Simbolinis dalyvavimas	3.	Informavimas
		4.	Konsultavimas
		5.	Nuraminimas
3	Piliečių kontrolė	6.	Partnerystė
		7.	Deleguota valdžia
		8.	Piliečių kontrolė

1969 m. pilietinio dalyvavimo „Kopėčios“ modelis buvo pristatytas Amerikoje ir sparčiai išplito po visą pasaulį. Šiomis dienomis šis pilietinio dalyvavimo modelis yra dažnai taikomas atliekant mokslines analizes ir tyrimus. Pagrindinis Arnstein indėlis akademinės bendruomenės intelektualinei idėjai yra pilietinio dalyvavimo formų aiškinimas, ne tik pagal aktyvumo perspektyvą, bet kur kas daugiau dėmesio skiriant kokybinei perspektyvai. Piliečių aktyvumas priimat politinius sprendimus yra nevienareikšmiškas, užimantis platų raiškos spektrą. Arnstein pasiūlyta piliečių modelio klasifikacijos kritika atsiranda dėl trečiojo lygmens – piliečių tiesioginio dalyvavimo priimant politinius sprendimus prioretizavimo.

Politinio dalyvavimo tipai gali būti klasifikuojami pagal piliečių motyvaciją pasiryžti dalyvauti politikoje. Verba, Nie ir J. O. Kim išskiria keturis dalyvavimo tipus: balsavimas, veikla rinkimų kompanijoje, bendruomeninė veikla ir susirinkimai su pareigūnais dėl asmeninių reikalų (Verba, Nie, Kim, 1978). Šiuo atveju, dalyvavimas yra aiškinamas pagal piliečių keliamus reikalavimus, tikslus ir veiklos pobūdį. Pirmasis reikalavimas yra parama – kai dalyvaujama kurio nors kandidato rinkimų štabo veikloje arba valstybės švenčių minėjimuose išreiškiama parama esamai politinei sistemai. Antrasis reikalavimas yra įtaka, kai siekiama pakeisti esamą politiką.

Piliečių dalyvavimas valstybės valdyme skirstomas į tiesioginę ir atstovaujamąją dalyvavimo formas. Pagal LR Konstituciją, piliečiai turi teisę dalyvauti valdyme ir tiesiogiai, ir per demokratiškai išrinktus atstovus (I skirsnis; 4 straipsnis) (LR Konstitucija)²⁰. Piliečių dalyvavimo tipologijos yra labai įvairios, priklausančios nuo to politinės sistemos laikotarpio ir situacijos valstybėje. Atsižvelgus į Arnstein pasiūlytą tipologiją, taip pat Verbos, Nie ir Kim piliečių dalyvavimo tipologijas, galima išskirti dvi strategijas. Pirmoji piliečių dalyvavimo strategija yra „iš apačios į viršų (angl. *bottom-up*)“²⁰. Ši strategija yra identifikuojama „piliečių kontrole“, kuomet piliečiai gali tiesiogiai dalyvaudami politikoje paveikdami politinius procesus. Pastaroji strategija aiškinama pagal sukeliama politinio proceso efektyvumą. Antroji – piliečių dalyvavimo strategija yra „iš viršaus į apačią (angl.

²⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucija. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2018.05.29].

top-down)“. Ši strategija yra identifikuojama „Valdžia piliečiams“, kuomet valdžia numato atstovauti piliečių teises įgyvendinant politinius sprendimus. Pilietinio dalyvavimo įtaka priimant politinius sprendimus priklauso nuo valdžios suteikiamų būdų piliečiams išreikšti savo interesus ir nuo galimybių – piliečiams prieinamų sąlygų įsitraukti į politinio sprendimo priėmimo procesą.

Skaitmeninėje politikoje dominuoja atstovaujamoji demokratija, nes tiesioginės dalyvavimo formos neužtikrina pakankamai galimybių visiems piliečiams prisijungti prie interneto. El. demokratija yra kryptingas IKT naudojimas, orientuotas į demokratinio sprendimo priėmimo proceso palaikymą (Macintosh, 2004). El. demokratijos tikslas yra mobilizuoti piliečius, inkorporuojant internetą į politinę sistemą. „El. demokratija yra sociotechninė visuomenės organizavimo konfigūracija“ (Bielinis, 2005, p. 104). El. demokratija suteikia galimybę tarpusavyje derinti tiesioginę ir atstovaujamoją demokratiją, šių valdymo formų dermė motyvuoja piliečius tiesiogiai dalyvauti politikoje naudojant IKT. Taip didėja piliečių motyvacija dalyvauti ir atsakomybė dėl politinių aktualijų bei neužkertamas kelias plėtojamose diskusijose atsirasti alternatyvoms, kadangi priimant politinius sprendimus nesivadovaujama individualia nuostata, bet stengiamasi išklausti mažumų nuomones.

Naujosios piliečių dalyvavimo formoms yra priskiriamas el. dalyvavimas – tai piliečių dalyvavimas priimant politinius sprendimus vietos savivaldos lygmenyje naudojant informacines komunikacines technologijas. Šiuolaikiniuose moksliniuose tyrinėjimuose piliečių dalyvavimo tipai yra skirstomi į informaciją, konsultaciją ir aktyvų įsitraukimą (angl. *active involvement*) (Martin, Annette, 2000; Gramberger, 2001) (3 lent.).

3 lentelė. Elektroninio dalyvavimo charakteristika

Šaltinis: sudaryta pagal Lironi (2016, p. 16).

Valdžios ir piliečių sąveika	El. dalyvavimo indeksas	Įsipareigojimo lygmenys pagal A. Macintosh	Piliečių vaidmuo
Informacija (vienos krypties komunikacija)	El. informacija	El. įgalinimas (angl. <i>e-enabling</i>) (1 lygmuo: prieinamumas ir suprantamumas)	Pasyvus
Konsultacija (dviejų kryptių komunikacija)	El. konsultacija	El. įtraukimas (angl. <i>e-engaging</i>) (2 lygmuo: „iš viršaus į apačią“)	Aktyvus
Aktyvus dalyvavimas (progresyvi dviejų kryptių komunikacija)	El. sprendimo priėmimas	El. įgalinimas (angl. <i>e-empowerment</i>) (3 lygmuo: „iš apačios į viršų“)	Aktyvus

El. dalyvavimas yra įrankis, orientuotas į dvikryptę metodiką. Pirmoji el. dalyvavimo metodika yra orientuota į „iš viršaus į apačią“ valdymo kryptingumą, tai atskleidžia valdžios suteikiamus būdus piliečius įgalinti (angl. *e-enabling*) politinių sprendimų priėmimo procese. Antroji el. dalyvavimo metodika yra orientuota „iš apačios į viršų“ valdymo kryptingumą, pasireiškiantį politinių institutų teikiamaiais būdais, padedančiais užtikrinti demokratijos procesų įgyvendinimą. Teoretikai linke laikytis nuomonės, kad didžiausią politinio dalyvavimo mąstą lemia įgalinimas (angl.

empowerment), kuris yra pasiekiamas tik dvikryptėje komunikacijoje. El. dalyvavimo tipai yra suskirstyti atsižvelgiant į piliečių išpareigojimo laipsnį ir jo sukeliama įtaką politinio sprendimo priėmimo procese. Piliečių išpareigojimas (angl. *engagement*) yra būdas, perkeliantis galią nuo politikos ekspertų, atitolusių (angl. *out-of-touch*) politikų ir nutolusių biurokratų į viešumą (Campbell, 2005).

Vietos valdžios sąveika su piliečiais vyksta pagal el. dalyvavimo strategijas perteikiant valdžios informaciją ir teikiamas iniciatyvas piliečiams bei sulaukiant iš jų grįžtamojo ryšio. Ši sąveika atsiranda tik tuomet, kai piliečiai dalyvauja politikoje naudojant IKT. „Kuomet demokratiame procese suderinami pokyčiai ir vertybės, IKT gali palengvinti dialogą tarp valdžios ir piliečių“ (Petrauskas, Malinauskienė, Paražinskaitė, Vegytė, 2009, p. 46). Sąmoningas piliečių dalyvavimas yra pagrįstas politinės sistemos legitimumo užtikrinimu. El. dalyvavimo mastas vietos savivaldoje atskleidžia valdžios įgalinimą piliečius įtraukti į politinio sprendimo priėmimo procesą.

El. dalyvavimo pagalba vietos valdžia gali sėkmingai komunikuoti su piliečiais didinant piliečių aktyvumą dalyvauti politikoje (Macintosh, 2006). Tad galime konstatuoti, kad naujosios technologijos lėmė didėjančius informacijos srautus tarp valdžios ir piliečių, to pasakoje didėjo pilietinis dalyvavimas (Macintosh, Angus, 2008). Palyginus el. dalyvavimo charakteristiką su klasikine pilietinio dalyvavimo tipologija (S. R. Arnstein), galime pastebėti, kad el. dalyvavimo charakteristikoje aktyvus pilietinis dalyvavimas užima platesnę akiratį, nes būtent konsultavimas yra priskiriamas prie aktyvaus pilietinio dalyvavimo, pagrindinis vertinimo kriterijus tampa ne komunikacijos kryptis, bet sukeliama įtaka motyvuojant piliečius.

El. dalyvavimas sulaukia daug kritikos dėl individualizmo, pagal kurį piliečių dalyvavimas įgauna tiesioginės demokratijos bruožų. Galimybė prisijungti prie socialinių medijų yra prieinama ne visiems žmonėms, pastebima, kad daugiau socialines medijas naudoja jaunesnio ir vidutinio amžiaus žmonės, o vyresni neturi galimybės prisijungti prie socialinio tinklo. Vyresnio amžiaus žmonės patiria skaitmeninę atskirtį (angl. *digital divide*) (Shark, 2015), dėl lygiavertiško dalyvavimo socialinėse medijose.

Kalbant apie aktyvų piliečių išitraukimą į politinių sprendimų priėmimo procesą, verta el. dalyvavimą aiškinti kaip alternatyvą tradiciniam piliečių dalyvavimui, nes el. dalyvavimas vyksta specifinėje aplinkoje – skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Politinių institutų komunikacija su piliečiais virtualioje erdvėje yra pagrindžiama sąveika, t. y. dvikryptė komunikacija susidedanti iš informatyvumo ir atliepiamumo (reakcijų į viešinamą informaciją) charakteristikų. Politiniai institutai dažniausiai piliečius paskatina išitraukti į politinį gyvenimą plėtojant atliepiamumą – inicijuojant politines diskusijas.

Demokratija įgyvendinama piliečiams tiesiogiai ir netiesiogiai dalyvaujant politikoje, šiuolaikinėje – dalyvavimo – demokratijoje didesnis dėmesys yra skiriamas tiesioginei piliečių dalyvavimo formai ir sukeliama įtakai (ne)paveikiant politinius procesus. El. dalyvavimas yra viena iš naujųjų dalyvavimo formų, skirta virtualioje erdvėje įgalinti piliečius dalyvauti politinių sprendimų priėmimo procese. El.

dalyvavimo praktikų įgyvendinimas pareikalauja iš politinių institutų taikyti atitinkamas strategijas informuojant ir konsultuojant bei įgalinant piliečius (priimant politinius sprendimus) vietos savivaldos lygmenyje. Palyginus tradicinių ir el. dalyvavimo formų tipologiją, galime pastebėti, kad piliečių el. konsultavimas yra aktyvus dalyvavimo tipas, priešingai nei tradiciniuose modeliuose. Todėl organizuotas el. dalyvavimo taikymas yra tinkama alternatyva, siekiant didinti piliečių dalyvavimą politikoje.

Vietos valdžios ir piliečių sąveika yra paremta atsirandančiu grįžtamuju ryšiu, naudojant socialinių medijų įrankį. Pirmoji el. dalyvavimo strategija „iš apačios į viršų“ perteikia dvikryptę komunikaciją, kurioje piliečiai įsitraukia ir gali paveikti politinio sprendimo priėmimo procesą. El. dalyvavimo strategija „iš viršaus į apačią“ yra būdas, padedantis užtikrinti atstovaujamos demokratijos procedūras. Šiuo atveju, vietos savivaldai sąveikaujant su piliečiais, yra įgyvendinamas legitimumas, kuomet piliečiai pripažįsta savo vietos valdžios vykdomą veiklą, o vietos valdžia pripažįsta piliečiams rūpimus klausimus ir svarbias problemas.

1. 3. Naujųjų medijų logikos specifika

Viešosios erdvės koncepcija yra plačiai apibrėžiama, nes keičiantis istorijos laikotarpiams, keitėsi ir viešosios erdvės sąlygos, paveikiančios sąveiką tarp komunikacijos dalyvių. Viešosios erdvės sąlygos suteikia galimybę komunikacijos procesą analizuoti nuosekliai ir aiškiai, nes identifikuojant komunikacijos dalyvius lengviau nusakomas tarpusavyje sietinas ryšys, nubrėžiantis viešumo ir privatumo ribą. Viešosios erdvės koncepcija yra normatyvinė kategorija, tad būtina skirti dėmesio jos steigimosi sąlygoms, kitu atveju viešojo erdvė nebepateisins atliekamų funkcijų ir taps tik šou arena.

Senovės Graikijoje ir Romoje žmonių susibūrimo vieta buvo paskata steigtis viešajai erdvei, kurioje piliečiai galėdavo tiesiogiai išreikšti savo interesus ir tokiu būdu atstovauti pilietines teises. Agora buvo Graikijos viešojo erdvė, šioje aikštėje žmonės susirinkdavo stebėti ceremonijas ir spektaklius. Agoroje piliečio statusą galėjo įprasminti tik vyrai, išdrįšę viešai kalbėti pristatant visuomenei svarbius klausimus. Agora charakterizuojama kalbėjimo lygiavertiškumu priimant sprendimus ir įstatymus. „Viešojo pilietinio pokalbio modelis atitinka graikų polio idėją, nes kalba keitė fizinę jėgą“ (Alijuskaitė, 2016, p. 48). Graikijos viešojoje erdvėje politiniai sprendimai buvo priimami pagal gebėjimą pagrįsti atstovaujamą poziciją laikantis oracijos meno – kalbant aiškiai ir garsiai, vadovaujantis pompastiška artikuliacija. „Graikai, kurių miestas-valstybė buvo individualistiškiausias ir mažiausiai linkęs į konformizmą mums žinomas politinis darinys, gerai suprato tą faktą, kad kalbą ir veiksma pabrėžiantis polis gali išlikti tik esant ribotam žmonių skaičiui“ (Arendt, 2005, p. 46). Atėnų politiniame darinyje – mieste-valstybėje – buvo sukurtos parankiausios sąlygos atsirasti tiesioginei demokratijos valdymo formai. Ankstyvuojau laikotarpiu viešojo erdvė atsirasdavo tik tam skirtoje vietoje, taigi architektūra sukdavo didybės ir išskirtinumo jausmą, o susirinkimo laikas buvo nustatomas atsižvelgiant į tam tikrą svarbų visuomenei įvykį. Viena iš pagrindinių viešosios erdvės funkcijų yra piliečių mobilizavimas, ankstesniuojau laikotarpiu žmones suburti

pavykdavo dėl iškeliamų svarbių karinių ir religinių tikslų. Viešojoje erdvėje buvo aptariamoms įvairios problemos, kurių sprendimas priklausė nuo gebėjimo oracijos pagalba pristatyti visuomeninį interesą. Ankstyvuojau laikotarpiu žmonės domėdavosi viešojoje erdvėje vykstančiais reiškiniais, nes tai buvo paranki galimybė užmiršti kasdieninius sunkius darbus. Senovės Graikijoje ir Romoje viešumas (gr. *koinion*; rom. *res priva*) ir privatumas (gr. *idion*; rom. *res publica*) buvo skirtingos sritys. Asmeniniai žmonių interesai nebuvo svarstomi viešojoje erdvėje.

XVII a. įsigalint merkantilizmui, pilietinė viešoji erdvė (angl. *civic public sphere*) atspindėjo klasių hierarchijos skirtumus, valdžia formavo ir kontroliavo viešąją erdvę, nes spauda buvo prieinama tik aukštesniajai klasei – raštingiems žmonėms. Švietimo teoretikai viešąją nuomonę yra linkę traktuoti kaip pilietiškumą – viešąją dvasią (angl. *public spirit*), o viešoji erdvė prilyginama politikos realumui, kuris turėtų būti neatsiejamas nuo moralės disciplinos. Apšvietos epochoje viešosios erdvės pagrindinė funkcija tampa pilietinio identiteto formavimasis dėl švietėjiškų tikslų – moraliai atsakingo piliečio ugdymo visuomenėje. Nors ir viešosios erdvės ištakos kilo tapatinant viešąją erdvę su miesto architektūros erdve, XVIII a. pastebima didėjanti viešosios nuomonės sukeliama simbolinės reikšmės įtaka plėtojant pilietines diskusijas.

Viešosios erdvės koncepcija dažniausiai yra naudojama plačiąja reikšme, akcentuojant viešosios nuomonės steigimosi lauką, atsirandantį dėl piliečių galimybių laisva valia reikšti savo interesus visuomenėje. J. Dewey viešąją erdvę apibūdina kaip ilgai trunkantį, ekstensyvų ir asocijuotos veiklos didelį rezultatą (Dewey, 1927) ir pamini, kad „pati savaimė viešoji erdvė yra neorganizuota ir beformė“ (Dewey, 1927, p. 67). Viešojoje erdvėje pristatomi įvykiai yra reiškiniai, o siekdami pateikti tam tikrų reiškinų analizę negalime taikyti universalus paaiškinimo. W. Lippmann vadovavosi viešosios erdvės sukeliama neapibrėžtumo savybe, tad viešoji erdvė yra „fantomas“ (Lippmann, 1925). Tampa svarbu įvertinti viešosios erdvės konstravimo sąlygas, nuo kurių priklauso viešosios erdvės egzistavimas. Berger ir Luckmann akcentavo tikrovės kvestionavimo svarbą teigiant, kad reikia: „<...> pašalinti reliatyvizmo keliamus sunkumus. Interpretuojant tam tikrus įvykius yra svarbu socialinį požiūrį pagrįsti, šiuo būdu galime atrasti žiūros perspektyvas“ (Berger, Luckmann, 1999, p. 18–21). Viešojoje erdvėje pristatyta informacija tiesiogiai neatspindi realybėje įvykusių įvykių, o tik ją apibūdina arba gali netgi ją iškreipti, tad svarbu kvestionuoti – tikrinti ir palyginti – skelbiamos informacijos patikimumą.

Pateikti viešosios erdvės koncepcijos universalų apibrėžimą yra sudėtinga, nes ši kategorija yra abstrakti, priklausanti nuo tam tikro laikmečio būdingų bruožų, tokių kaip žmonės suburiančių vieningam veiksmui tikslų, informacijos teikimo priemonių, nes pagal tai yra formuojama viešoji nuomonė. Viešosios erdvės sąvoka nurodo tam tikrą istorinį reiškinį, bet kartu ji yra analitinė kategorija, kurios pagalba galima analizuoti šį reiškinį. Ji susieja gausybę veikėjų, veiksmų ir kontekstų į vieningą teorinę schemą ir teikia konceptualią priemonę jų analizei (Dahlgren, Sparks, 1991, p. 2). 1962 m. Habermasas savo knygoje „Struktūrinis viešosios erdvės pasikeitimas:

buržuazinės visuomenės klasių tyrimas²¹ išanalizavo viešosios erdvės politinių funkcijų transformaciją remdamasis viešosios erdvės (angl. *public sphere*)²² istorine raida. Pasak Habermaso, viešoji erdvė yra socialinio gyvenimo sritis, kurioje formuojasi²³ viešoji nuomonė, dėl komunikacijos sąlygų vyksta viešasis diskursas (Habermas, 1992, p. 446), tampantis tam tikra paskata piliečiams išreikšti minties ir žodžio laisvę. Viešoji erdvė steigiasi ten, kur yra atitinkamos sąlygos atsirasti viešumui. Tad „viešoji erdvė yra atvira kiekvienam piliečiui“ (Seidman, 1989, p. 231).

Remiantis Habermaso įžvalgomis, verta paminėti, kad nuo XVIII a. užgimsta buržuazinė viešoji erdvė (angl. *bourgeois public sphere*), atsiradusi kapitalistinėje Jungtinės Karalystės visuomenėje. „Buržuazinei viešajai erdvei būdingi atviri debatai, kritiška nuodugni analizė, išsamūs reportažai, didesnis prieinamumas ir politikų nepriklausymas nuo ekonominio intereso ir nuo valstybės kontrolės“ (Webster, 2002, p. 171). Tuometės visuomenės verslininkai tapo turtingi ir įgavo pakankamai emancipacijos nuo bažnyčios ir valdžios, kad galėtų laisvai dalyvauti politiniame ir visuomeniniame gyvenime. Buržuazinė viešoji erdvė persikelia į kavines (angl. *salons*), kuriose vykdavo atviros piliečių diskusijos. „Salono erdvėje subjektyvios jausenos transformuodavosi į deindividualizuotus, viešai pasirodančius išgyvenimus“ (Alijauskaitė, 2016, p. 49). „Ankstyvasis modernusis viešasis gyvenimas atkartoją miesto fenomeno tendencijas. Ne tik kavos parduotuvės, bet ir visuomeniniai namai, sodai, parkai, bažnyčios ir mokyklos palaikė viešuosius susirinkimus“ (Calhoun, 2013, p. 70). Žmonės susirinkdavo įvairiuose miesto erdvėse dėl galimybės diskutuoti apie aktualius įvykius, aptarti rūpimas problemas. Viešosios nuomonės mokslinių tyrinėjimų objektas yra politiniai aktualūs svarstymai, sprendimai ir priemonės (Habermas, 1991). Habermasui buržuazinė viešoji erdvė yra idealas pagal kurį turi formotis viešoji nuomonė. Buržuazinė viešoji erdvė yra prioretizuojama dėl „specifinės politinės erdvės, kuri yra atsiskyrusi nuo valstybės ir ekonomikos, instituciškai apribota diskursyvi arena, skirta piliečių diskusijoms, svarstymams, susitarimams ir veiksams“ (Villa, 1992, p. 712). Habermasas, idealizuodamas viešąją erdvę, neskyrė pakankamai dėmesio piliečių lygiateisiškoms galimybėms įsitraukti į viešosios nuomonės formavimą, dėl šios priežasties buržuazinės viešosios erdvės idealas yra kritikuotinas, tačiau išlieka svarbi viešosios erdvės informatyvumo funkcija.

Viešosios erdvės pagrindinis objektas yra informacija, kurios artikuliacija (diskusijos ir svarstymai) atlieka prevencinės priemonės funkciją prieš politikų nusizengimus ir mažina manipuliacijos priemones. Viešosios erdvės raidos istorijoje didelę įtaką suteikė XVIII a. vid. reprezentuojamos oficialios Jungtinės Karalystės

²¹ Habermaso knyga „*Strukturwandel der Öffentlichkeit: Untersuchungen zu einer Kategorie der bürgerlichen Gesellschaft*“ į anglų kalbą buvo išversta 1989 m. „*The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*“.

²² Habermasas savo darbuose viešosios erdvės koncepciją aiškina pagal politinės viešosios erdvės (vok. *politische Öffentlichkeit*) atitikmenį.

²³ Viešosios nuomonės formavimas viešojoje erdvėje yra pagrindžiamas L. Bergerio ir T. Luckmanno išplėtotą konstruktyvizmo teorija.

parlamento posėdžių ataskaitos (angl. *Hansard*), kuriose buvo pateikiami tikslūs parlamento posėdžių protokolai. Pastarąjį įvykį paskatino tuometinė Jungtinės Karalystės besiformuojanti politinė opozicija. Viešojoje erdvėje politinės darbotvarkės reprezentavimas padeda užtikrinti politikos skaidrumą. Informatyvumas viešojoje erdvėje yra pasiekiamas tuomet, kai informacija yra tiksli (atitinkanti realybėje įvykusius įvykius) ir laisvai prieinama (pasiekiamą) piliečiams. Buržuazinė viešoji erdvė buvo politiška, nes įvykiai, pristatomi viešumoje, tiesiogiai „atspindėjo“ realybėje įvykusius įvykius, tad buržuazinė viešoji erdvė išlaikė vieno pasaulio (vok. *weltanschauung*) atitikmenį. „Buržuazinė viešoji erdvė charakterizuojama fiktyviu identitetu, susidarančiu iš socialinės padėties vaidmens paprastumo ir tikrumo“ (Habermas, 1991, p. 56). Kadangi buržuazinei viešajai erdvei būdingas masės ir viešumo tapatumas, galime teigti, kad tuo laikotarpiu žmonės mobilizavo socialiniai santykiai, normos/įstatymai ir papročiai. Viešumas pasitarnauja kaip visuomenės socialinė integracija ir solidarumo išraiška. Institucijos galėjo lengvai organizuoti piliečių mobilizaciją juos motyvuojant visuomeniniu interesu. Buržuazinėje viešojoje erdvėje tiesos fenomenas buvo retai kvestionuojamas, o ir šio kvestionavimo reikmė nebuvo pagrįsta.

Habermaso pateikta funkcionalios viešosios erdvės teorija suteikė impulsą plėtotis svarstomosios demokratijos teorijai. Funkcionali viešoji erdvė užgimsta kartu su liberalizmo pradžia dėl iškeltų svarbių teisėtų galimybių piliečiams laisvai išreikšti savo interesus viešojoje erdvėje. Liberalizmo politinės doktrinos teorija akcentuoja žmogaus teisę į žodžio ir minties laisvę, tai suteikia galimybę apriboti valdžios disponavimą valdymo galia. Liberalaus požiūrio plėtotojas Mill teigia, kad valdžios ir piliečių interesų taikumas padeda atskleisti sąmoningą piliečių dalyvavimą viešumoje: „dauguma dar neišmoko jausti, kad esama valdžia yra jos valdžia ar kad valdžios pažiūros yra jos pažiūros. Kol ji taip darys, asmens laisvei greičiausiai grės toks pat valdžios kišimosi pavojus, kokį jau kelia viešoji nuomonė“ (Mill, 1995, p. 26). Mąstytojo išreikštas nuogaštavimas apie viešosios nuomonės/valdžios interesų dominavimą priverčia susimąstyti dėl piliečių teisėtų interesų atstovavimo galimybių. Interesų reprezentacija viešojoje erdvėje gali padėti užtikrinti pilietines teises, tačiau viešumo ir realybės modalumas neužtikrina piliečių interesų atstovavimo galimybių šiuolaikinėje visuomenėje. XIX a. plintanti internacionalizacija ir institucionalizacija sukėlė viešosios erdvės politinių funkcijų komercializmą, pasireiškiantį organizuotų interesų grupių viešosios erdvės uzurpacija. „Viešųjų paslaugų etosas, traktuojamas įsipareigojimu nešališkai ir neutraliai teikti informaciją ir žinias kiek įmanoma platesnei visuomenės daliai, nepaisant žmonių pajėgumo mokėti <...> grindžiamas efektyvus viešosios erdvės funkcionavimas“ (Webster, 2002, p. 173).

Habermaso viešosios erdvės teorija sulaukė kritinių pastebėjimų dėl viešosios erdvės sąvokos neaiškumo. Šis neaiškumas yra dažnas viešosios erdvės tyrinėjimuose, nes „viešosios erdvės koncepcija yra lengvai nusakoma, intuityviai suprantama (atpažįstama), tačiau sunkiai operacionalizuojama empiriniuose terminuose“ (Rauchfleisch, Kovic, 2016, p. 2). Habermaso viešosios erdvės teorijos indėlis – tinkamai nusakyta viešosios erdvės problematika, teigiant, kad: viešoji erdvė nuo XX a. vid. pradeda nykti. G. Tănăsescu pastarąjį viešosios erdvės „nykimą“ apibūdina

kaip viešosios erdvės funkcijų silpnumą ir susiskaldymą (angl. *disaggregation*) (Tănăsescu, 2014, p. 139). Habermasas laikosi nuostatos, kad viešosios erdvės nykimą gali padėti įveikti racionalūs argumentai plėtojamos viešosiose diskusijose ir interesų pliuralizmas. Pilietinė visuomenė negalima be daugiau ar mažiau spontaniškai susikūrusių interesų grupių, kurių įvairovė didžiulė – tai ir religinės ar kultūrinės bendruomenės, nepriklausoma žiniasklaida, piliečių susivienijimai, bendrijų iniciatyvos, susikūrusios visuomeninės organizacijos, taip pat darbdavių asociacijos, politinės partijos bei profesinės sąjungos, kurios formuluoja ir į viešą erdvę iškelia joms aktualias socialines problemas (Habermas, 1991). „Habermaso viešosios erdvės teorijos pagrindinė prielaida yra tai, kad viešoji nuomonė turi formuotis atvirų debatų keliu, o rezultatai iš esmės priklausys nuo informacijos kokybės, prieinamumo ir komunikacijų“ (Webster, 2002, p. 175).

Frankfurto mokyklos teoretikų pateiktos kritinės pastabos padeda įvertinti viešosios erdvės problematiką ir ją detaliam išanalizuoti. Vakarų moderniajame laikotarpyje viešosios erdvės politinių funkcijų transformacija sukėlė mažėjančią ribą tarp viešumo ir privatumo sferų. Arendt viešąją erdvę²⁴ apibūdina kaip visuomenės privačią erdvę, tampančią aktualia viešuma būtent dėl socialumo prigimties. Viešojoje erdvėje sukuriama viešas veiksmas yra kuriamas kitų žmonių, pasitelkiant įvairias pasakojimo istorijas ir responsyvumą, bei kultūriškai formuojamas, remiantis artefaktais (Arendt, 1998). Piliečių atliepiamumas padeda užtikrinti viešosios erdvės funkcionalumo veiksnį visuomenėje. Arendt ir Habermasas skirtingai vertino viešumo ir privatumo perskyrą viešojoje erdvėje. „Arendt, modernybė reiškia viešosios srities nuosmukį, o Habermasui, tampa naujos transformacijos pradžia“ (Alijuskaitė, 2016, p. 50). G. Tănăsescu, išskirdama modernios visuomenės bruožą, pamini nykstančią viešumo ir privatumo perskyrą, būtent „pilietinės visuomenės privati erdvė tampa viešumu“ (Tănăsescu, 2014, p. 139). Ši viešosios erdvės charakteristika atskleidžia politikos akiračio nykimą iš viešosios erdvės. „Viešasis pilietis šiandien yra tapęs beveidžiu kalbėtoju ir klausytoju anoniminiame viešajame pokalbyje“ (Benhabib, 2003, p. 204). „Habermaso pasiūlyta viešumo problematika kyla dėl aktorių patiriamos diferenciacijos kuomet subjektas, tapatindamasis prie nederančio identiteto, susiduria su konfliktuojančiais interesais“ (Calhoun, 2013, p. 74). Habermasas teigia, kad „viešumas praranda kritinę funkciją ir viešojoje erdvėje stilizuojama į šou, argumentai pakeičiami simboliais, į kuriuos negalima atsakyti ar pateikti argumentus, galima tik identifikuotis su jais“ (Habermas, 1991, p. 204). Mąstytojas iškelia kritinį pastebėjimą, kad „viešumo/reprezentacijos (angl. *publicity/publicness*) nevertėtų laikyti socialine realybe“ (Habermas, 1991, p. 7), nes viešojoje erdvėje gali plisti propagandos (manipuliacijos) mechanizmai, kurie turi būti demaskuojami. Viešosios erdvės politinių funkcijų transformacija lėmė ekonomikos rinkos dėsnių dominavimą politikos srityje. Politika įgauna pragmatizmo bruožų, paskatinusių politikos sritį integruotis į kasdienę žmonių praktiką. Nuo XX a. vid.

²⁴ Arendt savo darbuose viešosios erdvės koncepciją aiškina pagal viešosios sferos (vok. *der öffentliche Raum*) atitikmenį.

viešojo erdvė tyrinėjama ne kaip visuomenės realumas (atitinkmuo/atspindis), o daugiau dėmesio pradedama skirti informacijos reprezentacijai, nes tai kuria viešumą.

Postmodernizmo filosofas Baudrillard pateikė kritinius pastebėjimus dėl ekonomikos dėsnių dominavimo politikos srityje: propaganda užsiima pamatinių idėjų, politinių figūrų ir „prekinio ženklo įvaizdį“ puoselėjančių partijų marketingu ir prekyba. Ji suartėja su reklama, nes ši sugeba skleisti vienintelę ir iš tikrųjų pamatinę šiuolaikinės konkurencinės visuomenės idėją: svarbu tik prekė ir prekinis ženklas. „Tokia konvergencija būdinga visuomenei (mūsų visuomenei), kurioje nebėra skirstymo tarp ekonomikos ir politikos, nes nuo krašto iki krašto joje viešpatauja ta pati kalba; visuomenei, kurioje tiesiogine žodžio prasme visiškai realizavosi politinė ekonomika“ (Baudrillard, 2005, p. 115–117). Pastarąją problematiką lemia informacijos viešinimo standartizavimas ir ribos nykimas tarp viešumo ir privatumo perspektyvų. „Naujaisiais amžiais atsiradusi socialinė sritis sujungė dvi atskiras teritorijas, o kartu ir panaikino svarbią perskyrą tarp ekonomikos ir politikos“ (Alijuskaitė, 2016, p. 49).

Politiškumas yra pagrindžiamas politinio kūno koncepcijos atitikmeniu, perteikiantis socialinės ir politinės tikrovės problematiką, kurią plačiai analizuoja Baudrillardas veikale „Simuliakrai ir simuliacija“²⁵ ir „Blogio perregimumas.“²⁶ Politikos kūno problematiką Baudrillard įvardija kaip kūno simuliaciją: „šis kūnas imanentiškas sau pačiam, atskirtas nuo bet kokios kitybės, <...> ne sensitivityvūs kūnas, sujungtas pats su savimi, bet ne su išoriniais suvokimo objektais“ (Baudrillard, 2002, p. 120–121). Šiuo atveju galime teigti, kad politika netenka įvaizdžio ir reprezentuojamų įvykių atitinkamo palyginimo su realybeje egzistuojančiais įvykiais. „Naujoji publika neturi jokio kūno ar vietos erdvėje“ (Benhabib, 2003, p. 204). „Šiuolaikinėse masinėse visuomenėse publika potencialiai yra visa visuomenė, tačiau ne visa visuomenė yra viešosios sferos diskusijose aktyviai dalyvaujantys „veikėjai“. Taigi čia publika suprantama labiau auditorijos prasme“ (Nevinskaitė, 2008, p. 176).

Priešingai nei Baudrillard, A. Giddens teigia, kad socialinės veiklos pasaulis, kuriame elektroninė žiniasklaida atlieka pagrindinį ir konstatuojantį vaidmenį, vis dėlto nėra „hiperrealybė“ (Giddens, 2000, p. 14), tai argumentuodamas socialinių sistemų galimybe sukurti grįžtamąjį ryšį. Sociologas teigia, kad „informacija turi lemiamos reikšmės galios struktūroms ir socialinių pokyčių kryptčiai“ (Webster, 2002, p. 28). Dahlgren, interpretuodamas Habermaso iškeltos viešosios erdvės problematiką, akcentuoja pilietinio dalyvavimo formų steigimąsi per subjektyviąją perspektyvą, priešpriešindamas tai komunikacijos racionalumui (Dahlgren, 2014, p. 77). Viešosios erdvės transformacija pasireiškė naujomis sociopolitinėmis dalyvavimo formomis.

Poststruktūralizmo atstovas M. Foucault (1980) pateikė išsamią *parrhesia* sąvokos evoliucijos analizę, kurios taikymas moksliniuose tyrinėjimuose padeda

²⁵ „*Simulacres et simulation* (1981)“.

²⁶ „*La Transparence du Mal Essai sur les phénomènes extrêmes* (1990)“.

kritiškai įvertinti politinių lyderių retorikos sklaidą viešojoje erdvėje. Politinių institucijų informacijos reprezentuojamas turinys yra ganėtinai formalus, laikantis *parrhesia* apibrėžimo galime išvengti tiesmukiškumo tarp valdžios plėtojimų diskusijų su piliečiais. *Parrhesia* atsirado senovės Graikijoje. Euripidas pirmasis pavartojo žodį *parrhesia* (gr. *παρρησία*), reiškiantį žmogaus laisvą kalbėjimą. Sąvoka *parrhesia* galime priskirti nuoširdumo, tiesos ir drąsos sakymo principus.

Kadangi mąstytojui yra svarbu akcentuoti diskurso sukeltą poveikį subjektui, Foucault nuoširdumo principą aiškina kaip kalbančiojo nuomonės/nuostatos išsakyimą. Tiesos principas vadovaujasi Dekarto akivaizdumo principu *cogito ergo sum*, pagal kurį tiesos sakymo negalime priskirti „plepėjimui“, tad tiesos sakymas yra pagrindžiamas patirtimi, kuria tiki pats kalbantysis. Diskursas įgalina subjektą kalbėti tiesą. Foucault nesistengia analizuoti tiesos problematikos išskiriant tiesos įspūdžio ir pripažinimo keblumus. Mąstytojas akcentuoja tiesos statuso sukeltą įtaką subjektams, kurie atlieka ekonomikos ar politikos tam tikrus vaidmenis visuomenėje (Foucault, 1980, p. 132), šiuo atveju ypatingą vaidmenį vaidina galios santykiai diskurse. „Foucault, tiesos statuso kvestionavimą vadina emancipuotos politikos prielaidomis, kuriose demaskuojamos represinės praktikos“ (Ross, 2008, p. 65–66). Pagrindinė problema yra sukurti taisyklių įspūdis, pagal kurį atskiriant teisingumą ir klaidingumą, tiesai yra priskiriami tam tikri galios efektai (Ross, 2008, p. 65).

Parrhesia sąvokos taikymas institucinėje terminologijoje padeda užtikrinti mažumos interesų atstovavimo galimybes politikoje. Drąsos principas, dar kitaip įvardijamas kalbėjimo rizika, yra vienas iš svarbiausiųjų *parrhesia* sąvokos aiškinimų, nes oratorius, išsakydamas savo nuomonę, vadovaujasi asmenine pozicija, kuri gali ir nesutapti su auditorijos (daugumos) pozicija. Aiškinant kalbėjimo riziką, nesivadovaujama eksromptine kalbėjimo išraiška, šiuo atveju kalbantysis numato savo kalbos padarinius. „*Parrhesia* sąvokos kritinė funkcija yra tam tikras žaidimas tarp kalbančiojo tiesą ir pašnekovo“ (Foucault, 2001, p. 17). Šis *parrhesia* žaidimas nesivadovauja galios santykiais. *Parrhesia* padeda paaiškinti retorikos įsmezinimo problematiką. Foucault pažymi, kad „diskurso kontrolę patiria pasakymo forma ir turinys, o ne kalbantysis subjektas“ (Foucault, 2001, p. 29). P. Bordieu iškelia politinėse retorikose orakulo efekto problematiką, tai „įteisintos gudrybės“ galimybė slypi pačiame delegavime, kurio dėka kalbantysis savo žodžius, taigi ir savo pasaulį, perteikia kaip jo atstovaujamo žmonių pasaulį ir primeta savąjį jų situacijos, padėties ir interesų apibrėžimą“ (Bordieu, Wacquant, 2003, p. 188). Pavyzdžiui, politikas, išsakydamas piliečiams kritinius pastebėjimus, neturi argumentus pagrįsti savo autoritetu.

Pasak M. Edelman, politinė kalba yra politinė realybė (Edelman, 2002). Politinės komunikacijos sėkmę lemia skelbiamos žinutės perteikimas auditorijai ir jos atitinkamas atpažinimas – žinutės iškodavimas. Politinė kalba remiasi informacinių tekstų stiliumi. „Informacinių tekstų paskirtis – suteikti informacijos, pranešti, suteikti papildomų žinių, išaiškinti, įrodyti, supažindinti, išmokyti, patarti. Iš esmės toks tekstas turi paveikti suvokėjo protą, skatinti mąstyti, ieškoti naujų informacijos šaltinių, lyginti ir daryti išvadas. Tokiuose tekstuose turi vyrauti logika, argumentacija, tikslumas, aiškumas, nuoseklumas, objektyvumas“ (Puodžiūnas,

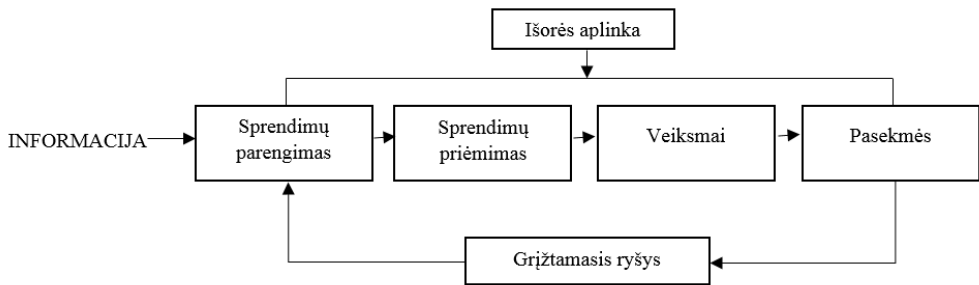
2013, p. 53). Politinės informacijos viešinimas turi būti formuojamas pagal realybėje įvykusių įvykių atitikmenis.

Viešosios erdvės koncepcija yra analitinė kategorija, todėl sudėtinga pristatyti tikslų (universalų) viešosios erdvės apibrėžimą. Galima paminėti, kad viešojoje erdvėje yra tam tikra arena, kurioje keičiamasi informacija bei, svarstant ir diskutuojant, yra formuojama viešojo nuomonė. Nuo XX a. viešojoje erdvėje nebeatlieka mobilizacijos, informatyvumo ir pilietinio identiteto kūrimo funkcijų, nes nėra taikomas atliepiamumo kriterijus, tad viešosios erdvės egzistavimas yra suspenduojamas. Frankfurto mokyklos teoretikai, pristatydami savo kritines išvalgas apie viešosios erdvės problematiką, suteikė naudingo indėlio siekiant reabilituoti viešąją erdvę. Habermasas viešosios erdvės egzistavimo sąlygą sąlyga įvardija racionalių diskusijų taikymą atsižvelgiant į jų nepriklausomumą nuo ekonominio intereso ir valstybės kontrolės. Baudrillard laikosi nuožmios kritinės nuostatos, kad viešojoje erdvėje įvykių atitinkamas palyginimas su realybėje egzistuojančiais įvykiais jau yra nebeįmanomas. Arendt pozicija dėl viešosios erdvės egzistavimo nėra skeptiška, pasak mąstytojos, būtent atliepiamumas padeda užtikrinti viešosios erdvės funkcionalumo faktorių. Foucault didžiausią dėmesį skirdamas *parrhesia* koncepcijos analizei, pagrindė viešosios erdvės dalyvio gebėjimą išlaikyti nepriklausomumą nuo dominuojančios nuomonės. Politinės kalbos formavimas yra koncentruotas į neprieštaraujantį palyginimą tarp realybėje egzistuojančių faktų ir skelbiamos informacijos turinio.

Diskusijos ir svarstymai skaitmeninėje viešojoje erdvėje paskatina atsirasti įvairioms pilietinėms iniciatyvoms, tačiau stokoja politinio turinio. „Internetas tampa integruojamas su politinės komunikacijos nustatoma sistema, tačiau tai taip pat yra kvietimas nustatyti galios struktūras“ (Dahlgren, 2005, p. 151). Pilietinės diskusijos skaitmeninėje viešojoje erdvėje pagrindžia viešumą, kuriame neretai tam tikri teiginiai įgauna postulavimo efekto. Įvairios diskusijos apie politiką skaitmeninėje viešojoje erdvėje dažnai atstovauja vienašališką nuomonę. Habermasas teigia, kad „idealios kalbos situacija nėra nei empirinis fenomenas, nei paprasčiausias konstruktas, o veikiau neišvengiama, abipusiškai diskurse daroma prielaida. Ši prielaida gali būti, ar neprivalo būti, priešinga realioms faktams; tačiau net jei ji daroma faktams prieštaraujančiu būdu, komunikacijos procese ji tampa operatyviai veiksminga fikcija“ (Habermas, 1978, p. 258). Galimas interneto indėlis į svarstymus yra akivaizdus: „tai pristatoma palankioje galimybeje ištraukti į racionalią diskusiją per pagrįstus tvirtinimus, nes internetas pateikia komunikacijos erdvę, kuria priartėjama prie idealios kalbos situacijos“ (Buchstein, 1997; Heng, Moor, 2003). Idealios kalbos situacijos taikymas yra grindžiamas teiginių racionalumo – argumentavimo ir diskusijos konsensuso – sutarimo principais.

Remiantis sisteminė – funkcinė viešosios politikos analizės paradigma, galima tvirtinti, kad politinis procesas susideda iš atskirų procesų dalių – etapų, o kiekvienas etapas gali būti aiškinamas atskirai. Politinis procesas susideda iš problemos identifikavimo, darbotvarkės nustatymo, politikos formavimo, politikos legitimacijos, politikos įgyvendinimo ir politikos įvertinimo. Egzistuoja ir kontraversiška nuomonė, kad politiniai sprendimai retai priimami atsižvelgiant į visus etapus. Dažnai skirtingi

veiksmai viešojoje politikoje vykdomi vienu metu (Dye, 1972). Nors teoretikai laikosi nuomonės, kad politikos proceso įgyvendinime etapai gali būti ir detaliam neidentifikuojami, tačiau chronologinis etapų aiškinimas išlieka svarbus. E. Chlivickas ir B. Melnikas politinių procesų etapus socialinėse medijose identifikuoja informacinio vadybinio proceso atitinkamais aspektais: sprendimų parengimas, sprendimų priėmimas, veiksmai ir pasekmės. Sprendimų parengimo aspektas yra svarbus dėl viešinamos informacijos valdymo, šis aspektas nurodo, kad reikia periodiškai numatyti tam tikrus svarbius klausimus, kurie padėtų perteikti visuomenėje aktualias problemas viešojoje erdvėje. „Dauguma informacinių sistemų, aprūpinančių sprendimų priėmimo procesą, pirmiausia yra orientuotos į operatyvinės veiklos kontrolę. Ir tik nedaugelis sistemų orientuojamos į strateginių sprendimų priėmimą“ (Chlivickas, Melnikas, 2016, p. 411). Sprendimų priėmimo aspektas yra orientuotas į informatyvumą, tad būtina piliečius supažindinti su priimtais politiniais sprendimais. Veiksmai aspektas atskleidžia svarbų sąveikos veiksnį. Pasekmės aspektas formuoja viešąją nuomonę apie tam tikrus politinius rezultatus. Pastarasis aspektas apima grįžtamąjį ryšį, gaunamą iš išorinės aplinkos. Išorės aplinkai galime priskirti politinius aktorius ir piliečius (1 pav.).

1 pav. Informacinio vadybinio proceso aspektai
Šaltinis: sudaryta pagal Chlivicką, Melniką (2016, p. 410).

2018 m. Europos regionų komitetas pristatė „Europos regionų komiteto komunikacijos planą“, kuriame pateikiamos rekomendacijos savivaldybėms. Daugiausiai dėmesio reikia atkreipti į savivaldybių viešinamų pranešimų piliečiams „idėjinį turinį ir supaprastinti sprendimų priėmimo procedūras“ (Partnerystė siekiant Europos vietos lygmeniu, 2018, p. 3). Sprendimų procedūrų supaprastinimas gali būti inicijuojamas sprendimų parengimo etape. Savivaldybių darbuotojai, naudodami socialines medijas, siekia užtikrinti skaitmeninėje viešojoje erdvėje plėtojamose diskusijose konsensusą tarp valdžios ir piliečių, tai gali užimti ilgą laikotarpį, o naujųjų medijų diktuojama logika yra operatyvi, pareikalaujanti diskusijų valdyme greitos reakcijos. Organizuotas informacijos viešinimas socialinėse medijose įgalina piliečius įsitraukti į politinio sprendimo priėmimo procesą, atsižvelgiant į atskirus informacinio vadybinio proceso aspektus.

Skaitmeninėje platformoje vyrauja temų pliuralizmas, tačiau žmonės yra linkę temas vertinti vienašališkai. Viešinamų pranešimų turinio tematika ir jos vertinimas priklauso nuo informacijos siuntėjo, tad vietos valdžia turi inicijuoti įvairių temų,

susijusių su politiniais įvykiais, reprezentavimą visuomenėje atsižvelgiant ir į auditorijos nuomonę, nes viešasis interesas įgyvendinamas plėtojant dialogą tarp valdžios ir piliečių bei diskutuojant ir svarstant. Viešoji erdvė apriboja valdžios galią – mažina cenzūrą ir gali padėti užtikrinti pilietines teises, nes didėja piliečių prieinamumas prie interneto, tačiau atsiranda daugiau pranešimų, kuriuose nesilaikoma etikos normų. „Skaitmeninėje erdvėje sukurtos tapatybės gali atitikti realias tapatybes“ (Baym, 1998, p. 55). Pseudo tapatybė atveria galimybę laisvai diskutuoti virtualioje erdvėje, tačiau egzistuoja priešinga nuomonė, kad pseudo tapatybė nesivadovauja etika, o išreiškta kritika tampa neargumentuota ir nepagrįsta. L. Donskis viešąją erdvę kildina iš save aiškiai identifikuojančio ir suvokiančio politinio bei moralinio individo, t. y. asmens, aktyviai siekiančio palaikyti, o ne maskuoti savo individualumą ir tapatybę (Donskis, 2004, p. 46). Pasak Puodžiūno, „tai, viena vertus, skatina tam tikrą atvirumą, tačiau sukuria sąlygas dezinformacijai, melui, šantažui, gąsdinimui – informaciniam terorizmui. Iš esmės teisinė reguliacija yra neišvengiama ir būtina, tačiau teisinių svertų kūrimas ir įdiegimas nuolat atsiliks nuo informacinių technologijų vystymosi“ (Puodžiūnas, 2013, p. 32). Galima teigti, kad organizuojant informaciją viešojoje erdvėje yra svarbu identifikuoti skelbiamos informacijos autorystę, ši galimybė padeda užkirsti kelią etikos nusižengimams.

1957 m. atsirado internetas, kuomet JAV prezidentas D. Eisenhoweris įkūrė agentūrą Pažangiųjų tyrimų projektų agentūra (*Advanced Research Projects Agency (ARPA)*). Internetas atsirado dėl bendravimo tikslų, tai tapo patogi priemonė keistis duomenimis, o vėliau internetą imta naudoti ir dėl komercinių tikslų. Internetas yra didžiausias viso pasaulio kompiuterių tinklas, kuriame perduodama, naudojama ir viešinama informacija. 1991 m. atsirado ir sparčiai išpopuliarėjo saitynas (angl. *world wide web*), steigėsi naujoji viešoji erdvė (angl. *new public sphere*), t. y. skaitmeninė viešoji erdvė (angl. *digital public sphere*). Internetas gali būti traktuojamas skaitmeninės Agoros atitikmeniu (Rheingold, 1993).

Šiomis dienomis nėra konkrečiai apibrėžta viešosios erdvės koncepcija (Rauchfleisch, Kovic, 2016), daugiau dėmesio skiriama diskusijai, kaip interaktyvioji komunikacija pasireiškia viešojoje erdvėje, tad viešoji erdvė įgauna kuriamos virtualios erdvės atitikmenį. Naujosios medijos, sukurdamos vartotojams virtualią aplinką, paskatina atsirasti virtualioms – simuliacinėms intervencijoms į realybės įvykius (virtualią realybę). Interneto poveikis demokratijai yra didelis, dėl interaktyviosios komunikacijos, interneto įtaka prilyginama naujai demokratizacijos bangai (Bohman, 2004; Langman, 2005; Lagos, Coopman, Tomhave, 2014). Didėjantis medijų įsikišimas į politinę sritį paskatino atsirasti medijų valdomos respublikos (angl. *media – driven republic*) problema. „Medijų valdomos respublikos problema yra aiškinama kaip masinių medijų vykdomas politinių institutų funkcijų perėmimas liberalioje valstybėje“ (Mazzoleni, Schulz, 1999, p. 247). Tačiau išreikštas nuogąstavimas nepasitvirtino, nes politiniai institutai išlaikė savo vykdomos veiklos autonomiją.

Nors internetas yra papildoma galimybė politikams bendrauti su piliečiais, tačiau savaiminis komunikavimas virtualioje erdvėje yra ganėtinai ribotas (Papacharissi, 2002; Dahlgren, 2005; Gerhards, Schäfer, 2010). Socialinės medijos

pareikalauja iš žmonių komunikacinių gebėjimų bei taikyti ir įvaldyti technologines inovacijas. Virtuali erdvė suteikia galimybę žmonėms laisvai bendrauti, dalintis informacija nepaisant laiko apribojimų ir geografinių ribų. Vienas iš interaktyviosios komunikacijos bruožų yra platinti informaciją per visą parą ir per visas savaitės dienas, tai sustiprino medijų įtaką, pareikalaujant greitų atsakymų ir skatinant sudėtingesnių medijų strategijų kūrimą.

Skaitmeninė viešojo erdvė gali būti aiškinama kaip socialinių tinklų platforma. Socialinių tinklų pradžia kildinama nuo elektroninių skelbimo lentų (angl. *bulletin board services*) atsiradimo. 1954 m. J. Barnes buvo vienas pirmųjų sociologų, pavartojęs socialinių tinklų terminą, reiškiantį žmogaus kontaktų ratą. Interneto atsiradimas yra siejamas su socialinių tinklų atsiradimo pradžia, nes virtualaus socialinio tinklo (angl. *online social networks*) turinys steigiasi saityno erdvėje ir suteikia galimybę perteikti hipernuorodas. 1970 m. atsirado į verslą orientuotas tinklas „*ComputeServe*“, kuris sulaukė didelio žmonių susidomėjimo. Šiame tinkle steigėsi forumai, kurių pagalba buvo galima keistis failais ir gauti leidimą peržiūrėti naujienas ir įvykius. Šiuolaikinių socialinių tinklų pradžia datuojama 1983 m. AOL (*America Online*) paslaugų tarnybos įsikūrimu ir 1995 m. socialinių tinklų „*Classmates.com*“ bei „*SixDegrees.com*“ įsteigimu. Ankstyvuojau laikotarpiu socialinis tinklas aiškinamas kaip socialinių aktorių aibė, tarpusavyje jungiamais įvairių ryšių tipais (Wasserman, Faust, 1994). Konvergencijos amžiuje socialiniai tinklai yra aiškinami kaip saityno teikiama paslauga, leidžianti asmenims konstruoti viešą ir pusiau viešą profilį apribotos sistemos viduje, nustatyti kitų vartotojų sąrašą, su kuriais joje kontaktuojama (Danah, Boyd, Ellison, 2008). Socialiniai tinklai akumuliuoja informacijos srautus juos perteikiant skaitmeninėje viešojoje erdvėje interneto vartotojams.

Medijos vaidina vis svarbesnį vaidmenį politikos srityje, nes sukuria virtualią dalyvavimo platformą piliečiams. Pagal valdžios padalijimo principą valdžią vykdo: Seimas, Prezidentas, Vyriausybė ir Teismas. Valdžios padalijimas padeda užtikrinti demokratijos įgyvendinimą visuomenėje (Mazzoleni, Schulz, 1999). „Penktosios valdžios (angl. *Fifth Estate*)“ vykdymo vaidmuo atitenka internetui, kurio pagalba aktyvus piliečių dalyvavimas politikoje paskatina politinius institutus būti demokratiškai atskaitingiems visuomenei (Dutton, Dubois, 2015, p. 51–52). „Atsakomybės nebuvimas gali sukelti rimtas grėsmes demokratijai, nes tai pažeidžia klasikinę galios pusiausvyrą demokratiiniame žaidime, todėl medijos tampa „ketvirtoji savivaldos šaka (angl. *fourth branch of government*)“ – įtakinga ir nekontroliuojama jėga, kuri yra apsaugota nuo populiarumo sankcijos“ (Mazzoleni, Schulz, 1999, p. 248).

L. Suchman viena pirmųjų socialines medijas aiškino kaip atskaitomybės technologijas (angl. *technologies of accountability*) – tai sistemos, kuriomis pristatomos situacijos atskaitos sukuria tam tikrą kontekstą visuomenėje (Suchman, 1994). Didėjantis valdžios dokumentų atvirumas įgalina naujas medijas stebėti ministrų ir valstybės tarnautojų veiksmus, todėl vyriausybė tampa labiau atskaitinga savo piliečiams (Ackerman, Sandoval – Ballesteros, 2006). Socialinių medijų atskaitomybė koncentruojasi į politinio instituto darbuotojų iniciatyvas viešinant

informaciją reprezentuoti aktualius visuomeninius ir pilietinius įvykius ir problemas. Informacinėje visuomenėje išplitusi „Penktosios valdžios“ formuluotė atskleidžia didėjančią politinės komunikacijos įtaką tarp politinių institucijų ir piliečių lygiaverčio (*vis-a-vis*) galios santykio. „Įtinklinti asmenys turi galimybę plėtoti ir įgyvendinti jų komunikacinę galią (Garnham, 1999), naudojant IKT iš naujo perkonfigūruojami tinklai, kurie gali paveikti realaus pasaulio galios pasidalijamus“ (Dutton, Dubois, 2015, p. 57). Politinės galios decentralizacija naujųjų medijų aplinkoje pasireiškė didėjančia medijų autonomija nuo nacionalinės politinės kontrolės. Labai svarbu, kad medijos būtų autonomiškos nuo politikos, nes būtent medijomis plintanti informacija vaidina „sarginio šuns“ vaidmenį, tai turi padėti užtikrinti galimybes, padedančias atstovauti visuomeninį interesą.

Lokalizacijos procesuose medijų liberalumas nulemia politinį legitimumą, apribojantį disponavimą centralizuota politine galia. J. Bentham, aprašydamas *panoptikoną* – centralizuotą kalinių stebėseną, tinkamai atskleidė centralizuotos galios pasireiškimo efektą – nuolatinė stebėseną disciplinuoja subjektą. „Naujosios medijos sukelia naujus galios centrus, tai padidina įtampą dominuojančioje valdžios struktūroje“ (Curran, 2002, p. 55). Sparti technologijų pažanga ir didėjantis interneto populiarumas lėmė politinės komunikacijos sistemos destabilizaciją (angl. *destabilization*) (Blumler, Gurevitch, 1990). „Politinės komunikacijos tradicinis vaidmuo naujųjų medijų aplinkoje destabilizavosi – skaitmeninės technologijos modifikavo galios komunikacinį balansą – konfigūruojant žmonių bendravimą ir paslaugų sferą, to pasakoje informacija ir technologija keičia socialinius, organizacinius ir ekonominius santykius per geografines ir laiko ribas“ (Dutton, Gillett, McKnight, Peltu, 2004, p. 32). Dahlgren decentralizaciją naujųjų medijų aplinkoje aiškina pagal vykstančią politinės komunikacijos sistemų destabilizaciją. Politinės komunikacijos destabilizacija atpažįstama išivyravusiomis globaliomis tendencijomis – „geografinių apribojimų mažėjimu, auditorijos heterogeniškumu, mažėjančia perskyra tarp žurnalistų ir ne žurnalistų bei tam tikrais iššūkiais – didėjančiu piliečių cinizmu“ (Dahlgren, 2005, p. 150). L. Nevinskaitė decentralizaciją naujųjų medijų aplinkoje aiškina pagal naujųjų medijų komunikacijos tinklą plėtrą, kuri pasireiškia mažėjant geopolitinės tvarkos kontrolei: „Nusistovėjusios ir centralizuotos geopolitinės tvarkos decentralizavimas: galios ir kontrolės, sklindančios iš Vakarų kolonijinių centrų, mechanizmų silpnėjimas, kurį skatina išsklidę ir sienų nepaisantys naujųjų medijų komunikacijos tinklai“ (Nevinskaitė, 2011, p. 19–20). Naujosios medijos tyrinėjamos atsižvelgiant į politinės komunikacijos sistemų pokytį ir į jų sukeltą įtaką įvairiems šiuolaikinėje visuomenėje vykstantiems politiniams procesams. Naujosios medijos politinėje sistemoje gali pasireikšti viešosios biurokratijos (angl. *public bureaucracy*) disfunkcija (Schillemans, 2012), nes nekompetentingi valstybės tarnautojai neišnaudoja naujųjų medijų kaip įrankio, padedančio įgalinti piliečius dalyvauti politiniame gyvenime. Valstybės tarnautojų karjera yra orientuota mažiau komentuoti, todėl nesugeba išlaikyti tinkamų įrašų ir dalyvauti bendrai perkuriant tai, ką skelbia viešuma (Aucoin, 2012).

Organizuotos ir nepriklausomos naujosios medijos gali padėti sėkmingai įgyvendinti decentralizaciją vietos savivaldoje. Informacinių technologijų diegimas politinių institutų valdyme vyksta decentralizuojant tinklų galią, kuomet struktūrizuotą – formalizuotą struktūrą pakeičia efektyvi tinklo logika, suteikianti kur kas mažiau organizavimo sąnaudų. „Informacinės technologijos keičia esamą vertikaliąją struktūrą į horizontaliąją struktūrą“ (Paliulis, Pabedinskaitė, Šaulinskas, 2007, p. 76). „Nepriklausomos ir gerai plėtojamos vietos medijos gali padėti plėtoti prieinamą dalyvavimą vietos savivaldos lygmenyje“ (Hutchcroft, 2001, p. 34). Habermasas pateikia pastebėjimą, kad „politinė komunikacija viešojoje erdvėje gali palengvinti svarstymo legitimumo procesus kompleksinėse visuomenėse tik tuomet, jei savi-reguliuojanti medijų sistema įgyja savarankiškumą nuo socialinių aplinkų ir jei anoniminės auditorijos suteikia grįžtamąjį ryšį tarp informuoto diskurso ir reaguojančios (angl. *responsive*) pilietinės visuomenės“ (Habermas, 2006, p. 411–412). Pagrindinis naujųjų medijų logikos atributas tampa grįžtamasis ryšys iš auditorijos, neatsižvelgus į šį aspektą, galima susidurti su „komunikaciniu triukšmu“. Puodžiūnas, komunikacijos triukšmą apibrėžia kaip: „betikslę informacijos sklaidą, <....> tuo pat metu vykstančių kitų komunikacijos procesų ar transakcijų trikdys ir net barjeras“ (Puodžiūnas, 2013, p. 30). Naujosiose medijose informacija yra srautinė, tad „triukšmą“ sukelia nuolat besikeičianti betikslė informacija. Politinių institucijų išorinė komunikacija padeda plėtoti atliepiamumą, todėl viešinama informacija tampa aktuali, nes yra orientuota į temas kuriomis domisi piliečiai.

XX a. 9 deš. vykusį medijų liberalizaciją pasireiškė didėjančia autonomija nuo nacionalinės politikos – tinklų privatizacija mažėjo, taip pat mažėjo medijų tinklų kontrolė. „Globalizacijos procesai transformuoja lokalią viešosios erdvės (angl. *local public sphere*) homogeniškumą segregacijos ir segmentacijos veiksmų link. Pasaulyje, kurį formuoja tolygūs globalizacijos procesai, politika tampa vis labiau lokalinė, nes miestų judėjimai ir diskursai, veikėjai ir organizacijos buvo integruoti į vietinės valdžios struktūras bei veiklą per įvairialypę piliečių dalyvavimo ir bendruomenės plėtotės sistemą“ (Castells, 2006, p. 76). Pastebimas tik regioninių tinklų reorganizavimas, skiriama mažai dėmesio vietos tinklų integravimui į globaliąją erdvę.

McLuhan pasisakymai apie medijas turėjo pranašiškos reikšmės: posakis „globalus kaimas (angl. *global village*)“ reiškė vis greitėjančią informacijos perdavimo spartą ir platesnę informacijos sklaidą. Globalizacijos laikotarpyje žmonių bendravimas įgavo platų raiškos spektrą, didėjantis IKT naudojimas suteikė galimybes aplenkti griežtas laiko ribas nesivadovaujant griežtomis geografinėmis ribomis. Žmonės, naudodami medijas, siekia „sunaudoti laiką“ (Thoveron, 1999, p. 66–67). Giddens, siekdamas paaiškinti tuščios laiko/erdvės (angl. *emptying of time/space*) koncepciją, teigia, kad laikas tampa nepriklausomas (didėja distancija) nuo erdvės, tai lėmė platesnis socialinės sistemos formų atsiradimas (Giddens, 2000, p. 29). Castellsas pastarajam aiškinimui suformuluoja bemačio laiko (angl. *timeless time*) koncepciją. „Dabar į visą mūsų gyvenimo istoriją galima pažvelgti tarsi į „rungtį“ su laiku. Tiksliau – bandymą suvaldyti laiką, o tai dažniau virsta visai sėkmingu bandymu užsimiršti skaitant laikraščius, klausantis radijo ar žiūrint

televizorių“ (Bielinis, 2005, p. 73). Žurnalistai žiniasklaidoje siekia kuo greičiau informuoti apie įvyki, nes greitas informatyvumas padidina žmonių ir institucijų reakcijas į pranešimą (Altheide, L. 2004).

Piliečių dalyvavimas interneto platformoje yra skiriamas į vartotojų prisijungimo ir atsijungimo prie interneto dimensijas, reiškiančias virtualiąją ir realiąją perspektyvas. Interneto vartotojai laiką kontroliuoja savarankiškai, bet kada prisijungdami ar atsijungdami nuo tinklo. Interneto vartotojas, naudodamasis internetu, yra orientuotas į esamąjį laiką, tačiau prisijungimas prie interneto gali nesutapti su kitų vartotojų prisijungimo laiku. „Žmonės siekia sužinoti vieni apie kitus esamuoju laiku, tačiau ši komunikacija tampa asinchroniška skaitmeninėje aplinkoje“ (Coleman, Freelon, 2015, p. 5). Siekiant, kad viešinama informacija antrosios kartos platformoje būtų organizuota, svarbu taikyti informacijos viešinimo strategijas.

Savivaldybės, organizuodamos ir valdydamos savo institucinę veiklą, turi numatyti aiškias komunikacijos strategijas. Komunikacijos strategijų yra labai daug ir įvairių, visų pirma, yra svarbu komunikacijos strategiją aiškinti kaip tinkamą informacijos valdymą. C. Culver ir S. Wintersgill komunikacijos strategiją apibūdina pagal: veiksmų planą, pasižymintį baigtiniu periodu [planavimas pagal atskirus etapus]; susitarimu, kurio siekiama pokyčio [iššūkių/problemų identifikavimas ir sprendimo būdų taikymas]; planas, kuriame išmatuojama sėkmė [plano organizavimas ir jo įgyvendinimas]; procesas, kuris moko ir padeda ateityje [raštingumo ugdymas] (Culver, Wintersgill, 2010). Antra vertus, komunikacijos strategija turi būti aiškinama atsižvelgiant į komunikacijos turinį ir jo perduodamą žinutę auditorijai. C. Paul komunikacijos strategiją apibūdina kaip meną pateikti idėjas tikslinei auditorijai laiku, aiškiai, glaustai, įtikinamai ir sistemingai (Paul, 2011). Palyginus pirmąjį ir antrąjį komunikacijos strategijų apibrėžimus, galima teigti, kad komunikacijos strategija yra organizuotas informacijos viešinimas.

Komunikacijos proceso efektyvumą galima vertinti tam tikrais kriterijais: laikas (viešinimo periodas ir perdavimo greitis); aiškumas (pranešimas/žinutė) ir grįžtamasis ryšys. Pastarasis veiksnys yra pagrindinis naujųjų medijų logikos atributas. „Esant grįžtamajam ryšiui šaltinis ir vartotojas keičiasi komunikaciniais vaidmenimis“ (Chlivickas, Melnikas, 2016, p. 446). Šiuo atveju, politikos institutai tampa atskaitingi piliečiams, o piliečiai gali inicijuoti pilietinį atliepiamumą. Didžiausią įtaką efektyviai politinei komunikacijai skaitmeninėje viešojoje erdvėje sukelia grįžtamasis ryšys, kuris yra nevienareikšmis. Politinį atliepiamumą lemia ne tik piliečiai, bet ir politikos aktoriai (politikos institutai), plėtodami diskusijas skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Savivaldybės, siekdamos plėtoti efektyvią komunikaciją su piliečiais, turi taikyti komunikacijos strategiją – organizuoti informacijos viešinimą socialinėse medijose.

Savivaldybės, nustatydamos komunikacijos planą, jame turi suplanuoti veiksmus. Pasak R. Matkevičienės, „prieš pradėdami, bet kokią veiklą, turime apmąstyti, ką reikėtų daryti ir kokia eilės tvarka siekti savo tikslų. Norint visa tai pasiekti, geriausias būdas susidaryti detalų planą. Tačiau planas, sudarytas konkrečiam tikslui pasiekti, visada skirsis nuo kitam tikslui sukurto veiksmų plano. Jis skirsis ne tik forma, bet ir turiniu, t. y. su kokiomis tikslinėmis auditorijomis bus

užmezgamas ryšys, kokios priemonės bus naudojamos, kokie kanalai bus pasirenkami konkrečiai auditorijai pasiekti. Toks planas dažnai vadinamas komunikacijos planu arba komunikacijos strategija, kuri yra veiksminga priemonė asmenims ar organizacijoms siekti verslo, rinkodaros ar komunikacijos tikslų“ (Matkevičienė, 2005, p. 81). Komunikacijos strategijos identifikavimas padeda socialines medijas naudoti kaip įrankį, įveikiant komunikacijos trikdžius ir rizikas. Savivaldybės, kurdamos komunikacijos planus, turi identifikuoti informacijos viešinimo strategiją socialinėse medijose, nes tai gali padėti greičiau įgyvendinti komunikacijos plano tikslus.

Informacijos reprezentavimas skaitmeninėje viešojoje erdvėje susideda iš skelbiamų pranešimų konteksto ir diskusijų konteksto. „Politinių institutų išorinė komunikacija tiesiogiai paveikia vidinius politinių sprendimų priėmimo procesus“ (Fredriksson, Schillemans, Pallas, 2015, p. 1052). Savivaldybių bendravimas su piliečiais skaitmeninėje viešojoje erdvėje turi būti atsakingas dėl plėtojamą viešosios komunikacijos. Institucijos, naudodamos socialinius tinklus ir būdamos pasyvios informacijos sklaidos ir organizavimo atžvilgiu, gali sulaukti neigiamų padarinių.

Savivaldos institutai formaliai yra autonomiški nuo politikų veiklos, tačiau jų užimama vieta politinėje sistemoje, kaip tarpininkų tarp politikų ir piliečių, gali sukelti politizavimo problemą. Administracinis politizavimas identifikuojamas nykstančia perskyra tarp išrinktų lyderių ir valstybės tarnautojų (Rouban, 2003). Siekiant išvengti politizavimo problemų, reikia daugiau dėmesio skirti informacijos turiniui ir pranešimų organizavimui socialinėse medijose, o valstybės tarnautojo atsakomybė už informacijos viešinimą, susijusi su institucijos veikla ir informacijos koordinavimu, turi būti deleguojama komunikacijos specialistui, kuris turėtų būti neutralus politikos atžvilgiu. Norvegijos K. Thorbjørnsrud politizavimo problematiką analizuoja kur kas plačiau, kvestionuojant lojalumo principą, atsižvelgiama į viešosios biurokratijos (angl. *public burocracy*) teoriją ir gilindamasi į tai, ar valstybės tarnautojai, naudodami naująsias medijas, gali išlaikyti autonomiją nuo politikos – valdžios. Komunikacijos mokslų daktarė pateikia svarbų pastebėjimą, kad valstybės tarnautojai, atsakingi už naujųjų medijų naudojimą politinėse institucijose turi plėtoti politinį lojalumą, o vidinė institucijos komunikacija turi būti atribota nuo politinės kontrolės (Thorbjørnsrud, 2014). Siekiant šio principo įgyvendinimo, Norvegijos politinėse institucijose (migracijos tarnyba) laikomasi nuostatos, kad įdarbinimas grindžiamas nuopelnais ir švietimu, o valstybės tarnautojai, įskaitant komunikacijos ekspertus, lieka savo darbe, kai vyksta pokyčiai vyriausybėje dėl pasikeitusios politikos. Taip pat labai svarbu atkreipti dėmesį, kad politinėse institucijose komunikacijos padaliniais/skyriams atitektų visos pareigos valdant medijas. Institucijose dirbantiems komunikacijos ekspertams būtų suteikiamos pareigybės ir atsakomybės viešinti informaciją ir plėtoti komunikaciją su piliečiais socialiniuose tinkluose.

Politiniai institutai, siekdami sėkmingai komunikuoti su piliečiais, naudoja socialines medijas kaip įrankius, didinančius sąveiką ir to pasakoje padedančius įgalinti piliečius dalyvauti politikoje. Naujosios medijos ne tik keičia ar koreguoja organizacinę veiklą, bet ir suteikia daugiau veiklos galimybių. Savivaldybės gali

bendrauti su piliečiais ne tik darbo valandomis, bet ir po darbo valandų. „Medijos suteikia informacijos šaltinius ir reprezentuoja politinio instituto organizaciją“ (Fredriksson, Schillemans, Pallas, 2015, p. 1052). Politiniai institutai, vykdydami savo veiklą, medijas naudoja kiekvieną dieną, tad tai tampa kasdiene praktika. Politiniai institutai gali labai įvairiai integruoti medijas savo vykdomoje veikloje, to pasakojė atsiranda įvairios gerosios praktikos, kurias svarbu atskleisti ir pasidalinti. Politinio instituto vykdoma veikla yra formali, o naujųjų medijų logika pasižymi neformaliu kontekstu ir grįžtamoju ryšiu. Politiniai institutai, taikydami naująsias medijas savo veikloje, siekia neatsilikti nuo šiuolaikinės visuomenės inovatyvumo bruožo. Pasak Lovejoy ir Saxton (2012), organizacijos, naudodamos socialines medijas, yra suinteresuotos komunikuoti su piliečiais vadovaujantis kardinalia nuostata – teikti informaciją ir plėtoti dialogą.

1. 4. Vietos valdžios ir piliečių sąveika socialiniame tinkle „Facebook“

Vienas iš poindustrinės visuomenės bruožų buvo spartėjanti technologijų pažanga ir plintanti komunikacija. 1991 m. vykusio technologijų revoliucija datuojama naujosios visuomenės atsiradimo pradžia. Pasak N. Negroponte, mes gyvename skaitmeniniame pasaulyje. Kibernetinė erdvė yra naujoji civilizacijos pažangos jėga, skaitmeninė sritis, kuri sužlugdys didžiąsias korporacijas, paskatins demokratinį dalyvavimą, panaikins ekonominę ir socialinę nelygybę (Negroponte, 1995). Naujosios visuomenės atsiradimas yra siejamas su visuomenės transformacija, kuomet pereinama nuo žinių eros informacinės visuomenės link (angl. *information society*). 1993 m. Europos komisijos rengiamoje konferencijoje: „*Augimas, konkurencingumas ir užimtumas: 21-ojo amžiaus iššūkiai ir būdai*“²⁷ buvo pristatyti pirmieji moksliniai tyrinėjimai apie informacinę visuomenę. H. Rheingold knygoje „*Virtuali bendruomenė: įsikūrimas virtualiame fronte*“²⁸ (Rheingold, 1993) virtualumą prilygino tiesioginei intervencijai į realybę. 1994 m. M. Bangeman savo pranešime: „*Europa ir globali informacinė visuomenė. Rekomendacijos Europos Tarybat*“²⁹ pirmą kartą pavartojo informacinės visuomenės koncepciją. F. Webster, apibrėždamas informacinės visuomenės sampratą, išskiria informacijos svarbą ir akcentuoja tinklų (angl. *network*) fenomeno raišką visuomenėje. Sociologijos profesorius teigia, kad tinklai susieja vietas ir dėl to paveikia laiko ir erdvės organizaciją, o informacinė aplinka tampa kur kas labiau asmeniškesnė (Webster, 2002, p. 26). Pasak W. Mitchello, interaktyviojo ryšio dėka formuojasi naujos, prie mūsų naujos technologinės aplinkos pritaikytos visuomeniško bei miesto gyvenimo formos (Mitchell, 1999). „2000 m. ES iškėlė ambicingus vadinamuosius Lisabonos strategijos tikslus, kuriais siekiama ES valstybėse sukurti informacinę visuomenę“ (Meškys, 2010, p. 51).

²⁷ „*Growth, Competitive and Employment: The Challenges and Ways forward into the 21st Century*“.

²⁸ „*The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*“.

²⁹ „*Europe and Global Information Society. Recommendation to the European Council*“.

Medijos yra klasifikuojamos pagal informacijos skelbimą, pagal kurį atitinkamai paveikiamos auditorijos. Tad medijos gali būti pasyvios ir aktyvios. „Pasyvios medijos – tai visi žmonijos sukurti dalykai, kultūros elementai, kurie savaime skleidžia informaciją apie save, kūrėją, sukūrimo laikmetį. Aktyviųjų medijų paskirtis yra tikslingai, orientuotai, specialiai skleisti informaciją“ (Puodžiūnas, 2013, p. 99). Medijos yra skirstomos į skirtingas formas: interpersonalinė, interpersonalinė – tarpasmeninė, grupinė, organizacinė ir viešoji. Interpersonalinės komunikacijos forma yra asmens suvokiamas ir formuluojamas pranešimas. Interpersonalinė – tarpasmeninė komunikacijos forma yra dviejų žmonių dalyvavimas suvokiant ir formuluojant pranešimus. Grupinė komunikacijos forma yra atitinkamo laiko asmenų sąveika ir tarpusavio įtaka dėl tam tikro tikslo. Organizacinė komunikacijos forma yra apribota sistemos ar struktūros rėmuose. Viešoji komunikacijos forma yra vieno ar kelių žmonių bendravimas, informacija nukreipiama į didesnę auditoriją (paskaita, mitingas ir pan.); masinės komunikacijos forma yra identifikuojama tada, kai pranešimas perduodamas specialių institucijų panaudojant komunikacijos priemones ir yra skirtas didelei, įvairialypei auditorijai (Gudonienė, 1999, p. 6–9). Viešoji komunikacija yra dažnai aiškinama pagal masinės komunikacijos formą. Viešoji komunikacija yra informacijos viešinimo procesas, kuriame informacija perduodama įvairiais kanalais plačiam auditorijai. Informacijos vaidmuo pasikeičia palyginus tradicinių medijų linijinį komunikacijos modelį su naujųjų medijų komunikacijos procesu.

Informacijos pagalba yra įgyjamos tam tikros žinios, kurios sumažina mūsų žinojimo neapibrėžtumą. Nežinojimo redukcijos (angl. *uncertainty reduction*) teorijoje (Berger, Calabrese, 1975) išskiriamas kognityvinis ir biheviyoristinis nežinojimo tipai. Kognityvinis nežinojimas – tai pažintinės informacijos apie tam tikrą objektą stoka, apribojanti komunikaciją, nes sąmoningai vengiama tam tikrų temų, kuriose stokojama informacijos. Biheviyoristinis nežinojimas – tai informacijos apie socialiai priimtinus elgesio būdus neturėjimas, susiformuojantis iš kasdieninių sociopolitinių praktikų. Tradiciniame medijų modelyje aiškiai nusakomos informacijos perdavimo problemos, siekiant išvengti šių problemų, pradedama svarstyti, kokia turi būti efektyvi komunikacija. Apibūdinant E. Shannon ir W. Weaver linijinį komunikacijos modelį, G. Gerbner nurodė efektyvios komunikacijos reikalavimą: pranešimą sieti su tikrove (realiais įvykiais), dėl to išskoduojamas pranešimas tampa tikslesnis. Tradicines medijas keitė naujosios medijos, tai reiškė, kad informacija dalijamasi ne tik per televiziją, radiją ir spaudą, bet ir per internetą – naujienų portalus ir socialinius tinklus. Tradicinių medijų linijiniuose komunikacijos modeliuose informacija atlieka informatyvumo funkciją. Naujosios medijos perima tradicinių medijų atliekamas funkcijas ir jas išplečia. Informacija naujųjų medijų komunikacijos procese yra plėtojama pagal vienkryptę ir dvikryptę perspektyvas.

Aiškinant metodologinius medijų tyrimų aspektus, McLuhan tradicinių medijų ir naujųjų medijų komunikacinių technologijų ryšius apibūdino kontraversišku požiūriu – „ėjimu pirmyn atbulomis“, arba „žiūrėjimu į ateitį atgalinio vaizdo veidrodyje“ (McLuhan, 2003), tai nutinka, kai naujosioms medijoms taikome senųjų

suvokimą. L. Nevinskaitė laikosi nuosaikesnio požiūrio nusakymo – „pilti naują vyną į senus butelius“ (Nevinskaitė, 2011, p. 28). Vokiečių medijų teoretikas K. Hickethier sugrupavo medijas pagal jų atliekamas funkcijas: stebėjimo medijos; fiksavimo ir apdorojimo medijos; perdavimo medijos; visų pastarųjų tipų kombinacija – komunikacijos medijos (Hickethier, 2003, p. 20–22). Stebėjimo medijas atitinka McLuhan medijų paaiškinimas – „žmogaus kūno tęsiniai“ – tai išplečia žmogaus regos ir klausos organų patiriamų suvokimų galimybes. Medijos perkelia individą iš kasdienio gyvenimo į platųjį pasaulį, kupiną atradimų ir galimybių, tai padeda praplėsti žinias ir praturtinti pasaulėžiūrą. Fiksavimo ir apdorojimo medijos padeda išsaugoti, palyginti ir susisteminti informaciją. Perdavimo/sklaidos medijos padeda viešinti informaciją nesivadovaujant griežtais laiko ir erdvės apribojimais. McLuhan pristatytos teorinės išvalgos apie masines medijas yra taikomos naujųjų medijų studijose, galima tvirtinti, kad šis komunikacinių technologijų teoretikas numatė naujųjų medijų revoliucijos mastą ir svarbą visuomenei, pareikšdamas, kad auditorijai didžiausią įtaką sukelia komunikacijos priemonė, o ne jos turinys (angl. *medium is the message*). Tradicinės medijos aiškinamos pagal masinės komunikacijos struktūrą.

Dėl komunikacijos funkcijų konvergencijos atsiranda transformuojantys veiksniai politiniuose procesuose. JAV naujųjų medijų tyrėjas H. Jenkins naujasias medijas aiškina pagal tradicinių medijų charakteristiką, akcentuodamas naujųjų medijų sukeliama didesnę poveikį kultūriniais ir socialiniams procesams. Komunikacijos ekspertas, suformuluodamas konvergencijos kultūros koncepciją, siekė paaiškinti pasikeitusią medijų auditoriją. Žmonės naujasias medijas naudoja atsižvelgdami į individualios sąmonės ir kolektyvinių santykių transformacijas per medijų produkcijos kūrimo, sklaidos ir vartojimo praktikas (Jenkins, 2006). Šiuolaikinės medijos – tai visos šiandiena egzistuojančios medijos, tradicinės ir naujosios, bei jų sąveika. „Norint nagrinėti šiuolaikines medijas, reikia tirti ne tik naujasias medijas, bet ir tai, kaip jos įsilieja į egzistuojančią medijų sistemą ir ką joje keičia“ (Nevinskaitė, 2011, p. 5). Formuojasi naujoji studija, gvildenanti politinių institutų ir medijų galios santykius (Corner, 2011). Naujųjų medijų studijose atsirandantis grįžtamasis ryšys, kylantis iš auditorijų, tampa pagrindiniu naujųjų medijų logikos atributu.

Pasak S. Hjarvard (2005, p. 114), mediacija (angl. *mediation*) yra medijų kanalo, kaip tarpininko tarp siuntėjo ir gavėjo, atliekamas svarbus vaidmuo komunikacijos procese. Remiantis J. Strömbäck (2008), mediatizacija (angl. *mediatization*) yra medijų sukeltas poveikis žmonėms dėl tiesiogiai nepavaldžių ir fiziškai net nepasiekiamų įvykių ir procesų, kuriuos mums atneša medijos. Palyginus mediacijos ir mediatizacijos reikšmes, galime pastebėti, kad mediatizacijos sukeliama įtaka žmonių visuomenei yra kur kas didesnė nei mediacijos. Mediatizacijos teorija susiformavo kartu su medijų moksliniais tyrinėjimais. Vieni pirmųjų mediatizacijos teoretikų buvo K. Asp, J. Martin-Barber, D. Altheide ir R. P. Snow. Pastarieji mediatizacijos mąstytojai daug dėmesio skyrė politinės komunikacijos tyrimo laukui. „Mediatizacija yra fenomenas, būdingas beveik visų demokratiščių šalių politinėms sistemoms, kuriose jis buvo skirtingų formų ir vystėsi skirtingu greičiu“ (Mazzoleni, Schulz, 1999, p. 249).

Informacijos viešinimo turinys tampa individualizuotas, siekiama atsižvelgti į grupės narių interesus. Kai kurie autoriai (Chaffee, Metzger, 2001) laikosi nuomonės, kad būtent auditorijų fragmentacija reiškia masinės komunikacijos pabaigą. Sykiu pripažįstamas ir naujas medijų ekonomikos modelis – senąjį modelį, kurio tikslas pasiekti kuo didesnę vienodą auditoriją, keičia siekis tenkinti gausybės mažų grupių interesus ir nišines rinkas, kurias gali pasiekti tinklinės medijos (Lister, et. al. 2009). Komunikacijos efektyvumas nebeaiškinamas pagal auditorijos identifikavimą, kur kas daugiau dėmesio skiriama komunikacijos efektams ir jų sukeliama poveikiui visuomenei. Interneto vartotojai iš gausaus informacinio srauto išsirenka pavienius pranešimus, kuriems jie skiria daugiau savo dėmesio, todėl erdvė identifikuojama pagal fragmentiškumo savybę. 2000 m. C. Sunsteinas savo knygoje „*Echo chambers: Bush v. Gore, impeachment, and beyond*“ (Sunstein, 2000) pirmą kartą išplėtojo „aido kambarių (angl. *echo chambers*)³⁰“ koncepciją – tai socialinių medijų vartotojų polinkis atsirinkti ir naudoti tokią informaciją, kuri atitinka internauto išankstinę nuostatą, atrenkama informacija dėl siekio sustiprinti egzistuojantį požiūrį. „Aido kambarių“ efektas sukuria grupių susiskaldymą ir fragmentacijos problemą socialinėse medijose, todėl, dalijantis informacija socialiuose tinkluose, būtina atkreipti dėmesį į antrosios kartos platformos specifiką – interaktyviąją komunikaciją.

Siekiant, kad savivaldybės organizuotai dalintųsi informacija socialiniuose tinkluose, būtina įvertinti grįžtamojo ryšio iš auditorijos svarbą plėtojant abipusę komunikaciją tarp vietos valdžios ir piliečių, bei identifikuoti naujųjų medijų logiką, kitu atveju padidėja grėsmė susidaryti „aido kambariams“ (Sunstein, 2007). Piliečiai, prisijungdami prie interneto, dažniausiai pasirenka tam tikras grupes, kuriose yra propaguojamos tokios pat pilietinės vertybės ir požiūriai, kylantys iš internauto asmeninės pozicijos, bendraujant su kitais žmonėmis dar kartą patvirtinama pozicija, tačiau vengiama aptarti platesnį socialinį kontekstą. Daugiasektorinė skaitmeninė viešoji erdvė suburia skirtingų interesų asmenis į tam tikras grupes, kuriose žmonės gali atrasti bendraminčių ir diskutuoti įvairiausiomis temomis, tačiau didėjantis interneto grupių steigimasis didina pilietinės visuomenės fragmentaciją (Galston, 2003).

R. Silverston išskiria tiesiogines ir netiesiogines mediatizacijos formas, kurios veikia neatsiejamai. Tiesioginė mediatizacija padeda apibūdinti situacijas, kurios įgyja medijuotos komunikacijos formas. Netiesioginė mediatizacija pasireiškia konkrečių institucijų prisitaikymu prie medijuotos komunikacijos logikos, kuri nulemia šių institucijų veiklos formas, turinį, organizavimą ir kontekstą (Silverstone, 2010). Mediatizacijos teorija yra skirstoma į dvi grupes. Pirmoji – stiprioji mediatizacijos grupė skelbia, kad medijų logika sukelia esminę įtaką visuomenei. „Ryšiasusias „stipriosios mediatizacijos“ grupės atstovas yra Hjarvardas“ (Kirtiklis, 2015, p. 29). Pagal N. Couldry ir A. Hepp (2013), „stipriosios mediatizacijos“ grupė yra aiškinama pagal institucinę formą. Antroji – silpnoji mediatizacijos – grupė yra

³⁰ Aido kambarių metafora simboliškai perteikia kambaryje išsakomus garsų pasikartojimus.

aiškinama pagal metaprocėsą. „Ryšciausias silpnosios mediatizacijos grupės atstovas yra Krotzas“ (2015, p. 29). Pagal Couldry ir Hepp (2013), silpnąją mediatizacijos formą galima priskirti socialinio konstruktyvizmo tradicijai. Palyginus šias dvi mediatizacijos klasifikacijas, galime pastebėti, kad tiesioginė mediatizacija pasižymi stipriosios mediatizacijos grupės bruožais, o netiesioginė mediatizacija – silpnosios. Mediatizacija yra komunikacijos procesas, susidedantis iš dviejų dalių: medijų logikos charakteristikos ir konstruktyvaus poveikio visuomenei. Mediatizacija gali būti pasyvi, reaguojanti strategiškai ar aktyvi (Strömbäck, Aelst, 2013, p. 354; Donges, Jarren, 2014). A. Nugaraitė (2015) mediatizacijos sukeliama įtaką visuomenei yra linkusi įvardinti kaip realių įvykių ar reiškinių transformaciją, kuomet realiams įvykiams, daiktams suteikiama virtualių reikšmių pagal individualizavimą – emocionalumą. Mediatizacijos klasifikacija padeda paaiškinti mediatizacijos koncepciją, tačiau, gilinantis į mediatizacijos teoriją, visi mąstytojai laikosi nuomonės, kad mediatizaciją reikia aiškinti kaip procesą, tad mediatizacija tampa holistiniu konstruktu. „Mediatizacijos teorija traktuojama kaip holistinė aiškinimo teorija, pagrindiniu socialinės kaitos veikėju laikanti medijų ir visuomenės sąveiką“ (Kirtiklis, 2015, p. 26).

Mediatizacijos teorijoje procesas yra aiškinamas kaip viešoji erdvė. Plačiąja prasme, viešoji erdvė suteikia galimybes atsirasti įvairiems politiniams procesams. Pasak Silverston, mediapolis – tai medijuota viešoji erdvė, kurioje konstruojamas socialinis pasaulis, tapatybė, savasis „aš“ ir kuri tampa vis labiau priklausoma nuo medijų veiklos principų (Silverston, 2010). Mediapolis sukuria realybę, kuomet tam tikriems įvykiams ar reiškiniams priskiriamos tam tikros savybės. Mediapolis yra savitas, atskiras pasaulis greta realybės (Silverstone, 2010). Medijuojamoje viešajoje erdvėje sukuriama skelbiamos informacijos kontekstas – žinutė, paveikianti piliečius. Mediapolyje skirtingi kontekstai ir aplinkos integruojasi į komunikacijos procesą, būtent dėl to „mediatizacija keičia supratimą į pačią veiksmo idėją: kultūrinės ir fizinės patirtys pakeičiamos virtualiomis (Juraitė, Pinigienė, 2014). Pasak Nugaraitės, socialinių medijų fragmentiškumas gali būti įvardijamas mozaikiškos medijų kultūros atitikmeniu. Žmonės, prisijungdami prie socialinių medijų, medijuoja skelbiamos informacijos pranešimų pavadinimų siunčiamas žinutes. Nugaraitė teigia, kad: „pasaulio suvokimas čia paremtas savotiška dėlione, kai žmogus dėl spartėjančio gyvenimo tempo, per daug nesigilindamas į turinį, iš medijų fragmentiškai pateiktų tikrovės vaizdų ir informacijos įgyja bendrą informacinį kontekstą, būtiną jam egzistuoti ir priimti sprendimus“ (Nugaraitė, 2015, p. 114). Fragmentuotos socialinių medijų platformos mediatizacija žmonėms reprezentuoja pavienius informacijos fragmentus, kuriuos žmonės savarankiškai interpretuoja, kurdami priežasties ir pasekmės santykius. Pranešimų žinutės yra perteikiamos žmonėms vadovaujantis trumpu ir konkrečiu pranešimu. Įvairių pranešimų skelbimas socialinėse medijose talpinamas į srautinės informacijos erdvę, kurioje informacija nuolat keičiasi, atsinaujina ir gali net kartotis.

„Medijos yra organizacijos, turinčios savo tikslus ir taisykles, būtent šios taisyklės ir tikslai ne visuomet sutampa su politinių komunikatorių“ (Mazzoleni, Schulz, 1999, p. 249). Anot Strömbäck, „medijuota politika yra medijų pagrindas tarp

valdančiųjų ir valdomųjų“ (Strömbäck, 2008, p. 232). Politiniai institutai, vadovaudamiesi naujųjų medijų logika, tampa priklausomi nuo medijų. T. Newcomb pasiūlytas komunikacijos trikampio modelis perteikia socialinį procesą, susidedantį iš pirmojo kampo – siuntėjo, antrojo kampo – gavėjo, ir trečiojo kampo – aplinkos. Komunikacijos kampų išsidėstymo pozicija sukuria sinergijos efektą, t. y. sukuria tarpusavio priklausomybę. Politinės komunikacijos procese įvairiais diskursais keičiasi trys pagrindiniai veikėjai: politikai, medijos ir visuomenė. Šiuolaikinėje mokslinėje komunikacijos literatūroje politinės komunikacijos veikėjai yra įvardijami elementais – valdžia (angl. *government*), medijos (angl. *media*) ir piliečiai (angl. *citizens*). Politinės komunikacijos elementus sieja tradiciniai saitai: valdžia, plėtodama viešuosius ryšius, paveikia medijas, o medijos teikia pranešimus apie piliečius ir valdžią, grįžtamąjį ryšį suteikia piliečių nuomonių apklausos (McNair, 2011, p. 6). Mediatizacijos teorijoje yra laikomasi nuostatos, kad medijos yra ne tik veikėjas ar elementas, o institutas ar atskira socialinės struktūros dalis. „Politinės komunikacijos procesai leidžia legitimizuoti, išviešinti atskiras nuomones bei pozicijas ir kartu kuria bendrų vertybių bei tikslų sistemą per viešąją nuomonę, kuri persmelkia visus tris šio proceso dalyvius“ (Bielinis, 2005, p. 50).

Naujųjų medijų koncepcija yra labai plati, siekiant išvengti painiavos, būtina identifikuoti naujųjų medijų logiką. D. L. Altheide ir P. R. Snow (1979) buvo pirmieji pristatę naujųjų medijų logikos (angl. *new media logic*) koncepciją. Medijų logikos sąvoka vartojama siekiant atskleisti, kaip veikia medijos, kaip *modus operandi* ir kaip medijoms būdingi principai veikia kitas institucijas bei kultūrą ir visuomenę plačiaja prasme (Bolin, 2011). Vienas iš svarbiausių rezultatų yra tai, kad politikai, norintys kreiptis į visuomenę, turi atsižvelgti į medijų diktuojamą laiką, formatus, kalbą ir į politikų komunikacijos turinį (Dayan Katz, 1992). Medijų logikos pagalba sukuriama ir perduodama žinutė visuomenei. Pasak masinių medijų (angl. *mass media*) teoretiko McLuhan, būtent Tocqueville pirmasis įvaldė spausdinimo ir tipografijos gramatiką (McLuhan, 2003, p. 31). Medijų logika yra traktuojama kaip medijų struktūra. Keičiantis epochoms, keitėsi technologijų diktuojama logika, kuri atitinka paradigmos traktuotę.

Medijų logika vadovaujasi dvejomis technologinėmis paradigmomis. Pirmoji technologijos paradigma apima pirmosios kartos saityną (Web 1.0), kurio pagrindinis informacijos viešinimo šaltinis buvo žiniasklaida. Pirmosios kartos saityno medijų logika buvo statiška, pagrįsta vienos krypties informacijos viešinimu. Šiai paradigmai galime priskirti klasikinius komunikacijos modelius. Antroji technologijos paradigma apima antrosios kartos saityną (Web 2.0) ir trečiosios kartos saityną (Web 3.0). 2004 m. „O'Reilly Media Group“ konferencijoje buvo pristatyta antrosios kartos saityno idėja – interneto platforma, kurioje vartotojų tinklas bendrai plėtoja pranešimo turinį. Antrosios technologijos paradigmoje atsiranda grįžtamasis ryšys iš auditorijos, tad medijų logika tampa daugiakryptė, suteikianti vartotojams galimybę kurti ir platinti informaciją internete. Pagrindinė antrosios kartos saityno savybė yra interaktyvumas (Cormode, Krishnamurthy, 2008). Jame informacija yra dinamiška, nes žmonėms atsiranda galimybė kurti ar/ir redaguoti informaciją skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Antrosios kartos platforma paveikia interneto vartotojų įpročius. Interneto vartotojai

gali ne tik skaityti tekstą, bet ir reaguoti į jį, tai suteikia galimybę piliečiams įsitraukti į politinio sprendimo priėmimo procesą. Antrosios kartos saityno platformoje kuriami atskiri – asmeniniai profiliai skatina individualizmą ir gali net izoliuoti asmenį skaitmeninėje erdvėje. „Tačiau neseniai atlikti tyrimai atskleidžia, kad galimybė plėtoti dvikryptę intrakciją socialinėse medijose – viena iš pagrindinė Web.2.0 savybių – nėra realizuojama“ (Macnamara, Sakinofsky, Beattie, 2012, p. 627).

Visuomenės informavimas apie aktualius įvykius ir problemas vyksta kiekvieną dieną. O. H. Gandy teigė, kad valdžios institucijų teikiama informacija yra netiesioginė naujienų gamybos proceso ir atitinkamo žiniasklaidos sektoriaus subsidija, kurią įgyvendina institucijų visuomenės informavimo padaliniai, taip užtikrindami didesnę gyventojų informuotumą jiems rūpimais klausimais (Gandy, 1982). Įvairios institucijos naudoja socialines medijas plėtodamos savo veiklą ir bendraudamos su žmonėmis. Naujųjų medijų aplinkoje siekiant, kad komunikacija būtų efektyvi, reikia identifikuoti naujųjų medijų logiką. Pasak J. V. Thill ir C. L. Bovee (2002), komunikacija tampa efektyvi tik tada, kai gavėjas ją supranta taip, kaip tai buvo numatyta. Jei atsitiko priešingai, komunikaciją galima laikyti nepavykusia. Tiek tradicinių medijų modelyje, tiek ir naujųjų medijų procesuose komunikacijos efektyvumo kriterijus išlieka nepakitęs, tačiau naujųjų medijų aplinkoje yra iškeliamas „naujumo“ kriterijus, todėl reikia sieti viešinamos informacijos turinį su informacija, atkartojančia realybėje įvykusius įvykius. „Naujųjų medijų logika remiasi pagrindine prielaida, kad skelbiamos naujienos turi būti svarbios ir reikšmingos“ (Thorbjørnsrud, Figenschou, Ihlen, 2014, p. 7).

Socialinės medijos yra aiškinamos pagal antrosios kartos technologinės platformos būdingas ypatybes. Sąvoka socialinės medijos (angl. *social media*) yra labai plačiai ir įvairiai aiškinama moksliniuose tyrinėjimuose. „Socialinės medijos nurodo interneto paslaugas, kuriose interneto turinį kuria paslaugų vartotojai“ (Cann Hooley, 2011, p. 7). Konceptija socialinės medijos yra aiškinama pagal: a) informaciją (pažinimą); b) komunikavimą, apimančią abipusį sąveikos procesą tarp mažiausiai dviejų dalyvių; c) bendruomeniškumą; d) bendradarbiavimą ir kooperacinį darbą. Šie socialinių medijų kriterijai akcentuoja būtinybę realizuoti „socialumą“, įgyjant technologines savybes platformoje, o tai yra fundamentaliai socialu (Fuchs, 2014). Socialinių medijų išpopuliarėjimas pastebimas tuomet, kai tradicinės medijos pasiryžta viešinti informaciją iš tam tikrų socialinių tinklų šaltinių, būtent tai atskleidžia socialinių medijų sukeliančią vis svarbesnę įtaką viešojoje erdvėje. Interneto populiarumą lėmė jo didėjantis prieinamumas, nes internetu galima naudotis ne tik per kompiuterius, bet ir per planšetes ar išmaniuosius mobiliuosius telefonus. Interaktyvioji komunikacija gali vykti per keletą kanalų – kompiuterius (stacionaruosius ir nešiojamuosius) ir per išmaniuosius telefonus. Savivaldybės, kurdamos mobiliąsias programas, tampa inovatyviomis bendruomenėmis – mobiliosiomis savivaldomis (angl. *m-governance*).

Pagal A. M. Kaplan ir M. Haenlein (2010), socialinės medijos yra klasifikuojamos į socialinį buvimą (angl. *social presence*), kitaip įvardijamą kanalo turtingumu (angl. *media richness*), ir savęs pateikimo rūšį. Socialinio buvimo rūšis yra vertinama pagal žmonių fizinį arba virtualųjį bendravimą socialinėse medijose.

„Ši rūšis padeda įvertinti intymumą (koks kuriamas kontaktas?), pavyzdžiui, „akis į akį“ kontaktas yra kur kas stipresnis kontaktas nei „technologinis“ kontaktas. Taip pat ši rūšis padeda įvertinti tiesiogiškumą (kokia komunikacijos rūšis/stilius?), pavyzdžiui, sinchroniniu ryšiu perduodama žinutė yra paveikesnė nei asinchroniniu. Internetas įgauna vis daugiau naujų medijų bruožų dėl didėjančios fragmentacijos ir specializacijos“ (Nevinskaitė, 2011, p. 44). Socialinių medijų pagrindinis tikslas yra sukurti ir plėtoti žmonių, bendruomenių ir institucijų socialinius ryšius. Antroji rūšis – savęs pateikimas, padeda atskleisti žmonių prigimtinį poreikį bendrauti ir burtis į tam tikras grupes. Socialinės medijos padeda įgyvendinti žmogaus prigimtinį poreikį būti socialiu – bendrauti ir pažinti. Socialinės medijos yra kaip gentinių ryšių pagrindu susikūrę tarpusavio bendravimo konstruktai, besiremiantys tik žmonėms būdingais išstbulintais bruožais, tokiais kaip empatija, socialiniai konstruktai, privatumas, atsakomybė, prekyba, motyvacija ir pasitikėjimas (Burt, 1987).

Šalyse, kuriuose internetas ypač paplitęs, stebimi nemenki socialiniai ir kultūriniai padariniai: susiformavo ištiesos „virtualios bendruomenės“ (Jones, Ravid, Rafaeli, 2004), kurias apjungė internetas, bendri interesai ir vertybės, pakeitusios tradicines socialines bendruomenes, kurias jungė bendra geografinė padėtis ir papročiai. Šios elektroninės bendruomenės teikia ir tam tikrą psichologinę ir moralinę paramą internautams. „Internetinis komunikavimas, daugelio mokslininkų nuomone, sukelia nevaržomą diskusiją, stiprina socialinius ryšius, atviresnį ir nuoširdesnį jų pobūdį“ (Meškys, 2010, p. 49). Žmonės, prisijungdami prie interneto, ne tik naudoja informaciją, bet ir ją plečia pagal savo veiklos galimybes, todėl daugėja interneto funkcijų. Socialinių medijų korio modelis schemos pavidalu perteikia vartotojų įgyjamą patirtį naudojant socialines medijas. Socialinių medijų funkcijos yra vaizduojamos atskiromis korio dalimis: identitetas (angl. *identity*), grupės (angl. *groups*), pokalbiai (angl. *conversations*), dalijimasis (angl. *sharing*), buvimas (angl. *presence*), santykiai (angl. *relationships*) ir reputacija (angl. *reputation*) (Kietzmann, Silvestre, McCarthy, Pitt, 2012). Šis modelis padeda atskleisti, žmonių keliamus lūkesčius naudojant socialines medijas.

Galimybė formuoti identitetą skaitmeninėje erdvėje padeda žmonėms atskleisti savo asmenybę, todėl žmonės pasiryžta imituoti vaidmenis. Remiantis Goffman (2000) „teatro ir žaidimo“ metafora, galima teigti, kad žmonės formuoja savo identitetą virtualioje erdvėje siekdami imituoti – kuo daugiau atkartoti ir sukurti, – atrasti naujų savybių, padedančių formuoti tapatybę. Interneto vartotojai tampa tam tikrų grupių nariais, tuo būdu socialinių medijų auditorijos yra lengviau identifikuojamos. Skaitmeninėje viešojoje erdvėje žmonės gali laisvai tarpusavyje kalbėtis ir dalintis idėjomis. Pasak Van den Bulte ir G. L. Lilien (2001), viešasis kalbėjimasis dalijantis idėjomis susideda iš dviejų fazių. Pirmoji fazė yra supratimo fazė (angl. *awareness phase*), kurioje socialinių medijų vartotojai supranta temą. Antroji fazė yra įvertinimo ir priėmimo fazė (angl. *evaluation and adoption phase*), kurioje socialinių medijų vartotojai priima sprendimą ir taiko arba netaiko naująją paslaugą. Socialinių medijų platforma suteikia galimybę dalintis informacija. Visų pirma, žmonės pasiryžę dalintis informacija, atsižvelgia į savo asmeninius interesus, taigi informacija turi būti artima vartotojui, susijusi su jo kasdiene veikla ir vietovės

aktualijomis. Visų antra, žmonės, dalindamiesi informacija, siekia sukelti motyvaciją visuomenės atžvilgiu. Socialiniuose tinkluose egzistuoja buvimo principas, tai reiškia, kad institucijoms, užsiregistravusioms socialiniame tinkle, sukuriama galimybė viešinti savo veiklą. Buvimo principas yra orientuotas į sąveiką – informacijos siuntėjo ir gavėjo tarpusavio ryšį. Socialinių medijų platforma sukuria galimybę sukurti santykius tarp žmonių. Institucijos, naudojančios socialines medijas, gali pristatyti savo veiklą, tuo būdu sukuriamas atitinkamas įvaizdis. Korio modelio teorija leidžia identifikuoti medijose konstruojamą turinį pagal vartotojų informacijos atrankos kriterijus.

Dėl didėjančios medijų sukeltos įtakos visuomenėje politiniai institutai investuoja daug lėšų plėtoti profesionalią politinę komunikaciją. Politiniai institutai, reglamentuodami socialinių medijų naudojimą, gali sėkmingai plėtoti savivaldos tikslus ir uždavinius. Kai kurios organizacijos daug dėmesio skiria nurodymams kaip naudoti viešąją komunikaciją dėl siekiamų politinių tikslų įgyvendinimo (Cook, 2006). Pagrindinis politinis tikslas, naudojant socialines medijas, yra piliečių įgalinimas dalyvauti politikoje priimant politinius sprendimus. Tačiau naujų medijų logikos pagrindiniai atributai – sąveika (grįžtamasis ryšys), yra sudėtingai operacionalizuojamas pagal politinio sprendimo priėmimo procesą. Sąveika atsiranda pagal socialinių medijų diktuojamą logiką, kuri lemia skirtingas vartotojų prisijungimo galimybes. B. Kalsnes, G. Enli ir A. O. Larsson interneto vartotojų prisijungimo galimybes įvardija kaip interakcijos tipus – „technologija savaiame leidžia aiškiai apibrėžti sąveikos tipus kiekvienoje platformoje, bet politiniame kontekste, „mėgimas“ ir „dalijimasis“ gali turėti skirtingas implikacijas ir reikšmės“ (Kalsnes, Enli, Larsson, 2017, p. 3). Medijų profesionalai gali būti orientuoti į skirtingus dalykus – medijose plėtojamas idėjas, medijų tinklus, viešuosius reikalus ir savivaldos koordinavimą (Ward, 2007). Todėl mediatizacija suteikia galimybę numatyti svarbiausias socialinių medijų taikymo praktikas pagal vietos savivaldos lygmenį. Savivaldos institutų mediatizacija atskleidžia medijų taikymo specifiką vietos lygmenyje (Strömbäck, Esser, 2014). „Pagrindinius politinių institutų mediatizacijos determinantus galime įvardinti organizacinių taisyklių taikymą prie medijų ir organizacinį medijų suvokimą“ (Fredriksson, Schillemans, Pallas, 2015, p. 1051).

Kiekviena vietos savivaldos institucija turi numatyti informacijos viešinimo strategijas socialinėse medijose, atsižvelgiant į komunikavimo būdus, skatinančius sąveiką tarp vietos valdžios ir piliečių socialinėse medijose. Komunikacijos strategijų teoretikas M. Munter išskyrė keturis komunikacijos stilius: pasakojimą (angl. *tell*), palankaus išpūdžio sudarymą (angl. *sell*), konsultavimą (angl. *consult*) ir sutelkimą (angl. *joint*). Pasakojimo komunikacijos stilius yra orientuotas į naudingų žinių suteikimą žmonėms ir aiškų informacijos pristatymą auditorijai. Palankaus išpūdžio sudarymo komunikacijos stilius yra orientuotas į įtikinėjimo ir palaikymo strategijas, suderintas su auditorijos specifika. Konsultavimo komunikacijos stilius yra orientuotas į grįžtamąjį ryšį, atsirandantį iš auditorijos dalyvių. Sutelkimo komunikacijos stilius yra orientuotas į bendradarbiavimą ir bendrą turinio kūrimą (Munter, 1992, p. 7). Atsižvelgiant į pastaruosius komunikacijos stilius, A. Howard

pristatė komunikacijos matricą, kuri yra taikoma socialinėse medijose plėtojant komunikaciją tarp vietos valdžios ir piliečių. Ši komunikacijos matrica yra sutelkta į vertikalią perspektyvą – bendruomenės nariai plėtoja pranešimo turinį ir į horizontalią perspektyvą – bendruomenės nariai gauna pranešimus socialinėse medijose (2 pav.).

Aukštas	<p>Palankaus išpūdžio sudarymas</p> <p><i>Skatinimo metodas</i></p> <p>Sąmoningumo ugdymas ir supratingumas</p> <p><i>Renginiai; rinkodaros tyrimai; reklama; viešieji ryšiai.</i></p>	<p>Išipareigojimas</p> <p><i>Sutelkimas/integruotas atsidavimas</i></p> <p>Bendradarbiavimas (pristatant naujus planus ir veiklas) ir partnerystė</p> <p><i>Pokalbiai ir dalyvavimas.</i></p>
	<p>Pasakojimai</p> <p><i>Transliavimas</i></p> <p>Žinių skelbimas ir informacijos aiškinimas</p> <p><i>Pranešimai spaudai; naujienlaiškiai; brošiūros.</i></p>	<p>Konsultavimas</p> <p><i>Klausymasis ir grįžtamasis ryšys</i></p> <p>Reagavimas į grįžtamąjį ryšį.</p> <p><i>Bendruomenės konsultavimas – susitikimai; diskusijos; moksliniai tyrinėjimai.</i></p>
Piliečių dalyvavimas pagal pranešimo turinį		
Žemas	Žemas	Aukštas

2 pav. Komunikacijos matrica
Šaltinis: sudaryta pagal Howards (2012, p. 21).

Pristatyta komunikacijos matrica perteikia vietos valdžios ir piliečių komunikacijos būdus socialinėse medijose pagal pranešimo turinį (vertikali perspektyva) ir platformos specifiką (horizontali perspektyva). Socialinės medijos, naudojamos tik dėl žinių skelbimo ir informacijos aiškinimo, atskleidžia žemą bendruomenės narių lygį dalyvaujant bendro turinio kūrime ir pranešimo pristatyme. Pastaruoju atveju sąveika tarp vietos valdžios ir piliečių yra negalima. Tarp vietos valdžios ir piliečių plėtojamos diskusijos ir svarstymai atskleidžia aukštą bendruomenės narių lygį pristatant pranešimus socialinėse medijose, tai skatina sąveikos atsiradimą. Taip pat aukštas piliečių dalyvavimo lygis yra pasiekiamas planuojant komunikaciją ir taikant naujausius mokslinius tyrimus apie komunikaciją socialinėse medijose, tai taip pat skatina sąveikos atsiradimą. Pranešimo turinys turi būti plėtojamas socialinėse medijose atsižvelgiant į žmonių sąmoningumo ugdymą. Aukščiausias lygis piliečių dalyvavimo politikoje yra identifikuojamas sukuriamu išipareigojimu tarp vietos valdžios ir piliečių sąveikos. Pastarasis lygmuo yra pagrindžiamas bendradarbiavimo motyvu, pagal praktikoje atsirandantį dialogo veiksnį, kylantį iš vietos valdžios ir piliečių perspektyvos.

Tinkamas socialinių medijų naudojimas suteikia galimybes reprezentuoti politinių institucijų – savivaldybių įvaizdį. „Socialinės medijos leidžia savivaldos tarybai pagerinti savo reputaciją, sėkmingai ir efektyviai skatinant savivaldos veiklas“ (Howards, 2012, p. 38). Socialinės medijos puikiai pasitarnauja kaip informavimo priemonė apie planuojamus renginius ir savivaldoje vykdomas veiklas, šiuo atveju

sutaupomas laikas, kurio papildomai prireiktų taikant tradicines medijas. „Socialinės medijos padeda pasiekti jaunų žmonių auditoriją“ (Howards, 2012, p. 21). Siekiant įgalinti piliečius dalyvauti politikoje, vietos savivalda turi teikti atsakymus į socialinėse medijose piliečių užduodamus klausimus. Technologijos iš dalies sumažina savivaldybių komunikacijai skiriamas finansines išlaidas, tačiau iš kitos pusės – reikalauja skirti papildomą finansavimą keliant komunikacijos ekspertų kompetencijas ir skiriant papildomą darbą komunikacijos ekspertams valdyti socialines medijas.

Socialinės medijos praplečia viešosios erdvės informatyvumo, mobilizacijos ir pilietinio identiteto kūrimo funkcijas, tad jos tampa įrankiu, įgalinančiu piliečius dalyvauti politikoje. Greitos, tiesioginės ir interaktyvios komunikacinės priemonės, kurias suteikia socialinės medijos, gali būti ypač naudingos visų lygmenų savivaldoms, nes tai įpareigoja būti skaidresnėmis, dalyvaujančiomis ir bendradarbiaujančioms su savo piliečiais (Bertot et al., 2010). Vietos savivalda, naudodama socialines medijas, piliečiams suteikia tiesioginę prieigą dalyvauti politikoje. Socialinių medijų įrankis leidžia keisti piliečių ir savivaldos santykius iš „viršaus į apačią“ vienkrypčio požiūrio labiau autentiško dvikrypčio santykio link, kuris priklauso nuo piliečių indėlio (Macnamara, Sakinofsky, Beattie, 2012). Kiekviena savivaldybė privalo taikyti informacijos viešinimo strategijas siekiant tinkamai reprezentuoti politinio instituto įvaizdį ir sėkmingai komunikuoti su piliečiais socialinėse medijose stiprinant tarpusavio sąveiką.

Informacijos viešinimas socialiniuose tinkluose yra srautinis, todėl susiduriama su „informacijos triukšmo“ efektu, todėl svarbu žmonėms pristatyti lengvai suprantamą informaciją. Socialiniuose tinkluose internetas suteikia galimybę politines temas ir problemas reprezentuoti plačiai visuomenei pasitelkiant vaizdinę medžiagą (nuotraukas), nukreipiančiąją informaciją (nuorodas) ar struktūruojančią informaciją (grafikus, schemas, žemėlapius ir lenteles). Viešojoje erdvėje komunikacija gali vykti vienkryptiškai, arba dvikryptiškai, tačiau antruoju atveju komunikacijos efektyvumas yra pagrindžiamas ne tik skelbiamos žinutės gavimu (atkodavimu), bet jam ir keliamas naujumo kriterijus, kuriuo siekiama, kad informacija būtų aiškiai suprantama ir atpažįstama auditorijos dalyvių. Socialinių medijų funkcijas galima skirstyti į tris grupes. Pirmajai socialinių medijų funkcijų grupei galime priskirti informacijos dalijimąsi ir pokalbių plėtotę, antrajai – grupių steigimąsi ir santykių kūrimą, o trečiajai – tapatybės formavimą, akivaizdumo principą ir reputacijos svarbą. Socialiniai tinklai tampa įrankiu, įgalinančiu piliečius dalyvauti politikoje, nes praplečia viešosios erdvės funkcijas.

Viena iš pagrindinių socialinių tinklų komunikacinių savybių yra sąveika, formuojanti virtualią pilietinę visuomenę. Pasak G. P. Landow (1997), sąveikoje autorius ir skaitytojas yra lygiaverčiai interpretatoriai, tuo tarpu E. J. Aarseth autoriaus ir skaitytojo vaidmenį sąveikoje apibūdina kaip integralią literatūrinių mainų dalį (Aarseth, 1997). Dažniausiai mokslinėje literatūroje interaktyvumo koncepcija turi keletą reikšmių. Pirmiausia, interaktyvumas gali būti aiškinamas kaip suvokimo siejamas kintamasis, skirstomas asmeninių dalyvių patirčių (Wu, 1999; Newhagen, 2004). Antra vertus, interaktyvumas yra komunikacijos proceso

kintamasis, nurodantis dalyvių vieni kitiems perduodamą informaciją (Rafaeli, 1988; Rogers, 1995; Rafaeli, Sudweeks, 1997; Stewart, Pavlou, 2002; Kelleher, 2009). Trečia, interaktyvumas yra mediuo charakteristika, skirstoma į mediuo technologines savybes ir gebėjimą paveikti veiklą (Markus, 1990; Rust, Varki, 1996; Sundar, 2004). Interaktyvumas yra sinchroniškumas, kontrolė, sparta ir greitis, dalyvavimas, pasirinkimų įvairovė, kryptingumas, hipertekstualumas, rišlumas, patirtis ir atliepiamumas (Rafaeli, Ariel, 2007). Interaktyvią informaciją galima viešinti (dalintis) ir kurti (interpretuoti). Būtent vietos valdžios ir piliečių sąveika atskleidžia galimybes įgalinant piliečius dalyvauti politinių sprendimų ir darbotvarkės sudarymo procesuose. Interneto vartotojai įvairiais būdais bando paveikti politinius sprendimus, vienas iš jų yra komentarai interneto svetainėse (Anduiza, Cantijoch, Gallego, 2009, p. 862). Dėl atsiradusios interakcijos internete mažėja perskyra tarp žurnalistų (profesionalų) ir ne žurnalistų (mėgėjų).

Sąveika yra viena iš viešosios erdvės dimensijų, apimanti įvairias interneto svetaines ir diskursyviasias praktikas (Dahlgren, 2005). Sąveika atsiranda dėl vietos valdžios informacijos viešinimo naudojant socialinius tinklus, o piliečiams atsiranda galimybė interpretuoti ir kurti informaciją pagal socialinio tinklo platformos teikiamas sąlygas. Siekiant stiprinti sąveiką tarp komunikacijos dalyvių, verta grįžtamąjį ryšį kildinti iš pirminės informacijos siuntėjo ir gavėjo perspektyvų. Taip komunikacijos dalyviai plėtoja kasdienę veiklą socialiniame kontekste. Internetas yra neatsiejamas nuo žmonių kasdienės veiklos – *habitus*, konstruojantis pilietinį identitetą. Pilietinis identitetas (angl. *civic identities*) yra nepastovus ir daugiavalentiškas, plintantis per heterogeninę pilietinę kultūrą santykiyje su socialine aplinka ir instituciniais mechanizmais (Dahlgren, 2012). Tapatumas yra konstruojamas per kolektyvinę ir individualią sąmonę reprezentuojant interesus, o formuojamas per vykstančią internalizaciją – sąveiką skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Castellsas tapatumą aiškina kaip „procesą, kai socialinis veikėjas atpažįsta save bei konstruoja prasmę remdamasis tam tikru kultūrinio požymiu ar požymių visuma, neatsižvelgdamas į platesnį kitų socialinių struktūrų kontekstą“ (Castells, 2005, p. 35). Sąveika paskatina bendrai plėtoti pranešimo turinį, šiuo atveju, informacija įgyja daugiareikšmiškumo. Castellsui naujoji – globalinė – viešoji erdvė yra daugialypė (angl. *multimodal*) komunikacinė erdvė, „priklausanti nuo globalios ir lokalsios medijų sistemos“ (Castells, 2008, p. 89).

„Viešoji erdvė yra svarbi sociopolitinio organizavimo sudedamoji dalis, nes šioje erdvėje žmonės bendrauja kaip piliečiai artikuliuodami savarankiškus požiūrius, paveikiančius politines institucijas“ (Castells, 2008, p. 78). „Viešojoje erdvėje vykstančios sąveikos gali plėtoti vietos valdžios ir piliečių dialogą, tačiau rinkimų periodu pastebima sąveikos stoka, dėl politinio marketingo ir interesų grupių dominavimo viešojoje erdvėje mažėja piliečių pasirinkimo alternatyvos, nes siaurėja politinės nuomonės charakterizuojamas spektras“ (Castells, 2008, p. 78). „Sąveika viešojoje erdvėje garantuoja balansą tarp stabilumo ir socialinio pokyčio išlaikant viešųjų reikalų vykdymą“ (Castells, 2008, p. 79). Piliečiai, prisijungdami prie interneto, dažniausiai pasirenka tam tikras grupes, kuriose yra propaguojamos tokios pat pilietinės vertybės ir požiūriai, kylantys iš internauto asmeninės pozicijos,

bendraujant su kitais žmonėmis dar kartą patvirtinama pozicija, tačiau vengiama aptarti platesnį socialinį kontekstą. Daugiasektorinė skaitmeninė viešoji erdvė suburia skirtingų interesų asmenis į tam tikras grupes, kuriose žmonės gali atrasti bendraminčių ir diskutuoti įvairiausiomis temomis, tačiau didėjančios interneto grupių steigimasis didina pilietinės visuomenės fragmentaciją (Galston, 2003). Dėl sąveikos kuriasi virtualiosios bendruomenės, todėl vietos valdžios institucijos gali suteikti galimybes piliečiams dalyvauti politikoje. Dėl didėjančio socialinių medijų fragmentiškumo pranešimo pavadinimas tampa svarbiausiu fragmentu, perteikiančiu skelbiamą žinutę ir siekiančiu atkreipti žmonių dėmesį. Tipiškam naujienų formatui yra būdingas trumpas tekstas, dviprasmiškumas ir epizodiniai rėmai daugiausiai dėmesio skiriant pavieniams įvykiams (Iyengar, 1991; Cook, 1998).

„Naujoji interaktyvi viešoji erdvė (angl. *new online public sphere*) yra skaitmeninė erdvė, kurioje žmonės gali naudotis internetu ir dalintis bendruomenės interesais“ (Dryburgh, Bezboruah, 2016, p. 16). A. Rauchfleisch ir M. Kovic išskyrė pagrindines keturias viešosios erdvės funkcijas: svarstymą, kontrolę ir kritiką, darbotvarkę bei identiteto kūrimą (Rauchfleisch, Kovic, 2016, p. 3). „Viešoji erdvė yra institucionalizuota komunikacinė erdvė, prieinama visiems piliečiams, skatinanti viešosios nuomonės ir politikos plėtotę“ (Dahlgren, 2015, p. 20). Tinklinė struktūra įtraukia dalyvius įvairiais būdais ir galimybėmis dalyvauti politiniame gyvenime, tai gali būti aktualūs klausimai, diskusijos skaitmeninėje viešajoje erdveje ar narystė tam tikrose grupėse. W. L. Bennett ir A. Segerberg išskiria kolektyvinio veiksmo ir kolektyvinio identiteto tinklo veiksmo logikas (Bennett, Segerberg, 2012, p. 169). Diskusijos apie interneto sukurtas galimybes steigti naujosios pilietinio dalyvavimo formoms yra pozityvios. Pasak R. Riekašiaus, „informacinės technologijos „nesukūrė“ naujų dalyvavimo būdų, o tik praplėtė egzistuojančius, palengvindamos informacijos sklaidą ir dalyvių mobilizaciją“ (Riekašius, 2011, p. 22). L. Bielinis informacinės visuomenės iššūkį įžvelgia informacijos plėtos kuriamomis galimybėmis motyvuoti pilietį: „Kuo mažesnė disproporcija tarp žinojimo ir veiksmo galimybės, tuo platesnis demokratijos diapazonas“ (Bielinis, L. 2005, p. 20). Dahlgren teigia, kad „naujasis pilietinis dalyvavimas sustiprina atstovaujama demokratiją realybėje“ (Dahlgren, 2014, p. 80).

Vietos valdžios politiniai institutai yra suinteresuoti viešinti informaciją ne tik per tradicines medijas, bet ir per naujasias – socialinius tinklus. „Socialiniai tinklai yra efektyvus dalijimosi naujienomis įrankis, padedantis medijų turiniui pasiekti žymiai daugiau vartotojų negu anksčiau“ (Urban, Bodoky, 2013, p. 805). Socialinės medijos aiškinamos kaip komunikacijos kanalai, kurie yra naudojami formuoti ir palaikyti socialinius santykius per elektroninį tarpasmeninį komunikacijos kūrimą ir apsikeitimą (LaRose, Connolly, Lee, Li, Hales, 2014, p. 60). Vartotojai, užsiregistravę socialiniuose tinkluose ir sukūrę nuosavas paskyras, naudojami socialinių tinklų teikiamomis paslaugomis kiekvieną dieną. Socialiniams tinklams yra priskiriami „Facebook“, „WhatsApp“, „Instagram“, „Twitter“, „Skype“, „Viber“, „LinkedIn“.

2004 m. buvo įkurtas socialinis tinklas „Facebook“, po dvejų metų šiuo tinklu galėjo naudotis visi žmonės internete. Socialinio tinklo populiarumas buvo pasiektas labai greitai, praėjus po įkūrimo septyneriems metams (2012 m.), „Facebook“

užsiregistravusių vartotojų buvo apie milijardą. Populiariausias socialinis tinklas išlieka lyderio pozicijoje, nes populiarumas nemažėja, o didėja, tai sąlygoja nuolat sutelkiamos pastangos atnaujinti valdymo platformą, šiuo būdu žmonėms suteikiant geresnį prieinamumą prie tinklo. „Facebook“ platforma sudaro galimybę pasirinkti iš 37 skirtingų pasaulio kalbų. Socialinio tinklo „Facebook“ vadovas M. Zuckerberg sulaukė rimtų kaltinimų dėl tinklo vartotojų privatumo neužtikrinimo. 2016 m. Jungtinės Karalystės duomenų analizės įmonė „Cambridge Analytica“, dirbusi D. Trump rinkimų kampanijai, neteisėtai naudojos 87 mln. „Facebook“ vartotojų privačia informacija. Šiuo metu yra skiriamas didžiulis dėmesys privatumo užtikrinimui socialiniame tinkle „Facebook“ ir internete. Socialinio tinklo „Facebook“ direktorė E. Egan patvirtino, kad bus skiriamos papildomos priemonės užtikrinant JAV socialinio tinklo vartotojų privatumo teises. Siekiant išvengti svarbios privačios informacijos „nutekinimo“, yra rekomenduojama³¹ atnaujinti socialinio tinklo „Facebook“ privatumo nustatymus.

Nuo 2000 m. protestų bangą arabų pasaulyje paskatino socialiniai tinklai „Facebook“ ir „Twitter“. „Arabų pavasaris“ yra piliečių vykdomi protestai prieš netinkamą politikos vykdymą, sulaukę atgarsio visuomenėje – vykstant reformoms atsistatydina politikai, išlaisvinami politiniai kaliniai, o moterys įgauna daugiau teisių gyvenime. Panašius socialinių tinklų mobilizavimo padarinius galime pastebėti Rusijoje ir Baltarusijoje. Internetas gali palengvinti pilietinį dalyvavimą mobilizuojant piliečius (Hooghe, Vissers, Stolle, Maheo, 2010). Internetas yra įrankis, kurio pasitelkimas gali padėti užtikrinti demokratijos kokybę visuomenėje, tačiau autoritarinės valstybės taip pat pasitelkia internetą kaip kontrolės mechanizmą siekiant numalšinti įsivyravusį nuomonių skirtumą (Morozov, 2011). Šiaurės Korėjoje, Kuboje ir Kinijoje³² visuomenė yra valdoma centralizuojant viešąją informaciją, kuri tampa tiesiogiai priklausanti nuo centrinės valdžios aparato. Politiniams institutams socialiniai tinklai gali tapti įrankiu, padedančiu mobilizuoti piliečius vietos savivaldoje, tačiau labai svarbu atskleisti, ar valdžia, naudodama internetą kaip įrankį mobilizuoti piliečius, netaiko centralizuotos sistemos viešinant informaciją skaitmeninėje viešojoje erdvėje.

Socialinių medijų auditorija gali būti specializuota, atsitiktinė ar integruota. Specializuota auditorija yra tam tikra žmonių grupė, kurią sieja bendra socialinė ir geografinė padėtis. Atsitiktinė auditorija yra tam tikra grupė žmonių, kurią sieja tam tikras įvykis ar renginys. „Integruota auditorija yra tam tikrų žmonių – gavėjų ir siuntėjų – tarpusavio priklausomumo santykis. Integruota auditorija pasižymi santykinai aukštu organizuotumu“ (Puodžiūnas, 2013, p. 83). Socialinis tinklas „Facebook“ pritraukia ne tik vietos auditorijas, bet ir įvairias globalias auditorijas. Tikslus auditorijos identifikavimas socialinėse medijose yra sudėtingas, tad

³¹ Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba. Prieiga per internetą: <https://www.esaugumas.lt/lt/socialiniu-tinklu-saugumas/rekomenduojami-facebook-privatumo-nustatymai/312> [žiūrėta 2017.05.29].

³² Remtasi „2017 World Press Freedom Index (RSF)“ duomenimis. Prieiga per internetą: https://rsf.org/en/ranking_table [žiūrėta 2017.08.08].

auditorijos identifikavimas gali būti pagrindžiamas pagal susikūrusių grupių ir jų dalyvių profilius. Taip pat egzistuoja ir bendroji socialinių tinklų charakteristika, padedanti identifikuoti vartotojų tikslus. Pasak V. Gudonienės, auditorijos dalyviai turi tam tikrus tikslus: gauti informacijos ar pritarimą; saugumo jausmas; pažinti visuomenę ir pasaulį; rasti paramą savo vertybėms; susivokti gyvenime; patirti atjautą kitų problemoms; turėti pagrindą socialinėms kontaktams; turėti pakaitalą socialiniams kontaktams; bendrumo jausmas su kitais; pabėgti nuo savų problemų; patekti į vaizduotės pasaulį; užpildyti laiką; patirti emocijų; užtikrinti dienos rutiną (Gudonienė, 1999). Masinių medijų dalyvio vaidmuo yra holistinis, o socialinių medijų dalyvio vaidmuo yra individualistinis. Auditorijos narys nebėra masės dalis, bet yra arba savo paties pasirinkto tinklo narys, arba labiau apibrėžtos, specializuotos auditorijos narys, arba individas (Nevinskaitė, 2011). Informacijos turinio dalijimasis socialinėse medijose pasižymi pramoginiu turiniu, todėl tampa sudėtingiau reprezentuoti politinio turinio informaciją. N. Fenton teigia, kad „žmonės retai prioritetuoja demokratiškas temas savo darbotvarkėse ir internetu naudojasi kur kas dažniau dėl pramoginių tikslų nei siekdami įgyti informatyvumo“ (Fenton, 2012, p. 126). Informacijos turinys socialinėse medijose yra kuriamas pagal žmonių asmeninius interesus, daugiau dėmesio sulaukia emocionalus turinys. „Individualizuotas (angl. *personalized*) turinio dalijimasis per socialines medijas pakeičia politinio veiksmo dinamiką“ (Bennett, Segerberg, 2012, p. 739).

Naujųjų pilietinių dalyvavimų formų raiška socialinėse medijose neprieštarauja tradicinėms dalyvavimo formoms ir tampa tam tikra paskata, motyvacija pasireikšti aktyviam socialiniam veiksmui politiniame gyvenime. B. Sherman teigia, kad empiriniai tyrimai atskleidžia, jog asmenų ryšiai socialiniuose tinkluose nėra visiškai virtualūs, jie skirti pratęsti, papildyti, palyginti ryšiams, sukurtiems realybėje (Sherman, 2011). Piliečių praleidžiamas laikas internete suteikia daugiau galimybių piliečiams įsitraukti į politinę veiklą realiaame gyvenime. Moksliniai tyrinėjimai atskleidė, kad naujieji (virtualūs) santykiai socialiniame tinkle „Facebook“ padeda plėtoti tradicinius („akis į akį“³³) santykius, dėl ko didėja politinis dalyvavimas, pilietinis įsitraukimas, pilietinis įsipareigojimas ir socialinis pasitikėjimas (Ellison, Steinfield, Lampe, 2007; Valenzuela, Park, Kee, 2009). Tačiau tarp politinių institutų ir piliečių atsirandantis naujasis virtualus – tiesioginis santykis yra sudėtingas, nes yra viešas ir gali apsunkinti politinių institutų reprezentuojamą aukštesnį socialinį statusą visuomenėje. Tai priverčia politiniams institutams iš naujo apsvarstyti komunikacijos įtaką projektuojant situacijas viešojoje skaitmeninėje erdvėje.

Kasmet vis daugiau žmonių pasiryžta naudoti³⁴ socialinius tinklus, o tai pareikalauja iš vartotojų atskleisti didžiąją dalį asmeninės informacijos. Socialinių

³³ „Akis – į – akį“ frazė yra aiškinama, kaip „susidūrimas, susitikimas (angl. *encounter*)“. Tai individų abipusė sąveika ir poveikis vienas kito veiksmams tol, kol trunka tiesioginė fizinė jų akistata (Goffman, 2000, p. 26). Ši sąveika yra koncentruota į vykstančią situaciją ir jos aplinkybes.

³⁴ Remiantis „Statista“ duomenimis, galima teigti kad socialinių tinklų populiarumas (naudojimas) kiekvienais metais didėja. *Statista – The Statistics Portal*. Prieiga per internetą:

tinklų vartotojų pasitikėjimas socialinėmis medijomis yra ganėtinai mažas ES³⁵. Tad piliečių nepasitikėjimas socialiniais tinklais įgauna dviprasmiškumo, viena vertus, vartotojai skiria kur kas daugiau dėmesio individualizuotai informacijai, kita vertus, ši informacija nevertinama rimtai. Viešinamos informacijos skelbime mažėja riba tarp fakto ir fikcijos, todėl, vertinant socialinių tinklų pasitikėjimą, svarbu atkreipti dėmesį į vartotojų gebėjimus palyginti informaciją pagal kitų šaltinių skelbiamą informaciją. Pagrindinė problema yra ta, kad „jaunesni žmonės (18–24 m. ir 25–34 m.) pasitiki internetu ir socialiniais tinklais kaip patikimais informacijos šaltiniais – jiems vien jų pakanka, kad sužinotų naujausias naujienas, jie nejaučia poreikio tikrinti šios informacijos teisingumo, ieškoti papildomų šaltinių.“³⁶

Kadangi socialiniuose tinkluose pozicinė informacija yra asmeninio pobūdžio, vis sudėtingiau pavyksta artikuliuoti viešąjį interesą. „Šiuolaikinėje žiniasklaidoje viešasis interesas, kaip pamatinė visuomenės vertybė, praranda prioriteto pozicijas“ (2015–2016 m. visuomenės informavimo demokratinės kultūros plėtros gairės, p. 5). Politiniai institutai, viešindami informaciją socialiniuose tinkluose, atliepia informacinės visuomenės tendencijas, tačiau susiduria su konfrontuojančiomis pozicijomis tarp naujųjų medijų logikos, diktuojamos suasmenintos informacijos turinio ir reprezentuojamos formalios (politinės) informacijos. Tad politiniai institutai turėtų atsižvelgti į tai, kad socialiniai tinklai yra tik kaip pagalbinė priemonė viešinti informaciją, taip pat svarbu numatyti taikytinas praktikas, kuriose vartotojams atsirastų paranki galimybė informaciją palyginti su kitais šaltiniais. Vargu, ar didėjantis vartotojų pasitikėjimas socialiniu tinklu „Facebook“ padėtų įveikti informacinės visuomenės problemas, tokias kaip neraštingumas, etikos stoka, pilietinis susiskaldymas (izoliacija). Socialiniuose tinkluose viešinamos informacijos patikimumas yra svarbesnis veiksnys už socialinių tinklų pasitikėjimo vertinimą. Moksliniai tyrimai apie kitų šalių³⁷ patirtį vertinant fikcijos ir fakto perskyrą socialinėse medijose atskleidžia, kad nevertėtų socialinį tinklą „Facebook“ traktuoti kaip pirminį informacijos viešinimo šaltinį, šis socialinis tinklas gali padėti patikrinti, stebėti ir detalizuoti informaciją.³⁸

Socialinių tinklų naudojimas atskleidžia socialinės perspektyvos svarbą žmonėms, kurie gali plėtoti asmeninį ar grupės identitetą ir prisidėti prie socialinio

<https://www.statista.com/statistics/278414/number-of-worldwide-social-network-users/> [žiūrėta 2019.06.20].

³⁵ Statista – *The Statistics Portal*. Prieiga per internetą: <https://www.statista.com/statistics/422735/europe-trust-in-the-media-by-type/> [žiūrėta 2019.06.20].

³⁶ *Pernelyg pasitikime socialiniais tinklais*. Prieiga per internetą: <https://www.vdu.lt/lt/pernelyg-pasitikime-socialiniais-tinklais/> [žiūrėta 2019.06.21].

³⁷ Jungtinės Amerikos Valstijos; Didžioji Britanija; Prancūzija; Ispanija, Graikija, Airija; Danija; Australija; Vokietija.

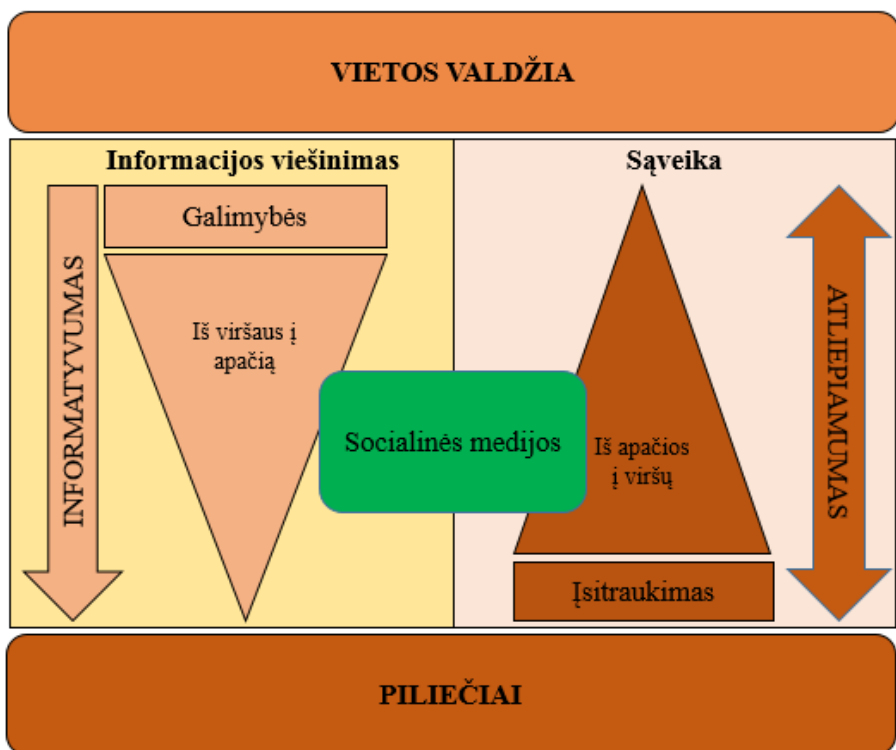
³⁸ *Reuters Institute survey gives insight into why readers distrust the media*. Prieiga per internetą: <https://ijnet.org/en/story/reuters-institute-survey-gives-insight-why-readers-distrust-media> [žiūrėta 2019.06.21].

kapitalo. Socialiniame tinkle kuriami ne tik žmonių asmeniniai profiliai, bet ir tam tikrų grupių profiliai. „Facebook“ galime prilyginti tam tikrai virtualiajai bendruomenei, nes jo vaidmuo yra orientuotas sukurti socialinį kapitalą (Ellison, Steinfield, Lampe, 2007). Savivaldybė socialiniame tinkle „Facebook“ turi galimybę užsiregistruoti ir sukurti paskyrą kaip individualus asmuo arba kaip grupė. Savivaldybės yra politinė institucija, todėl dažniausiai jos sukuria savo nuosavą profilį, kuriame gali asmeniškai bendrauti su tinklo vartotojais ir viešinti informaciją socialiniame tinkle. Socialinis tinklas yra interaktyviais ryšiais plėtojamas tinklas, kuriame formuojasi bendruomenės – grupės gali atstovauti interesus ir dalintis informacija. Socialiniai tinklai yra visuomenės nauja organizavimo logika (Castells, 2010). „Virtualioji bendruomenė yra savarankiškas elektroninis interaktyviosios komunikacijos tinklas, organizuotas siekiant bendro intereso ar tikslo, nors kartais bendravimas tampa savitiksliu dalyku“ (Castells, 2005, p. 353). „Virtualumas tampa tiesiogine informacinės visuomenės įvardijimo bei jos funkcionavimo palaikymo sąlyga“ (Bielinis, 2005, p. 106). „Daugelis žmonių socialinius tinklus naudoja ne tik dėl galimybės susipažinti su nepažįstamais žmonėmis, o dėl noro laisvai išdėstyti savo mintis ir būti pastebėtais“ (Boyd, Ellison, 2007, p. 211).

Socialinių tinklų vartotojai turi gebėti naudotis technologine platforma, kuomet pasiryžtama užsiregistruoti socialiniame tinkle „Facebook“ ir pasyviai stebėti informaciją, tačiau siekiant būti aktyviais informacijos vartotojais svarbu gebėti tinkamai naudotis visais platformos prisijungimo prieinamumo (angl. *connective affordances*) tipais: patvirtinimu (angl. *acknowledging*), perskirstymu (angl. *redistributing*) ir sąveikavimu (angl. *interacting*) (Larsson, 2015). Informacijos patvirtinimo tipas socialiniame tinkle „Facebook“ yra vartotojų atitinkamas žymėjimas – „Mėgsta (angl. *Like*)“, tai padeda akumuliuoti informaciją. Jos patvirtinimas gali būti aiškinamas dviprasmiškai, nes žymint „Mėgsta (angl. *Like*)“ vartotojai gali siekti paviešinti informaciją arba siekti pripažinti, populiarinti atitinkamą informaciją. Politiniame diskurse informacijos patvirtinimas tampa sudėtingai nustatomas.

Informacijos perskirstymo tipas socialiniame tinkle „Facebook“ yra vartotojų informacijos viešinimas – „Dalijimasis (angl. *Share*)“, tai padeda kurti bendrą žinutę apie tam tikrą įvykį, nes informacijos interpretacija sklinda vadovaujantis „viruso efektu (angl. *viral effects*)“ (Kalsnes, Enli, Larsson, 2017, p. 4). Politiniame diskurse informacijos perskirstymo tipas yra tinkamas, nes atsiranda paranki galimybė platinti politinio turinio informaciją visuomenei, tuo būdu politinio turinio informacija yra lengviau prieinama piliečiams.

Vienas iš informacijos sąveikos tipas socialiniame tinkle „Facebook“ yra vartotojų teikiami komentarai apie viešinamą informaciją – „Komentaras (angl. *Comment*)“, tai suteikia galimybę bendrai kurti informacijos turinį internete ir bendrauti su kitais interneto vartotojais. Pastarasis informacijos sąveikos tipas yra rizikingas politikams, nes piliečiai gali kritikuoti politikus ir jų vykdomą veiklą. Vietos valdžios sąveika vyksta naudojant socialines medijas, kuomet yra viešinama informacija ir į ją (ne)reaguojama iš piliečių ir vietos valdžios perspektyvų (3 pav.).

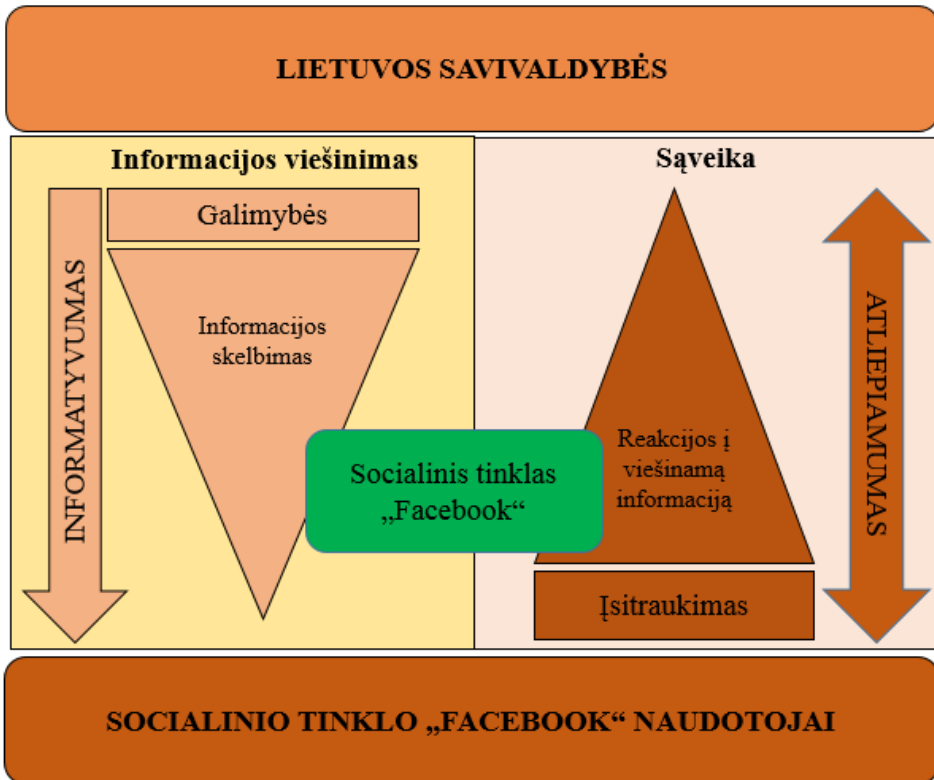

3 pav. Vietos valdžios ir piliečių sąveika socialinėse medijose, teorinis modelis
Šaltinis: sudaryta autorės.

El. konsultacija yra viena iš el. dalyvavimo formų, kuri aiškinama kaip aktyvi dalyvavimo forma, todėl el. dalyvavimas yra tinkama alternatyva piliečiams dalyvauti politikoje. Politiniai institutai turėtų būti suinteresuoti piliečius įgalinti dalyvauti politikoje naudojant socialines medijas. Pagrindinis naujųjų medijų logikos atributas yra grįžtamasis ryšys, suteikiantis galimybes sekti, dalintis informacija ir bendrai plėtoti informacijos turinį skaitmeninėje viešojoje erdvėje.

2. VIETOS VALDŽIOS IR PILIEČIŲ SĄVEIKA SOCIALINIAME TINKLE „FACEBOOK“: TYRIMO METODOLOGIJA

Darbe pristatomas tyrimas apie vietos valdžios ir piliečių sąveiką socialiniame tinkle „Facebook“. Siekiant išsamiai ir detalai išanalizuoti Lietuvos savivaldybių ir piliečių sąveiką socialiniame tinkle „Facebook“, taikoma atvejo analizė ir mišrių metodų prieiga. Vietos valdžios ir piliečių sąveika sukuria komunikacijos procesą, kur kuriama informacija yra viešinama skaitmeninėje viešojoje erdvėje ir atitinkamai auditorijos atkoduojama (4 pav.).

4 pav. Lietuvos savivaldybių ir piliečių sąveika socialiniame tinkle „Facebook“, tyrimo modelis

Šaltinis: sudaryta autorės.

Darbe taikoma atvejo analizė (angl. *case study*)³⁹ – tyrimas, kurio metu socialinės problemos analizuojamos ištiriant tik vieną ar kelis jų raiškos atvejus.⁴⁰ Socialinį tinklą „Facebook“ gali naudoti pavieniai asmenys, neformalios grupės,

³⁹ Darbe atvejo studija yra aiškinama, kaip metodas (Lijphart, 1971, p. 691).

⁴⁰ LIDA Lietuvos HSM duomenų archyvas. Prieiga per internetą: http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_I_I_2_1.html [žiūrėta 2019.06.17].

įmonės, organizacijos ar politiniai institutai. Darbe analizuojama būtent Lietuvos savivaldybių ir piliečių (socialinio tinklo „Facebook“ vartotojų) sąveika, plačiai aptariant informacijos viešinimą ir valdymą, kurią įvaizdį visuomenėje bei el. dalyvavimo praktikas. „Atvejo analizės metodas reikšmingas iliustruojant teorijas ir parodant skirtingus, tačiau vienas su kitu susijusius asmens gyvenimo aspektus sociume“ (Baranauskienė, 2013, p. 12). Aprašomasis atvejo analizės tipas padeda ne tik suprasti tiriamus reiškinius, bet ir atskleisti jų pobūdį ir praktikas. Tad darbe svarbu ne tik vertinti vietos valdžios ir piliečių sąveiką socialinėse medijose, bet ir atskleisti įvairias Lietuvos savivaldybių praktikas naudojant socialinį tinklą „Facebook“.

Tyrimė vadovaujamas indukcinio mąstymo metodu, palapsniui pradedama analizuoti kiekybinius duomenis, po to analizuojami kokybiniai duomenys. Atliekant tyrimą, buvo taikomi turinio analizės (kiekybinės ir kokybinės) ir pusiau struktūruoto interviu metodai, taip pat – antrinių duomenų analizė. „Galutinėje tyrimo stadijoje analizuojant ir interpretuojant gautus rezultatus atsiranda būtinumas vėl imtis statistinių dokumentų, ataskaitų, mokslinių publikacijų ir lyginti gautus duomenis su jau esamais, tikslinti gautų rezultatų interpretacijos ribas, nustatyti jų patikimumą“ (Tidikis, 2003, p. 508). Antrinių duomenų analizė suteikė galimybę detaliau aptarti Lietuvos el. dalyvavimą, palyginti su ES kontekstu ir patirtimi bei įvertinti gerųjų praktikų taikymą Lietuvoje.

Atvejo analizė – tai tyrimo strategija, numatanti detalų, gilų vieno ar kelių atvejų ištyrimą, remiantis kuo daugiau socialinės informacijos šaltinių ir pritaikant kuo įvairesnius socialinių tyrimų metodus.⁴¹ Mišrių metodų prieigoje skirtingi metodai derinami taip, kad vienu metodu surinkti ir išanalizuoti duomenys papildytų kitu metodu surinktus ir išanalizuotus duomenis (LIDA Lietuvos HSM duomenų archyvas).⁴² Mišrių metodų prieiga siekiama surinkti įvairesnę ir turtingesnę empirinę medžiagą apie vietos valdžios ir piliečių sąveiką skaitmeninėje viešojoje erdvėje – socialiniame tinkle „Facebook“. Analizuojant tyrimo duomenis, išryškėja pagrindiniai sąveikos sudedamieji vertinimo kriterijai: informatyvumas (vietos valdžios teikiama informacija piliečiams) ir atliepiamumas (vietos valdžios ir piliečių reakcijos į viešinamą informaciją). Mišrių metodų prieigos instrumentarius padeda atskleisti savivaldybių darbuotojų teikiamus būdus ir tinkamas galimybes, padedančias skatinti piliečių dalyvavimą vietos savivaldoje.

Tyrimė vadovaujamas informacijos šaltinių trianguliacijos forma, nes informacija apie tą patį dalyką (objektą) – vietos valdžios ir piliečių sąveiką socialiniame tinkle „Facebook“, renkama iš skirtingų šaltinių. Atsižvelgiant į J. W. Creswell pasiūlytą mišrių metodų prieigą (Creswell, Clark, 2006), tyrimė

⁴¹ LIDA Lietuvos HSM duomenų archyvas. Prieiga per internetą: <http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course file=nvivo I I 2 1.html> [žiūrėta 2019.06.17].

⁴² LIDA Lietuvos HSM duomenų archyvas. Prieiga per internetą: <http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course file=nvivo I II 3 2 2.html> [žiūrėta 2017.07.14].

taikoma lygiagrečiai vykstančių procedūrų strategija, nes kiekybiniai duomenys yra papildomi kokybiniais duomenimis. Darbo metodologijoje kiekybinė ir kokybinė priegios yra lygiavertės. Kiekybiniai ir kokybiniai metodai integruojami nuo duomenų interpretacijos stadijos – kiekybiniai ir kokybiniai duomenys surenkami ir išanalizuojami savarankiškai, o vėliau kiekybinių duomenų analizės ir kokybinių duomenų analizės rezultatai pristatomi kartu ataskaitos interpretacijų dalyje.

Atvejo analizės metodas turi privalumus ir ribotumus. Vienas iš pagrindinių atvejo metodo keblumų yra „gebėjimas apdoroti didelius surinktos medžiagos kiekius.“⁴³ Lietuvoje yra 60 savivaldybių, daugelis iš jų naudoja socialinį tinklą „Facebook“, taip pat galima paminėti viešinamos informacijos gausą, nes savivaldybės dalijasi pranešimais kiekvieną dieną, neapsiriboja vienu pranešimu. „Atvejo analizės tyrimai yra pakankamai imlūs laikui“ (Baranauskienė, 2013, p. 12), todėl informacijos srauto stebėjimas (kodavimas) pareikalauja duomenų atrankos ir imties pagrindimo. „Sudėtinga dilema susijusi su anonimiškumo užtikrinimu“⁴⁴, to pasakoje, informantų kodai nesiejami su savivaldybe.

2. 1. Kiekybinės turinio analizės metodas: duomenų atranka ir imtis

LR vietos savivaldos įstatymas reglamentuoja informacijos viešinimo ir perdavimo funkcijas. Šiame įstatyme nurodoma, kad „valstybės ir savivaldybių institucijos privalo teikti informaciją apie savo funkcijas, struktūrą, informacijos teikimui skirtos informacijos rodyklę, kitą teisės aktais nustatytą informaciją. Visa informacija apie įstaigos veiklą vykdamt teisės aktais pavestas funkcijas turi būti visiems prieinama ir teikiama neatlygintinai“ (Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas, 2017).⁴⁵

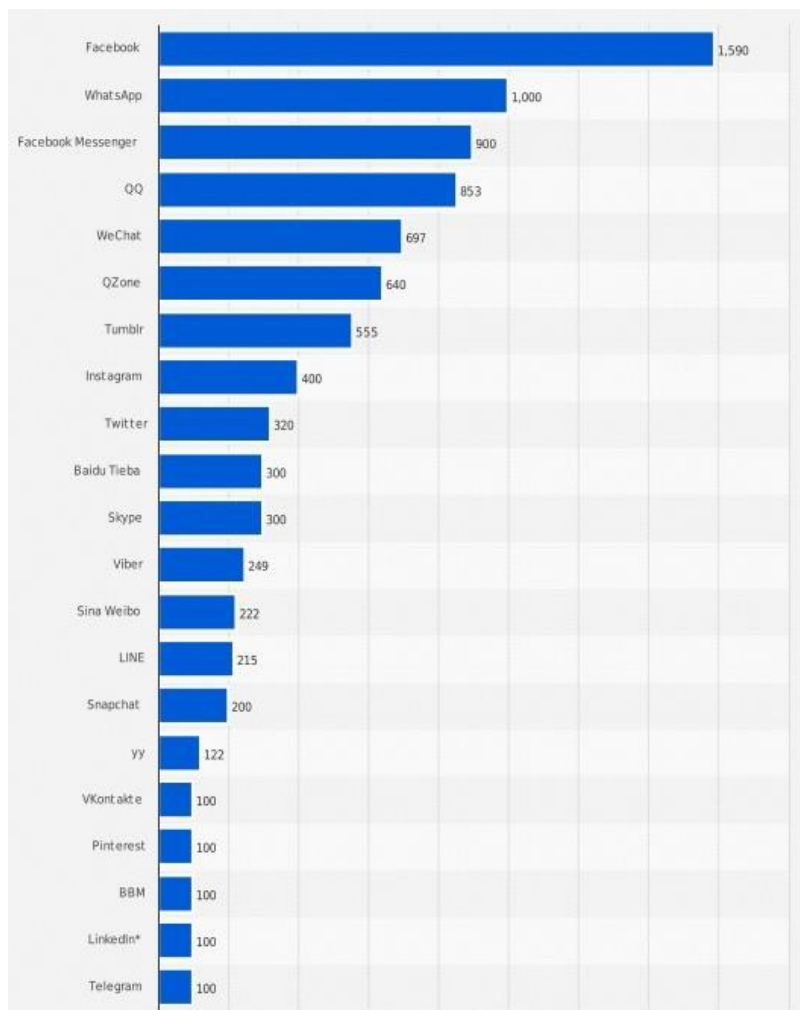
Tyrimė atliekama turinio analizė, kurioje analizuojami kiekybiniai duomenys. B. Berelson buvo pirmasis teoretikas, kuris savo monografijoje „*Content Analysis in Communication Research*“ (1952) pateikė turinio analizės (angl. *content analysis*) apibrėžimą. Pasak autoriaus, „turinio analizės tyrimų technika yra naudojama objektyviam, sistemiškam ir kiekybiniam akivaizdaus komunikacijos turinio aprašymui“ (Berelson, 1954, p. 489). Taikant turinio analizės metodą, siekiama atskleisti vietos valdžios ir piliečių sąveiką ir identifikuoti Lietuvos savivaldybių informacijos viešinimo strategijas socialiniame tinkle „Facebook“. Vienas populiariausių socialinių tinklų pasaulyje yra socialinis tinklas „Facebook“, pranokęs

⁴³ LIDA Lietuvos HSM duomenų archyvas. Prieiga per internetą: http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_I_I_2_1.html [žiūrėta 2019.06.17].

⁴⁴ LIDA Lietuvos HSM duomenų archyvas. Prieiga per internetą: http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_I_I_2_1.html [žiūrėta 2019.06.17].

⁴⁵ Teisės aktų registras. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/en/legalAct/TAR.FA13E28615F6/IVWPymiKpk> [žiūrėta 2017.12.28].

1 mlrd. užregistruotų paskyrų (angl. *accounts*) internete ir šiuo metu per mėnesį užregistruojama 1,59 mlrd. aktyvių vartotojų (5 pav.).

5 pav. 2016 m. balandžio mėn. pirmaujantys socialiniai tinklai pasaulyje
Šaltinis: sudaryta pagal „The Statistics Portal: Statistics and Studies from more than 18,000 Source“.⁴⁶

Politiniai institutai, siekdami plėtoti el. dalyvavimą vietos savivaldoje, turi organizuoti viešinti informaciją atsižvelgdami į naujųjų medijų logiką. Tiriamas reiškinys yra Lietuvos savivaldybių sukurtos paskyros socialiniame tinkle „Facebook“. „Turinio analizės metodo esmė – išskirti dokumento tekste tam tikrus prasminius vienetus, tada skaičiuoti jų vartojimo dažnį, tirti įvairių teksto elementų

⁴⁶ Statista – *The Statistics Portal*. Prieiga per internetą: <http://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/> [žiūrėta 2018.06.23].

ryšius – tiek vieno su kitu, tiek su visa informacijos apimtimi“ (Tidikis, 2003, p. 498). Tyrimų duomenys atskleidžia pagrindinius sąveikos sudedamuosius vertinimo kriterijus: informatyvumą (vietos valdžios viešinama informacija viešojoje erdvėje) ir atliepiamumą (valdžios/piliečių reakcija į viešinamą informaciją viešojoje erdvėje). Atliepiamumo dažnis apskaičiuojamas vertinant savivaldybių paskyrose pateikiamus komentarus iš siuntėjo ir gavėjo perspektyvų. Tyrimo hipotezė: Lietuvos savivaldybių paskyrų aktyvumą lemia atliepiamumo dažnis socialiniame tinkle „Facebook“. Kiekybinių duomenų analize siekiama atskleisti Lietuvos savivaldybių sukurtų paskyrų aktyvumą socialiniame tinkle „Facebook“. Nepastovios ir netikslingos informacijos viešinimas socialiniame tinkle „Facebook“ yra traktuojamas kaip nesilaikymas informacijos viešinimo strategijos skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Informacijos viešinimo strategijos identifikavimas yra pagrindžiamas organizuotu (periodišku) informacijos viešimu.

Pirmasis tyrimo klausimas yra: ar Lietuvos savivaldybės taiko informacijos viešinimo strategijas socialiniame tinkle „Facebook“? Lietuvos savivaldybių viešinamos informacijos specifika padeda atskleisti atitinkamas antrosios kartos saityno platformos įvertinimas, perteikiant informacijos pobūdį ir informacijos tipų dalijimąsi socialiniame tinkle „Facebook“. Naujųjų medijų logika kuria svarbų laiko fenomeną, kuris atitinkamai pasireiškia pagal siuntėjo ir gavėjo abipusišką santykį socialiniame tinkle „Facebook“.

Tyrime naudojami antriniai duomenys siekiant palyginti Lietuvos ir užsienio patirtis naudojantis internetu. „Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekso“ tyrimo rodmenys atskleidžia infrastruktūros junglumą (angl. *connectivity*) – fiksuotasis plačiajuostis ryšys, judrusis plačiajuostis ryšys, plačiajuosčio ryšio sparta ir kainos; žmogiškąjį kapitalą (angl. *human capital*) – interneto naudojimas, baziniai ir aukštesnio lygio skaitmeniniai įgūdžiai; naudojimąsi internetu (angl. *use of internet*) – piliečių naudojimas turiniu, ryšiais ir sandoriais internetu; skaitmeninių technologijų integraciją (angl. *integration of digital technology*) – verslo skaitmeninimas ir el. prekyba; skaitmenines viešąsias paslaugas (angl. *digital public services*) – el. valdžia.

Tyrime vertinami interakcijos tipai pagal atitinkamus rodmenis: „Nuoroda“ (angl. *Link*); „Įvairi“ (angl. *Misc*); „Pažymėjimas“ (angl. *Note*); „Nuotrauka“ (angl. *Photo*); „Būseną“ (angl. *Status*); „Filmuota medžiaga“ (angl. *Video*); „Mėgsta“ (angl. *Like*); „Myli“ (angl. *Love*); „Juokinga“ (angl. *Haha*); „Nustebimas“ (angl. *Wow*); „Liūdna“ (angl. *Sad*); „Piktumas“ (angl. *Angry*); „Komentavimas“ (angl. *Comment*); „Dalinimasis“ (angl. *Share*).

Lietuvos savivaldybių sukurtų paskyrų aktyvumas yra vertinamas įvairiai, todėl yra svarbu atsakyti į tyrimo klausimą: ar Lietuvos savivaldybių sukurta paskyra socialiniame tinkle „Facebook“ yra orientuota į sąveiką ir jos sudedamuosius kriterijus: informatyvumą ir atliepiamumą?

Tyrime yra vertinama sąveika, palyginus su atitinkamais rodmenimis: „Sekėjai“ (angl. *Fans*); „Pranešimai“ (angl. *Own Posts*); „Sąveika“ (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); „Atliepiamumas“ (angl. *Response Rate*); „Sekėjų

informacijos dalijimasis“ (angl. *Average People Talking About Rate/Fans Change Rate*).

Kiekybinių duomenų apskaičiavimui yra naudojama „Quintly“⁴⁷ (*Professional Social Media Analytics. Quintly*) programa. „Quintly“ programa yra socialinių medijų analitinis įrankis, padedantis sekti įvairių paskyrų aktyvumą socialiniuose tinkluose, tai suteikia galimybę vertinti informacijos viešinimo strategijas.⁴⁸ Naudojant „Quintly“ programą, galima lengvai sekti socialinių tinklų aktyvumą ir palyginti duomenis pagal skirtingus laiko periodus. „Quintly“ programos naudojimas yra nesudėtingas teikiant automatines ataskaitas, tačiau svarbu atitinkamai koncentruoti ir valdyti didelį duomenų srautą. Ši programa yra patikima ir saugi priemonė kuriant socialinių tinklų rinkodaros strategiją, kurią naudoja daugelis žinomų tarptautinių kompanijų („*Measurement & Performance Science*“; „*The Marketing Arm (TMA)*“). Ši programa suteikia galimybę analizuoti socialinius tinklus: „Facebook“; „Instagram“; „Twitter“; „LinkedIn“ „YouTube“; ir „Pinterest“. „Quintly“ programos pagalba galima nustatyti pagrindinius konkurentus visuose socialiniuose tinkluose, stebėti sekėjų kaitą, palyginti santykį su skelbiamais pranešimais ir sekėjų skaičiumi, analizuoti turinio stilius, ir nustatyti sėkmingas praktikas siekiant įgyvendinti užsibrėžtus tikslus, vertinant klientų (auditorijos) lūkesčius.

Nuo 2010 m. Lietuvos savivaldybės pradėjo kurti savo nuosavas paskyras socialiniame tinkle „Facebook“. Lietuvoje yra 60 savivaldybių, šiuo metu⁴⁹ 52 savivaldybės yra sukūrusios paskyras socialiniame tinkle „Facebook“. Lietuvos savivaldybių paskyros yra suskirstytos į tris grupes, atsižvelgiant į vietos savivaldos ir administracinę teritorinę susiskirstymą pagal kontinentinę tradiciją – vietos savivaldą ir vietinį valdymą. Kategorizuojant savivaldybes pagal administracinę susiskirstymą, galime objektyviai palyginti paskyrų sąveiką socialiniame tinkle „Facebook“. Pirmąją grupę sudaro mažųjų Lietuvos miestų savivaldybės, antrąją – didžiųjų Lietuvos miestų ir rajonų savivaldybės, trečiąją – rajonų savivaldybės (4 lent.).

4 lentelė. Lietuvos savivaldybių užregistruotos paskyros socialiniame tinkle „Facebook“
Šaltinis: sudaryta autorės.

Įkūrimo metai	Grupės			
	Savivaldybė	Miesto – rajono savivaldybė		Rajono savivaldybė
		Miesto savivaldybė	Rajono savivaldybė	

⁴⁷ Tyrimas atliktas pagal „PROJECT STATEMENT – CORE FULBRIGHT FELLOWS PROGRAM (projekto numeris: Award #5292—Flex Grant Lithuania)“ finansuotą projektą „Studying the Status and Emergence of Civically Healthy Communities in Lithuania“.

⁴⁸ „Quintly“. *Professional Social Media Analytics*. Prieiga per internetą: <https://www.quintly.com/> [žiūrėta 2017.07.14].

⁴⁹ 2017 m. birželio mėn. 1 d.

2010		Vilniaus miesto savivaldybė		Kelmės rajono savivaldybė
				Pakruojo rajono savivaldybė
				Trakų rajono savivaldybė
2011	Druskininkų savivaldybė (Druskininkų sveikatos šaltinių kurortas)	Kauno miesto savivaldybė	Alytaus rajono savivaldybė	Jonavos rajono savivaldybė
		Klaipėdos miesto savivaldybė (Kauno savivaldybė)		Radviliškio rajono savivaldybė
				Šalčininkų rajono savivaldybė
				Varėnos rajono savivaldybė (Varėnos rajono savivaldybės administracija)
2012	Elektrėnų savivaldybė	Alytaus miesto savivaldybė	Kauno rajono savivaldybė (Kauno rajono bendruomenė)	Kupiškio rajono savivaldybė
	Birštono savivaldybė (Birštono kurortas)	Panevėžio miesto savivaldybė	Klaipėdos rajono savivaldybė	Pasvalio rajono savivaldybė (Pasvalio rajono savivaldybės administracija)
				Mažeikių rajono savivaldybė
2013	Neringos savivaldybė			Anykščių rajono savivaldybė
				Skuodo rajono savivaldybė
2014	Marijampolės savivaldybė			Tauragės rajono savivaldybė
				Telšių rajono savivaldybė
				Utenos rajono savivaldybė
				Zarasų rajono savivaldybė
2015	Visagino savivaldybė	Šiaulių miesto savivaldybė	Šiaulių rajono savivaldybė	Ignalinos rajono savivaldybė
			Vilniaus rajono savivaldybė (1)	Jurbarko rajono savivaldybė
				Kaišiadorių rajono savivaldybė
			Vilniaus rajono savivaldybė (Samorząd Rejonu Wileńskiego) (2)	Kėdainių rajono savivaldybė
				Molėtų rajono savivaldybė
				Plungės rajono savivaldybė
				Rokiškio rajono savivaldybė

				Šakių rajono savivaldybė
				Šilalės rajono savivaldybė
				Širvintų rajono savivaldybė
2016	Pagėgių savivaldybė			Biržų rajono savivaldybė
				Joniškio rajono savivaldybė
				Kretingos rajono savivaldybė
				Švenčionių rajono savivaldybė
				Ukmergės rajono savivaldybė
				Vilkaviškio rajono savivaldybė
2017				Akmenės rajono savivaldybė

4 lent. pristatyti duomenys atskleidžia, kad didžiausi Lietuvos savivaldybių paskyrų kūrimo bumai vyko 2011 m. ir 2015 m. Lietuvos savivaldybių paskyrų imtis buvo atrenkama pagal keliapakopį sisteminių principą, nes „Quintly“ programa suteikia galimybę apskaičiuoti daugiausiai 25 savivaldybių profilių duomenis socialiniame tinkle „Facebook“, tad siekiama atrinkti profilius iš visų grupių ir pogrupių, sukurtus ankstesniu (nuo 2010 m. iki 2014 m.) ir vėlesniu (nuo 2015 m. iki 2016 m.) laikotarpiu. Tyrime laikantis periodizacijos, sąveika yra detalizuota, tuomet galime įvardinti konkretesnius kintamąjį įtakojančius veiksnus. Apskaičiuojant sąveiką,⁵⁰ siekiant tyrimo sistemiškumo ir validumo, duomenys skirstomi į du periodus: pirmas periodas datuojamas nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.; antrasis – nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d. Pirmojo ir antrojo periodų palyginimas suteikia galimybę politiškai neutralų aplinkos foną palyginti su politiškai angažuoju fonu, nes pirmajame etape nevyko renginių, o antrajame etape (2016 m. spalio mėn. 9 d.) vyko LR Seimo rinkimai. Siekiant detaliai ir tinkamai atskleisti informacijos viešinimo strategijas (pagal laiko fenomeną ir informacijos formų įvairovę), didesnis dėmesys yra skiriamas didžiųjų miestų savivaldybėms (antrajam pogrupiui) ir antrajam periodui (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.).

2. 2. Kokybinės turinio analizės metodas: duomenų atranka ir imtis

Tyrimo naudojama kokybinė turinio analizė. Ji dažniausia medijų tyrinėjimuose, siekiant „tyrinėti įtikinėjimo (įtaigos) meną ir technikas, analizuoti pranešimo stilių, ieškoti pranešimo ir jo vartotojo sąsajų (tiksliau, kelti hipotezes ir prielaidas apie tam tikras vartotojų grupes, kurios nuolatos naudoja tam tikrus

⁵⁰ Sąveika apskaičiuojama pagal formulę:

$$\frac{\# \text{ Reakcijos} + \# \text{ Komentarai} + \# \text{ Dalijimasis}}{\# \text{ skelbiami pranešimai}} * \frac{100 \%}{\# \text{ skelbiami pranešimai}}$$

žiniasklaidos pranešimus); šis tikslas susijęs su žiniasklaidos poveikio tyrimais“ (Balčytienė, 2000, p. 8). Kokybinių duomenų analize siekiama atskleisti Lietuvos savivaldybių sukurtų paskyrų socialiniame tinkle „Facebook“ sąveiką su piliečiais. Lietuvos savivaldybių sukurtos paskyros socialiniame tinkle „Facebook“ ir ten talpinama informacija kuria tam tikrą politinio instituto įvaizdį ir perteikia atitinkamą žinutę piliečiams. Tiriamas reiškinys yra Lietuvos savivaldybių sukurtos paskyros socialiniame tinkle „Facebook“. Tyrimo klausimas: koks yra Lietuvos savivaldybių viešinamos informacijos turinys socialiniame tinkle „Facebook“?

Formuojant kokybinės turinio analizės metodą, atsižvelgiama į Lovejoy ir Saxton 2012 m. atliktą mokslinį tyrimą apie organizacijų naudojamas socialinių medijų praktikas. Pastarajame tyrime laikomasi nuomonės, kad viešinamos informacijos turinys gali perteikti komunikacijos funkcijas. Atsižvelgiant į pastarojo tyrimo išskirtas tris kategorijas – informacija, bendruomenė ir veikla (angl. *information, community, action*), atliktame tyrime buvo naudojamos atitinkamos kategorijos: informatyvumas, virtuali bendruomenė ir įgalinimas (5 lent.).

5 lentelė. Socialinio tinklo „Facebook“ funkcijos

Šaltinis: sudaryta autorės.

Kategorija	Subkategorija	Kodas	Paiškinimas
Informatyvumas	Politinio pobūdžio stilius	Pirminė informacija	Pirminė informacija susijusi su Lietuvos savivaldybės vykdomos veiklos informacija, tai – dokumentai: posėdžių protokolai, įstatymai, nutartys ir atliktų darbų pristatymas.
	Komerčinio pobūdžio stilius	Antrinė informacija	Antrinė informacija nesusijusi su Lietuvos savivaldybės vykdomos veiklos informacija.
Virtuali bendruomenė	Sąveika	Politinių institutų – savivaldybių komentavimas	Teikiami patarimai/žinios/padėkojimai ir atsakymai į užduodamus klausimus.
		Piliečių – socialinio tinklo „Facebook“ vartotojų komentavimas	Teikiami patarimai/žinios/padėkojimai ir atsakymai į užduodamus klausimus.
	Aplinka	Vidinė	Savivaldybės viešinama informacija, susijusi su politinio instituto vykdoma veikla.
		Išorinė	Savivaldybės viešinama informacija, susijusi su savivaldos piliečių veikla.
Įgalinimas	Piliečių dalyvavimas darbotvarkės sudarymo procese	Renginiai	Savivaldybės teikia informaciją apie planuojamus ir įvykusius renginius ir susitikimus socialiniame tinkle „Facebook“.
		Susitikimai	

	Piliečių dalyvavimas priimant politinius sprendimus	Įstatymų pristatymas ir iniciavimas	Savivaldybės teikia informaciją apie planuojamus ir priimtus įsakymus ir nutarimus bei planuojamus ir atliktus darbus socialiniame tinkle „Facebook“.
		Atliktų ir rengiamų darbų pristatymas	

Politinių institucijų sukurtų paskyrų informacijos viešinimo pagrindinė paskirtis yra informatyvumas, tai padeda užtikrinti politinių institutų vykdomos veiklos skaidrumą. Lietuvos savivaldybių sukurtose paskyrose viešinamos informacijos turinys gali būti dvejopas: pirmu atveju – politinio stiliaus, kuomet viešinama informacija atitinka politinio instituto vykdomą veiklą; antru atveju – komercinio stiliaus, kuomet viešinama informacija neatitinka politinio instituto vykdomos veiklos. Pirminė informacija susijusi su Lietuvos savivaldybių veiklos informacija, tai – dokumentai: posėdžių protokolai, įstatymai, nutartys ir atliktų darbų pristatymas piliečiams. Pagal sąveiką (įvairias piliečių reakcijas į skelbiamą informaciją) galima atskleisti pozicionuojančios informacijos kriterijus. Socialiniame tinkle „Facebook“ yra galimos sąveikos tarp vietos valdžios ir piliečių, kuomet Lietuvos savivaldybės viešina informaciją savo nuosavoje paskyroje, o piliečiai teikia komentarus, tokiu būdu yra kuriamas bendrai informacijos turinys. Antrinė informacija yra identifikuojama savivaldybių viešinama informacija, kuri neatitinka politinės institucijos veiklos profilio.

Atliepiamumas įsigali pagal dvi galimybes: pirma, pagal piliečių atitinkamas reakcijas į vietos savivaldos vykdomą veiklą; antra, pagal vietos valdžios reakcijas į piliečių teikiamas iniciatyvas tvarkant viešuosius reikalus. Komentarai yra identifikuojami iš savivaldybių ir piliečių perspektyvų pagal pateiktus komentarus. Socialinis tinklas yra kuriamas pagal savivaldybių vidinius ir bendruomeninius ryšius, tad aplinka yra skirstoma į vidinę ir išorinę. Vidinė veikla yra identifikuojama pagal savivaldybių viešinamą informaciją, susijusią su instituto darbuotojų veikla. Išorinė veikla yra identifikuojama pagal savivaldybių viešinamą informaciją, susijusią su savivaldos piliečių veikla.

Sąveika suteikia galimybę piliečiams tiesiogiai paveikti politinius sprendimus. Piliečiai gali būti įgalinami dalyvauti politikoje pagal politinės darbotvarkės procesą ir politinio sprendimo priėmimo procesą. Piliečių dalyvavimas darbotvarkės sudarymo procese yra identifikuojamas savivaldybių pranešimais, kurių tematika siejasi su renginių ir susitikimų reprezentacija. Savivaldybės teikia informaciją apie planuojamus ir įvykusius renginius ir susitikimus socialiniame tinkle „Facebook“. Piliečių dalyvavimas priimant politinius sprendimus yra identifikuojamas pagal savivaldybių pranešimus, kurių tematika siejasi su įstatymais ir atliktų ir rengiamų darbų reprezentacija. Savivaldybės socialiniame tinkle „Facebook“ teikia informaciją apie planuojamus ir priimtus įsakymus ir nutarimus bei planuojamus ir atliktus darbus.

Lietuvos savivaldybių paskyrų imtis buvo atrenkama pagal keliapakopį sisteminių principą, nes koduojant buvo pasirinkta 17 profilių,⁵¹ atsižvelgiant į grupes ir pogrupius (žr. 6 lent.) ir paskyrų sukūrimo laiką (nuo 2010 m. iki 2015 m.). Kodavimas truko 2015 m. nuo spalio 1 d. iki lapkričio 30 d. Lietuvos savivaldybių profiluose pirmieji septyni dienos pranešimai buvo atrenkami kodavimui, įskaitant darbo ir savaitgalių dienas.

Kiekybinės ir kokybinės turinio analizės metodų taikymas turi privalumų ir trūkumų. „Turinio analizės metodas padeda apdoroti didelį informacijos kiekį, nustatant aiškią duomenų apdorojimo schemą yra apdorojami duomenys. Pakankamas nagrinėjamų duomenų reprezentatyvumas“ (Tidikis, 2003, p. 4504). Vis dėlto, atliekant turinio analizę išlieka atrankos kriterijų nustatymo problematiškumas. „Turinio analizės metodas yra ribotas, nes nėra moksliskai pagrįstų tikslų skaičiavimo vienetų (indikatorių) ir jų atrankos kriterijų“ (Tidikis, 2003, p. 504). Atliekant tyrimą, atrankos kriterijai buvo nustatomi pagal „Quintly“ programos suteikiamas naudojimo sąlygas. „Quintly“, kurioje galima nustatyti profilių duomenis socialiniame tinkle „Facebook“. Verta pastebėti, kad tyrimo objektas yra socialinis tinklas „Facebook“, tai yra viena iš interneto platformų, kurios nuolat keičiasi dėl informacinių technologijų pažangos, todėl tyrimo objekto vertinimo kriterijai apima tik dalį platformos suteikiamų galimybių įgalinant piliečius dalyvauti politikos procesuose.

2. 3. Interviu analizės metodas: duomenų atranka ir imtis

Tyrimo yra taikomas interviu metodas, skirtas išsiaiškinti vietos valdžios ir piliečių sąveikos specifiką socialinėse medijose ir įvertinti el. dalyvavimą vietos savivaldoje. Interviu – tai tyrėjo pokalbis su tiriamuoju siekiant surinkti tyrimui reikalingos informacijos. Tyrėjas tiesioginio pokalbio metu pateikia klausimus tiriamajam ar jų grupei ir registruoja atsakymus.⁵² Tyrimo naudojamas pusiau struktūruotas interviu, nes prieš atliekant interviu yra numatomi klausimai (2 priedas), tačiau, tyrimo metu siekiant aiškumo, pasitelkiami papildomi (patikslinamieji) klausimai. Šiuolaikinėje informacinėje visuomenėje internetas vaidina svarbų vaidmenį plėtojant valdžios ir piliečių dialogą. Konstruojant tyrimo instrumentariją, buvo laikomasi normatyvinės el. dalyvavimo perspektyvos – piliečių aktyvaus

⁵¹ Lietuvos savivaldybių sukurtų paskyrų kodavimas buvo atliekamas: Varėnos rajono savivaldybės; Šilutės rajono savivaldybės (paskyra panaikinta 2016 m.); Šiaulių miesto savivaldybės; Klaipėdos rajono savivaldybės; Panevėžio miesto savivaldybės; Utenos rajono savivaldybės; Šalčininkų rajono savivaldybės; Klaipėdos miesto savivaldybės; Kėdainių rajono savivaldybės; Kauno rajono savivaldybės; Kaišiadorių rajono savivaldybės; Kauno miesto savivaldybės; Jurbarko rajono savivaldybės; Elektrėnų savivaldybės; Anykščių rajono savivaldybės; Alytaus miesto savivaldybės; Vilniaus miesto savivaldybės; Trakų rajono savivaldybės; Tauragės rajono savivaldybės.

⁵² LIDA Lietuvos HSM duomenų archyvas. Įvadinis kursas į kompiuterizuotą kokybinių duomenų analizę. Telešienė, A. Prieiga per internetą: [http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_I II 3 2 2.html](http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.html&course_file=nvivo_I%20II%203%202.html) [žiūrėta 2017.07.14].

dalyvavimo skatinimo vietos savivaldoje. Piliečių dalyvavimas politikoje yra vertinamas pagal informatyvumą, konsultavimą ir sukeliama poveikį (netiesioginį/netiesioginį) priimant politinius sprendimus. Tyrimo klausimai: kokia yra Lietuvos savivaldybių ir piliečių sąveikos specifika socialiniame tinkle „Facebook“ atsižvelgiant į el. dalyvavimo tipologiją? Atliekant interviu, buvo koncentruojamasi į šias temas: informacija apie interviu dalyvį; socialinių medijų platformos įvertinimas; savivaldybių informacijos viešinimo temos ir jų turinys socialinėse medijose; vietos valdžios ir piliečių sąveikos specifika socialinėse medijose; naujųjų el. dalyvavimo formų vertinimas; informacinės visuomenės iššūkiai (2 priedas).

2016 m. buvo atlikti 17 interviu su Lietuvos savivaldybių darbuotojais apie vietos valdžios ir piliečių sąveikos specifika naudojant socialinius tinklus (daugiausiai dėmesio skiriama socialiniam tinklui „Facebook“). Interviu dalyviai – Lietuvos savivaldybių⁵³ darbuotojai, kurie yra atsakingi už savivaldybės reprezentaciją socialiniuose tinkluose. Visi apklausti informantai buvo nurodyti kaip atsakingi asmenys už savivaldybės informacijos viešinimą socialiniame tinkle „Facebook“ (6 lent.).

6 lentelė. Informantų charakteristika

Šaltinis: sudaryta autorės.

Informanto kodas	Informanto charakteristika
	Pareigos
1AS	Bendrojo skyriaus vedėja
1BS	Bendrojo ir juridinio skyriaus vyr. specialistė
2CMS	Komunikacijos skyriaus vyr. specialistė
2DMS	Rinkodaros ir komunikacijos skyriaus vyr. specialistė
3EMS	Viešųjų ir užsienio ryšių skyriaus vyr. specialistas
3FRS	Mero patarėjas
4GRS	Administracijos specialistė ryšiams su visuomene
4HRS	Kultūros paveldo ir viešųjų ryšių vyr. specialistė
4IRS	Bendrojo skyriaus vedėja
5YRS	Bendrasis skyrius viešųjų ryšių vyr. specialistė
5JRS	Ryšių su visuomene skyriaus vedėja
5KRS	Informacinių technologijų ir komunikacijos skyriaus vedėjas
5LRS1	Informacijos, kultūros ir turizmo skyrius vedėja
5MRS2	Komunikacijos skyriaus vedėjas

⁵³ Elektrėnų savivaldybė; Pagėgių savivaldybė; Panevėžio miesto savivaldybė; Vilniaus miesto savivaldybė; Alytaus miesto savivaldybė; Kauno rajono savivaldybė; Anykščių rajono savivaldybė; Pakruojo rajono savivaldybė; Švenčionių rajono savivaldybė; Biržų rajono savivaldybė; Klaipėdos rajono savivaldybė; Radviliškio rajono savivaldybė; Šalčininkų rajono savivaldybė; Šilutės rajono savivaldybė; Širvintų rajono savivaldybė; Tauragės rajono savivaldybė; Telšių rajono savivaldybė.

5NRS3	Viešųjų ryšių vyr. specialistas
5ORS1	Informatikos skyriaus vedėjas
5PRS	Teisės ir administravimo skyriaus vyr. specialistė (viešųjų ryšių)

Tyrimo dalyvių atranka buvo grindžiama tokiais kriterijais: 1) savivaldybių atstovavimas pagal klasifikaciją (miestas; miestas – rajonas; rajonas) (4 lent.); 2) viešųjų ryšių (funkcijos) atstovavimas (6 lent.). Kiekvieno interviu trukmė – 40 min. Visi interviu buvo įrašomi, vėliau transkribuojami ir koduojami. Rengiant ir atliekant tyrimą, buvo laikomasi „tyrimo etikos principų“ (Liubarskienė, 2011). Pagarbos asmeniui principas padeda užtikrinti, kad pateikiama informacija būtų objektyvi, neutrali, orientuota būtent į atliekamo tyrimo specifiką (Žydžiūnaitė, 2011, p. 72–74). Geranoriškumo principas užtikrinta tiriamiesiems tinkamą tyrimui aplinką ir malonų bendravimą. Autonomijos principas užtikrina, kad sprendimą dalyvauti tyrime priėmė patys tiriamieji, jiems nebuvo daroma jokia įtaka (1 priedas). Informuotumo principas numato, kad tiriamiesiems būtų suteiktos pakankamos žinios apie tyrimo vykdymą ir jo tikslus (1 priedas). Konfidencialumo principas užtikrina, kad asmens duomenys ir kita privati informacija nebuvo viešinama, todėl tyrime neviešinami tiriamųjų vardai ir pavardės, tai pakeičia kodai (6 lent.). Teisingumo principas užtikrina, kad tyrimas buvo atliktas sąžiningai – taikant galiojančias priemones, laikantis mokslo tyrimų metodologijos reikalavimų mokslo tyrimams.

Interviu metodo taikymas turi privalumų ir trūkumų. „Interviu metodas padeda gauti išsamius atsakymus, galima pateikti ir papildomų klausimų“ (Tidikis, 2003, p. 471). Interviu metodas yra ribotas, nes „duomenų interpretaciją gali veikti subjektyvios tyrėjo nuostatos, nes gauti duomenys yra situacinio pobūdžio“ (Tidikis, 2003, p. 471).

3. VIETOS VALDŽIOS IR PILIEČIŲ SAŪVEIKA SOCIALINIAME TINKLE „FACEBOOK“: TYRIMO REZULTATAI

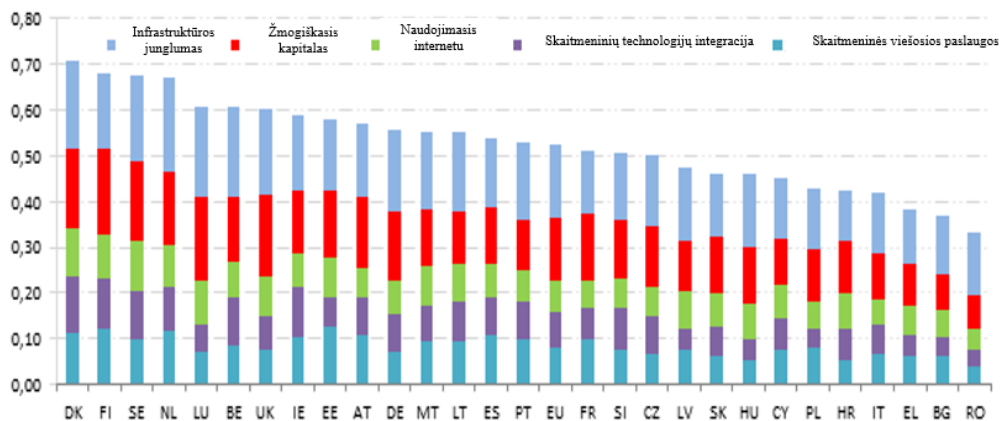
3.1. Lietuvos savivaldybių informacijos viešinimo strategijos socialiniame tinkle „Facebook“

2007–2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų programoje el. demokratija apibūdinama kaip „siekis remti elektroninių sistemų, leidžiančių reikšti pilietinę nuomonę įvairiais valstybiniais ar regioniniais klausimais, kūrimą; plėtoti priemones, leidžiančias gyventojams daugiau sužinoti apie su jų gyvenimu susijusius valdžios sprendimus ir teikti pastabas teisės aktų projektams, balsuoti, diskutuoti bei keistis nuomonėmis“ (2007–2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų, 2013, p. 82).⁵⁴ 2014–2020 m. programoje detalizuojamos el. demokratijos plėtros kliūtys: „Lietuvoje neišplėtoti atvirą ir visapusišką valstybės institucijų ir visuomenės dialogą užtikrinantys sprendiniai, todėl nesudarytos galimybės gyventojams aktyviai ir efektyviai dalyvauti priimant viešojo valdymo sprendimus“ (LR Vyriausybė, 2014). Pastaroji el. demokratijos problematika skatina dar kartą apsvarstyti piliečių dalyvavimo elektroninėje erdvėje būdus, kurie padėtų integruoti tiesioginį piliečių dalyvavimą priimant politinius sprendimus virtualioje viešojoje erdvėje.

Lietuvos savivaldybės, siekdamos plėtoti informacinę visuomenę, daug dėmesio skiria el. dalyvavimo plėtrai vietos savivaldoje. 2017 m. ES „Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indekso (*Digital Economy and Society Index*)“⁵⁵ rodmenys atskleidžia 13-tą Lietuvos el. dalyvavimo poziciją tarp kitų ES šalių. Šiuos rodmenis palyginus su bendruoju ES koeficientu, galime pastebėti, kad Lietuva priklauso vidutinių veiklos rodiklių šalių grupei. Remiantis „Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės“ indeksu, Lietuvos infrastruktūros junglumo rodikliai yra vieni iš geriausių Europoje, ypač (fiksotojo ir judriojo) ryšio aprėpties srityje, tačiau Lietuva atsilieka pagal pasinaudojimo sudarytomis galimybėmis rodikliais. Aukščiausias pozicijas užima Skandinavijos šalys (Danija, Suomija, Švedija) ir Nyderlandai. Pirmaujančias pozicijas užima Liuksemburgas, Belgija, Jungtinė Karalystė ir Airija. Žemiausias pozicijas užima Rumunija, Bulgarija, Graikija ir Italija (6 pav.).

⁵⁴ 2007–2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų planas (2013). Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/teises_aktai/Atnaujinta_EAVP_2014_06_02.pdf [žiūrėta 2018.05.29].

⁵⁵ Digital Single Market. Digital Economy & Society (2017). Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi> [žiūrėta 2017.07.14].

6 pav. Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas

* **Infrastruktūros junglumas** (angl. *connectivity*) – fiksuotasis plačiajuostis ryšys, judrusis plačiajuostis ryšys, plačiajuosčio ryšio sparta ir kainos; **Žmogiškasis kapitalas** (angl. *human capital*) – interneto naudojimas, baziniai ir aukštesnio lygio skaitmeniniai įgūdžiai; **Naudojimasis internetu** (angl. *use of internet*) – piliečių naudojimasis turiniu, ryšiais ir sandoriais internetu; **Skaitmeninių technologijų integracija** (angl. *integration of digital technology*) – verslo skaitmeninimas ir el. prekyba; **Skaitmeninės viešosios paslaugos** (angl. *digital public services*) – el. valdžia.

Palyginus 2016 m. ir 2017 m. „Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės“ indekso duomenis, pastebima, kad visos ES narės pagerino rodmenis. Didžiausią pažangą pasiekė Slovakija ir Slovėnija, nedidelis pažangos pokytis pastebimas Portugalijos, Latvijos ir Vokietijos valstybėse. Didėjančių interneto populiarumą lėmė informacinių technologijų pažanga, taigi spartėjant informacijos perdavimo greičiui ir jo prieinamumui, internetas tampa ne tik informacijos sklaidos kanalu, bet ir virtualia integracijos erdve, padedančia formuoti pilietinei tapatybei.

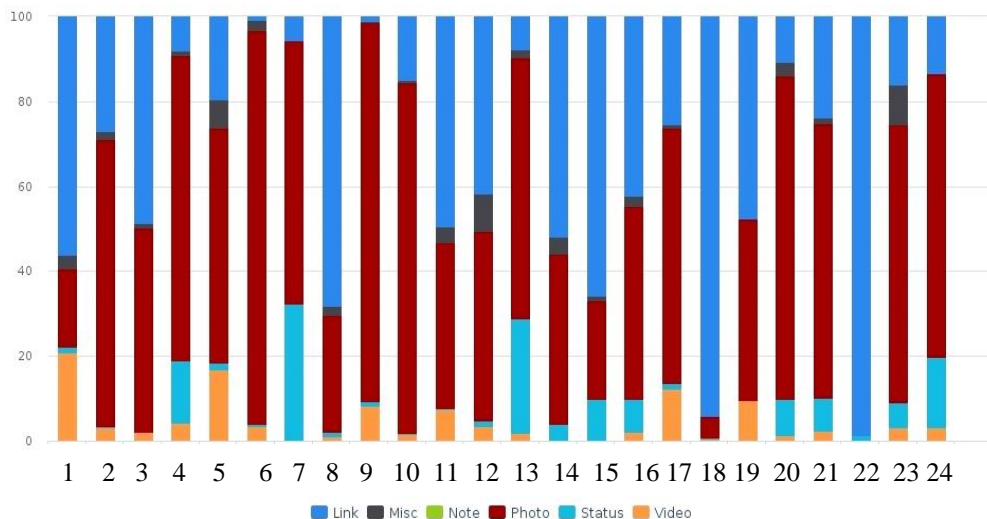
2018 m. Europos regionų komitetas pristatė „Europos regionų komiteto komunikacijos planą“, kuriame pateikiamos rekomendacijos savivaldybėms „dažniau taikyti įvairių komunikacijos medijų derinį“ (Partnerystė siekiant Europos vietos lygmeniu, 2018, p. 3). Lietuvos savivaldybės viešina informaciją socialinėse medijose pasitelkdamos vieną iš populiariausių socialinių tinklų – „Facebook“. 2015 m. atlikus kiekybinės turinio analizės tyrimą, paaiškėjo, kad iš 60 savivaldybių net 52 savivaldybės yra sukūrusios savo paskyrą šiame socialiniame tinkle. Lietuvos savivaldybių galimybė sukurti nuosavą paskyrą socialiniame tinkle „Facebook“ pritraukia specializuotos auditorijos dėmesį, dėl piliečių konkrečios gyvenamosios vietos Lietuvoje. Socialinis tinklas „Facebook“ nesukurs realybėje įvykusių įvykių pompastikos ar išgyvento įspūdžio, tačiau gali priminti apie artėjančius renginius, įvykusių įvykius ir tuo būdu pritraukia atsitiktinės auditorijos dėmesį.

Atliekant tyrimą, buvo vertinama sąveika – viešinamos ir vartojamos informacijos santykis, padedantis atskleisti informacijos viešinimo strategijas socialiniame tinkle „Facebook“. Ši sąveika suformuoja integruotą auditoriją, pasižymintį dideliu organizuotumu. Tačiau ne visos Lietuvos savivaldybės

suformuoja specializuotos auditorijos dėmesį socialinėse medijose. Tyrime, vertinant sąveiką, buvo atsižvelgiama į informatyvumo ir atliepiamumo kriterijus. Informatyvumas yra aiškinamas, savivaldybių viešinama informacija piliečiams apie politinio instituto veiklą. Atliepiamumas yra įvairios reakcijos: žymėjimai, emocinės reakcijos, dalijimasis ir įvairūs kylantys komentarai tiek iš siuntėjo, tiek iš gavėjo perspektyvų. Tyrimas pagrindžiamas naujųjų medijų atributu – virtualiu laiku, transformuojančiu politinio veiksmo dinamiką, įsivyravusią tarp sąveikos siuntėjo ir gavėjo santykio.

Savivaldybės viešina įvairią informaciją socialiniame tinkle „Facebook“. Atsižvelgiant į tai, kad ši informacija skelbiama bendrų naujienų sraute, yra keliamas reikalavimas informaciją pristatyti glaustai ir aiškiai, todėl šios informacijos atkodavimas yra paremtas pavieniais fragmentais ir jų tarpusavio palyginimais, kuriuos tinklo naudotojai interpretuoja pagal jiems atpažįstamas analogijas. Kadangi socialinis tinklas „Facebook“ perteikia naujų medijų logiką, kuriai yra būdingas auditorijos heterogeniškumas, viešųjų ryšių studijose dažnai yra keliamas reikalavimas prieš viešinant informaciją identifikuoti auditoriją, pagal kurios keliamus lūkesčius turi būti formuojama reprezentatyvi informacija. Tačiau naujausiuose komunikacijos mokslo darbuose šis reikalavimas yra kritikuojamas, nes komunikacija nebepateisina visų modelio schemos formuojamų ribotumų, tai pakeičia proceso atitikmuo.

Lietuvos savivaldybės socialiniame tinkle „Facebook“ informaciją viešina labai įvairiai, taigi galime atskleisti informacijos formų įvairovės paplitimą. Lietuvos savivaldybių paskyrose viešinami pranešimai skirstomi pagal jų pobūdį (7 pav.) ir tipus (8 pav.). Remiantis „Quintly“ programos duomenimis, pastebima, kad daugiausiai yra reprezentuojama „nuotraukų“ ir „nuorodų“ pranešimų pobūdžiai, kur kas rečiau yra reprezentuojama „būsenos“ ir „filmuotos medžiagos“ pranešimų pobūdžiai. Retai arba visiškai nerepresentuojama „pažymėjimų“ ir „įvairių“ pranešimų pobūdžiai. Lygesnėmis proporcijomis ir įvairesniais pranešimų pobūdžiais išsiskiria Vilniaus miesto, Elektrėnų Kauno miesto, Klaipėdos miesto, Alytaus rajono, Molėtų rajono, Rokiškio rajono, Ukmergės rajono, Pagėgių ir Švenčionių rajono savivaldybės (7 pav.).

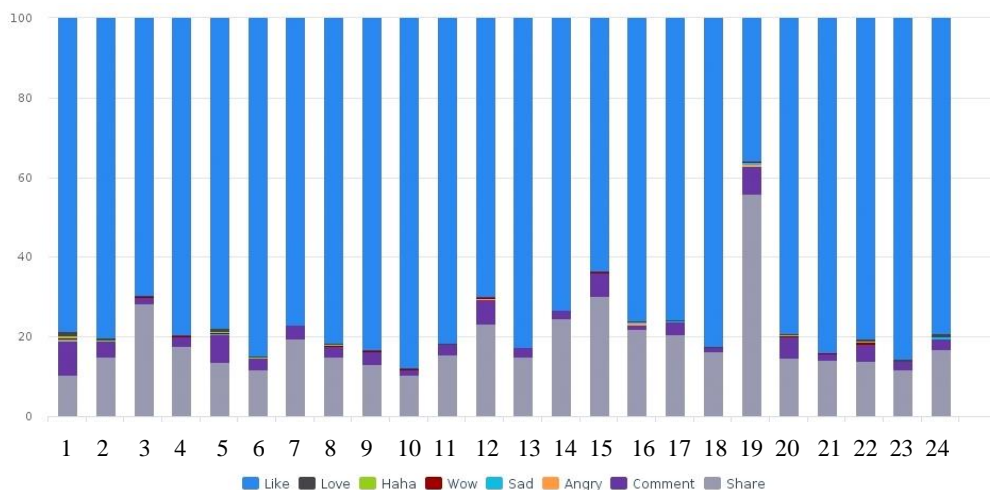

7 pav. Lietuvos savivaldybių paskyrų pranešimo pobūdis* socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.)

□ 1 Vilniaus miesto savivaldybė; 2 Alytaus miesto savivaldybė; 3 Anykščių rajono savivaldybė; 4 Elektrėnų savivaldybė; 5 Kauno miesto savivaldybė; 6 Panevėžio miesto savivaldybė; 7 Klaipėdos rajono savivaldybė; 8 Šiaulių miesto savivaldybė; 9 Tauragės rajono savivaldybė; 10 Trakų rajono savivaldybė; 11 Kauno rajono savivaldybė; 12 Klaipėdos miesto savivaldybė; 13 Alytaus rajono savivaldybė; 14 Kelmės rajono savivaldybė; 15 Marijampolės savivaldybė; 16 Molėtų rajono savivaldybė; 17 Rokiškio rajono savivaldybė; 18 Šiaulių rajono savivaldybė; 19 Vilniaus rajono savivaldybė; 20 Ukmergės rajono savivaldybė; 21 Pagėgių savivaldybė; 22 Jonavos rajono savivaldybė; 23 Švenčionių rajono savivaldybė; 24 Kupiškio rajono savivaldybė.

* Nuoroda (angl. *Link*); Įvairi (angl. *Misc*); Pažymėjimas (angl. *Note*); Nuotrauka (angl. *Photo*); Būseną (angl. *Status*); Filmuota medžiaga (angl. *Video*).

Remiantis „Quintly“ programos duomenimis, pastebima, kad Lietuvos savivaldybių paskyrų tipų didžiąją dalį sudaro tradicinė reakcija – „Mėgsta (angl. *Like*)“, ir elementariosios praktikos – dalijimasis (angl. *Share*) ir komentavimas (angl. *Comment*), kur kas rečiau taikomos naujosios reakcijos – „Myli (angl. *Love*); Juokinga (angl. *Haha*); Nustebimas (angl. *Wow*); Liūdna (angl. *Sad*); Piktumas (angl. *Angry*)“ (8 pav.). Socialinio tinklo „Facebook“ vartotojų informacijos identifikavimas gali būti prieštaringas tarp skelbiamo pranešimo pavadinimo ir vidinės vartotojų nuostatos, pranešime skalbiama atitinkama tema, todėl reakcijos į reprezentuojamą informaciją nulemia jos aiškus reprezentavimas skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Socialinio tinklo „Facebook“ pagrindiniai – tradiciniai informacijos tipai yra „Mėgsta, komentavimas ir dalijimasis“, į kuriuos vartotojai dažniau reaguoja, nes tai lemia greitesnę reakciją atpažįstant informacijos tipus, tuo tarpu vartotojų reakcijos į naujuosius informacijos tipus – „Myli, juokinga, nustebimas, liūdna ir pikta“ pareikalauja vartotojų ilgesnio laiko pasirinkimo apsisprendimui. Perteklinis informacijos viešinimas paskatina „informacijos triukšmo“ efekto įsivyravimą.

8 pav. Lietuvos savivaldybių □ paskyrose skelbiamų pranešimų tipai* socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.)

□ 1 Vilniaus miesto savivaldybė; 2 Alytaus miesto savivaldybė; 3 Anykščių rajono savivaldybė; 4 Elektrėnų savivaldybė; 5 Kauno miesto savivaldybė; 6 Panevėžio miesto savivaldybė; 7 Klaipėdos rajono savivaldybė; 8 Šiaulių miesto savivaldybė; 9 Tauragės rajono savivaldybė; 10 Trakų rajono savivaldybė; 11 Kauno rajono savivaldybė; 12 Klaipėdos miesto savivaldybė; 13 Alytaus rajono savivaldybė; 14 Kelmės rajono savivaldybė; 15 Marijampolės savivaldybė; 16 Molėtų rajono savivaldybė; 17 Rokiškio rajono savivaldybė; 18 Šiaulių rajono savivaldybė; 19 Vilniaus rajono savivaldybė; 20 Ukmergės rajono savivaldybė; 21 Pagėgių savivaldybė; 22 Jonavos rajono savivaldybė; 23 Švenčionių rajono savivaldybė; 24 Kupiškio rajono savivaldybė; 25 Pakruojo rajono savivaldybė.

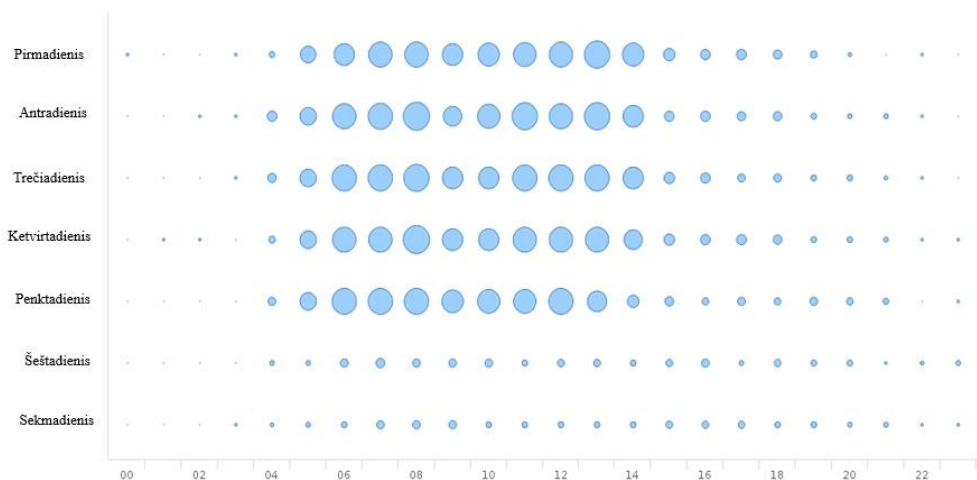
* Mėgsta (angl. *Like*); Myli (angl. *Love*); Juokinga (angl. *Haha*); Nustebimas (angl. *Wow*); Liūdna (angl. *Sad*); Piktumas (angl. *Angry*); Komentavimas (angl. *Comment*); Dalinimasis (angl. *Share*).

Atsižvelgiant į skelbiamos informacijos tipų klasifikaciją – „Mėgsta, Myli, Juokinga, Nustebimas, Liūdna ir Piktumas“, galima teigti, kad viešinama informacija pozicionuoja socialinio tinklo vartotojų emocinius lūkesčius, todėl skelbiama neutrali žinutė gali sulaukti kur kas mažiau reakcijų, priešingai nei žinutė, kurios emocinis krūvis yra įtaigus, tai paskatina vartotojus atitinkamai reaguoti. Socialinio tinklo „Facebook“ platforma gali mobilizuoti piliečius aktyviai dalyvauti įvairiose pilietinėse akcijose ar politinėje veikloje. Naujausi atlikti moksliniai tyrimai atskleidžia, kad, siekiant suburti žmones aktyviam politiniam veiksmui ar išspręsti svarbią visuomenės problemą, reikia organizuoti piliečių veiklą dėl bendro tikslo. Skelbiamos informacijos tipų klasifikacija „Dalinimasis“ gali padėti suburti žmones pasitelkiant informaciją apie įvairius organizuojamus renginius ir akcijas. Pastarasis tipas suteikia galimybę bendrai kurti informacijos turinį, tad jei pirminiame šaltinyje tekstas buvo nuoseklus, vėliau tekstas gali įgauti prieštaraujančio turinio.

Pagrindinis naujųjų medijų logikos atributas yra atliepiamumas – grįžtamasis ryšys, kylantis kaip reakcija į viešinamą informaciją. Socialinio tinklo „Facebook“ tipas „Komentavimas“ suteikia galimybę teikti komentarus iš informacijos siuntėjo ir

gavėjo perspektyvos. Komentarai gali būti tiek pozityvūs, tiek negatyvūs, tačiau bet kokių atveju tai suteikia skaitmeninei viešajai erdvei funkcionalumo, tačiau komentarai, kurie yra neracionalūs, vargu, ar prisidės prie viešosios erdvės egzistavimo, tad racionalūs komentarai yra svarbiausias veiksnys, užtikrinantis skaitmeninės viešosios erdvės išlikimą.

Vienas iš svarbiausių vietos valdžios ir piliečių sąveikos veiksnių yra laikas, nulemiantis viešinamos informacijos pozicionavimą socialinėse medijose. Lietuvos savivaldybių viešinamos informacijos strategijų specifika padeda atskleisti objektyvius gavėjo ir siuntėjo perspektyvų įvertinimas taikant laiko fenomeno identifikavimą (9, 10, 11 ir 12 pav.). Remiantis „Quintly“ programos duomenimis, galime teigti, kad dažniausiai Lietuvos savivaldybės savo paskyrose informaciją viešina darbo dienomis, retai viešina informaciją savaitgaliais. Didžiausi informacijos viešinimo srutai yra pastebimi nuo 6 iki 9 val., taip pat nuo 11 iki 13 val., retai arba visiškai neviešinama informacija nuo 15 val. (9 pav.).

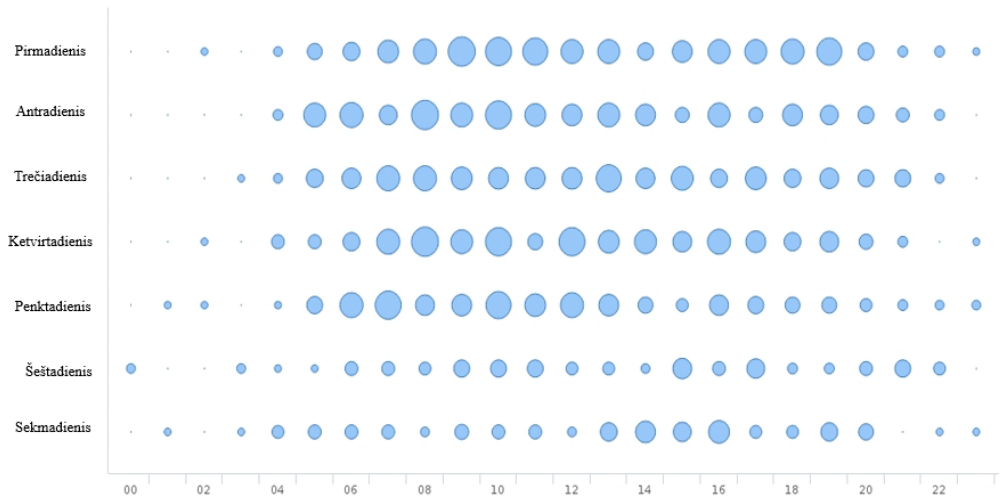

9 pav. Lietuvos savivaldybių [□] paskyrose skelbiamų pranešimų mastai per paros ir savaitės laiką socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.)

□ Vilniaus miesto savivaldybė; Alytaus miesto savivaldybė; Anykščių rajono savivaldybė; Elektrėnų savivaldybė; Kauno miesto savivaldybė; Panevėžio miesto savivaldybė; Klaipėdos rajono savivaldybė; Šiaulių miesto savivaldybė; Tauragės rajono savivaldybė; Trakų rajono savivaldybė; Kauno rajono savivaldybė; Klaipėdos miesto savivaldybė; Alytaus rajono savivaldybė; Kelmės rajono savivaldybė; Marijampolės savivaldybė; Molėtų rajono savivaldybė; Rokiškio rajono savivaldybė; Šiaulių rajono savivaldybė; Vilniaus rajono savivaldybė; Ukmergės rajono savivaldybė; Pagėgių savivaldybė; Jonavos rajono savivaldybė; Švenčionių rajono savivaldybė; Kupiškio rajono savivaldybė; Pakruojo rajono savivaldybė.

Socialinių medijų platforma transformuoja laiko identifikaciją per siuntėjo ir gavėjo perspektyvas, tad laiko identifikacija skiriasi tarp informacijos siuntėjo ir gavėjo. Sąveika negalima tuomet, kai informacijos viešinimas nėra orientuotas pateisinti gavėjo (auditorijos) lūkesčius.

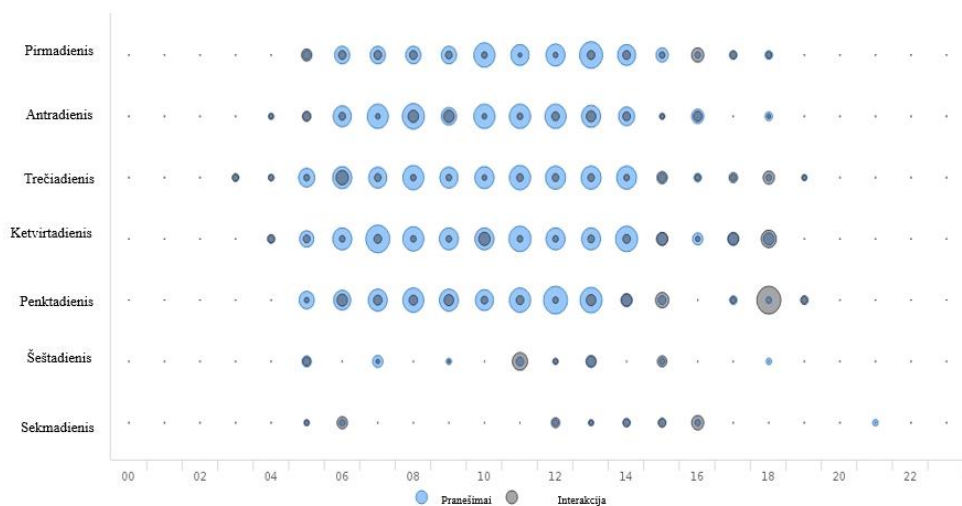
Remiantis „Quintly“ programos duomenimis, galime teigti, kad aktyviausi Lietuvos savivaldybių paskyrų vartotojai būna darbo dienomis (didžiausias aktyvumas yra pirmadienį) ir sekmadienį. Vartotojų aktyvumas Lietuvos savivaldybių paskyrose pastebimas nuo 6 iki 9 val. ir nuo 11 iki 15 val. (10 pav.).

10 pav. Lietuvos savivaldybių □ paskyrose skelbiamų pranešimų vartojimo mastai per paros ir savaitės laiką socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.)

□ Vilniaus miesto savivaldybė; Alytaus miesto savivaldybė; Anykščių rajono savivaldybė; Elektrėnų savivaldybė; Kauno miesto savivaldybė; Panevėžio miesto savivaldybė; Klaipėdos rajono savivaldybė; Šiaulių miesto savivaldybė; Tauragės rajono savivaldybė; Trakų rajono savivaldybė; Kauno rajono savivaldybė; Klaipėdos miesto savivaldybė; Alytaus rajono savivaldybė; Kelmės rajono savivaldybė; Marijampolės savivaldybė; Molėtų rajono savivaldybė; Rokiškio rajono savivaldybė; Šiaulių rajono savivaldybė; Vilniaus rajono savivaldybė; Ukmergės rajono savivaldybė; Pagėgių savivaldybė; Jonavos rajono savivaldybė; Švenčionių rajono savivaldybė; Kupiškio rajono savivaldybė; Pakruojo rajono savivaldybė.

Informacija skelbiama realiuoju įvykusio įvykio laiku arba vis dar esamo įvykio laiku yra pozicinė informacija socialinio tinklo „Facebook“ vartotojams. Remiantis „Quintly“ programos duomenimis galime teigti, kad didžiausias skirtumas tarp Lietuvos savivaldybės viešinamos informacijos ir tinklo vartotojų reakcijų į viešinamą informaciją pastebimas ketvirtadienį, penktadienį nuo 17 iki 19 val. Lietuvos savivaldybės savo profiliuose daugiausiai viešina informaciją nuo 11 iki 12 val., tačiau socialinio tinklo vartotojai neteikia atitinkamo masto reakcijų (11 pav.).

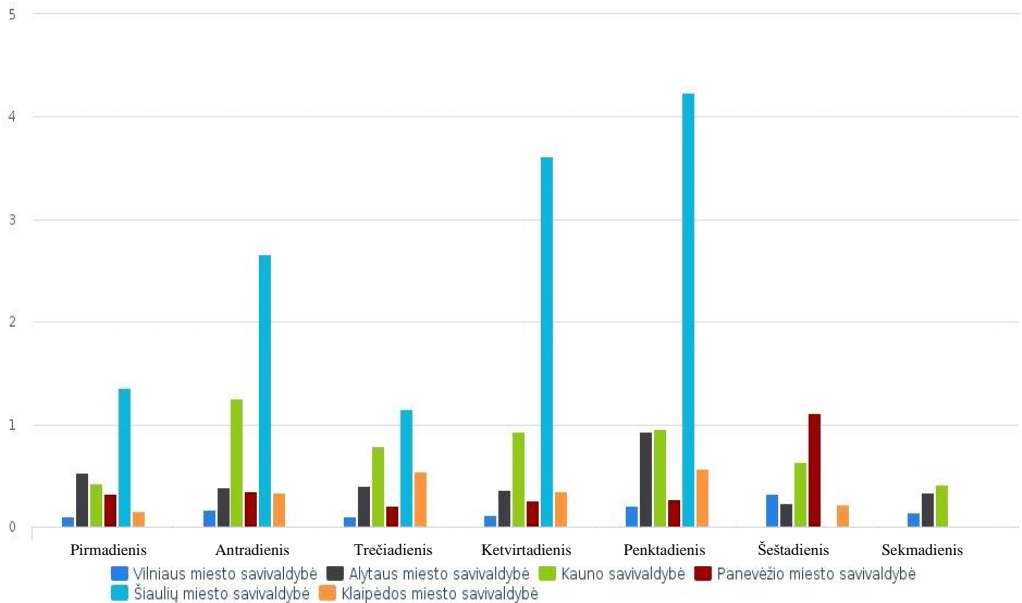

11 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos[□] palyginimas socialiniame tinkle „Facebook“ per paros ir savaitės laiką (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)
[#] Vilniaus miesto savivaldybė; Alytaus miesto savivaldybė; Kauno miesto savivaldybė; Panevėžio miesto savivaldybė; Šiaulių miesto savivaldybė; Klaipėdos miesto savivaldybė.
[□] Pranešimai (savivaldybių viešinama informacija) (angl. *Own Posts*); Interakcija (socialinio tinklo reakcijos į viešinamą informaciją) (angl. *Interaction Rate*).

Šie duomenys parodo, kad socialinio tinklo vartotojams parankiau reaguoti į informaciją, kurią pristato ketvirtadienį, penktadienį nuo 17 iki 19 val. Mažiau internetų dėmesio sulaukia informacija, kuri yra pristatoma nuo 11 iki 12 val. Siekiant plėtoti interakciją tarp Lietuvos savivaldybių ir piliečių, svarbu atsižvelgti ne tik į informacijos viešinimo periodiškumą, bet ir į tai, kada piliečiams yra paranku peržiūrėti informaciją.

Socialinio tinklo „Facebook“ vartotojai siekia informaciją ne tik akumuliuoti bet ir medijuoti jo turinį. Mediatizacijos procesas yra interpretuojamas pagal sąveikos aiškinimą. Vietos valdžios ir piliečių mediatizacija socialinėse medijose atskleidžia santykį, kuris yra paremtas atsirandančia priklausomybe tarp informacijos viešinimo kanalo ir jo gavėjo. Tad ne informacijos turinys taps aktualija, o vartotojų teikiamos reakcijos į viešinamą informaciją akumuliuos informaciją.

Remiantis „Quintly“ programos duomenimis, pastebima, kad aktyviausia Lietuvos savivaldybių paskyrų sąveika yra penktadienį. Šiaulių miesto savivaldybės sąveikos aktyvumas yra didžiausias darbo dienomis, tačiau informacijos neviešinimas savaitgaliais mažina savivaldybės paskyros bendrąjį aktyvumo rodiklį. Kauno miesto savivaldybės sąveikos aktyvumas yra tolygus per visas savaitės dienas, tai suteikia aukštą bendrą paskyros aktyvumo rodiklį (12 pav.).

12 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveika per savaitę socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

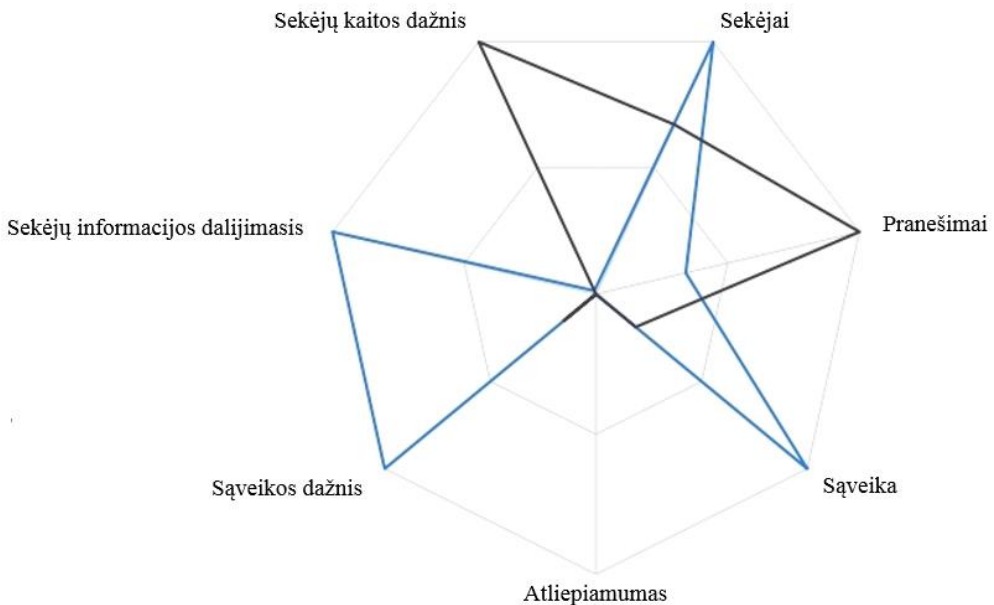
[#] Vilniaus miesto savivaldybė; Alytaus miesto savivaldybė; Kauno miesto savivaldybė; Panevėžio miesto savivaldybė; Šiaulių miesto savivaldybė; Klaipėdos miesto savivaldybė.

Piliečių socialinių tinklų naudojimas tampa neatsiejama praktika nuo kasdieninių gyvenimo patirčių. Tam tikrais atvejais žmonės siekia atitrūkti nuo darbo keliamų rūpesčių ir pasinaudoti viena iš socialinių medijų galimybe – sukurti pageidaujama tapatybę. Kadangi socialinio tinklo „Facebook“ vartotojai medijuoja informaciją pagal pavienius fragmentus ir interpretuoja juos pagal analogijos ir metaforos kuriamus atitikmenis, jo sąveika su viešinama informacija tampa tam tikra ekstenzija. Remiantis pastarąja tendencija, galima teigti kad informacijos reprezentavimas, vadovaujantis vienu iš naujųjų medijų logikos atributų – virtualiu laiku, nereikalauja iš informacijos siuntėjo tikslingumo, tačiau pareikalauja reaguoti ir tuo pačiu pritaipyti prie srautinės informacijos sukeltos „tėkmės“, kurią galime paaiškinti tik kaip ritmo dermę, atitinkančią metų laiką, organizuojamas visuomenėje šventes bei įvykius. Lietuvos savivaldybės viešina informaciją pagal darbo valandas ir pavienius bumus, tačiau vartotojai informaciją medijuoja kiekvieną dieną ir daug kartų. Detalizuojant pristatytas interpretacijas apie virtualaus laiko fenomeną, verta paminėti ir darbo dienų ir savaitgalių specifiškumą. Savaitės pradžioje gali būti viešinamos trumpos formalesnio turinio žinutės, artikuluojančios naujausius įvykius, o savaitės pabaigoje gali būti viešinamos didesnio turinio žinutės, tačiau jų atkodavimas turėtų būti lengvai atpažįstamas socialinio tinklo „Facebook“ vartotojams.

Socialinis tinklas „Facebook“ gali būti aiškinamas, kaip skaitmeninė viešoji erdvė, nes perteikia pagrindines viešosios erdvės funkcijas – informatyvumą, mobilizaciją ir pilietinio identiteto kūrimą. Socialinės medijos ne tik sukuria

piliečiams dalyvavimo areną, tačiau tuo pat būdu dar ir papildo pagrindines viešosios erdvės funkcijas. Skelbiant informaciją socialinėse medijose, viešinamas tam tikras informacijos turinys, pagal kurį žmonės gali bendrauti su kitais žmonėmis užmezgant naujas pažintis ar kuriant atitinkamas bendraminčių grupes. Tad socialinės medijos gali ne tik perteikti informaciją, tačiau tuo pat metu gali mobilizuoti piliečius aktyviam veiksmui visuomeninėje ar politinėje veikloje. Medijos, pratešia žmogaus regos, pažinimo ir suvokimo galimybes tuo pat metu didinant jų poreikius ir įnorius. Kuriamas viešumas socialinių medijų platformoje yra virtualus, tad skaitmeninės viešosios erdvės opinijos santykis su realybėje įvykusiais įvykiais gali sutapti arba nesutapti, tačiau vienu ar kitu atveju sukeliama socialinių tinklų netiesioginė įtaka paveikia realius visuomenės įvykius. Pavyzdžiui, piliečiui sunku įvertinti vietos valdžios veiklą, ypačiai politikų agitacijose prieš rinkimus metu, todėl savivaldybės gali į tai atsižvelgti ir nepriklausomai nuo politinės pozicijos, pateikti keliamus savivaldos veiklos principus ir juos palyginti su vietos bendruomenės problemomis ir įgyvendintais darbais socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje.

Lietuvos savivaldybių paskyrų aktyvumas yra identifikuojamas sąveikos vertinumu (13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 ir 20 pav.). „Quintly“ programos duomenys reprezentuojami neutraliame politiniame fone, nes šiuo laikotarpiu nevyko politiniai įvykiai. 15 ir 16 pav. pateiktos diagramos atskleidžia mažųjų miestų savivaldybių sukurtų paskyrų sąveiką socialiniame tinkle „Facebook“. Pagėgių savivaldybės paskyros sąveika socialiniame tinkle „Facebook“ yra mažiausia. Nors Marijampolės savivaldybės paskyra daugiausiai dalijasi pranešimais, tačiau sąveika pasižymi Elektrėnų savivaldybės paskyra, būtent dėl paskyros sekėjų masto ir jų aktyvumo (13 pav.).

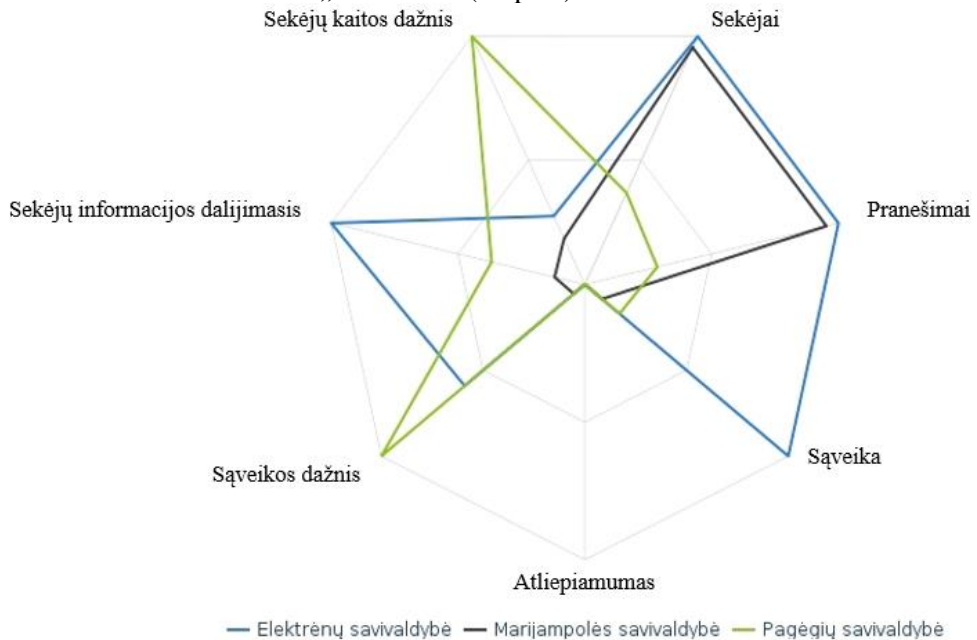

13 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos* per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

Elektrėnų savivaldybė; Marijampolės savivaldybė; Pagėgių savivaldybė.

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Sąveika (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Atliepiamumas (angl. *Response Rate*); Sąveikos dažnis (angl. *Interaction Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Avg PTAT Rate*); Sekėjų kaitos dažnis (angl. *Fans Change Rate*).

„Quintly“ programos duomenys reprezentuojami politiškai paveiktame fone, nes 2016 m. spalio 9 d. vyko LR Seimo rinkimai. Palyginus 13 ir 14 pav., galime išskirti Pagėgių savivaldybės sukurtos paskyros socialiniame tinkle „Facebook“ ženklų sąveikos rodiklio padidėjimą dėl sekėjų skaičiaus ir informacijos dalijimosi masto padidėjimo. Taip pat padidėjo Marijampolės savivaldybės paskyros sekėjų skaičius socialiniame tinkle „Facebook“ (14 pav.).

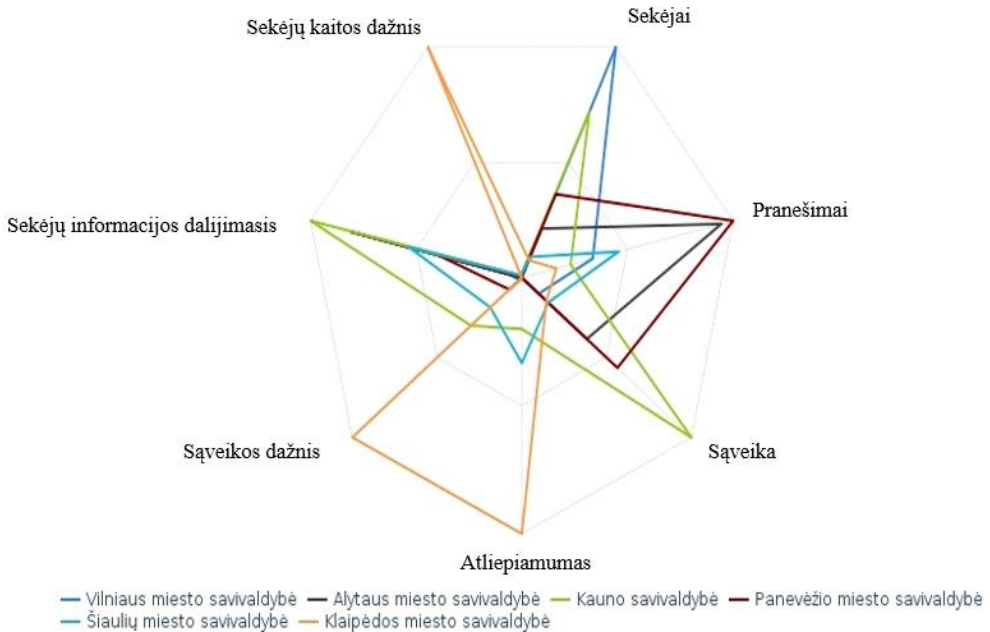
14 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos* per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

Elektrėnų savivaldybė; Marijampolės savivaldybė; Pagėgių savivaldybė.

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Sąveika (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Atliepiamumas (angl. *Response Rate*); Sąveikos dažnis (angl. *Interaction Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Avg PTAT Rate*); Sekėjų kaitos dažnis (angl. *Fans Change Rate*).

„Quintly“ programos duomenys reprezentuojami neutraliame politiniame fone, nes šiuo laikotarpiu nevyko politiniai įvykiai. 15 ir 16 pav. pristatytos diagramos atskleidžia miestų savivaldybių sukurtų paskyrų pogrupio sąveiką socialiniame tinkle „Facebook“. Klaipėdos miesto savivaldybės sukurta paskyra socialiniame tinkle „Facebook“ pasižymi didžiausiu sąveikos mastu, galime teigti, kad tai lėmė didelis paskyros atliepiamumas ir sekėjų aktyvumas. Kauno miesto savivaldybės sukurta paskyra socialiniame tinkle „Facebook“ taip pat pasižymi dideliu sąveikos mastu dėl gausaus sekėjų skaičiaus ir jų aktyvumo dalijantis informacija socialiniame tinkle „Facebook“. Panevėžio, Alytaus ir Šiaulių miestų savivaldybių sukurtose paskyrose

yra skelbiama daugiausiai informacijos, tai taip pat lėmė didesnę sąveikos mastą (15 pav.).

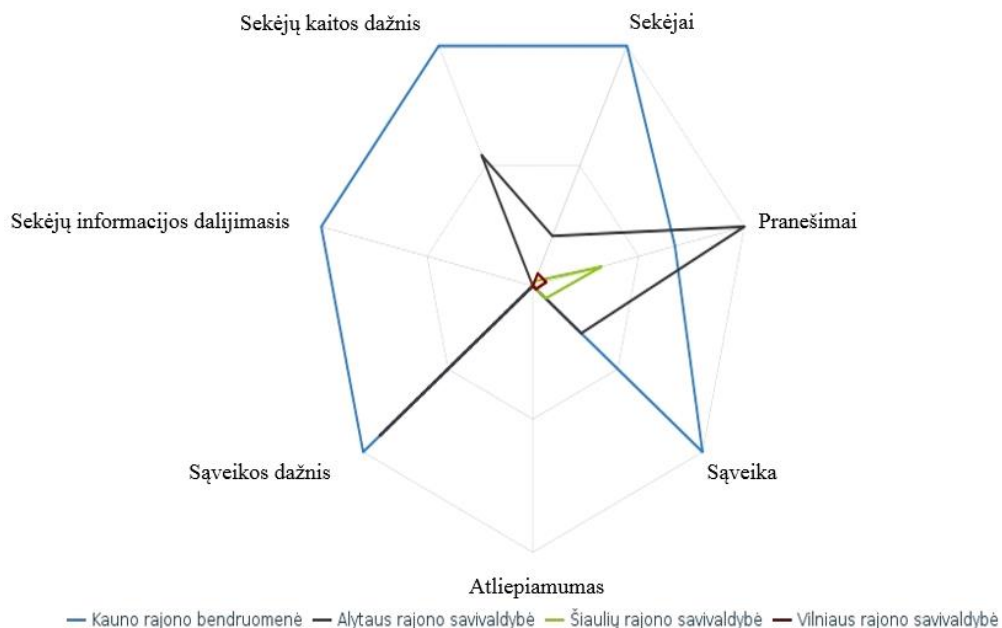

15 pav. Lietuvos savivaldybių# paskyrų sąveikos per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

Vilniaus miesto savivaldybė; Alytaus miesto savivaldybė; Kauno miesto savivaldybė; Panevėžio miesto savivaldybė; Šiaulių miesto savivaldybė; Klaipėdos miesto savivaldybė.

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Sąveika (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Atliepiamumas (angl. *Response Rate*); Sąveikos dažnis (angl. *Interaction Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Avg PTAT Rate*); Sekėjų kaitos dažnis (angl. *Fans Change Rate*).

„Quintly“ programos duomenys reprezentuojami politiškai paveiktame fone dėl 2016 m. spalio 9 d. vykusių LR Seimo rinkimų. Palyginus 15 ir 16 pav., galime išskirti Kauno miesto savivaldybės sukurtos paskyros socialiniame tinkle „Facebook“ išliekantį aukštą sąveikos mastą. Šiaulių miesto savivaldybės sukurtos paskyros sąveikos mastas padidėjo dėl didėjančio sekėjų skaičiaus socialiniame tinkle „Facebook“. Tad galime teigti, kad politiškai angažuotas fonas sąlygojo didėjantį savivaldybių informacijos viešinimą paskyrose ir to pasakoje didėjo atliepiamumo mastas (16 pav.).

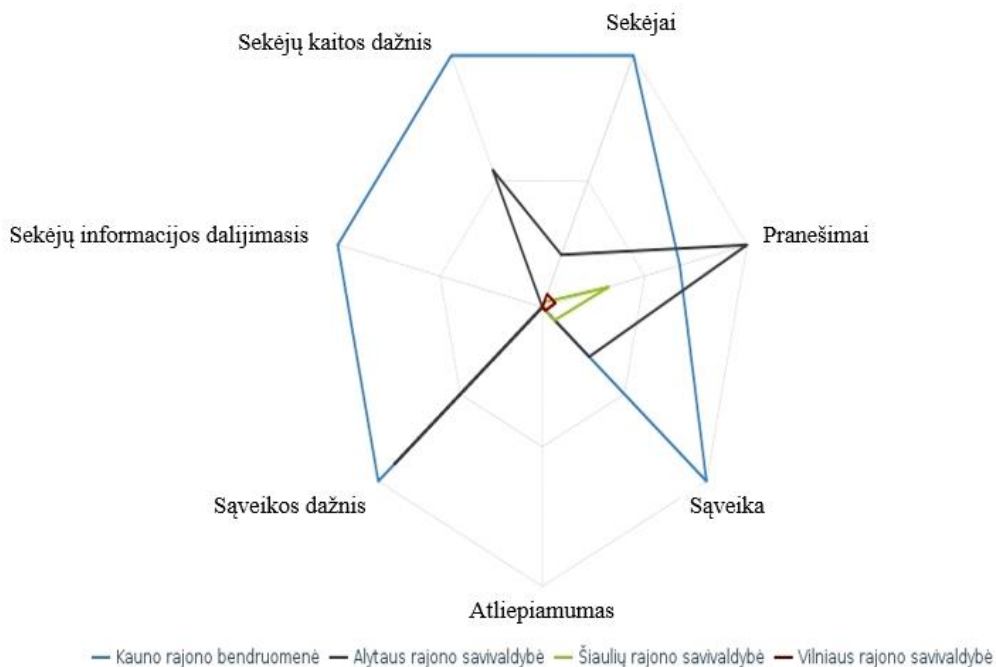

16 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

[#] Vilniaus miesto savivaldybė; Alytaus miesto savivaldybė; Kauno miesto savivaldybė; Panevėžio miesto savivaldybė; Šiaulių miesto savivaldybė; Klaipėdos miesto savivaldybė.

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Sąveika (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Atliepiamumas (angl. *Response Rate*); Sąveikos dažnis (angl. *Interaction Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Avg PTAT Rate*); Sekėjų kaitos dažnis (angl. *Fans Change Rate*).

„Quintly“ programos duomenys reprezentuojami neutraliame politiniame fone, nes šiuo laikotarpiu nevyko politiniai įvykiai. 17 ir 18 pav. pristatytos diagramos atskleidžia regionų savivaldybių sukurtų paskyrų pogrupio sąveiką socialiniame tinkle „Facebook“. Kauno rajono savivaldybės sukurtos paskyros sąveikos mastas yra didelis, dėl didelio skaičiaus sekėjų ir jų aktyvumo socialiniame tinkle „Facebook“ (17 pav.).

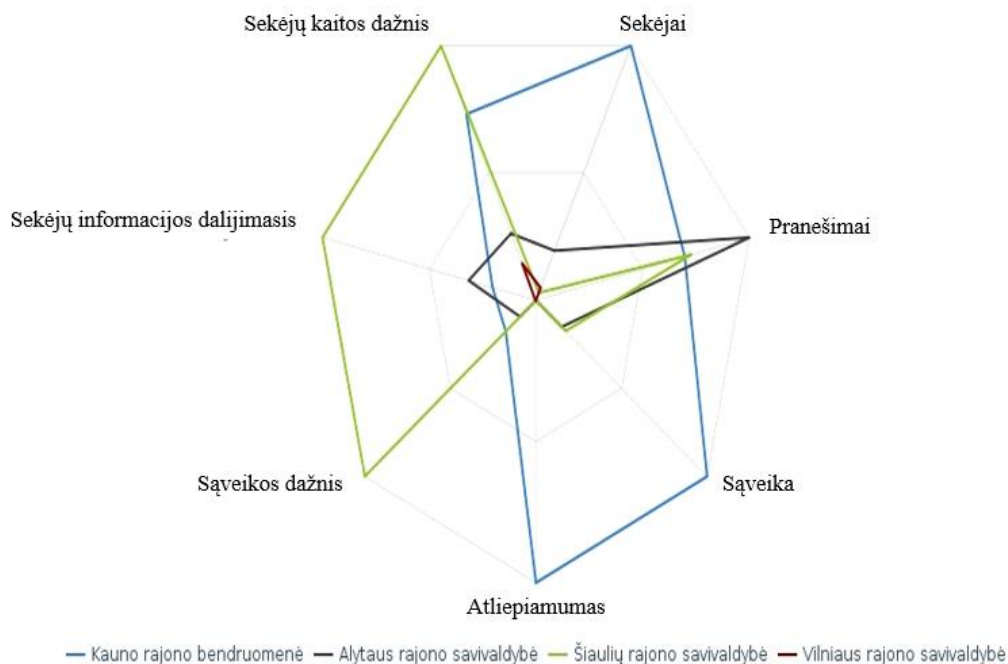

17 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

[#] Kauno rajono savivaldybė; Alytaus rajono savivaldybė; Šiaulių rajono savivaldybė; Vilniaus rajono savivaldybė.

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Sąveika (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Atliepiamumas (angl. *Response Rate*); Sąveikos dažnis (angl. *Interaction Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Avg PTAT Rate*); Sekėjų kaitos dažnis (angl. *Fans Change Rate*).

„Quintly“ programos duomenys reprezentuojami politiškai paveiktame fone, nes 2016 m. spalio 9 d. vyko LR Seimo rinkimai. Palyginus 17 ir 18 pav., galime išskirti Kauno rajono savivaldybės sukurtos paskyros didėjantį atliepiamumo mastą, to pasakoje padidėjo sekėjų aktyvumas. Šiaulių rajono savivaldybės sukurtos paskyros sąveikos aktyvumas ženkliai padidėjo (17 pav.).

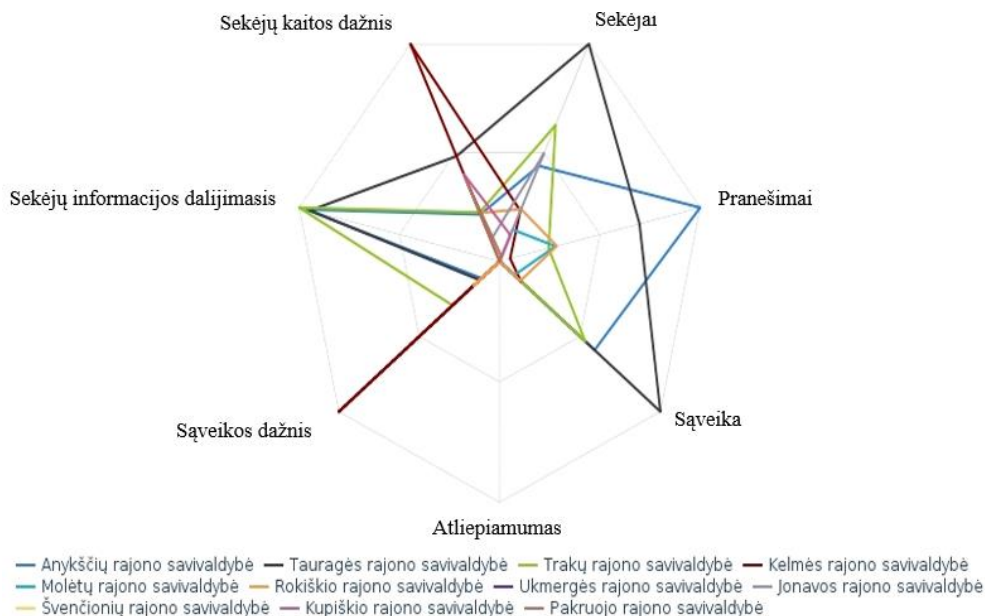

18 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

[#] Kauno rajono savivaldybė; Alytaus rajono savivaldybė; Šiaulių rajono savivaldybė; Vilniaus rajono savivaldybė.

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Sąveika (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Atliepiamumas (angl. *Response Rate*); Sąveikos dažnis (angl. *Interaction Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Avg PTAT Rate*); Sekėjų kaitos dažnis (angl. *Fans Change Rate*).

„Quintly“ programos duomenys reprezentuojami neutraliame politiniame fone, nes šiuo laikotarpiu nevyko politiniai įvykiai. 19 ir 20 pav. pristatytos diagramos atskleidžia regionų savivaldybių sukurtų paskyrų grupės sąveiką socialiniame tinkle „Facebook“. Tauragės rajono savivaldybės sukurtos paskyros sąveikos mastas yra aukštas dėl sekėjų skaičiaus, jų aktyvumo viešinant informaciją socialiniame tinkle „Facebook“. Kelmės rajono savivaldybės sukurtos paskyros sąveikos mastas yra didelis dėl sekėjų aktyvumo socialiniame tinkle „Facebook“. Trakų rajono savivaldybės sukurtos paskyros sąveikos mastas yra proporcingas sekėjų aktyvumui. Molėtų rajono savivaldybės nuosavos paskyros sąveikos mastas yra sietinas su dideliu viešinamos informacijos mastu ir ženkliai sekėjų skaičiumi bei jų aktyvumo rodmenimis (19 pav.).

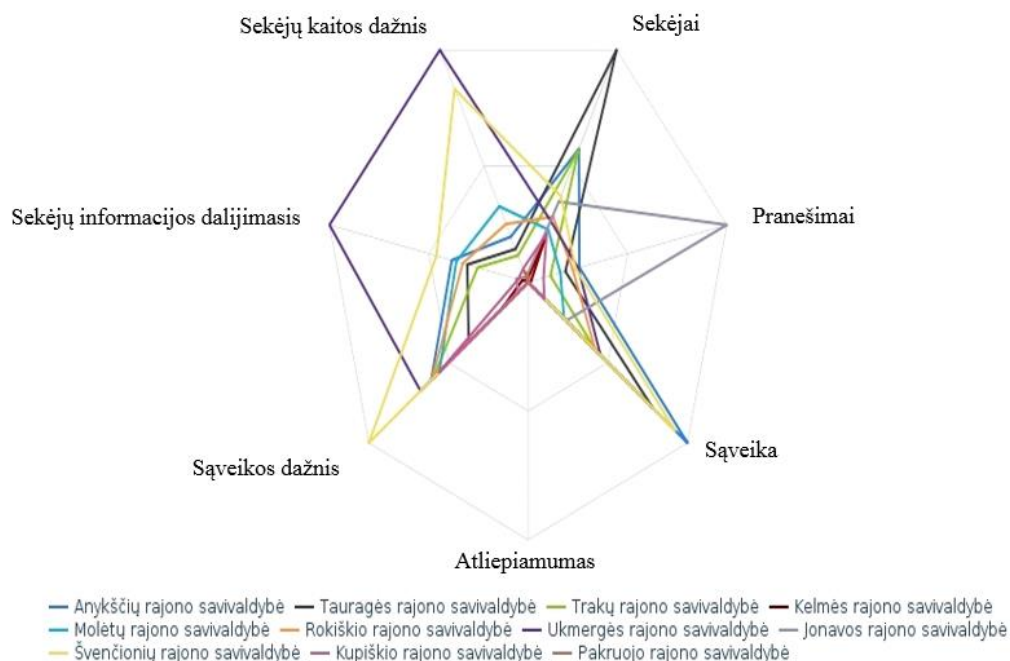

19 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

[#] Anykščių rajono savivaldybė; Tauragės rajono savivaldybė; Trakų rajono savivaldybė; Kelmės rajono savivaldybė; Molėtų rajono savivaldybė; Rokiškio rajono savivaldybė; Ukmergės rajono savivaldybė; Jonavos rajono savivaldybė; Švenčionių rajono savivaldybė; Kupiškio rajono savivaldybė; Pakruojo rajono savivaldybė.

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Sąveika (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Atliepiamumas (angl. *Response Rate*); Sąveikos dažnis (angl. *Interaction Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Avg PTAT Rate*); Sekėjų kaitos dažnis (angl. *Fans Change Rate*).

„Quintly“ programos duomenys reprezentuojami politiškai paveiktame fone, nes 2016 m. spalio 9 d. vyko Seimo rinkimai. Palyginus 19 ir 20 pav., galime išskirti visų rajono savivaldybių paskyrų didėjančią sąveiką. Ukmergės rajono savivaldybės nuosavos paskyros ženklus rodiklis yra sekėjų aktyvumo mastas, lėmęs sąveikos didėjančią rodmenį, tačiau atliepiamumas išliko mažas (20 pav.).

20 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos per mėnesį socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2016 m. rugsėjo 1 d. iki lapkričio 10 d.)

[#] Anykščių rajono savivaldybė; Tauragės rajono savivaldybė; Trakų rajono savivaldybė; Kelmės rajono savivaldybė; Molėtų rajono savivaldybė; Rokiškio rajono savivaldybė; Ukmergės rajono savivaldybė; Jonavos rajono savivaldybė; Švenčionių rajono savivaldybė; Kupiškio rajono savivaldybė; Pakruojo rajono savivaldybė.

* Sekėjai (angl. *Fans*); Pranešimai (angl. *Own Posts*); Sąveika (angl. *Interactions Total/Interaction Rate*); Atliepiamumas (angl. *Response Rate*); Sąveikos dažnis (angl. *Interaction Rate*); Sekėjų informacijos dalijimasis (angl. *Avg PTAT Rate*); Sekėjų kaitos dažnis (angl. *Fans Change Rate*).

Lietuvos savivaldybių paskyrų aktyvumą lemia atliepiamumas (7 lent.). Atliepiamumo rodiklis padeda atskleisti skelbiamų komentarų santykį tarp Lietuvos savivaldybių (siuntėjo) ir socialinio tinklo „Facebook“ vartotojų (gavėjo). Remiantis „Quintly“ programos duomenimis, galime teigti, kad tik miestų savivaldybės (Alytaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio, Šiaulių ir Vilniaus) savo paskyrose atsako į socialinio tinklo „Facebook“ vartotojų klausimus (komentarų) ir plėtoja diskusijas skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Aktyviai plėtojamas atliepiamumas didina vartotojų komentarų mastą. Remiantis 7 lent. duomenimis, galime teigti, kad svarią įtaką savivaldybių paskyrų sąveikai suteikia ne tik sekėjų skaičius, bet ir paskyrose plėtojamas atliepiamumas. Pastarąjį teiginį patvirtina Klaipėdos miesto savivaldybės paskyros (2 372 sekėjai) atliepiamumo masto – 45,8 % ir komentarų 377 skaičiaus palyginimas su Alytaus rajono savivaldybės (2 347 sekėjai) atliepiamumo mastu – 0 % ir komentarų 156 skaičiumi. Panašią tendenciją galime išvelgti taikydami Jonavos rajono savivaldybės ir Trakų rajono savivaldybės atvejus (7 lent.).

7 lentelė. Lietuvos savivaldybių sukurtos paskyros socialiniame tinkle „Facebook“ (nuo 2015 m. rugsėjo 1 d. iki 2016 m. lapkričio 10 d.)

Šaltinis: sudaryta autorės, naudojant „Quintly“ programą.

Grupė	Pogrupis	Savivaldybė	Sekėjai	Pranešimai	Atliepiamas	Komentarai
Savivaldybė		Elektrėnų savivaldybė	1,843	164	0 %	117
		Marijampolės savivaldybė	1,760	385	0%	85
		Pagėgių savivaldybė	683	88	0%	20
Miesto – rajono savivaldybė	Miesto savivaldybė	Vilniaus miesto savivaldybė	16,706	843	11,3 %	2,004
		Kauno miesto savivaldybė	17,125	592	37,5 %	5,190
		Klaipėdos miesto savivaldybė	2,372	329	45,8 %	377
		Alytaus miesto savivaldybė	4,841	1,343	10 %	1,260
		Panevėžio miesto savivaldybė	7,943	1,845	20,5 %	1,481
		Šiaulių miesto savivaldybė	2,453	426	15,8 %	341
	Rajono savivaldybė	Alytaus rajono savivaldybė	2,347	955	0 %	156
		Kauno rajono savivaldybė	12,025	685	0 %	12
		Šiaulių rajono savivaldybė	358	467	0 %	47
		Vilniaus rajono savivaldybė	588	21	0 %	20
Rajono savivaldybė	Kelmės rajono savivaldybė	836	25	0 %	12	
	Trakų rajono savivaldybė	2,346	406	0 %	190	
	Pakruojo rajono savivaldybė	79	0	0 %	0	
	Jonavos rajono savivaldybė	1,435	1,517	0 %	64	
	Kupiškio rajono savivaldybė	862	216	0 %	100	
	Anykščių rajono savivaldybė	2,373	670	0 %	156	

Tauragės rajono savivaldybė	4,137	649	0 %	512
Molėtų rajono savivaldybė	938	461	0 %	55
Rokiškio rajono savivaldybė	1,165	581	0 %	235
Šiaulių rajono savivaldybė	358	467	0 %	47
Švenčionių rajono savivaldybė	1,532	362	0 %	167
Ukmergės rajono savivaldybė	1,078	300	0 %	202

Lietuvos savivaldybių sukurtose paskyrose plėtojama komunikacija tampa specifiška dėl vietos valdžios ir piliečių reprezentuojamų skirtingų interesų sambūvio viešojoje erdvėje inicijuojant ir priimant politinius sprendimus. Vietos valdžia, viešindama informaciją socialiniame tinkle „Facebook“, yra atskaitinga piliečiams, tačiau naujųjų medijų logikos raiška skaitmeninėje viešojoje erdvėje pareikalauja atliepiamumo (reaguoti į viešinamą informaciją) ne tik iš gavėjo – socialinio tinklo „Facebook“ vartotojų (piliečių), bet ir iš siuntėjo – politinių institutų (savivaldybių).

Lietuvos savivaldybių kuriami profiliai socialiniame tinkle „Facebook“ paskatina steigti virtualiosioms bendruomenėms, suburiančioms žmones į viešąsias diskusijas apie vietos savivaldos aktualijas. Atlikus kiekybinę turinio analizę, gauti duomenys atskleidė kad Lietuvos savivaldybės labai daug ir dažnai skelbia informaciją socialiniame tinkle „Facebook“, tačiau tai nėra pagrindinis faktorius, lemiantis paskyros aktyvumą, netgi paskyros sekėjų skaičius taip pat neįtakoja paskyros aktyvumo. Pagrindinis lemiamas paskyros aktyvumo faktorius yra atliepiamumas – socialinio tinklo „Facebook“ vartotojų teikiami komentarai ir įvairios reakcijos į skelbiamą informaciją akumuliuoja informaciją ir pritraukia auditorijos dėmesį.

Lietuvos savivaldybių viešinama informacija turi būti organizuota, atsižvelgiant į gavėjo ir siuntėjo perspektyvų įvertinimą pagal laiko fenomeną. Siekiant išvengti „aido kambarių“ efekto, Lietuvos savivaldybės, viešindamos informaciją, turėtų atsižvelgti į virtualiojo laiko specifiką, skirtingai pasireiškiančią iš gavėjo (savivaldybės sukurtos grupės socialiniame tinkle „Facebook“) ir siuntėjo (užsiregistravusių asmenų profilių socialiniame tinkle „Facebook“) perspektyvų. Svarbu numatyti periodišką informacijos viešinimą ir sekimą darbo valandomis, taip pat sveikintina praktika teikti atsakymus socialinio tinklo „Facebook“ vartotojams po darbo valandų. Kiekybiniai duomenys atskleidžia, kad Lietuvos savivaldybės informaciją viešina nereguliariai ir tik darbo valandomis, o socialinio tinklo „Facebook“ vartotojai į informaciją reaguoja po darbo valandų ir savaitgaliais. Remiantis „Quintly“ programos duomenimis, galime teigti, kad didžiausias skirtumas tarp Lietuvos savivaldybės viešinamos informacijos ir tinklo vartotojų reakcijų į

viešinamą informaciją pastebimas ketvirtadienį, penktadienį nuo 17 iki 19 val. Lietuvos savivaldybės savo profiliuose daugiausiai viešina informaciją nuo 11 iki 12 val., tačiau socialinio tinklo vartotojai neteikia atitinkamo masto reakcijų. Informacija, skelbiama realiuoju įvykusio įvykio laiku arba vis dar esamo įvykio laiku, yra pozicinė informacija socialinio tinklo vartotojams.

Lietuvos savivaldybės, taikančios el. dalyvavimo praktikas, gali sėkmingai įgyvendinti informatyvumo ir atliepiamumo principus. Būtent atliepiamumas lemia socialiniame tinkle „Facebook“ sukurtos paskyros aktyvumą. Tik Lietuvos miestų – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Panevėžio ir Šiaulių – savivaldybės plėtoja atliepiamumą. Atsižvelgiant į socialinių medijų sąveikos informatyvumo ir atliepiamumo vertinimo kriterijus, atsiranda galimybė plėtoti interesų pliuralizmą išlaikant subsidiarumo principą skaitmeninėje viešojoje erdvėje – socialiniame tinkle „Facebook“. Jame informacija yra srautinė, todėl skelbiama informacija turi būti suformuojama aiškiai, pasitelkiant informacijos viešinimo pobūdį (nuoroda; žymėjimas; nuotrauka; būsena ir filmuota medžiaga) bei tipą (mėgsta; myli; juokinga; nustebimas; liūdna; piktumas; komentavimas ir dalijimasis).

3. 2. Lietuvos savivaldybių viešinamos informacijos turinys socialiniame tinkle „Facebook“

Savivaldybės, plėtodamos komunikaciją su piliečiais skaitmeninėje viešojoje erdvėje, naudoja socialinius tinklus, kuriuose reprezentuoja bendruomeninę veiklą sukurdamos grupės profilį. Siekiant tinkamai plėtoti komunikaciją skaitmeninėje viešojoje erdvėje, būtina sukurti aiškiai identifikuojamą tapatybę ir patvirtinti autorystę. Autorystės patvirtinimas skaitmeninėje viešojoje erdvėje padeda užkirsti kelią etikos nusižengimams, nes informacija naudojama atsakingiau.

Lietuvos savivaldybės, kurdamos savo nuosavas paskyras socialiniame tinkle „Facebook“, ne visuomet patvirtina autorystę, šiuo atveju netgi gali išsiskirti paskyros pavadinimas, pavyzdžiui, paskyros: „Kauno rajono bendruomenė/Birštono kurortas/Druskininkų sveikatos šaltinių kurortas/Kauno savivaldybė“ yra priskiriamos prie Kauno rajono/Birštono/Druskininkų/Kauno miesto savivaldybių paskyrų, kurių tinklapiuose skelbiama nuoroda į socialinį tinklą „Facebook“.

Lietuvos savivaldybių reprezentacija socialinėse medijose turi būti grindžiama tinklo struktūra. Ne visos savivaldybės savo interneto svetainėse yra įkėlusios nuorodą į socialinį tinklą „Facebook“. Iš 51 savivaldybių sukurtų paskyrų socialiniame tinkle „Facebook“ 20 savivaldybių nenaudoja nukreipiančiosios nuorodos savo interneto svetainėje. Socialiniuose tinkluose yra labai svarbu sukurti vieningą tinklą, todėl informacija turi būti nukreipta į kitus socialinius tinklus, pavyzdžiui, „YouTube“, nuosavą interneto svetainę ar į administracinių ir viešųjų elektroninių paslaugų portalą „Elektroniniai valdžios vartai“.

Kiekviena viešai skelbiama informacija socialiniuose tinkluose bus pastebėta auditorijos, todėl spontaniškas informacijos viešinimas gali perteikti netinkamą žinutę visuomenei. Pernelyg dažna ir pasikartojanti – monotoniška informacija nesulaukia atitinkamo auditorijos dėmesio. Lietuvos savivaldybės gausiai viešina informaciją

sukurtoje nuosavoje paskyroje socialiniame tinkle „Facebook“, tačiau vien tik informacijos viešinimas nepaskatina auditorijos į ją atitinkamai reaguoti. Siekiant susilaukti auditorijos dėmesio socialinėse medijose, reikia identifikuoti naujųjų medijų logiką. Savivaldybės viešina formalaus turinio informaciją, kuri yra detalizuota, tačiau socialinių medijų platformoje informacija yra srautinė, todėl pareikalauja aiškios ir trumpos informacijos. Pastarąją idėją iliustruoja Tauragės rajono savivaldybės skelbiamos informacijos atvejis (4 priedas).

Lietuvos savivaldybės, skelbdamos informaciją, gausiai dalijasi nuotraukomis, rečiau – filmuota medžiaga. Savivaldybių paskyrose viešinant informaciją, neišnaudojamas socialinio tinklo „Facebook“ privalumas – viešinamos informacijos sklaidos (dalijimosi) galimybė skelbiamuose pranešimuose naudoti nukreipiančiąsias nuorodas (angl. *tags*; lt. žymėjimas). Siekiant išvengti daugiasektorinės viešosios erdvės iššūkio – pilietinės visuomenės fragmentacijos, reikia daugiau dėmesio skirti tradicinių medijų šaltiniams, pavyzdžiui, pristatyti žinių reportažų ar dienraščių ištraukas skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Lietuvos savivaldybių paskyrose socialiniame tinkle „Facebook“ mažai viešinama informacija iš tradicinių medijų, todėl vartotojams sudėtinga palyginti informaciją ar patikrinti skelbiamos žinutės patikimumą.

2012 m. Norvegijoje atlikto tyrimo rezultatai atskleidė, kad tiek žurnalistai, tiek politikai nori, kad tekstai būtų trumpi ir aktualūs. Komunikacijos darbuotojai, dirbantys politinėse institucijose, praneša, kad įgyvendinti šį prašymą yra sunku, nes jų pareiga yra pateikti tai, ką jie laiko faktais pagrįsta ir pakankamai išsamia informacija (Thorbjørnsrud, 2014). Skelbiamos informacijos antraščių formavimas yra auditorijos medijuojamas pagal atpažįstančias (pozicines) kategorijas. Tad skelbiama informacija turi perteikti auditorijai aiškią žinutę, tik tuomet auditorijos dalyviai (piliečiai) gali atitinkamai reaguoti į skelbiamą informaciją skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Pastarąją idėją iliustruoja Kauno miesto savivaldybės skelbiamos informacijos atvejis (8 lent.) (5 priedas).

8 lentelė. Kauno miesto savivaldybės viešinama informacija socialiniame tinkle „Facebook“

Šaltinis: sudaryta autorės.

Pastaba: kalba netaisyta.

Savivaldybė	Data	Pranešimas	Reakcijos
Kauno miesto savivaldybė	2015.10.19	„Šiandien Kaune svečiavosi kultūros ministras Šarūnas Birutis. Ministrui pristatėme svarbiausius darbus ir artimiausius planus: *VI forto atnaujinimas *Amfiteatro prie Kauno pilies įrengimas *Sėkmingai startavęs projektas Kaunas Pilnas Kultūros *Daugybė kitų projektų.	8 komentarai. Informacija dalijamasi 2 kartus.

		Plačiau apie tai - www.kaunas.lt “ Prieiga per internetą: https://www.facebook.com/kaunosavivaldybe/photos/a.248594278533745/948192201907279/?type=3theater [žiūrėta 2016.07.07].	
--	--	---	--

Politiniai institutai, viešindami informaciją socialinėse medijose, susiduria su tikslinės auditorijos identifikavimo iššūkiu, nes socialinių tinklų auditorijai yra būdingas heterogeniškumas. Temų atrankoje nėra itin svarbu kaip ir kaip dažnai pristatomos temos, kur kas svarbiau tampa temose reprezentuoti šališkumą individualiems ar tam tikrų grupių(-ės) interesams. Lietuvos savivaldybės, viešindamos informaciją, susijusią su jų vykdoma veikla, atliepia vietos savivaldoje grupių ir žmonių keliamus interesus. Daugiausiai auditorijos dėmesio sulaukia savivaldybių viešinama informacija, susijusi su politinio instituto inicijuojamais projektais ir įgyvendinamais darbais vietos bendruomenėje. Pastarąją idėją iliustruoja Kauno miesto ir Šiaulių miesto savivaldybių atvejai (9 lent.) (6 priedas).

9 lentelė. Kauno miesto ir Šiaulių miesto savivaldybių viešinama informacija socialiniame tinkle „Facebook“

Šaltinis: sudaryta autorės.

Pastaba: kalba netaisyta.

Savivaldybė	Data	Pranešimas	Reakcijos
Kauno miesto savivaldybė	2015.09.23	„Pasivaikščiokim Kauno senamiestyje nuo šiol dar smagesni! Sutvarkėme Aleksoto, A. Jakšto, M. Valančiaus gatvių šaligatvius bei nusileidimą į prielauką prie Vytauto bažnyčios. Eilėje – Raguvos, Kumelių ir Griunvaldo gatvės.“ Prieiga per internetą: https://www.facebook.com/kaunosavivaldybe/posts/937995489593617 [žiūrėta 2016.07.07].	14 komentarai. Informacija dalijamasi 6 kartus.
Šiaulių miesto savivaldybė	2015.10.09	„VERSLO ATSTOVŲ DĖMESIUI! Nutrūkus Menų inkubatoriaus projektui, Šiaulių miesto savivaldybė pakartotinai kviečia teikti idėjas dėl nebaigto rekonstruoti pastato (Elnio g. 25) panaudojimo perspektyvų. Teminiu atžvilgiu verslo idėjos neribojamos, tad laukiame pačių įvairiausių pasiūlymų! Pasiūlymus galite teikti Savivaldybės merui arba administracijos direktoriui iki spalio 26 d. Iškilus klausimams, skambinkite (8 41) 596 310. Daugiau informacijos: http://edem.siauliai.lt/lit/Laukia-verslo-ideju/3782 “. Prieiga per internetą: https://www.facebook.com/SiauliuMiestoSavivaldybe/posts/986817651375091 [žiūrėta 2016.07.07].	4 komentarai. Informacija dalijamasi 8 kartus.

2013 m. vienas iš Norvegijos mokslininkų A. Farboto atliko tyrimą apie naujųjų medijų antraščių atrankos kriterijus. Tyrimas atskleidė, kad „kur kas daugiau informacijos gavėjų dėmesio sulaukia antraštės su klausimų formuluotėmis.“⁵⁶ Tai vienas iš informacijos viešinimo strateginių aspektų, bet Lietuvos savivaldybės retai arba visiškai jo netaiko. Pastarąją idėją iliustruoja Šiaulių miesto savivaldybės atvejis (10 lent.) (7 priedas).

10 lentelė. Šiaulių miesto savivaldybės viešinama informacija socialiniame tinkle „Facebook“

Šaltinis: sudaryta autorės.

Pastaba: kalba netaisyta.

Savivaldybė	Data	Pranešimas	Reakcijos
Šiaulių miesto savivaldybė	2015.09.22	<p>„Šiandien ypatinga diena mūsų miestui! Ar žinote kodėl?</p> <p>Kokias dar įsimintinas dienas šiandien minime? :) Komentaruose rašykite atsakymus ir rytoj ryte burtų keliu išrinksime laimėtoją(-us) ir padovanosime savivaldybės suvenyrą!</p> <p>Nuotrauka: www.etaplus.lt.“</p> <p>Prieiga per internetą: https://www.facebook.com/SiauliuMiestoSavivaldybe/photos/a.936582613065262/980029802053876/?type=3theater [žiūrėta 2016.07.07].</p>	22 komentarai. Informacija dalijamasi 1 kartą.

Politiniai institutai daugiausiai viešina formalaus turinio informaciją, tuo tarpu naujųjų medijų logika reikalauja aiškiai atpažįstamos žinutės auditorijos atžvilgiu. Dėl konfrontuojančių logikų atsiranda „sutrumpintos istorijos“ (angl. *breaking story*) (Brighton, Foy, 2007). Piliečiams pristatoma trumpa informacija, nesigilinama į priežasčių ir pasekmių palyginimą ir paaiškinimą. Remiantis Goffmanu, galime teigti, kad politinio sprendimo priėmimo procesai tampa tik „strateginėmis paslaptimis“.

2014 m. Norvegijoje buvo pristatytas tyrimas apie politinių institutų medijų naudojimą bendraujant su piliečiais. Kaip ir būdinga institucijoms, Lietuvos savivaldybių paskyrose „skelbiamos naujienos dažniausiai yra epizodinės (atsitiktinės), koncentruotos į vieną įvykį ar atvejį, todėl nenumato papildomos informacijos“ (Iyengar, 1991). 2015 m. Švedijoje buvo pristatytas tyrimas apie politinių institutų medijų naudojimą komunikuojant su piliečiais. Šio tyrimo rezultatai atskleidė, kad informacijos viešinimas turi susidaryti iš „komunikacijos etapų: organizavimo, planavimo ir vykdymo“ (Fredriksson, Schillemans, Pallas, 2015, p.

⁵⁶ Ar šia antrašte siekiama jums manipuluoti? Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/ivairenybes/27/34432/ar-sia-antraste-siekiama-jumis-manipuluoti> [žiūrėta 2018.05.09].

1060). Lietuvos savivaldybių paskyrose stinga platesnio konteksto pristatymo, todėl svarbu informaciją viešinti organizuotai – strategiškai, t. y., viešinant ir organizuojant informaciją, reikia numatyti atskirus politinių sprendimų aspektus. Siekiant, kad politiniai sprendimai būtų apsvarstyti viešojoje skaitmeninėje erdvėje, visų pirma, reikia pristatyti piliečiams kylančias iniciatyvas dėl planuojamų priimti sprendimų, vėliau suformuluoti atitinkamus klausimus ir galiausiai piliečiams pristatyti politinio sprendimo rezultatus. Europos regionų komitetas pristatė rekomendacijas, kurios padeda atliepti socialinių medijų keliamus iššūkius šiuolaikinei visuomenei: daugiausiai dėmesio reikia skirti savivaldybių viešinamų pranešimų piliečiams „idėjiniam turiniui ir supaprastinti sprendimų priėmimų procedūras“ (Partnerystė siekiant Europos vietos lygmeniu, 2018, p. 3).

Dalyvavimo demokratijos įgyvendinimas socialiniame tinkle „Facebook“ yra sudėtingas uždavinys, nes reprezentuojant politinį procesą dažnai yra perteikiama pernelyg detali informacija arba ji yra supaprastinama pagal naujųjų medijų informacijos viešinimo aiškumo kriterijų. Politinis procesas turėtų būti perteikiamas socialinėse medijose pagal atskirus jo įgyvendinimo etapus. Tai suteiktų socialinio tinklo „Facebook“ vartotojui motyvacijos sekti ir domėtis politinėmis aktualijomis bei objektyviau vertinti problemas ir jų sprendimo būdus, o ne tik juos pastebėti.

Siekiant skatinti didinti piliečių dalyvavimą politikoje, didžiausias dėmesys turi būti skiriamas piliečių mobilizacijai vietos savivaldoje. Lietuvos savivaldybės gali mobilizuoti piliečius, sukuriant renginio nuorodą socialiniame tinkle „Facebook“ ir skiriant papildomo laiko kviečiant piliečius dalyvauti renginyje. Tad apie planuojamo renginio skelbimą spaudoje, kvietimų viešinimą atsižvelgiant į tikslines auditorijas ar pavienius asmenis nėra taikoma savivaldybių praktika. Politiniai institutai, viešindami informaciją visuomenei, skirtingai reprezentuoja įvykius, tad kai kuri informacija reprezentuojama pernelyg detaliai, kita – nepakankamai išsamiai.

Vietos savivalda su piliečiais diskutuoja socialinėse medijose labai įvairiomis temomis. Nors socialinio tinklo „Facebook“ platforma reprezentuoja komercinio turinio informaciją, visgi ši informacija nėra auditorijos aktualizuojama, t. y. tinklo naudotojai nereaguoja į šią informaciją. Aktualiausia politinių institutų reprezentuojama informacija yra vykdomos veiklos reprezentacija, susijusi su vietos bendruomenės dalyviams rūpimais klausimais. Informacijos viešinimo turinys turėtų atliepti socialinio tinklo „Facebook“ auditorijos keliamus lūkesčius. Vietos valdžios viešinamą informaciją galime suskirstyti į politinių sprendimų priėmimo, politinės darbotvarkės reprezentavimo ir renginių reprezentavimo temas (11 lent.).

11 lentelė. Vietos valdžios viešinamos informacijos temų rakursas socialiniame tinkle „Facebook“

Šaltinis: sudaryta autorės.

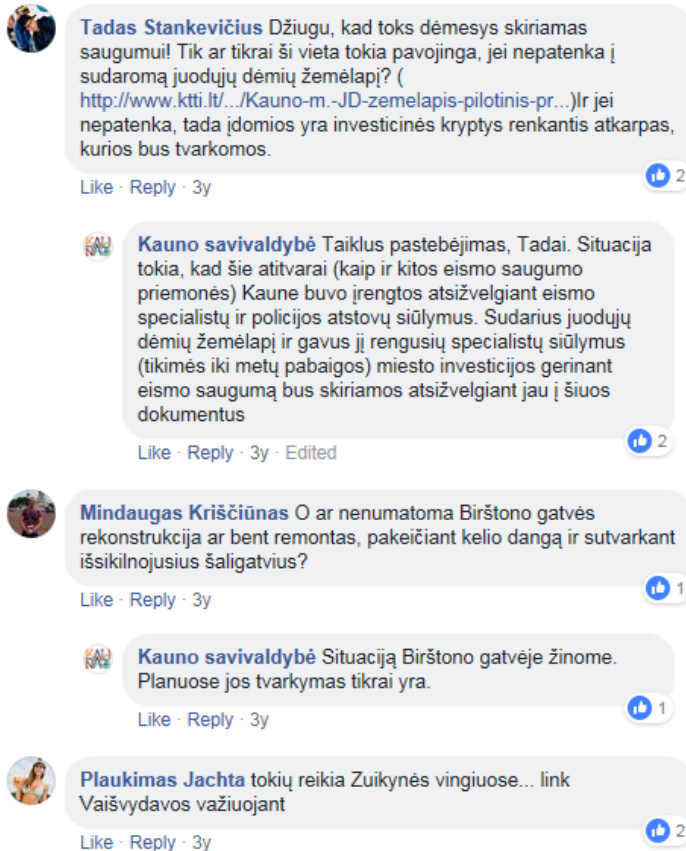
Nr.	Tema	Potėmė
1.	Politinių sprendimų priėmimas	Savivaldybės atliekamų darbų reprezentavimas ir papildomos informacijos teikimas
		Svarstytinų klausimų reprezentavimas ir aptarimas
2.	Politinės darbotvarkės reprezentavimas	Posėdžių reprezentavimas
		Priimtų sprendimų informavimas ir pristatymas
		Informacijos teikimas apie susitikimus savivaldybėje
4.	Renginių reprezentavimas	Viešų sveikinimų skelbimas
		Konkursų skelbimas

Pirmoji tema „Politinių sprendimų priėmimas“ yra viena iš daugiausiai socialinio tinklo „Facebook“ vartotojų dėmesio sulaukiančių temų, nes savivaldybės, reprezentuodamos savo veiklą, tuo pat būdu gali užtikrinti legitimumo veiksnį. Teikiamos ataskaitos apie atliktus darbus ne tik viešina politinį institutą, tačiau jų dėka galima pasiekti vykdomos veiklos skaidrumo skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Daugiausiai piliečių reakcijų sulaukia diskusijų inicijavimas apie rūpimas vietos bendruomenės problemas, nes tai padeda atkreipti tinklo vartotojų keliamus individualizuotus lūkesčius. Antroji tema „Politinės darbotvarkės reprezentavimas“ atkreipia mažiau piliečių dėmesio (reakcijų), nes ši tema yra koncentruota į politinio instituto vidinę veiklą ar netgi į politinių lyderių veiklą. Ši tema yra labai svarbi, nes padeda atskleisti politinio instituto teikiamas pastangas organizuotai vykdyti veiklą. Galiausiai, mažiausiai dėmesio sulaukia trečioji tema – „Renginių reprezentavimas“, ji dažniausiai yra koncentruota į pavienis asmenis ar asmenų grupę.

Siekiant skatinti sąveiką tarp vietos valdžios ir piliečių, svarbu ne tik inicijuoti diskusijas, bet ir koordinuoti jų tolesnę eigą: teikiant papildomą informaciją ir atsakant į reprezentuojamus klausimus iš informacijos siuntėjo (Lietuvos savivaldybių) ir piliečių (socialinio tinklo „Facebook“ naudotojų). Sąveika atsiranda komunikacijos procese tik esant grįžtamajam ryšiui – responsyvumui tarp komunikacijos dalyvių. Tačiau Lietuvos savivaldybės nėra linkusios plėtoti diskusijų, apsiribojama tik informacijos pristatymu ar atsakymais į užduotus klausimus. Svarstymų demokratijos įgyvendinimas socialiniame tinkle „Facebook“ pareikalauja papildomo laiko ir komunikacijos ekspertų pastangų, ne tik atsakyti į piliečių užduodamus klausimus, bet ir koreguoti tolimesnę diskusiją.

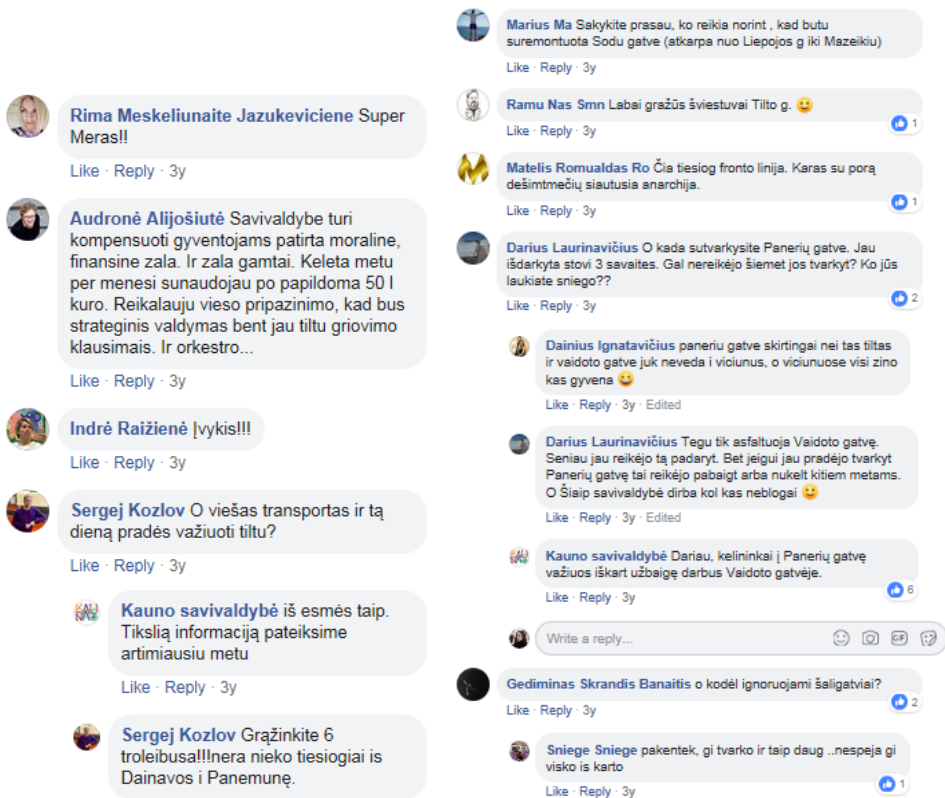
Politiniai institutai turi užtikrinti atsakymus į visus piliečių užduodamus klausimus, kaip tai padarė Klaipėdos miesto savivaldybė. Papildomos informacijos skelbimas komentarų skiltyje yra tinkama praktika, tačiau vien to nepakanka, siekiant tinkamai išnaudoti socialinio tinklo „Facebook“ platformos teikiamas galimybes. Panevėžio miesto, Utenos rajono, Šalčininkų rajono bei Elektrėnų savivaldybės komentarų skiltį naudoja kaip papildomos informacijos suteikimą piliečiams. Kauno miesto, Panevėžio miesto, Varėnos rajono, Klaipėdos rajono, Šalčininkų rajono, Kaišiadorių rajono, Tauragės rajono ir Anykščių rajono savivaldybės į kai kuriuos piliečių klausimus atsako, o į kai kuriuos nepasiryžta pateikti savo atsakymo. Verta

išskirti Kauno miesto savivaldybės didelį indėlį ne tik atsakant į klausimus, bet ir stengiantis paaiškinti reprezentuojamą informaciją, todėl tik šios paskyros naudotojai gali tikėtis diskusijos koordinavimo veiksnio skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Pastarąją idėją iliustruoja Kauno miesto savivaldybės atvejis (21 pav.) (10 priedas).

21 pav. Kauno miesto savivaldybės atsakymai į piliečių klausimus socialiniame tinkle „Facebook“

Šiaulių miesto, Vilniaus miesto, Kauno rajono ir Jurbarko rajono savivaldybės neatsako į piliečių užduodamus klausimus socialiniame tinkle „Facebook“. Alytaus miesto, Kėdainių rajono bei Trakų rajono savivaldybių paskyrose nėra suformuluojami klausimai iš piliečių perspektyvos, nes komentarų skiltis naudojama tik reikšti įspūdį, padėką ar nepasitenkinimą. Vietos valdžios neteikiamos iniciatyvos diskutuoti su piliečiais retai kada bus inicijuojamos iš piliečių perspektyvos. Piliečiai, aktyviai reiškiantys savo nuomonę, siekiant patarti dėl tam tikrų problemų sprendimų, prisideda prie politinio sprendimo. Pastarąją idėją iliustruoja Kauno miesto savivaldybės atvejis (22 pav.) (9 priedas).

22 pav. Kauno miesto savivaldybių komentarai socialiniame tinkle „Facebook“

Organizuotas informacijos viešinimas turi būti papildomas įvairiomis diskusijomis apie reprezentuojamą naujieną. Iš pateikto Kauno miesto savivaldybės pristatytų komentarų piliečiams atvejo (22 pav.) galima pastebėti, kad savivaldybių administracija, kuruojanti nuosavą paskyrą socialiniame tinkle „Facebook“, pasiryžta atsakyti į piliečių užduodamus klausimus tik tuomet, kai klausimas yra konkretus ir neįžeidžiančio turinio. Piliečiai pateikia tiek pozityvius, tiek negatyvius komentarus. Bet koks savivaldybių atsakas į piliečių išreikštus interesus paskatina prisidėti prie demokratiškos visuomenės kūrimo ir svarstymų demokratijos konsensuso įgyvendinimo. Abipusė komunikacija tarp politinių institutų ir piliečių suteikia galimybę tinkamai išnaudoti socialinių medijų įrankį, skatinant piliečius aktyviai dalyvauti politikoje – informuojant, konsultuojant ir svarstant politinius sprendimus skaitmeninėje viešojoje erdvėje.

Politinių institutų ir piliečių komunikacija socialinėse medijose sukuria atitinkamą įvaizdį visuomenėje. Informacijos viešinimas socialinėse medijose negali būti savitikslis ar atsitiktinis, todėl reikia informaciją valdyti. Visų pirma, identifikavus bendruomenės problemas, galima didesnę dėmesį skirti kryptingam tikslų siekimui vietos savivaldoje. Skaitmeninė viešoji erdvė yra arena, kurioje kuriamas viešumas, o socialiniai tinklai yra įrankiai, galintys padėti įvaldyti šią viešąją nuomonę apie politinį institutą. 2012 m. Australijoje buvo atliktas tyrimas apie

rinkimų komisijos socialinių medijų naudojimą. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad didelė socialinių medijų dalis yra orientuota į asmeniškumą ir pramogos turinį, daugiausiai dėmesio skiriama savo tapatybės kūrimui ir savirealizacijai. Daugelis socialinių medijų veiklos yra nesusijusios arba neorientuotos į politiką (Macnamara, Sakinofsky, Beattie, 2012, p. 630). Socialinių medijų populiarumą lėmė lengvai valdoma platforma ir piliečių laisva galimybė plėtoti savo identitetą. Informacinio turinio kūrimas ir jo platinimas remiasi individualistine prieiga, netgi piliečių dalyvavimas politikoje taip pat yra grindžiamas tiesioginio dalyvavimo forma.

Politiniai institutai, kurdami informacijos turinį socialiniuose tinkluose, siekia išlaikyti formalų – politinį informacijos turinį, tačiau, atsižvelgiant į naujų medijų diktuojamą logiką, susiduriama su konfrontuojančiomis logikomis. Taigi viešumoje reprezentuojama informacija perteikia aiškia žinutę visuomenei, tačiau politinio pobūdžio turinys yra paremtas realių įvykių tiesioginiu perteikimu viešumoje, o socialinių medijų platformoje šis turinys įgauna vis didesnių interpretacijų mastą. Pastangos išlaikyti turinio formalumą ir sustabdyti diskusijas apie jo kaitą suformuoja tik idealizuotą politinio instituto įvaizdį. Palyginus antrinių duomenų rezultatus su atlikto tyrimo rezultatais, galime pastebėti kad būtent Lietuvos savivaldybės išlaiko idealizuotą politinį turinį socialinėse medijose.

Savivaldybės, reprezentuojančios savo veiklą viešojoje erdvėje, dažnai susiduria su politizavimo problema, kuomet politiniai institutai neišskiria savo vidinės veiklos nuo išorinės veiklos, t. y. bendruomenės pasiektus rezultatus reprezentuoja pagal politinio instituto veiklos rezultatus pamirštant paminėti bendruomenės indėlių. Lietuvos savivaldybių paskyrose pagrindinė tematika yra orientuota į pranešimo naujienas, susijusias su vietos savivaldos aktualijomis. Atlikus tyrimą gauti rezultatai atskleidė, kad didžiųjų miestų savivaldybių viešinamos informacijos temų rakursas yra labai platus, apimantis ne tik jų vykdomos vidinės veiklos – politinio instituto veiklą, bet ir išorinės veiklos – vietinės bendruomenės veiklą.

Kauno miesto savivaldybė daugiausiai dalijasi informacija apie jau atliktus savivaldos darbus, todėl yra kuriamas pozityvios savivaldos įvaizdis. Vilniaus miesto ir Trakų rajono savivaldybės daugiausiai temų dalijasiskelbia apie aktualius įvykius, orientuotus į piliečių kasdienę veiklą, todėl yra kuriamas aktyvios savivaldos įvaizdis. Šiaulių miesto savivaldybės viešinamos temos yra koncentruotos į regiono problemas (Šiaulių universiteto rekonstrukciją ir mažėjantį gyventojų skaičių), todėl yra kuriamas į pokyčius orientuotos savivaldos įvaizdis. Klaipėdos miesto ir rajono savivaldybių viešinama informacija yra apie geografiją ir renginių pristatymą, todėl savivaldos įvaizdis kuriamas pagal turizmo principus. Daugiausiai dėmesio skiriama savivaldos išorinės veiklos reprezentacijai.

Kauno ir Tauragės rajonų savivaldybių viešinama informacija koncentruota į renginių reprezentaciją, todėl kuriamas aktyvios bendruomenės įvaizdis. Pastarųjų savivaldybių viešinamos informacijos turinys buvo sutelktas į išorinę aplinką. Elektrėnų, Panevėžio miesto, Alytaus rajono savivaldybės labai daug dėmesio skiria politinio instituto vidinės veiklos reprezentacijai socialiniame tinkle „Facebook“. Varėnos, Šalčininkų, Anykščių, Kaišiadorių/Kėdainių ir Jurbarko rajonų savivaldybių

dėmesys atitenka politinio instituto išorinės veiklos reprezentacijai socialiniame tinkle „Facebook“ (12 lent.) (11 priedas).

12 lentelė. Savivaldybių viešinamos informacijos turinys socialiniame tinkle „Facebook“
Šaltinis: sudaryta autorės.

Miestas	Politinė darbotvarkė		Politinio sprendimo priėmimo procesas	
	Visuomeninės problemos	Susitikimai	Klausimai	Sprendimo priėmimo alternatyvos vertinimas
Kauno miestas	+	+	+	+
Vilniaus miestas	+	+		+
Trakų rajonas	+	+		+
Šiaulių miestas	+	+	+	+
Klaipėdos miestas	+			
Klaipėdos rajonas	+	+		
Kauno rajonas	+			
Tauragės rajonas	+	+		
Elektrėnai	+	+	+	+
Panevėžio miestas	+	+	+	
Alytaus rajonas	+	+	+	+
Varėnos rajonas	+			
Šalčininkų rajonas	+	+		+
Anykščių rajonas	+		+	
Jurbarko rajonas	+	+		
Kaišiadorių rajonas	+		+	+
Kėdainių rajonas	+	+		+

Daugiausiai auditorijos dėmesio sulaukia savivaldybių viešinama informacija, susijusi su politinio instituto inicijuojamais projektais ir įgyvendinamais darbais vietos bendruomenėje. Socialinio tinklo „Facebook“ vartotojai, tapdami tam tikros grupės nariais virtualioje erdvėje, siekia sužinoti kuo daugiau informacijos apie vietos savivaldos lygmens aktualijas ir problemas. Tačiau savivaldybės, reprezentuojančios savo veiklą viešojoje erdvėje, dažnai susiduria su politizavimo problema, kuomet politiniai institutai neišskiria savo vidinės veiklos nuo išorinės, t. y. bendruomenės

pasiektus rezultatus reprezentuoja pagal politinio instituto pasiektus veiklos rezultatus, pamirštant paminėti bendruomenės indėlį.

Lietuvos savivaldybės viešina informaciją apie vykdomą vidinę ir išorinę politinio instituto veiklą, planuojamus renginius, įvykius susitikimus ir posėdžius bei teikia papildomą informaciją apie priimtus sprendimus ir skelbiamus konkursus. Teikiamos ataskaitos apie atliktus darbus ne tik viešina politinį institutą, bet ir sudaro galimybę pasiekti vykdomos veiklos skaidrumo skaitmeninėje viešojoje erdvėje.

Siekiant, kad svarstymų demokratija būtų įgyvendinama skaitmeninėje viešojoje erdvėje, svarbu ne tik inicijuoti diskusijas, bet ir koordinuoti jų tolimesnę eigą: teikiant papildomą informaciją ir atsakant į reprezentuojamus klausimus. Lietuvos savivaldybės nėra linkusios plėtoti diskusijų, apsiribojama tik informacijos pristatymu ar atsakymais į užduodamus klausimus. Verta išskirti Kauno miesto savivaldybės skiriamą didelį indėlį pasiryžti ne tik atsakyti į klausimus, bet ir pasistengti paaiškinti reprezentuojamą informaciją, todėl tik šios paskyros naudotojai gali tikėtis diskusijos koordinavimo veiksnio skaitmeninėje viešojoje erdvėje. Socialinis tinklas „Facebook“ gali būti naudojamas padedant plėtoti diskusijas tarp Lietuvos vietos valdžios ir piliečių, tačiau atliepiamumo sąlyga nėra tinkamai išnaudojama, todėl svarstymų demokratija nėra įgyvendinama, o tik imituojama.

3. 3. Vietos valdžios ir piliečių sąveikos specifikos bruožai socialiniame tinkle „Facebook“

2016 m. buvo atliktas interviu tyrimas apie vietos valdžios ir piliečių komunikacijos specifiką socialiniame tinkle „Facebook“. Atliekant tyrimą, koncentruojamasi į el. dalyvavimo tipologiją, dėl to išlaikoma normatyvinė pozicija – el. dalyvavimas didina piliečių aktyvų dalyvavimą visuomenėje ir skatina sąveiką tarp vietos valdžios ir piliečių. Dauguma apklaustųjų⁵⁷ dalijasi gerosiomis praktikomis, būtent tai paskatino savivaldybių administraciją sukurti nuosavas paskyras socialiniame tinkle „Facebook“. Dalyviai socialinio tinklo „Facebook“ pranašumą argumentavo tinklo suteikiamomis galimybėmis greitai perduoti informaciją gausiu vartotojų tinklu ir pigia komunikacine priemone. Socialiniame tinkle „Facebook“ yra sukurama savivaldybės paskyra, kurioje viešinama politinio instituto bendruomenės veikla ir vietos gyventojams aktuali informacija.

Socialinį tinklą „Facebook“ galime laikyti kaip vieną iš būtinųjų elektroninių paslaugų vietos savivaldoje. 2009 m. „Pilietinės visuomenės institutas“ atliko tyrimą pagal projektą „Atvira valdžia“, kuriame teigiama, kad „elektroninių visuomenės galimybių gauti aiškesnę ir nuoseklesnę valdžios institucijų teikiamą informaciją, galimybių dalyvauti politiniame procese išplėtimas turėtų būti suvoktas kaip viena iš

⁵⁷ 9 interviu dalyviai nurodė, kad jie dalijasi gerosiomis praktikomis komunikuojant su piliečiais internete.

būtinųjų „elektroninių paslaugų.“⁵⁸ Pasak informantų, savivaldybių informacija yra viešinama ir kituose socialiniuose tinkluose – „YouTube“, „LinkedIn“ ir „Instagram“. Taip pat apklaustieji nurodė, kad su savivalda susijusi informacija socialiniame tinkle „Facebook“ yra skelbiama ir viešinama politinių lyderių profiliuose (1AS; 5YRS; 5PRS). Informantai nurodė, kad net buvo atsisakyta ar net sąmoningai „slopinamas“ savivaldybės nuosavos paskyros aktyvumas apsiribojant tik politinio lyderio asmeniniu profilu (4HRS; 5MRS2). Vienas iš skaitmeninės viešosios erdvės palaikymo veiksnių yra nešališkos informacijos viešinimas, tad informacija turi neiškreipti realybės įvykių bei išlaikyti perskyrą tarp atstovaujamo ir savo pasaulio. Tinkamiausiai šį pavyzdį paaškina *parrhesia* koncepcija, kurios analizė atskleidžia galios santykius, slypinčius reprezentuojamame informacijos turinyje. Politinio pobūdžio informacijos skelbimas yra paremtas interesų atstovavimo principu, o ne jų pasisavinimu dėl siekio palaikyti politinio lyderio įvaizdį. Vietos savivalda yra nuolat kuriama ir plėtojama vietos gyventojų, tad pilietinis identitetas turi būti formuojamas ir artikuliuojamas per bendruomeniškumo perspektyvą. Šiuo atveju atsiranda politizavimo problema, kuri nekuria bendruomeniškumo, o tik skatina pilietinės visuomenės stratifikaciją.

Savivaldybės siekia plėtoti komunikaciją su piliečiais socialinėse medijose, pagrindiniai iniciatoriai yra savivaldybėse dirbantys komunikacijos ekspertai. Pernelyg didelis komunikacijų ekspertų šališkumas politikams gali pakenkti politinio instituto įvaizdžiui, todėl labai svarbu, kad komunikacijos ekspertas savo darbe išlaikytų politinį nešališkumą, šiuo būdu galima paskatinti konkurencingą politiką. Savivaldybių komunikacijos ekspertų atsakomybės dėl socialinių tinklų naudojimo komunikuojant su piliečiais turi būti aiškiai reglamentuotos ir šio reglamentavimo būtina laikytis. Lietuvos savivaldybių komunikacijos ekspertai neiškiai yra pasiskirstę pareigomis teikti informaciją ir komunikuoti su piliečiais socialiniame tinkle „Facebook“ (6 lent.). Ši situacija išlieka nepakitusi jau daug metų, kaip teigia L. Mažylis, „mažesnėse savivaldybėse viešųjų ryšių funkcija vykdoma paprastai kaip papildoma“ (Mažylis, 2006, p. 74).

Tik nedaugelis apklaustųjų⁵⁹ nurodė, kad turi specifinę informacijos viešinimo strategiją, kiti apklaustieji atsakė, kad neturi arba neišskyrė tam tikrų metodų viešinant informaciją, apsiribojama tik socialinio tinklo „Facebook“ platformos nusakytomis galimybėmis ir trūkumais. Savivaldybės, naudodamos informacijos viešinimo strategijas, daugiausiai dėmesio skiria conceptualumo kriterijui, kuris yra pasiekiamas laikantis informacijos aiškumo ir aktualumo. Remdamiesi antriniais duomenimis, galime papildyti informacijos viešinimo kriterijus – koncentracijos (sistemiškas ir nuoseklus – chronologinis informacijos išdėstymas) ir išsamumo (teikiamas

⁵⁸ Pilietinės visuomenės institutas. Projektas „Atvira valdžia“. Prieiga per internetą: <http://www.civitas.lt/research/atvira-valdzia-valdzios-instituciju-prieinamumo-didinimas/> [žiūrėta 2017.03.01].

⁵⁹ 7 dalyviai nurodė, kad yra identifikavę informacijos viešinimo strategiją.

galimybes susipažinti su pirminiais, nemodifikuotais informacijos šaltiniais).⁶⁰ Svarbu akcentuoti dialogo skatinimo veiksnį, identifikuojantį gyventojų problemų, aktualių klausimų reprezentaciją ir jų sprendimo galimybes – analizės ir diskusijas.

Siekiant nešališko tyrėjo vertinimo požiūrio, kuris atsiranda palyginus kiekybinius ir kokybinius duomenis, apklaustųjų buvo paprašyta įvertinti „Quintly“ programos duomenis (3 priedas). Informantai vienareikšmiškai teigė, kad labiausiai Lietuvos savivaldybių paskyrų aktyvumą paveikia šventės, renginiai ar svarbūs įvykiai. Atrenkant viešinamą informaciją, svarbu laikyti aktyvumo ir periodiškumo kriterijų. 2015 m. „Pilietinės visuomenės institutas“ atliko tyrimą pagal projektą „Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo viešosios politikos sprendimų priėmimo procese stiprinimas“, atliktoje analizėje teigiama, kad „tik apie pusė Lietuvos savivaldybių turi paskyras įvairiuose socialiniuose tinkluose, dar mažesnę jų dalis aktyviai juose veikia, reguliariai atnaujina informaciją.“⁶¹ Reguliarus informacijos atnaujinimas gali būti išreiškiamas tikslingu informacijos viešinimo periodiškumu.

Informantai nurodė, kad informacijos viešinimo periodiškumas apsiriboja darbo dienomis, kai kurie informantai nurodė, kad informaciją viešina ir savaitgaliais. Efektyviausias paros laikas viešinti informaciją buvo nurodomas nuo 8 iki 11 val., nuo 14 iki 15 val., nuo 16 iki 17 val. arba po 18 val. Kai kurie informantai laiko periodiškumą ir jo aktyvumą yra linkę klasifikuoti pagal viešinamos informacijos turinį socialiniame tinkle „Facebook“. Savaitės pradžioje viešinama politinio turinio (formali) informacija, o savaitės pabaigoje – laisvalaikio. Vienas iš apklaustųjų nurodė, kad viešinama informacija „kuo greičiau“ principu yra vienas iš tikslingos informacijos viešinimo aspektų. Šį atvejį galime palyginti su pateikta antrųjų duomenų rekomendacija: „duomenų bazėje skelbiami teisės aktai ar jų projektai pateikti „realiuoju“ laiku.“⁶² Taip pat svarbu paminėti svarbią informacijos pasiekiamumo (prieinamumo) įtaką siekiant informacija dalintis nuosekliai (13 lent.).

13 lentelė. Informacijos viešinimo strategija

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis interviu duomenimis.

Pastaba: interviu kalba netaisyta.

⁶⁰ Pilietinės visuomenės institutas. Projektas „Atvira valdžia“. Prieiga per internetą: <http://www.civitas.lt/research/atvira-valdzia-valdzios-instituciju-prieinamumo-didinimas/> [žiūrėta 2017.03.01].

⁶¹ Pilietinės visuomenės institutas. Projektas „Valdžios ir nevyriausybinių sektorių bendradarbiavimo viešosios politikos sprendimų priėmimo procese stiprinimas“. Prieiga per internetą: <http://www.civitas.lt/projects/valdzios-nvo-bendradarbiavimas/> [žiūrėta 2017.03.17].

⁶² Pilietinės visuomenės institutas. Projektas „Atvira valdžia“. Prieiga per internetą: <http://www.civitas.lt/research/atvira-valdzia-valdzios-instituciju-prieinamumo-didinimas/> [žiūrėta 2017.03.01].

Charakteristika	Iliustruojantis teiginys
Informacijos viešinimo konceptualumas: aiškumas ir aktualumas	„Viešinant informaciją „Facebook“ paskyrose naudojame paprastesnę/šnekamoji kalba, kreipiamės tiesiogiai į vilniečių ar miesto svečių.“ [2DMS] „Viešinant informaciją socialiniuose tinkluose vadovaujamosi „trumpai“ ir „aiškiai“ principu, stengiantis informaciją pateikti koncentruotai su įdomesnėmis fotografijomis, prireikus pateikiant nuorodą, kur galima rasti daugiau informacijos.“ [3EMS] „Bendro pobūdžio informacija.“ [1BS] „Įrašuose, kur įmanoma, pažymime kitas institucijas, kurios kokių nors būdu susijusios su skelbiamu įrašu.“ [2DMS] „Viešinant informaciją Savivaldybės „Facebook“ paskyroje siekiama formalų turinį pakeisti ne tokiu formalium, lengviau suprantamu.“ [4GRS] „<...> Viešiname aktualią gyventojams informaciją. Stengiamės, kad mūsų rajonas būtų daugiau atpažįstamas per naujai sukurtą krašto ženklą.“ [5JRS] „Informacijos aktualumas <...>.“ [5LRS1] „Skelbiami nauji įvykiai (Naujienos), svarbi informacija susijusi su teikiamomis paslaugomis ir kt.“ [5ORS1]
Dialogo skatinimas: problemų ir klausimų reprezentacija	„<...> įgyvendiname gyventojų pateiktas realias iniciatyvas, sprendžiame iškilusias problemas.“ [2CMS] „<...> bendravimas su auditorija (atsakoma į klausimus, komentarus).“ [5LRS1] „Pirmenybė teikiama atsakingumo savivaldybės bendruomenei; bendruomenės ir atskirų savivaldybės gyventojų interesų derinimo reagavimo į savivaldybės gyventojų nuomonę principams, pagal kuriuos ir formuojama strategija.“ [5PRS]
Informacijos viešinimo aktyvumas ir periodiškumas	„Informaciją pateikiame nuolat, ją įkeliame kelis kartus per dieną, aktyviai bendraujame su vartotojais, atsakinėjame į klausimus <...>.“ [2CMS] „Facebook“ socialiniame tinkle per dieną viešinamos 3–4 žinutės.“ [3EMS] Neskelbiame įrašų apie 17–18 val., kuomet pasiekiamumas mažesnis.“ [2DMS]
Informacijos viešinimo pasiekiamumas	„<...> prieinamumas (kiekvienas skaitytojas turi galimybes nevaržomai naudotis informacija) <...>.“ [5LRS1]

Apklaustieji, nurodydami informacijos viešinimo specifiką socialiniame tinkle „Facebook“, išskyrė savivaldybių darbuotojų (socialinių tinklų koordinatorių, atsakingų už informacijos viešinimą ir savivaldybės reprezentavimą socialiniame tinkle „Facebook“) greitą reakciją į piliečių išsakytas nuomones (komentarus ir klausimus). Šios charakteristikos laikymosi svarbą akcentavo socialinio tinklo „Facebook“ atliekama mobilizacijos funkcija visuomenėje. Respondentai nurodė, kad skaitmeninėje viešojoje erdvėje atsiranda prieštaravimas tarp antrosios kartos platformos kuriamo informacijos operatyvumo ir Lietuvos savivaldybių darbuotojų viešinamos informacijos turinio formalumo. Informantai nurodė, kad technologijų naudojimas didina informacijos srautus ir spartėja informacijos perdavimo greitis, tai padeda reprezentuoti gyventojų nuomones skiriant daugiau dėmesio žmogiškajam faktoriui (14 lent.).

14 lentelė. Vietos valdžios ir piliečių sąveikos specifika
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis interviu duomenimis.
Pastaba: interviu kalba netaisyta.

Charakteristika	Iliustruojantis teiginys
Greita reakcija į informaciją lemia mobilizaciją	<p>„Bendravimas vyksta čia ir dabar. Atsakymas iššaukia viešą komunikaciją, įtraukiančią ne vieną konkretų asmenį, bet grupę suinteresuotų asmenų.“ [IAS] „Šiomis dienomis greičiausia ir populiariausia komunikacijos priemonė.“ [1BS] „Skaitmeninė viešojo erdvė įgalina gauti greitesnį grįžtamąjį ryšį, tik čia iškyla problema, jog didelių informacijos (tiek žodinės, tiek kartais daugiau vaizdinės) srautų dažnai sudėtinga būti pastebėtam, atkreipti gyventojų dėmesį ir gauti jų nuomonę.“ [3EMS] „Žmonės renkasi įvairias žiniasklaidos priemones, todėl reikia naudoti įvairius kanalus: spaudą, radiją, televiziją, internetą, socialinius tinklus. Vis dėlto akivaizdu, kad spaudos įtaka mažėja, o ateitis priklauso virtualiajai erdvei. Šiuolaikinės komunikacijos misija – suartinti bendruomenę ir valdžią, didinti abipusį pasitikėjimą. Reikia kurti platformas, kur žmonės galėtų reikšti savo nuomonę, diskutuoti, kritikuoti, teikti siūlymus. Tada piliečiai pasijunta reikšmingi, galintys daryti poveikį. Tokios piliečių platformos vis aktyviau telkiasi socialiniuose tinkluose. Daugybę opijų klausimų galima aptarti tuoj pat, virtualioje platformoje.“ [3FRS] „Gyventojai gali greitai ir efektyviai kreiptis bendro pobūdžio informacijos, gauti atsakymą.“ [4IRS] „Šiuolaikiškumu, greita sklaida“ [5YRS] „Greitesnė informacijos sklaida.“ [5KRS] „Atviresnis ir patogesnis bendravimas, neišeinant iš namų, darbovietės.“ [5PRS]</p>
Naujųjų medijų logikos operatyvumas	<p>„Bendravimas skaitmeninėje erdvėje yra laisvesnis, paprastesnis. Čia nebelieka formalumų, atsiranda šiltesnis, emociškas (kai reikia pabrėžti pvz. pasiekimą, pergale ir pan.) valdžios bendravimas su gyventojais. Nebelieka didelių barjerų tarp valdžios ir gyventojų. Dažniausiai žmogui valdžia asocijuojasi su kažkuo didingu, oficialiu, o skaitmeninėje erdvėje, šiuo atveju „Facebook“, šie barjerai dingsta.“ [2CMS] „Socialinis tinklas sudaro unikalias galimybes vartotojui būti vienoje virtualioje platformoje: gauti informaciją iš įvairių šaltinių, dalintis savo informacija, bendrauti su įvairiais žmonėmis, daryti jiems poveikį, matyti grįžtamąjį ryšį dėl savo veiklos ir panašiai. Socialiniai tinklai yra pigiausia, patogiausia ir efektyviausia priemonė pasiekti tikslines piliečių grupes.“ [3FRS] „Galbūt išnyksta bendravimo barjerai, socialinėje erdvėje visi laisvesni.“ [4HRS] „Operatyvumas, tiesioginis bendravimas.“ [5JRS] „Komunikacijos lankstumas, greitis, betarpiškumas“ [5LRS1] „Pagal Vyriausybės nutarimą Savivaldybė privalo turėti interneto svetainę, kurioje pateikiama visa veiklos informacija, o per el. demokratijos modulius galima bendrauti su kiekvienu piliečiu, jeigu jis to pageidauja (klausimai, pastabos, pasiūlymai).“ [5MRS2] „Kuria tampresnį ryšį. Yra operatyvesnė.“ [5NRS3]</p>
Politinio instituto viešinamos informacijos turinio formalumas	<p>„Reikia išlaikyti ribą tarp formalumo ir draugiškumo, stengtis būti ne tokiais formaliais, tačiau ir mokėti neperžengti ribų. Objektivumas ir tikslios informacijos viešinimas taip pat labai svarbu.“ [2DMS] „Piliečių kritika ne visada būna teisinga, tačiau jos nereikia bijoti. Žmonės supranta, kad politikai klysta ir gerbia tuos, kurie tas klaidas pripažįsta ir stengiasi jas taisyti.“ [3FRS] „Dažnu atveju bendravimas socialinėje erdvėje yra familiarus. Valdžios ir piliečių komunikacijos atveju šio familiarumo reikia vengti, tačiau ir nenaudoti itin formalaus stiliaus. Dėl šios priežasties valdžios ir piliečių komunikacija socialiniuose tinkluose yra kiek sudėtingesnė.“ [4GRS]</p>

Didėjantis dėmesys žmogiškajam faktoriui	„Per paskutinį dešimmetį pasaulis smarkiai pasikeitė. Informacija plinta žaibiškais greičiais, moderniomis priemonėmis, jos srautai vis didėja. Piliečiai į bet kokią informaciją žiūri vis labiau kritiškai. Todėl reikia, kad žinutės autentiškos, įdomios, emocionalios, naudingos, be propagandos priemaišų. Akivaizdu, kad senasis komunikacijos modelis paseno. Šiuolaikinėje komunikacijoje vis didesnę vaidmenį vaidina žmogiškasis faktorius ir šiuolaikinės technologijos.“ [3FRS]
--	--

Tad vietos valdžios ir piliečių sąveika socialinėse medijose yra paremta konfrontuojančių pozicijų tarp politinio instituto formalios informacijos viešinimo ir naujų medijų logikos pagrindinio atributo – atliepiamumo. Daugelis politinių institutų kategoriškai ignoruoja atliepiamumo veiksnį, nes siekia išvengti vis iš naujo apibrėžinėti savo turimą galią, kitaip tariant, vis iš naujo įrodinėti politinio instituto legitimumą įgyvendinant jiems paskirtas funkcijas. Tuo tarpu populiarėjantys socialiniai tinklai ir jų didėjantis naudojimo mastas užima vis daugiau galios (įtakos) formuojant viešąją nuomonę apie įvairias aktualijas, kas tiesiogiai arba netiesiogiai siejasi su įvairiais politiniais aktoariais. Viešojoje erdvėje šioje virtualiojoje erdvėje gali išnykti dėl skirtingų grupių ir pavienių individų skelbiamų pranešimų kakofonijos, atsirandančios įvairiuose svarstymuose socialiniuose tinkluose.

Interviu dalyviai socialinį tinklą „Facebook“ vertina pozityviai, nes laikosi nuomonės, kad ši platforma piliečiams gali padėti dalyvauti politinio sprendimo priėmimo procese. Taip pat atitinkamai identifikuojama, kad savarankiškos piliečių reišiamos iniciatyvos nesulauks atitinkamo dėmesio politinių sprendimų priėmimo procese. Didžiausias vaidmuo atitenka politiniams institutams, tačiau nėra kvestionuojamos piliečių galimybės prisidėti prie politinio sprendimo priėmimo ir nėra identifikuojama naujųjų pilietinių dalyvavimo formų sukeliama įtaka politiniams procesams. Parankiausios Lietuvos savivaldybių galimybės įgalinti piliečius dalyvauti politinio sprendimo priėmimo procese per socialinį tinklą „Facebook“ yra savivaldos darbuotojų aktualių klausimų reprezentavimas. Tačiau taip pat labai svarbu įvertinti socialinių medijų platformos teikiamas galimybes svarstyti apie svarbias problemas ir plėtoti diskusijas, išklausančias vieniems kitų argumentus bei atsižvelgiant į interesų pliuralizmą. Žinoma, nėra lengvas uždavinys diskusijose pasiekti konsensusą, plėtoti dialogą, tačiau atsižvelgiant į informacinės visuomenės lūkesčius, tai išlieka pagrindine sąlyga siekiant įgyvendinti svarstymų demokratiją.

Svarstymų demokratija atskleidžia svarbiausią bendradarbiavimo principo įgyvendinimą politikoje. Atliktuose interviu, išaiškėjo, kad mažuosiuose regionuose – miesteliuose politikų virtualus bendravimas su piliečiais nėra numatomas kaip alternatyva tiesioginiam politikų bendravimui su piliečiais. Didmiesčiuose politikų tiesioginis bendravimas su piliečiais yra suvokiamas kaip alternatyva virtualiam politikų bendravimui su piliečiais. Nors Arstein 1969 m. pasiūlytas pilietinio dalyvavimo „Kopėčios“ modelis buvo įgyvendintas 7 deš. JAV, laikantis pozicijos, kad konsultavimas nėra aktyvus pilietinio dalyvavimo tipas, pastaroji pozicija artima Lietuvos rajonų savivaldybių atvejui netgi ir šiomis dienomis. Lietuvos miestų atvejui galime priskirti šiuolaikinės el. dalyvavimo tipologijos modelį, kuriame el. konsultavimas yra aiškinamas kaip aktyvus piliečių dalyvavimo tipas.

Aktyvus piliečių dalyvavimas politikoje yra vienas iš pagrindinių demokratijos kokybę garantuojančių veiksnių. Interviu metu gauti rezultatai atskleidė, kad savivaldybių darbuotojams, kuriems yra paskirta atsakomybė viešinti su savivaldybės veikla susijusią informaciją socialiniame tinkle „Facebook“, neakcentuoja vietos vadžios ir piliečių sąveikos svarbos. Ši sąveika įsigali tik dvikryptėje komunikacijoje tarp skirtingų politikos aktorių – vietos valdžios ir piliečių. Taip pat šis veiksmas žymi sukeliama piliečių įtaką priimant politinius procesus, tad tiesioginė dalyvavimo forma gali būti įgyvendinama išnaudojant piliečių motyvacijos potencialą, nes už viešųjų reikalų tvarkymą atsakomybė perleidžiama ne tik politinėms institucijoms, bet ir piliečiams.

Antrinių duomenų rekomendacijose minima, kad pagrindinis trūkumas – neišnaudotos piliečių dalyvavimo savivaldos lygmenyje galimybės. Šio lygmens institucijos, būdamos arčiausiai žmonių, turi daugiausia galimybių įtraukti gyventojus į sprendimų priėmimo procesus valstybėje,⁶³ taip pat reikėtų diegti viešųjų konsultacijų ir viešųjų klausimų praktikas. Visuomenei svarbūs sprendimai turi tapti nuolat aptariamais su piliečiais⁶⁴ (15 lent.).

15 lentelė. Politinio sprendimo priėmimo procesas skaitmeninėje viešojoje erdvėje
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis interviu duomenimis.
Pastaba: interviu kalba netaisyta.

Politinis procesas	Iliustruojantis teiginys	
Paveikus	Diskusijos dėl politinių sprendimų	<p>„Vykdant apklausas savivaldybės administracijos svetainėje aktyvumas kur kas mažesnis, nei tokios apklausos socialiniame tinkle. Socialiniame tinkle vyksta diskusijos, todėl sprendimų priėmimas tampa „gyvas“, aktualus.“ [1AS] „<...>. Socialiniuose tinkluose sklaidžiama informacija turi daug įtakos politiniams procesams. Pavyzdžiui, sukuriama iniciatyvinė grupė „Smurtas prieš vaikus“, kuri siekia vyriausybės sprendimų dėl įstatymų pakeitimo. Dažnu atveju tai turi įtakos sprendimų priėmimui. Vilniaus savivaldybės „Facebook“ sienoje ar žinutėse gaunama informacija taip pat perduodama aukštesnio rango darbuotojams, kurie sprendžia dėl vieno ar kito sprendimo priėmimo.“ [2DMS] „Sulaukiama gyventojų nuomonės išreiškimo, į tai atsižvelgiama.“ [5PRS] „Įtaka didelė. <...>. Visuomenė susipažinusi su informacija "iš pirmų lūpų" gali išsakyti savo nuomonę socialiniuose tinkluose, kuri turi didelės įtakos priimant sprendimus.“ [5YRS] „Socialiniame tinkle vartotojai iš karto gali komentuoti įkeltą turinį. Tai gali padėti priimant atitinkamus sprendimus.“ [4GRS] „Valdžia privalo matyti piliečių lūkesčius ir juos atliepti. Socialiniai tinklai –</p>

⁶³ Pilietinės visuomenės institutas. Projektas „Atvira valdžia“. Prieiga per internetą: <http://www.civitas.lt/research/atvira-valdzia-valdzios-instituciju-prieinamumo-didinimas/> [žiūrėta 2017.03.01].

⁶⁴ Pilietinės visuomenės institutas. Projektas „Atvira valdžia“. Prieiga per internetą: <http://www.civitas.lt/research/atvira-valdzia-valdzios-instituciju-prieinamumo-didinimas/> [žiūrėta 2017.03.01].

		<i>puikus pagalbininkas. Pavyzdžiui, sprendimui aktyviau tiesti dviračių takus, jungiant Kauno rajoną, nemažai įtakos turėjo didėjančios dviratininkų bendruomenės balsai socialiniuose tinkluose. Panašiai ir su vaikų darželių steigimu.“ [3FRS] „Socialiniai tinklai leidžia plačiau vykdyti viešumo ir skaidrumo funkciją. <...> politiniai sprendimai gali būti priimami atsižvelgiant į socialinių tinklų vartotojų nuomonę <...>.“ [3EMS]</i>
	Darbotvarkių sudarymas atsižvelgiant į vietos bendruomenių problemas	<i>„Gali prisidėti prie sprendimų priėmimo, koreguoti darbotvarkes. Nuolat stebint ir analizuojant gyventojų pasisakymus, teikiami atsakymai, tiesiogiai susisiekiama su žmonėmis dėl iškeltų problemų.“ [5NRS3] „Informacijos sklaida per „Facebook“ paskyrą yra savotiška savivaldybės veiklos ataskaita.“ [4IRS] „<...> naudojant socialinius tinklus operatyviau ir tikslingiau pristatoma politinė darbotvarkė.“ [3AMS]</i>
Neutralus	Politinius sprendimus, skirtus svarstyti viešojoje erdvėje, atranka savivaldybių administracija	<i>„Nemažą, tačiau ne pagrindinę, nes politinius sprendimus priima Taryba, o joje pozicija ir opozicija: ką nusprendžia pozicija dar prieš posėdį, tą ir patvirtina posėdyje. Reti atvejai, kai piliečiai paveikia numatyto sprendimo priėmimą. Tokia praktika yra Seime.“ [ŠRS2] „Priklauso nuo politinių sprendimų.“ [5JRS]</i>
	Miestų ir regionų savivaldybės skirtingai identifikuoja auditoriją ir jos keliamas skirtingas komunikacijos galimybes	<i>„Nemanau, kad gali būti ypatingas poveikis, suprantama, priklauso nuo auditorijos, gyvenamosios vietos specifikos. Pakruojo ir Vilniaus informacinė erdvė ir bendravimo būdai negali būti vienodi. Mūsų rajone meras beveik visus vardais vadina (dirba 4 kadenciją), susitikinėja su seniūnų gyventojais ir bendruomenėmis. Pas mus, mažame rajone, daug tiesioginio kontakto, todėl ta socialinio tinklo erdvė nėra tokia aktuali.“ [4HRS]</i>

Informacinėje visuomenėje susiduriama su tam tikrais lūkesčiais ir iššūkiais plėtojant politinę komunikaciją tarp savivaldybės ir piliečių. Dalyviai išsakė informacijos socialiniame tinkle „Facebook“ ir savivaldybės svetainėje dubliavimo nepatogumą, todėl atsiranda papildomo finansavimo problema. 2012 m. Australijoje buvo atliktas tyrimas apie vietos valdžios komunikaciją su piliečiais socialiniuose tinkluose, kurio rezultatai atskleidė, kad vienas iš iššūkių yra papildomų lėšų ir laiko stygius dėl socialinių medijų valdymo (Howard, 2012, p. 38). Interviu metu apklaustieji įvardijo, kad informacinės visuomenės iššūkis yra mažėjanti komentarų etika skaitmeninėje viešojoje erdvėje (16 lent.).

16 lentelė. Informacinės visuomenės lūkesčiai ir iššūkiai

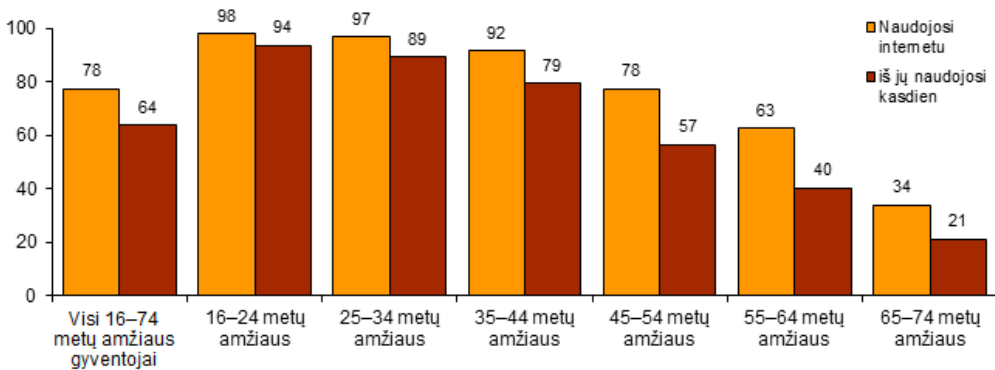
Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis interviu duomenimis

Pastaba: Interviu kalba netaisyta

Informacinė visuomenė		Ilustruojantis teiginys
Lūkesčiai	Maži komunikacijos kaštai	<i>„Universalesnis naujausių žinių panaudojimas praktikoje, minimaliai mažinant darbo su duomenimis kaštus.“ [IAS]</i>

	Pasiekiamas viešinamos informacijos atgalinis ryšys	„Labiau matomos gyventojų nuomonės.“ [1BS] „Informacijos poreikio ir jos viešinimo galimybių santykis.“ [5PRS] „Didelis informacijos srautas, operatyvumas.“ [5YRS] „Viena vertus, socialiniai tinklai gali tapti puikia informacijos sklaidos priemone <...>.“ [4GRS]
Iššūkiai	Viešinamos informacijos aktualumas informacijos sraute	„Didžiausiai iššūkis – pateikti informaciją patraukliai, kad ji nepaskėtų informacijos jūroje.“ [2DMS] „Mokyti žmones susirasti, atsirinkti ir kritiškai vertinti jiems reikalingą ir aktualią informaciją. Tokiam žinių ir naujienų sraute sunku orientuotis, kas svarbu, kas ne. Visi skęsta globaliuose reikaluose ir problemose, bet nežino, pvz., kaip paprastai el. būdu pateikti vienokią ar kitokią paraišką bei kaip atsiskaityti už paslaugą (čia vėl kalbu iš mažo miestelio ir kaimiško rajono pozicijų.“ [4HRS] „Vienas iš iššūkių – sudėtinga būti matomam ir išskirtiniam dideliuose informacijos srautuose. Tuo pat metu sudėtinga atsirinkti patikimą ir naudingą informaciją.“ [3EMS] „Bene didžiausias iššūkis yra milžiniški informacijos srautai. Komunikacijos specialistų uždavinys – juos surūšiuoti ir padaryti prieinamus vartotojams. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad pasitikėjimas žiniasklaida, ypač spauda ir televizijomis, labai sumenko. Žiniasklaida, socialiniai tinklai vis labiau tampa manipuliacijų įrankiu. Ypač tai pastebima mažose žiniasklaidos rinkose, tokiose kaip Lietuva. Politiniai, ekonominiai ir kiti interesai kuria tai, ką reikėtų vadinti ne žiniasklaida, o žiniasklaida. Socialiniai tinklai labai patogus įrankis, tačiau jis turi daug šešėlinių pusių. Žiniasklaida padeda informuoti visuomenę, deja, ji ir „plauna“ visuomenės sąmonę. Vis labiau plinta pilkosios technologijos, virtualus mobingas prieš vieną ar kitą asmenį (organizaciją). Po oficialiai deklaruojamomis vertybėmis ir pilietinėmis akcijomis dažnai slepiasi ne visai svarūs interesai. Internetas yra Hado karalystė, joje visada bus ir dvasios lobių, ir tamsių labirintų, ir mistikos.“ [3FRS]
	Informacinių technologijų prieinamumas	„Tikslinės auditorijos pasiekimas. Ypač kalbant apie kaimiškų vietovių, vyresnio amžiaus, sunkesnės socialinės padėties gyventojus.“ [5NRS3] „Daug pagyvenusių (ir ne tik) piliečių dar nesinaudoja jokiais el. priemonėmis. Skurdas, neturi lėšų kompiuteriui ar laikraščiu įsigyti.“ [5MRS2]
	Etikos normų laikymasis viešojoje skaitmeninėje erdvėje	„Informacijos ir saviraiškos teisių ir laisvių santykis.“ [5PRS] Kompiuterinis neraštingumas, nenoras išmokyti, baimė informacinių technologijų technologijoms. Piliečių kultūros stoka, neargumentuoti, nešvankūs, pikti, pašaipūs komentarai. Žmogiškųjų išteklių ir finansavimo stoka.“ [5MRS2] „Tenka pastebėti, kad socialiniais tinklais gali plisti netinkama, asmenis įžeidžianti informacija. Nemanau, kad tokių pavyzdžių būtų galima rasti valdžios institucijų socialinių tinklų paskyroje (jei nekalbėsime apie gyventojų parašomus komentarus), tačiau ši problema Lietuvoje yra tikrai pastebima.“ [4GRS]

2017 m. Lietuvoje asmeninius kompiuterius namuose turėjo 73 proc., o interneto prieigą – 75 proc. namų ūkių.⁶⁵ Skaitmeninė atskirtis egzistuoja dėl socioekonominių ir sociokultūrinių faktorių, pavyzdžiui, švietimo, lyties, klasės, etninės kilmės, pajamų ir profesijos, taip pat skaitmeninių medijų raštingumo (Bean, 2012; Noam, 2010). Ne visi žmonės turi galimybes ir įgūdžius naudotis internetu. 2017 m. pirmąjį ketvirtį internetu naudojami 78 proc. 16–74 metų gyventojų (2016 m. pirmąjį ketvirtį – 74 proc.). Iš 16–24 metų gyventojų internetu naudojami 98 proc., iš 65–74 metų – 34 proc. Iš dirbančių asmenų internetu naudojami 91 proc.⁶⁶ (23 pav.).

23 pav. Internetu naudojęsi gyventojai pagal amžių (proc.)

Šaltinis: sudaryta pagal Lietuvos statistikos departamento informaciją (2017).

Statistiniai duomenys atskleidžia, kad egzistuoja 55–74 metų žmonių grupė, kurie retai naudoja arba nesinaudoja internetu. Pastaroji grupė gali patirti skaitmeninę atskirtį, todėl taikant el. dalyvavimo praktikas verta į tai atsižvelgti, ypač tuomet, kai taikoma tiesioginio dalyvavimo forma (įgalinimas) priimant politinius sprendimus vietos savivaldos lygmenyje.

Antriniai duomenys atskleidžia, kad pagrindinis iššūkis, su kuriuo susiduria komunikacijos ekspertai, yra baimė prarasti neigiamų (kritinių) komentarų kontrolę (Howard, 2012, p. 38). „Didelis budrumas ir baimė prarasti kritinių naujienų istorijų kontrolę buvo išsakyta komunikacijos ekspertų, dirbančių (Norvegijos, – aut. pats.) imigracijos departamente, reakcijose ir atsakymuose (į piliečių komentarus, – aut. past.)“ (Thorbjørnsrud, 2014). Palyginus antrinius duomenis apie socialinių medijų naudojimą savivaldoje iššūkius, pastebima, kad pagrindiniai iššūkiai per pastaruosius penkerius metus išlieka nepakitę (24 pav.).

⁶⁵ Lietuvos statistikos departamentas. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/naujienos?articleId=5284561> [žiūrėta 2018.05.12].

⁶⁶ Lietuvos statistikos departamentas. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/naujienos?articleId=5284561> [žiūrėta 2018.05.12].

24 pav. Savivaldos iššūkiai naudojant socialines medijas

Šaltinis: sudaryta pagal Purser, K. (2012)

* **Išteklių/laiko sunaudojimo trūkumas** (angl. *Lack of resources/time consuming*); **Žinių/supratimo trūkumas organizacijoje** (angl. *Lack of knowledge/understanding within the organization*); **Baimė dėl prarandamo pranešimo/prekės ženklo vientisumo kontrolės** (angl. *Fear of loss of control of message/brand integrity*); **Sektoriaus plačių gairių/švietimo stoka** (angl. *Lack of sector wide guidelines/education*); **Neigiami bendruomenės atsiliepimai/"tarybos bangos"/reputacijos rizika** (angl. *Negative community feedback/"council bashing"/reputational risk*); **Padidėjęs skaidrumas/įtraukimas į bendruomenę** (angl. *Increased transparency/engagement with community*); **Technologijos/saugumo problemos** (angl. *Technology/security issues*); **Darbuotojai nėra pajėgūs efektyviai komunikuoti su bendruomene** (angl. *Staff not able to communicate effectively with community*); **Įrašų tvarkymo keblumai** (angl. *Record keeping issues*).

Per šį laikotarpį nėra identifikuojama aiški strategija, kaip savivaldybės turėtų reaguoti į neigiamus komentarus iš piliečių perspektyvos. Socialinių medijų valdymas pareikalauja daug laiko iš darbuotojų, o komunikacija su piliečiais tęsiasi visą parą, darbo dienomis ir savaitgaliais. Nepriklausomai nuo to, savivaldybių viešinamos informacijos platforma – paskyra socialiniame tinkle „Facebook“ – turi būti prižiūrima. Socialinio tinklo „Facebook“ platforma suteikia galimybę sustabdyti informacijos skelbimą savivaldybių paskyrų informacijos sraute. Būtina reaguoti į visus komentarus, todėl savivaldybių darbuotojai turėtų numatyti atitinkamus laiko periodus – informacijos patikrinimo laiką ir savaitgalių dienomis (nedarbo laiku). Reaguoti į neigiamus komentarus yra būtina, o jei komentarai yra įžeidžiančio ar diskriminuojančio turinio, apie tai reikia pranešti atitinkamoms tarnyboms. Visa dezinformacija apie vietos bendruomenę ir jos institutus ar politikus turi būti paneigiama, bet koks neigiamas informacijos ignoravimas gali pakenkti savivaldybių įvaizdžiui. Apibendrinant tyrimų duomenis, galima teigti, kad daugiau egzistuoja teigiamų socialinės medijos veiksnių nei neigiamų.

Socialinės medijos suteikia galimybę ne tik viešinti informaciją piliečiams, bet ir sulaukti grįžtamojo ryšio. Socialiniai tinklai yra įrankis, padedantis piliečiams tiesiogiai dalyvauti politikoje tik tuomet, kai taiko informacijos viešinimo strategijas (organizuotą informacijos viešinimą). Apklaustųjų nuomone, mobilizacijos funkciją skaitmeninėje viešojoje erdvėje geriausiai atskleidžia atliepiamumas – greita reakcija į paviešintą informaciją. Socialiniai tinklai pasitarnauja siekiant išklausti individualią piliečio nuomonę. Savarankiškos piliečių reiškiamos iniciatyvos nesulauks atitinkamo dėmesio politinių sprendimų priėmimo procese. Palankiausias Lietuvos savivaldybių galimybės įgalinti piliečius įsitraukti į politinio sprendimo priėmimo procesą socialiniame tinkle „Facebook“ yra savivaldos darbuotojų aktualių klausimų reprezentavimas ir iniciavimas bei tolimesnių diskusijų eigos koordinavimas.

Interviu duomenys atskleidė, kad socialinis tinklas „Facebook“ gali būti naudojamas kaip įrankis, padedantis Lietuvos savivaldybėms įgalinti piliečius dalyvauti politikoje, nes praplečia viešosios erdvės informatyvumo, mobilizacijos ir pilietinio identiteto kūrimo funkcijas. Atlikus interviu tyrimą, išaiškėjo, kad kiekviena Lietuvos savivaldybė turi savo nuosavą informacijos viešinimo strategiją socialiniame tinkle „Facebook“, apibendrinus pirminius ir antrinius duomenis, galime išskirti pagrindinius informacijos viešinimo strategijos kriterijus: informacijos viešinimo konceptualumas: aiškumas ir aktualumas; dialogo skatinimas: problemų ir klausimų reprezentacija; informacijos viešinimo aktyvumas ir periodiškumas; informacijos viešinimo pasiekiamumas.

Mažuosiuose regionuose politikų virtualus bendravimas su piliečiais nėra numatomas kaip alternatyva tiesioginiam politikų bendravimui su piliečiais, o didmiesčiuose – priešingai – tai aiškiai suvokiama kaip alternatyva ir galimybė. To pasakoje, vietos valdžios ir piliečių sąveika yra įgyvendinama per dvikryptę komunikaciją ir piliečių sutelktumą skaitmeninėje viešojoje erdvėje.

Siekiant išlaikyti skaitmeninės viešosios erdvės egzistavimą, būtina viešinti informaciją, kuri atitiktų realius įvykius bei nešališkai reprezentuotų vietos bendruomenės interesus. Lietuvos savivaldybės, viešindamos informaciją socialiniame tinkle „Facebook“, turi identifikuoti politinio instituto veiklos ir savivaldos veiklos perskyrą. Pernelyg didelis komunikacijų ekspertų šališkumas politikams gali pakenkti politinio instituto įvaizdžiui. Todėl labai svarbu, kad komunikacijos ekspertas savo darbe išlaikytų politinį nešališkumą, šiuo būdu galima paskatinti konkurencingą politiką. Kai kurios savivaldybės tikslingai numato informacija apie savivaldybių veiklą dalintis politinio lyderio (pavyzdžiui, miesto mero) asmeninėje paskyroje socialiniame tinkle „Facebook“. Pastarasis informacijos viešinimo sprendimas yra netinkamas, nes bendruomenės veikla reprezentuojama per asmens, o ne per grupės profilį. Šiuo atveju atsiranda politizavimo problema, kuri nekuria bendruomeniškumo, o tik skatina pilietinės visuomenės stratifikaciją.

Vietos valdžios ir piliečių sąveikos specifika socialinėse medijose yra paremta konfrontuojančių pozicijų tarp politinio instituto formalaus informacijos viešinimo ir naujųjų medijų logikos pagrindinio atributo – grįžtamojo ryšio. Daugelis politinių institutų kategoriškai ignoruoja grįžtamojo ryšio veiksnį, nes siekia išvengti vis iš

naujo apibrėžinėti savo turimą galią, kitaip tariant, vis iš naujo įrodinėti politinio instituto legitimumą įgyvendinant jiems paskirtas funkcijas. Tuo tarpu populiarėjantys socialiniai tinklai ir didėjantis naudojimosi jais mastas užima vis daugiau galios (įtakos) formuojant viešąją nuomonę apie įvairias aktualijas, kurios tiesiogiai arba netiesiogiai siejasi su įvairiais politiniais aktoriais. Viešoji erdvė virtualioje aplinkoje gali išnykti dėl skirtingų grupių ir pavienių individų skelbiamų pranešimų kakofonijos, atsirandančios įvairiuose svarstymuose.

IŠVADOS

1. Savivalda susikuria per visų socialinės organizacijos narių dalyvavimą: nagrinėjant, priimant ir įgyvendinant politinius sprendimus. Vietos savivalda, nutoldama nuo piliečių, susiduria su demokratijos stygiaus problema, identifikuojama normatyvumo ir funkcionalumo nuotoliu politinėje sistemoje. Vietos savivalda yra politinis organas, atstovaujantis piliečių teises. Teisinis reglamentavimas (Europos vietos savivaldos chartija ir LR vietos savivaldos įstatymas) nurodo, kad politiniai institutai turi sudaryti tinkamus būdus piliečiams tiesiogiai dalyvauti politikoje.

Pokomunistinė Lietuvos savivaldos politinės sistemos valdymo galia buvo decentralizuota. Politinės decentralizacijos proceso metu teritorinių bendruomenių nariams ir jų išrinktiems atstovams perduodama daugiau galių priimti viešuosius sprendimus. Siekiant didinti piliečių aktyvumą, yra svarbu atkreipti dėmesį į žmonių alimybę diskutuoti, sprendžiant visuomenėje aktualias problemas. Pilietinis sąmoningumas demokratinėje visuomenėje yra ugdomas per svarstymus ir diskusijas priimant politinius sprendimus ir įpareigojant piliečius prisiimti atsakomybę dėl savo išreikštų argumentų. Siekiant didinti piliečių atsakingumą, būtina koncentruotis ne tik į politinių sprendimų priėmimo procesą, bet ir į priimtų politinių sprendimų aptarimą. Lietuvos savivaldybės, viešindamos informaciją socialinėse medijose, piliečių dalyvavimą turi traktuoti kaip tęstinį procesą atsižvelgiant į informacinio vadybinio proceso aspektus: sprendimų parengimą, sprendimų priėmimą, veiksmus ir pasekmes.

Vietos valdžia, siekdama įgalinti piliečius dalyvauti politikoje, turi plėtoti el. dalyvavimą ir stiprinti sąveiką naudojant socialines medijas. Atlikto tyrimo duomenys atskleidė, kad Lietuvos rajonų savivaldybės el. dalyvavimo netraktuoja kaip alternatyvos piliečių dalyvavimui politikoje. Savivaldybės turi rentis gerosiomis didžiųjų miestų praktikomis ar užsienio politinių institutų patirtimi, susijusia su socialinėmis medijomis. Vietos savivalda, naudodama socialinį tinklą „Facebook“, turi numatyti informacijos viešinimo strategijas ir jas reglamentuoti bendrosiose savivaldybių komunikacijos strategijose. Atlikto tyrimo duomenys atskleidė, kad Lietuvos savivaldybės dažnai viešina informaciją socialiniame tinkle „Facebook“, tačiau informacija yra neorganizuojama ir neplanuojama, taip pat neįvertinamos antrosios kartos platformos galimybės.

Vietos valdžios komunikacija su piliečiais socialinėse medijose turi būti nešališka politikai valdant nuosavas paskyras socialiniuose tinkluose ir patvirtinant autorystę, sukuriant tinklinę struktūrą, naudojant pirmosios ir antrosios kartos platformas. Atlikto tyrimo duomenys atskleidė, kad Lietuvos savivaldybės administracija nepakankamai įvertina komunikacijos ekspertų nešališkumą politikai, o Lietuvos savivaldybių paskyrų autorystė nėra patvirtinama atsižvelgiant į tinklinę IKT struktūrą.

2. Nuo XX a. vid. viešosios erdvės transformacija žymėjo naują erą, o kartu ir naujus iššūkius. Skaitmeninė viešoji erdvė pastaraisiais dešimtmečiais virsta viešumo sinonimu, nes, įgavus virtualumo atmainų, nyksta riba tarp reprezentuojamo – menamo pasaulio, ir artimo pasaulio, kuris yra jau išgyventas ir lengvai atpažįstamas

žiūrovui. Vienas iš viešosios erdvės iššūkių yra jos funkcijų nykimas dėl siekio pataikauti auditorijai arba suabsoliutinant auditoriją iki jos eliminavimo. Kadangi naujųjų medijų logika yra paremta individualiais interesais, o vietos valdžia atstovauja viešąjį interesą, susiduriame su konfrontuojančiomis pozicijomis tarp kuriamos subjektyvios tapatybės ir reprezentuojančio pilietinio identiteto.

Vietos valdžios ir piliečių sąveika yra vertinama pagal liberaliosios demokratijos procedūrinės dimensijas – informatyvumą ir atliepiamumą. Politinių institutų plėtojamas informatyvumas padeda įgyvendinti skaidrumą. Šiuolaikinės demokratijos normatyvumo standartas yra atliepiamumas, padedantis išreikšti piliečiams savo atstovaujamus interesus ir juos apsvarstyti viešojoje erdvėje priimant politinius sprendimus.

Vietos valdžios ir piliečių plėtojamas atliepiamumas padeda užtikrinti tinkamus interesų atstovavimo būdus, tad įvairūs svarstymai skaitmeninėje viešojoje erdvėje suteikia galimybę suspenduoti kardinalų interesų šališkumą atskleidžiant pliuralistinių interesų laikymosi svarbą visuomenėje. Tik Lietuvos didžiųjų miestų savivaldybės, bendraudamos su piliečiais socialiniame tinkle „Facebook“, siekia taikyti atliepiamumo kriterijų.

3. El. dalyvavimas yra nauja dalyvavimo forma, įgalinanti piliečius dalyvauti politiniuose procesuose. Šiuolaikiniuose moksliniuose tyrinėjimuose piliečių dalyvavimo tipai yra skirstomi į informaciją, konsultaciją ir aktyvų įsitraukimą. Palyginus el. dalyvavimo klasifikaciją su klasikine piliečių dalyvavimo tipologija (Arnstein), galime pastebėti, kad el. dalyvavimo klasifikacijoje aktyvus piliečių dalyvavimas užima platesnį akiratį, nes konsultavimas yra priskiriamas prie aktyvaus pilietinio dalyvavimo. El. dalyvavimo teorijoje dominuoja „iš apačios į viršų“ strategija, įgalinanti piliečius tiesiogiai dalyvauti priimant politinius sprendimus, suteikiant tinkamus būdus atstovauti pilietines teises ir interesus. Tačiau kalbant apie el. dalyvavimą taip pat yra svarbu numatyti „iš viršaus į apačią“ strategijos taikymą, nes tai padeda užtikrinti demokratinių procesų įgyvendinimą. Šių strategijų taikymas plėtojant el. dalyvavimą padeda užtikrinti politinių institutų legitimumą.

Siekiant aktyvaus piliečių įsitraukimo į politinių sprendimų priėmimo procesą, verta el. dalyvavimą aiškinti kaip alternatyvą tradiciniam piliečių dalyvavimui, nes aktyvus piliečių dalyvavimas yra pasiekiamas tik vadovaujantis „iš apačios į viršų“ strategija. Vietos valdžios komunikacija su piliečiais turi būti pagrįsta tarpusavio pasitikėjimu, tai sukuria tarpusavio ryšius ir kuria virtualias bendruomenes. Piliečių pasitikėjimas valdžios institucijomis paskatina juos aktyviau įsitraukti į pilietinę – politinę veiklą visuomenėje. Lietuvos rajonų savivaldybių administracijos įgyvendina el. dalyvavimą vietos savivaldoje, tačiau nėra linkusios traktuoti el. dalyvavimo kaip alternatyvos tradiciniam piliečių dalyvavimui.

4. Piliečių svarstymai ir diskusijos viešojoje erdvėje padeda išreikšti interesus ir pilietines teises, skatina mobilizuoti piliečius aktyviai dalyvauti visuomeniniame ir politiniame gyvenime. Informacijos viešinimas ir įvairių įvykių reprezentacija viešojoje erdvėje konstruoja viešąją nuomonę ir kuria pilietinį identitetą. Nuo XIX a.

viešojoje erdvėje pradėjo nykti, nes viešosios diskusijos nebėra racionalios (mažėja argumentų ir nebėra atsižvelgiama į svarbų atliepiamumo kriterijų). Siekiant užtikrinti viešosios erdvės egzistavimo sąlygą, viešojoji komunikacija turi būti nešališka ekonomikai ir politikai.

Valdžios ir piliečių mediatizacija naudojant socialines medijas atskleidžia didėjančią medijų galią formuojant viešąją nuomonę. Politinių institutų viešinama informacija socialinėse medijose kuria formalų įvaizdį visuomenėje. Lietuvos savivaldybės, kurdamos funkcionalią viešąją erdvę, svarbiausia jos egzistavimo sąlygą turi traktuoti politinio instituto skelbiamus pranešimus, kurie turi atitikti jų vykdomą veiklą, tad įvaizdis negali būti idealizuojamas.

5. Naujosios medijos ne tik keičia ar koreguoja organizacinę veiklą, bet ir suteikia daugiau veiklos galimybių. Socialiniai tinklai tampa įrankiu, įgalinančiu piliečius dalyvauti politikoje, nes praplečia viešosios erdvės funkcijas.

Vietos valdžia komunicuoja su piliečiais pagal vienkryptę komunikaciją socialinėse medijose, nes siekia išlaikyti politinio instituto formalųjį įvaizdį, tačiau tai nepateisina visų skaitmeninės viešosios erdvės funkcijų. Lietuvos savivaldybės turi taikyti informacijos viešinimo strategijas atsižvelgiant į naujųjų medijų logiką. Pagrindinis naujųjų medijų logikos atributas yra grįžtamasis ryšys, atsirandantis iš valdžios ir piliečių perspektyvų. Dėl grįžtamojo ryšio šaltinis ir vartotojas keičiasi komunikaciniais vaidmenimis, tad politikos institutai tampa atskaitingi piliečiams, o piliečiai gali inicijuoti pilietinį atliepiamumą.

Viešojoje erdvėje komunikacija gali vykti pagal vienkryptę komunikaciją, o sąveika atsiranda tik dvikryptėje komunikacijoje, tačiau antruoju atveju komunikacijos efektyvumas yra pagrindžiamas ne tik skelbiamos žinutės gavimu (atkodavimu), bet ir keliamu naujumo kriterijumi, kuriuo siekiama, kad informacija būtų aiškiai suprantama ir atpažįstama auditorijos dalyvių. Lietuvos savivaldybės turi organizuoti dalintis informacija socialiniame tinkle „Facebook“, tik šiuo atveju gali būti įgyvendinamas informacijos viešinimo strategijos taikymas socialinėse medijose.

SUTIKIMAS DALYVAUTI TYRIME

20__m._____mėn____d. Kaunas

Aš,_____, sutinku dalyvauti rengiant Kauno technologijos universiteto Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakulteto Politikos mokslo doktorantės Ievos Aurylaitės disertacijos tema: „Vietos valdžios ir piliečių sąveika socialiniame tinkle „Facebook“: Lietuvos savivaldybių atvejis“ tyrime.

_____ (parašas)
(vardas, pavardė)

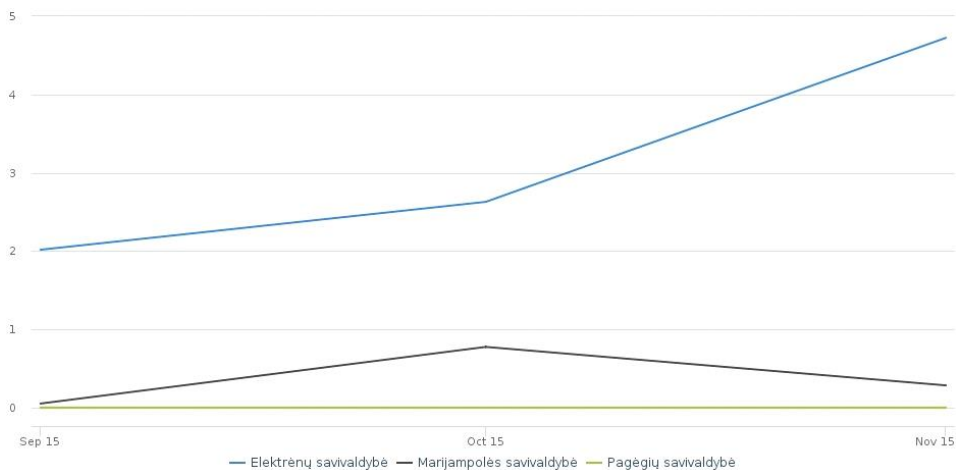
Vietos valdžios ir piliečių komunikacija socialiniame tinkle „Facebook“

Šiuolaikinėje informacinėje visuomenėje didėja interneto naudojimo mastas, todėl tampa svarbu išsiaiškinti vietos valdžios ir piliečių komunikaciją socialinėse medijose. Atliekamo tyrimo tikslas yra išanalizuoti vietos valdžios kuriamas galimybes ir piliečiams parankius būdus įsitraukti į politinio sprendimo priėmimo procesą Lietuvos vietos savivaldos lygmenyje. Atsakydami į pateiktus klausimus, Jūs prisidedate prie mokslinių tyrinėjimų apie demokratijos kokybę, todėl tikimės Jūsų atsakymų į pateiktus klausimus.

Tema	Klausimas
Informantas	1. Kuriuje savivaldybėje dirbate?
	2. Kokias pareigas užimate savivaldybėje?
	3. Ar esate atsakingas(-a) už savivaldybės reprezentaciją socialiniuose tinkluose?
Platforma	4. Kuriame socialiniame tinkle(-uose) yra reprezentuojama atstovaujama savivaldybė?
	5. Kaip socialiniame tinkle yra reprezentuojama savivaldybė (pvz., sukuriama nuosava institucijos, grupės paskyra ar informacija apie savivaldybę yra pristatoma politinio lyderio profilyje kt.)? Pateikite pavyzdžių.
Turinys	6. Ar viešinant informaciją naudojate specifinę strategiją? Apibūdinkite strategiją.
	7. Kokias galėtumėte nurodyti pagrindines savivaldybės informacijos viešinimo paskirtis socialiniame tinkle (pvz., kvietimas į renginius; supažindinimas su aktualiomis naujienomis; institucijos atliekamų darbų pristatymai; politinių lyderių retorikos sklaida; politinės darbotvarkės reprezentavimas; valdžios ir piliečių bendradarbiavimas ar kt.)?
Komunikacija	8. Kaip manote, kuo yra specifinė valdžios ir piliečių komunikacija socialinėse medijose?
	9. Kaip vertintumėte atstovaujamos savivaldybės aktyvumo ir pasyvumo mastą socialiniame tinkle „Facebook“ (1 priedas)? Pakomentuokite.
	10. Kuriais metais buvo įkurta atstovaujamos savivaldybės paskyra ir kas paskatino sukurti šią paskyrą socialiniame tinkle „Facebook“? Pakomentuokite.
	11. Koku laiku per parą ir kuriomis dienomis per savaitę dažniausiai viešinate informaciją socialiniame tinkle? Pateikite pavyzdžių.
	12. Ar viešinant informaciją socialiniame tinkle remiatės kitų savivaldybių pavyzdžiais (gerosiomis praktikomis)? Pateikite pavyzdžių.
Poveikis	13. Kaip manote, ar socialinis tinklas gali padėti plėtoti politinio instituto (savivaldybės) įvaizdį? Kodėl?
	14. Kaip manote, ar socialinis tinklas padeda plėtoti elektroninį dalyvavimą? Kodėl?
	15. Kaip manote, kokią įtaką socialinis tinklas gali sukelti politiniams procesams: a) politinių sprendimų priėmimui; b) politinės darbotvarkės reprezentavimui?
Iššūkliai	16. Kokius informacinės visuomenės iššūkius šiuolaikinėje visuomenėje galėtumėte įvardinti? Pateikite pavyzdžių.

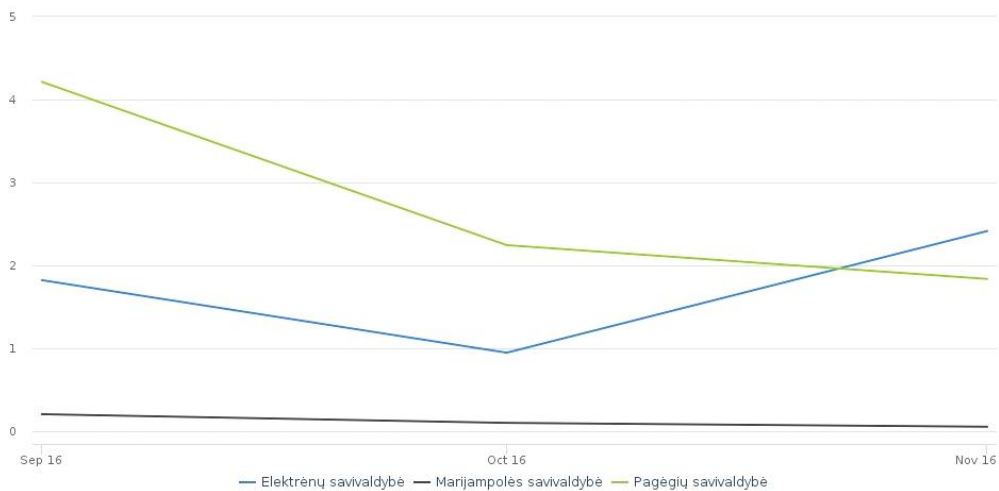
3 priedas. „Quintly“ programos duomenys

„Quintly“⁶⁷ programos duomenys atskleidžia Lietuvos savivaldybių sukurtų paskyrų aktyvumo mastą socialiniame tinkle „Facebook“. Duomenys yra suskirstyti į du laikotarpius: 2015 m. nuo rugsėjo mėn. 1 d. iki lapkričio 10 d ir 2016 m. nuo rugsėjo mėn. 1 d. iki lapkričio 10 d. Duomenys reprezentuoja aktyvumo mastą, suskirstytą pagal mėnesių intervalus. Lietuvos savivaldybių paskyros yra suskirstytos į tris grupes, atsižvelgiant į gyvenamojo ploto ir populiacijos kriterijus. Pirmoji grupė yra miestų savivaldybės, antroji grupė – miestų – rajono savivaldybės, skiriant į du pogrupius: miesto ir rajono savivaldybes, o trečioji grupė yra regionų savivaldybės.

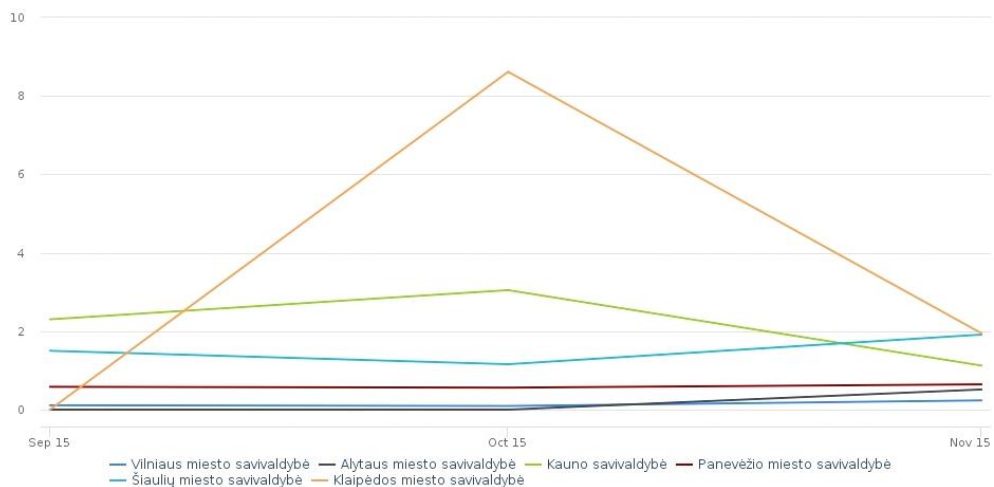

1 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos: 1 grupė (miestų savivaldybės). 1 periodas
[#] Elektrėnų savivaldybė; Marijampolės savivaldybė; Pagėgių savivaldybė.

⁶⁷ Tyrimą rėmė „PROJECT STATEMENT – CORE FULBRIGHT FELLOWS PROGRAM (projekto numeris: Award #5292—Flex Grant Lithuania)“ finansuotas projektas „Studying the Status and Emergence of Civically Healthy Communities in Lithuania“.

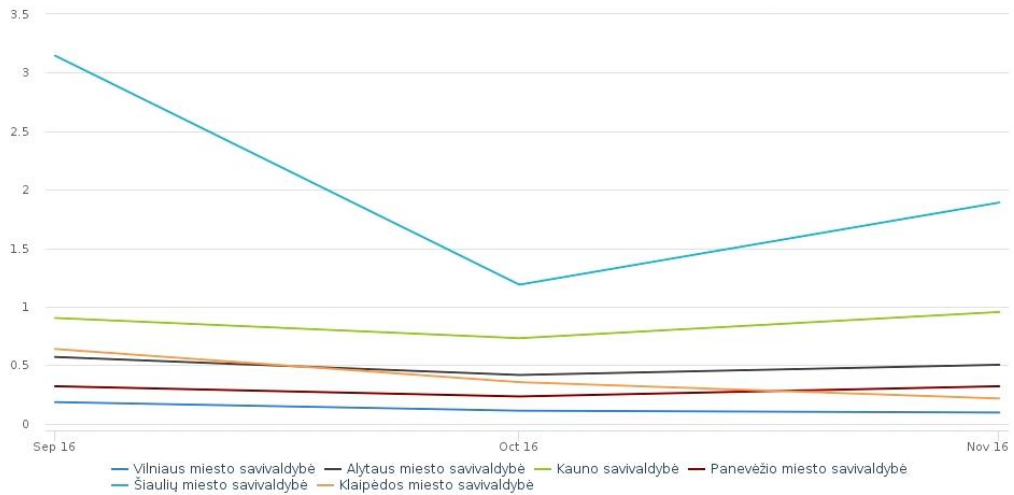

2 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos: 1 grupė (savivaldybės). 2 periodas
[#] Elektrėnų savivaldybė; Marijampolės savivaldybė; Pagėgių savivaldybė.

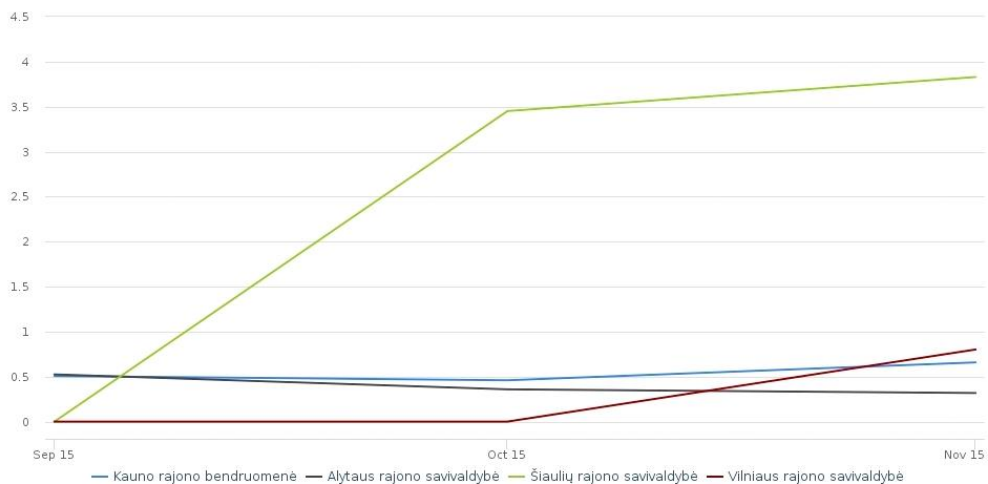
3 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos: 2 grupė (miestų – rajonų savivaldybės) 1 pogrūpis 1 periodas

[#] Vilniaus miesto savivaldybė; Alytaus miesto savivaldybė; Kauno miesto savivaldybė; Panevėžio miesto savivaldybė; Šiaulių miesto savivaldybė; Klaipėdos miesto savivaldybė.

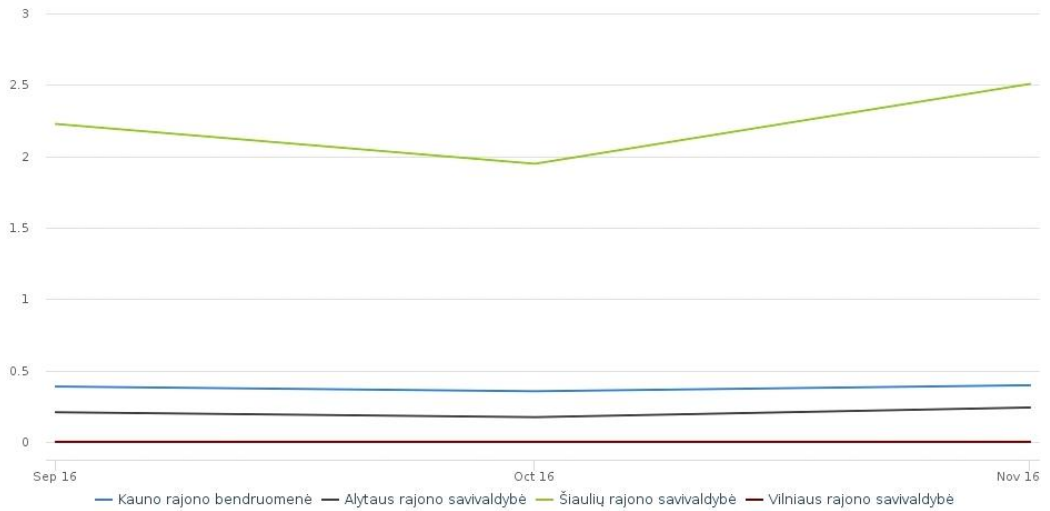
4 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos: 2 grupė (miestų – rajonų savivaldybės) 1 pogrūpis 2 periodas

[#] Vilniaus miesto savivaldybė; Alytaus miesto savivaldybė; Kauno miesto savivaldybė; Panevėžio miesto savivaldybė; Šiaulių miesto savivaldybė; Klaipėdos miesto savivaldybė.

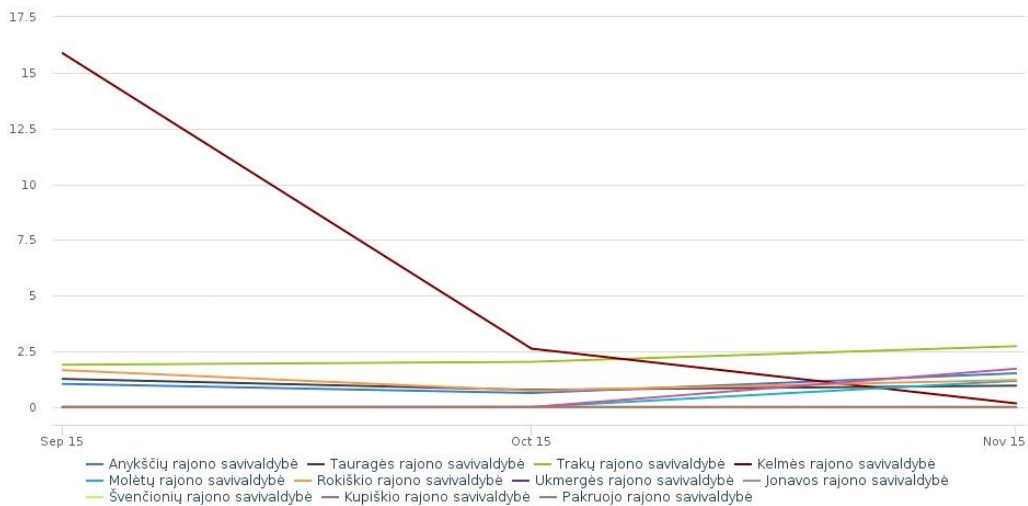
5 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos: 2 grupė (miestų – rajonų savivaldybės) 2 pogrūpis 1 periodas

[#] Kauno rajono savivaldybė; Alytaus rajono savivaldybė; Šiaulių rajono savivaldybė; Vilniaus rajono savivaldybė.

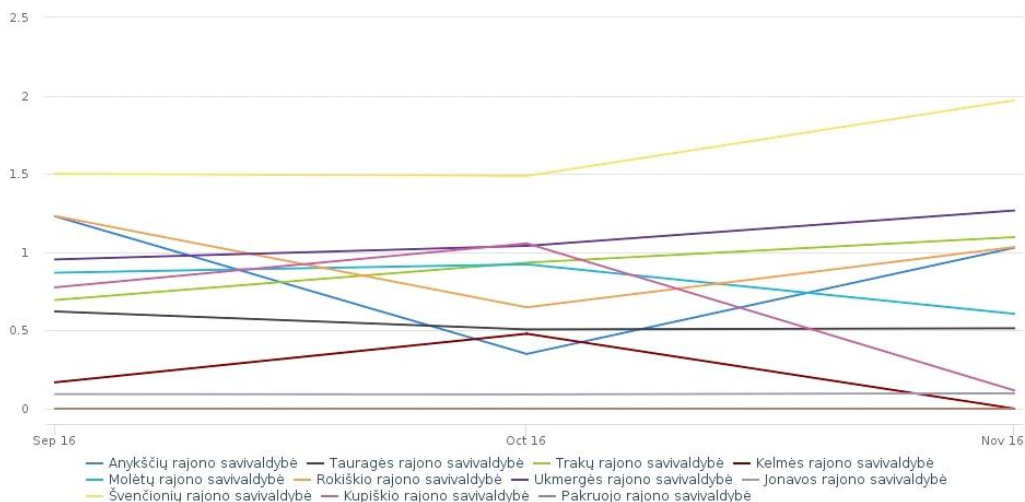

6 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos: 2 grupė (miestų – rajonų savivaldybės) 2 pogrūpis 2 periodas

[#] Kauno rajono savivaldybė; Alytaus rajono savivaldybė; Šiaulių rajono savivaldybė; Vilniaus rajono savivaldybė.

7 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos: 3 grupė (rajonų savivaldybės) 1 periodas
[#] Anykščių rajono savivaldybė; Tauragės rajono savivaldybė; Trakų rajono savivaldybė; Kelmės rajono savivaldybė; Molėtų rajono savivaldybė; Rokiškio rajono savivaldybė; Ukmergės rajono savivaldybė; Jonavos rajono savivaldybė; Švenčionių rajono savivaldybė; Kupiškio rajono savivaldybė; Pakruojo rajono savivaldybė.

8 pav. Lietuvos savivaldybių[#] paskyrų sąveikos: 3 grupė (rajonų savivaldybės) 2 periodas
[#] Anykščių rajono savivaldybė; Tauragės rajono savivaldybė; Trakų rajono savivaldybė; Kelmės rajono savivaldybė; Molėtų rajono savivaldybė; Rokiškio rajono savivaldybė; Ukmergės rajono savivaldybė; Jonavos rajono savivaldybė; Švenčionių rajono savivaldybė; Kupiškio rajono savivaldybė; Pakruojo rajono savivaldybė.

4 priedas. Tauragės rajono savivaldybės skelbiama informacija socialiniame tinkle „Facebook“

1 pav. Tauragės rajono savivaldybės skelbiama informacija socialiniame tinkle „Facebook“

1 lentelė. Tauragės rajono savivaldybės skelbiama informacija socialiniame tinkle „Facebook“

Šaltinis: sudaryta autorės.

Pastaba: kalba netaisyta.

Savivaldybė	Data	Pranešimas	Reakcijos
Tauragės rajono savivaldybė	2015.10.06	<p>„TAURAGĖS REGIONO PLĖTROS TARYBOS POSĖDIS. Rugsėjo 30 dieną Tauragės rajono savivaldybės meras Sigitas Mičiulis, mero pavaduotoja Aušrinė Norkienė dalyvavo Tauragės regiono plėtros tarybos posėdyje, vykusiame Jurbarko rajono savivaldybėje, Panemunės pilyje. Posėdyje taip pat dalyvavo ir planuojamą Globos institucijų pertvarką ES paramos 2014-2020 m. kontekste pristatė Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo viceministras Gintaras Klimavičius, ministerijos Socialinės apbrėpties departamento direktorė Violeta Toleikienė ir ministerijos Šeimos ir bendruomenių departamento Vaikų skyriaus vyr. specialistė Rūta Pabedinskienė.</p> <p>Posėdžio metu buvo svarstomi klausimai dėl globos institucijų pertvarkos Europos Sąjungos paramos 2014-2020 m. kontekste, pristatoma Tauragės regiono plėtros plano 2014-2020 m. rengimo eiga, 2014-2020 m. paramos asignavimai Tauragės regionui, 2014-2020 m. Tauragės regiono integruotos teritorijų vystymo programa, kvietimas teikti projektinius pasiūlymus pagal 2014-2020 m. Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo priemonę „Socialinio būsto plėtra“. Aptarti ir kiti klausimai: dėl Tauragės regiono plėtros plano patikslinimo, dėl projektų apdovanojimo renginių, išklaudyta informacija apie 2007-2013 m. laikotarpio ES paramos projektų įgyvendinimą Tauragės apskrityje.</p> <p>Posėdyje pagrindinis dėmesys buvo skirtas Tauragės regiono plėtros plano 2014-2020 m. rengimo eigai aptarti. Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Tauragės apskrities skyriaus vedėjas Vidus Bičkus ir skyriaus specialistai pristatė parengto plano projektą. Tiek skyriaus, tiek apskrities savivaldybių administracijų atstovai (kurie yra ir regiono plėtros tarybos Darbo grupės nariai) išreiškė susirūpinimą, kad plano rengimas vyksta sunkiai, nes tik paskutiniu metu iš ministerijų gaunami pavieniai Projektų finansavimo sąlygų aprašų projektai (o eilei priemonių jų dar nėra visiškai paskelbta, yra tik Priemonių įgyvendinimo plano projektai). Pagal Planų rengimo metodiką, į regiono plėtros plano Priemonių planą turi būti įtraukti konkretūs projektai su visais kriterijais ir rezultatais. Plano rengimui taip pat trukdo tai, kad kai kurios ministerijos asignavimų kvotas, preliminariai paskelbtas Projektų finansavimo sąlygų aprašų projektuose, paskutiniu momentu dar sumažina, kai tuo tarpu jau esame suplanavę konkrečius</p>	Nepateikta komentarų. Informaciją a nebuvo dalijamasi.

		<p>regioninius projektus (pvz., Švietimo ir mokslo ministerijos priemonei Nr. 09.1.3-CPVA-R-705 „Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo prieinamumo didinimas“ tik rugsėjo 29 d. gautas aprašas, kuriame asignavimai sumažinami 67 tūkst. eurų).</p> <p>Kadangi Vidaus reikalų ministerija nurodė iki 2015-10-15 Regiono plėtros taryboje patvirtinti su ministerijomis suderintą regiono plėtros planą 2014-2020 m., Tauragės regiono plėtros taryba nutarė pritarti parengtam jo projektui ir pasiūlė iki š. m. spalio 2 d. jį nusiųsti ministerijoms suderinti, ir gavus suderinimus, jį rašytinės procedūros būdu patvirtinti Regiono plėtros taryboje spalio viduryje, toliau jį keisti pagal poreikį, kai bus iš visų ministerijų gauti jau patvirtinti Projektų finansavimo sąlygų aprašai.</p> <p>Posėdyje taip pat buvo aptarta 2014-2020 m. Tauragės regiono integruotos teritorijų vystymo programos įgyvendinimo būklė. Buvo pateikta informacija dėl kvietimo teikti projektinius pasiūlymus pagal 2014-2020 m. ES fondų investicijų veiksmų programos įgyvendinimo priemonę Nr. 08.1.2-CPVA-R-408 „Socialinio būsto fondo plėtra“.</p> <p>Priimtas vienas sprendimas dėl galiojančio Tauragės regiono plėtros plano 2014-2020 m. patikslinimo, du protokoliniai nutarimai.</p> <p>Parengta pagal Regioninės plėtros departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Tauragės apskrities skyriaus informaciją.“ Prieiga per internetą: https://www.facebook.com/tauragessavivaldybe/timeline/story?ut=43wstart=0wend=1446361199hash=-3932456672358843668pagefilter=3 [žiūrėta 2016.07.07].</p>	
--	--	--	--

5 priedas. Kauno miesto savivaldybės skelbiama informacija socialiniame tinkle „Facebook“

Kauno miesto savivaldybė
19 October 2015 · G

Šiandien Kaune svečiavosi kultūros ministras Barūnas Birutis. Ministrui pristatėme svarbiausius darbus ir artimiausius planus:

- *Vi foto atnaujinimas
- *Amfiteatro prie Kauno pilies įrengimas
- *Bekmingal startavęs projektas Kaunas Pilies Kultūros
- *Daugybė kitų projektų.

Plešiu apie tai - www.kaunas.lt

21 Likes · 3 Comments · 2 Shares

Write a comment...

Carol Lusohac Best of luck with historic renovations...Kaunas is a gorgeous city and I cannot wait to see more architectural building being refurbished and rebuilt. Will the Kaunas city wall ever get rebuilt?

Like · Reply · 3y · Edited

Dainius Ignelavičius dar vienas amfiteatras??? kam? juk vienas nušiuos yra? kam dar viena daryt atikatus pasidalint o po to igi nepridurek?

Like · Reply · 3y

Egidijus Šustauskas tavo žinutėje per daug klaustukų, tavo gyvenimas turėtų būti šites nelengvas...

Like · Reply · 3y

Dainius Ignelavičius extrasenses 🙄

Like · Reply · 3y

Jurate Bar Jau geriau tegu ima tuos atikatus bet nors ka nors padaro negu ima ir nieko neduoda

Like · Reply · 3y

Write a reply...

1 pav. Kauno miesto savivaldybės skelbiama informacija socialiniame tinkle „Facebook“

6 priedas. Kauno miesto ir Šiaulių miesto savivaldybių skelbiama informacija socialiniame tinkle „Facebook“

Kauno savivaldybė
23 September 2015 · G

Pasiviešėjimai Kauno senamiestyje nuo šio dar amžgani! Sutaršime Aleksio, A. Jekšo, M. Valančiaus gatvių šaligatvius bei nuolatinią įpraelekų prie Vytauto bažnydos. Gijė – Raguvos, Kumelių ir Ornuisto gatvių.

Valdas Morkevičius and 222 others · 14 Comments · 6 shares

Like · Comment · Share

Most relevant

Write a comment...

Marcus Ando ir bory garai, kad gražiai sudarytume skemle. Vinišius ganvė bei Valančiaus g. nes dabar nuolat galima, turgai tokie, jog kol kas išsiskum. Ir dar bory garai suvalkiję įpraelekai bent viena ar dviem gyvenamajam namams Valančiaus g. sodelyje, nes žmonės nenėja, o sruatai intensyviai...

Lita · Reply · 3y

1 · 3 Replies

Sergej Kozlov Orai Jablonicko ganvė ir juatės?

Lita · Reply · 3y

Gis Drius Opaikienė g. šaligatvius gal planuotais amžgani? Nes aš esu, pavadinti su valiu vėdinimo – laukiu... Na ir automobilai draugiški parkuojami po draudimais beklis nepalengvina gražino pastatams...

Lita · Reply · 3y

Simona Krupenkovskė aha, ir kurgiu gatvės koki 20 metrų, o šiuo šaligatvė, manj nelikimam!

Lita · Reply · 3y

Dorcas Dragunus Jėkštasas minėtas prie ganvė, kur suvartoti šaligatvė. Tačiau yra viena ganvė, kur dalis yra įg ir namai, o kita dalis magalia. Tai širvigiškos ganvė, einanti prie Jėkštos turgu. Dalis jos yra lauktuos, su vienu ar dviem šaligatvė (turi smėnija viena ar kita ganvės guse), o jėkšta galvė nedidelė, nei sruata nei šaligatvė, nei apvalinimo. Valančiaus ir ganvės dalis šiandį tamsė

Lita · Reply · 3y

Vygandis Kaunas nuolatini įpraelekų prie Vytauto bažnydos NEU! TUBIŠETE. O aš jį nevaras maras po šim mažadais per šim kiek Mijosaits per jasmari

Lita · Reply · 3y

Dalis Krassakickė šiu, smagu, kad miestas po nuopį gražėja

Šiaulių miesto savivaldybė
9 October 2015 · G

VERSLŲ ATSTOVŲ DĖMESIUI

Nutūkias Mamy inkubatoriaus projektui, Šiaulių miesto savivaldybė pakartotini kolekte taiki idėjas dėl nebaigto rekonstruoti pastato (Širvio g. 25) panaudojimo perspektyvų. Taminiu sėdviugu verslo idėjae neribojamos, tad laukiame pačių įvairiausių pasiūlymų!

Pasiūlymus galite teikti Savivaldybės merui arba administracijos direktoriui iki apėlio 26 d. Įsklia klausimams, skambinkite (8 41) 598 310.

Daugiau informacijos: <http://adem.siauli.lt/Idėjos-verslo-idėju/>

IDĖMIŠIAULIUI
Laukia verslo idėjų

Nutūkias Mamy inkubatoriaus (kėrimo projektui), busiava „Širvio“ fabriko...

16 · 4 Comments · 6 shares

Like · Comment · Share

Most relevant

Write a comment...

Igdijus Alonas „...išo nebaigias rekonstruoti...“ - skamba viltinai, bet vėdelsa rodo ką kita - kad nebuvo nė pradėtas 😊

Lita · Reply · 3y · Edited

Litkus Žil Pytas galima pastimš?

Lita · Reply · 3y

Vytautas Anutis Galima būtų pėdarį korupcijos muojai? Tik kaži ar visam skėponatam vietas užleista?..

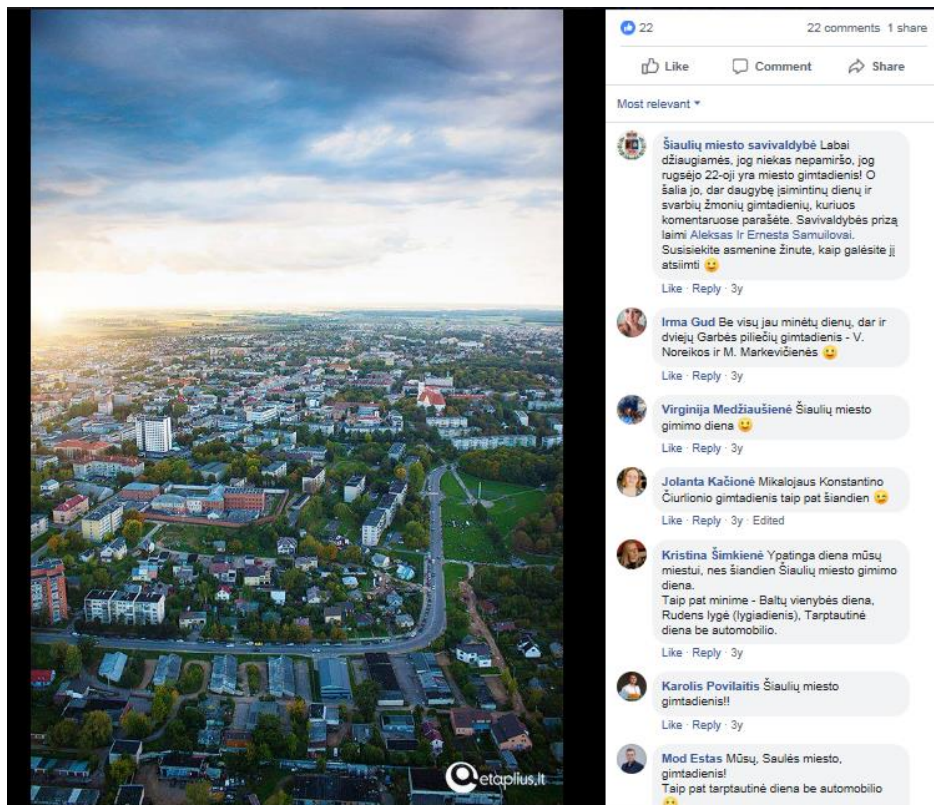
Lita · Reply · 3y

Andrius Laurinaitis Įvairius pastato padėi ir naujusias technologias mano nuomone šis pastatas gali būti panaudotas kaip skėponikos sistema! (<http://www.technologijos.lt/Alavaponikos-sistema...>). Šiam procesui galima panaudoti ešero vėdinim. Labai gerai, kad dar nėra slogo manų šiai sistemai reikiu skėtinio slogo. Visai šiai sistemai galima gauti 65 param. Ašiu įgyvendinam šis šiuoškėlig ir draigij dėjig neliku panaudoti ir moderniauj LED apšvietimo sistem, šaukia kolektorius, foto elementus, nedidelio galinumo vėjo jėgaines bei šilumos surbimas vanduo-vanduo (šilumos surbiam vėl pravėrti, nedidėias esantis ešero vanduo). Užaugintos žuvis ir daržovės vietoje gali būti perdirbama ir pėdarėis. Ašiu reikia sruatuoti per kiek laiko lai galėtu sruatinti kiek galima sukurti darbo vietų, bei mano nuomone šiauliams labai trūkta šiuoškėlinės draugėlinės apšvietimo pėdarėis. Oe dar šiek tek informacijos apie skėponikos sistemas: <http://www.google.lt/search?hl=lt&q=skėponikos&ibw=1280...>, <http://gyymas.delfi.lt/...uzauginti-ir-velesu-darbovi...>, <http://gyvasponica.lt/skėponica-ka-ka-kaip-la-velesai>

Lita · Reply · 3y

1 pav. Kauno miesto ir Šiaulių miesto savivaldybių skelbiama informacija socialiniame tinkle „Facebook“

7 priedas. Šiaulių miesto savivaldybės skelbiama informacija socialiniame tinkle „Facebook“

1 pav. Šiaulių miesto savivaldybės skelbiama informacija socialiniame tinkle „Facebook“

8 priedas. Kauno miesto savivaldybės atsakymai į piliečių klausimus socialiniame tinkle „Facebook“

1 pav. Kauno miesto savivaldybės atsakymai į piliečių klausimus socialiniame tinkle „Facebook“

9 priedas. Savivaldybių viešinamos informacijos turinys socialiniame tinkle „Facebook“

1 lentelė. Savivaldybių viešinamos informacijos turinys socialiniame tinkle „Facebook“

Šaltinis: sudaryta autorės.

Pastaba: kalba netaisyta.

Miestas	Politinė darbotvarkė		Politinio sprendimo priėmimo procesas	
	Renginiai	Susitikimai	Įstatymo pristatymas	Darbų pristatymas
Kauno miestas (2011)	<p>„Šiandien rotušėje karaliavo būsimo mamos. 11 metų iš eilės Vilniuje vykusį šventę pirmą kartą surengta Kaune.“ [K1]</p>	<p>„Šiandien Kaune svečiavosi kultūros ministras Šarūnas Birutis. Ministrui pristatė svarbiausius darbus ir artimiausius planus: VI forto atnaujinimas Amfiteatro prie Kauno pilies įrengimas Sėkmingai startavęs projektas Kaunas Pilnas Kultūros“ [K4]</p>	<p>„Nuo lapkričio 1-osios Kaune nebelieka rinkliavos už kačių ir šunų laikymą daugiabučiuose namuose. Tokiam siūlymui šiandien pritarė Kauno miesto taryba. Iki šiol Kaune galiojo 0,29 euro (už katę) ir 0,58 (euro už šunį) mėnesinė rinkliava“ [K5] „Žengiame dar vieną žingsnį efektyvesnio ir šiuolaikiškesnio darbo link - centralizuojame savivaldybei priklausančių įstaigų buhalterinę apskaitą.“ [K6]</p>	<p>„Šiandieną galime vadinti istorine diena. Kauną pastekė pirmasis traukinys, iš Bialystoko atvažiavęs europiniu "Rail Baltica" geležinkeliu. Traukinio vėže, Kauną sujungusi su Lenkija, tuo pačiu sujungė ir su visa žemynine Europa.“ [K2] „Rokų gimnazijos kieme penktadienį įleista simbolinė kapsulė, ženklinanti naujosios aktyv salės statybų pradžią. Aukščiausius standartus atitinkanti salė tarnaus ne tik moksleiviams, bet ir vietos bendruomenei.“ [K3]</p>
Vilniaus miestas (2010)	<p>„Londonas: merų forume Vilnius buvo išskirtinai minimas greta Tel Avivo – Izraelio verslo sostinės – kaip inovatyvus, atvirų duomenų miestas, konkurencingas investicijų pritraukimu bei aktyvia jaunų žmonių bendruomene.“</p>	<p>„Ryt minima Pasaulinė Orumo diena – mokiniai ir studentai bus mokomi, kaip pasitikėti savimi, pajusti savo vertę. Gyventi oriai tai: - žinoti savo vertę; - gerbti save ir kitus; - tikėti savo galimybėmis;</p>		<p>„Kviečiam aktyviai dalyvauti apklausoje apie daugiabučių namų administravimą“ [K1] „Nuo vakar viešajame transporte iš užsienio atvykę svečiai sveikinami anglų kalba“ [K2] „Jei puikiai skaičiuojate savo, bet gebėtumėt suskaičiuoti ir visų vilniečių pinigus, puikiai žinote kaip galima efektyviau valdyti miesto finansus, kviečiam priimti</p>

	<p>Vadinasi, einame teisinga kryptimi.“ [K4] „Jau netrukus, 11 val. 52 min. bus atliekamas gyventojų perspėjimo ir informavimo sistemos techninis patikrinimas, kurio metu 3 min bus įjungtos sirenos.“ [K6]</p>	<p>- gyventi be patyčių; - tapti tuo, kuo nori būti“ [K5]</p>		<p>iššūkį – tapti mūsų Finansų departamento direktoriaus dešiniąja ranka“ [K3]</p>
<p>Trakų rajonas (2010)</p>	<p>„Šiandien S.Daukanto aikštėje prie Prezidentūros šalies 39 savivaldybėms buvo perduoti 48 mokykliniai autobusai. Sėkmingai jais važiuoti ir siekti gerų mokslo rezultatų linkėjo šalies Prezidentė D. Grybauskaitė ir švietimo ir mokslo ministrė A. Pitrėnienė. Rajono savivaldybės merė E. Rudelienei buvo perduotas naudoti vienas naujas mokyklinis autobusas. Iškilnėse grojo Rūdiškių muzikos mokyklos pučiamųjų instrumentų orkestras.“ [K1] „Kviečiame į Europos kultūros paveldo dienų renginius Trakuose.“ [K2] „Šiandien Senuosiuose</p>	<p>„Beveik dešimtmetį trunkantis Trakų ir Alanijos bendradarbiavimas suartina žmones, įkvepia naujoms idėjoms, skatina abipusius mainus.“ [K4]</p>		<p>„Projektas „Gyvenu laisvai!“– Rūdiškių gimnazijoje Nuoširdžiai dėkojame šio projekto ekspertui fotografui Stasiui Paškevičiui už nuotraukas.“ [K3]</p>

	<p><i>Trakuose atidaryta nauja biokuro katilinė.“</i> [K5] <i>„Šiandien Trakų rajono savivaldybės merė Edita Rudelienė apdovanojo judriausius, energingiausius savivaldybės darbuotojus: Strateginio planavimo, investicijų ir ūkio plėtros skyriaus vyr. specialistus Simoną Sakalauskaitę ir Valdemarą Valentą. Iteikusi kuprines merė linkėjo jiems linkėjo sėkmės kaip ir lig šiol skriejant dviračiais į darbą ar daug vaikstant ir pėsčiomis. Kolegas pasveikino ir kiti savivaldybės darbuotojai.“</i> [K6]</p>			
<p>Šiaulių miestas (2015)</p>	<p><i>„Mielie šiauliečiai! Pilietinės iniciatyvos „Priimsiu pabėgėlį“ kūrėjai kviečia registruotis savanorius. „Priimsiu pabėgėlį“ - tai savanoriška iniciatyva, siūlanti visokeriopą pagalbą priimant pabėgėlius: galimybę apgyvendinti, įdarbinti,</i></p>	<p><i>„Šiandien Savivaldybėje pasveikinti septyni iškilūs šiauliečiai: pasaulio IWAS neįgaliųjų žaidynių prizininkai ir jų treneriai. Šių įkvėpiančių žmonių laimėjimai tik patvirtina, kad gyvenime nėra nieko neįmanomo! Jau spalio 20 d. sportininkai vyks į</i></p>	<p><i>„Savivaldybėje pradėtas rengti 2015–2024 metų Šiaulių miesto strateginis plėtros planas. Jo tikslas – numatyti miesto vystymosi kryptis bei prioritetus, kuriais vadovaujantis sukurtume tokį miestą, kuriame būtų gera gyventi visiems.“</i> [K5]</p>	<p><i>„VERSLO ATSTOVŲ DĖMESIUI! Nutrūkus Menų inkubatoriaus projektui, Šiaulių miesto savivaldybė pakartotinai kviečia teikti idėjas dėl nebaigto rekonstruoti pastato (Elnio g. 25) panaudojimo perspektyvų. Teminiu atžvilgiu verslo idėjos neribojamos, tad laukiame pačių įvairiausių pasiūlymų!“</i> [K2]</p>

	<p><i>pamokyti lietuvių kalbos, palydėti į susitikimus valstybinėse institucijose, padovanoti namų apyvokos daiktų, rūbų ar tiesiog kartu praleisti laiką, supažindinti su vietoje, šalies kultūra ir pan.“</i> [K1]</p> <p><i>„Primename, kad rytoj, spalio 13 d., Šiaulių miesto savivaldybėje vyks asociacijos LITDEA organizuojama diskusija vystomojo bendradarbiavimo tema. Kviečiame nepraleisti progos kartu su ekspertų komanda aptarti pasaulio vystymosi aktualijas bei pasidalinti idėjomis ir patirtimi!“</i> [K4]</p> <p><i>„Šiaulių miesto savivaldybė kviečia prisijungti prie socialinio tinklo "LinkedIn" bei sekti naujienas. Šis socialinis tinklas skirtas bendrauti su verslo partneriais, užmegzti naujus profesinius ryšius ir ieškoti darbo ar darbuotojų.“</i> [K6]</p>	<p><i>Katarą, kur dalyvaus pasaulio neįgaliųjų čempionate. Linkime jiems didžiausios sėkmės!“</i> [K3]</p>		
<p>Klaipėdos miestas (2011)</p>	<p><i>„Klaipėdos miesto savivaldybė sako, kad klauskite ir ji jums atsakys!“</i></p>			

	<p><i>Išnaudokite progą ir pasidomėkite jums rūpimais klausimais.“ [K1]</i></p> <p><i>„Geras! Žinojote?! Ačiū R. Zulcui už 20% nuolaidą visiems klaipėdiečiams!“ [K2]</i></p> <p><i>„Nepražiopsokite Bastionų tilto pristatymo. Jis vyks ryt 10 val. Kultūros fabrike. P.S. žinoma, liūdnoka, kad tokie renginiai vis organizuojami darbo metu... suprantame, kad valstybės tarnautojams šis laikas puikiai tinka, bet ką daryti eiliniams dirbantiems miestiečiams?“ [K3]</i></p>			
Klaipėdos rajonas (2012)	<p><i>„Gargždų ir vaikų jaunimo laisvalaikio centro atidarymas“ [K1]</i></p> <p><i>„Paminėtas Gargždų krašto muziejaus 10-metis. 41 nuotraukas · Updated prieš 3 m.</i></p> <p><i>Šį penktadienį meras Vaclovas Dačkauskas, jo pavaduotojos Rūta Cirtautaitė ir Violeta Riaukienė, Administracijos direktoriaus pavaduotoja Ligita Liutikienė dalyvavo Gargždų</i></p>	<p><i>„Mainai visiems“ žada naują projektą 2015-09-21 Pirmadienį Klaipėdos rajono meras Vaclovas Dačkauskas, jo pavaduotoja Violeta Riaukienė ir Administracijos direktoriaus pavaduotoja Ligita Liutikienė Savivaldybėje dalyvavo susitikime su svečiais iš Danijos Bo Otterstroemu – Erasmus+ projekto „Mainai visiems“ koordinatoriumi.“ K4 „Pasitarime –</i></p>		

	<p><i>krašto muziejaus 10-mečio retro šventėje „Tarpukario dvasia mano mieste.“ [K2] „Europos paveldo dienos“ Europos paveldo dienose nušvito Veiviržėnų krašto turtai 2015-09-21 Praėjusį penktadienį Savivaldybės mero pavaduotoja Violeta Riaukienė ir Administracijos direktoriaus pavaduotoja Ligita Liutikienė dalyvavo Veiviržėnuose prie Laisvės paminklo vykusiam Europos paveldo dienų renginyje „Paveldėjime savo ateitį.“ [K3] „VIII Lietuvos seniūnijų žaidynių finale – sidabro medalis. 2015-09- 22 Lietuvoje Europos sporto savaitė rugsėjo 19 d. pasibaigė vienu didžiausių sporto mėgėjų renginiu – Lietuvos seniūnijų sporto žaidynių finalu, kuris vyko Utenoje.“ [K4] „Kvietimas prisidėti prie paminklo „Pasaulio lietuvių vienybės kariūna“ pastatymo 2015- 09-22 Artėja Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetis, kurį minėsime 2018 m.</i></p>	<p><i>apie antikorupcijos svarbą 2015-09-22. Šį antradienį Savivaldybėje lankėsi STT Klaipėdos valdybos viršininkas Arvydas Juršėnas ir Korupcijos prevencijos poskyrio viršininkas Leonas Bariškauskas.“ [K6]</i></p>		
--	--	--	--	--

	<p>vasario 16 d. <i>„Lietos“ labdaros fondas ėmėsi iniciatyvos įamžinti šį įvykį pastatant Europos parke monumentalų paminklą „Pasaulio lietuvių vienybės karūna“ (projekto autorius – skulptorius Gediminas Radzevičius), simbolizuojantį visame pasaulyje esančių lietuvių vienybės idėją, susitelkimą, siekiant puoselėti, stiprinti ir išsaugoti nepriklausomą Lietuvos valstybę ateities kartoms, tam kad mūsų tauta per amžius išliktų margame pasaulio tautų žemėlapyje.“ [K5]</i></p>			
<p>Kauno rajonas (2012)</p>	<p><i>„Šeštadienį Kačerginėje atidengta skulptoriaus Danieliaus Sodeikos ir architektės Violetos Beigienės skulptūra dviračiui simbolizuoja vis didėjantį šios sulisiekimo priemonės populiarumą Kauno regione. Minint Europos judumo savaitę, dviračių žygyje iš Marvelės į Kačerginę dalyvavo daugiau</i></p>			

	<p> <i>kaip 50 dviratininkų iš Kauno rajono, taip pat Kauno miesto, Kėdainių, Jonavos rajonų savivaldybių atstovai. 7,6 km Kačerginės dviračių trasa yra tik viena kuriamo Mažojo pakaunės turizmo žiedo atkarpa.“ [K1] „Paštuvos stebuklas: iš pelenų pakilusi šventvė“ [K2] „Aurelijos Makūnienės labdaros ir paramos fondas pristatė jau septintą knygelę vaikams. Šiais metais į pirmokėlių rankas pateko garliavietės poetės Zitos Gaižauskaitės eilėraščių knygą „Delnuose laikau saulutę“. Knygelę tradiciskai ilustravo patys rajo mokiniai. Šįkart jos puslapius puošia spalvingi Šlienavos pagrindinės mokyklos moksleivių dailės studijos auklėtinių piešiniai.“ [K3] „Šiandien Raudondvario dvare Kauno rajo savivaldybė ir Kauno krašto pramonininkų ir darbdavių</i> </p>			
--	--	--	--	--

	<p>asociacija (KKPDA) pasirašė bendradarbiavimo sutartį. Abi pusės sutarė planuoti, derinti ir įgyvendinti Kauno rajono ekonominės plėtros politiką ir konkrečias jos priemones. Sutartyje nurodyta, kad Asociacijos prioritetas – verslo ir verslininkų, o Savivaldybės – gyventojų ir bendruomenių interesai. Numatyta rengti bendras priemones kuriant darbo vietas, ugdant verslumą, profesinį švietimą, darbuotojų perkvalifikavimą. Meras Valerijus Makūnas pabrėžė savivaldybės dėmesį darniai plėtrai.“ [K4] „700-asis Kauno rajono kūdikis šiemet gimė Karmėlavoje“ [K5] „Kviečiame pasitikrinti Konstitucijos žinias“ [K6]</p>			
Tauragės rajonas (2014)	<p>„RUGSĖJO SKIAUTINIAI IR SKAITINIAI ALIJOŠIŠKĖJE. „Visokiose erdvėse, tradicinėse ir netradicinėse, esame skaitę savo</p>	<p>„SAVIVALDYBĖJE - SUSITIKIMAS LYGIŲ GALIMYBIŲ KLAUSIMAI Rugsėjo 21 d. Tauragės rajono savivaldybėje vyko susitikimas</p>		

	<p><i>poeziją, bet tokioje erdvėje – tikrai pirmą kartą”- sužavėti aikčiojo Tauragės literatų klubo „Žingsniai“ nariai. Jie taip kalbėjo apie Alijošiškės kaimo ūkininkų (Mažonų seniūnija) Danguolės ir Gintauto Račkauskų viename iš ūkinių pastatų surengtą skiautinių parodą, kurios autorė, gerokai į devintąją dešimtį įkopusi šilališkė Adelė Račkauskienė. Puiki skiautinių ekspozicija išties labai gausi. Stebino autorės išradingumas, fantazija, spalvų parinkimas ir suderinimas. Gausybė lovatiesių, užtiesalų, gražiausių pagalvėlių ir patiesalų, spalvingų takelių, margų užuolaidų ir dar daug ko. Tokioje jaukioje, spalvingoje ir naujoje aplinkoje vyko literatūrinis vakaras „Rudens skiautiniai ir skaitiniai“. Įdomu tai, kad nei parodos autorė Adelė, nei jos sūnus Gintautas ar marti Danguolė niekur</i></p>	<p><i>su Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos lygių galimybių kontroliere Agneta Lobačevskyte ir patarėju viešiesiems ryšiams Valdu Dambrava. Susitikime, kuriame dalyvavo savivaldybės vadovai, administracijos, seniūnijų, nevyriausybinių organizacijų, bendruomenių atstovai, tauragiškiai, buvo pristatyta lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos veikla, lygių galimybių įstatymų nuostatų taikymas, pateikti įvairių tyrimų šioje srityje rezultatai, skundų dėl diskriminavimo pavyzdžiai, nurodyta, kur kreiptis patyrus diskriminaciją, atsakyta į pateiktus klausimus.“ [K3] „TAURAGIŠKIA MS-KONSULTACIJO S TEISINIAIS KLAUSIMAIS Rugsėjo 18 dieną Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos organizuoto projekto „Aš</i></p>		
--	--	---	--	--

	<p>nesireklamavo, nesiafišavo, o tyliai, gražiai pagerbė „savo mamuką“, surengdami jos beveik visą gyvenimą kurtų darbų parodą.. Mažoniškės kultūros darbuotojos Birutės Kaminskienės paraginti šią parodą apžiūrėjome kartu su kultūros centro direktoriumi Virginijumi Bartušiu. Ir iš karto kilo mintis, kad ją turi pamatyti daugiau žmonių. [...]“ [K1]</p> <p>„TAURAGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖ JUNGIASI PRIE ISTORINIO PROJEKTO „GEDIMINAIČIŲ KELIAS“. Tarp penkias valstybes (Baltarusiją, Lietuvą, Lenkiją, Čekiją, Ukrainą) suvienijusiam projekte „Gediminaičių kelias“ dalyvaujančių miestų bus ir Tauragė. 2015 metų rugsėjo 9 dieną Tauragės rajono savivaldybės taryba pritarė, kad savivaldybė dalyvautų tarptautiniame projekte „Gediminaičių</p>	<p>žinau savo teises” metu į Tauragės Pilies aikštę atėjusiems tauragiškiams teisininkai suteikė informaciją ir padėjo spręsti teisinių žinių reikalaujančias problemas. Kompetentingi specialistai patarė, kur ir kaip kreiptis pirminės ir antrinės teisinės pagalbos, kaip apsaugoti asmens duomenis, kaip apginti savo kaip vartotojo teises, kada žmonėms gali padėti antstoliai ir kitais įvairiausiais klausimais.“ [K4]</p>		
--	---	---	--	--

<p>kelias“ bei pasirašytų memorandumą tarp Tauragės rajono savivaldybės ir Ukrainos vietos valdžių asociacijos „Gediminaičių kelias“. 2013 metų gegužę penkių Ukrainos miestų – Lucko, Chotyno, Podolės Kameneco, Iliaslavo ir Ostrogo – merai pasirašė susitarimą dėl asociacijos „Gediminaičių kelias“ įkūrimo. Dabar projekte dalyvauja dvidešimt savivaldybių iš penkių valstybių. [...]“ [K2]</p> <p>„TAURAGIŠKEI ĮTEIKTA „GERUMO ŽVAIGŽDĖ,, Minint Lietuvos socialinių darbuotojų dieną, socialinės apsaugos ir darbo ministerija organizavo akciją „Geriausio socialinio darbuotojo rinkimai“. Šios akcijos metu visų šalies socialinių paslaugų įstaigų, nevyriausybinių organizacijų, savivaldybių, seniūnijų, bendruomenių atstovai bei gyventojai galėjo</p>			
---	--	--	--

	<p>teikti savo kandidatus geriausio socialinio darbuotojo vardui pelnyti. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos renginyje šeši socialiniai darbuotojai iš visos Lietuvos buvo apdovanoti aukščiausiu ministerijos įsteigtu apdovanojimu – „Gerumo žvaigždėmis.“ [K5] „PAMINĖTA KULTŪROS DARBUOTOJŲ DIENA. Rugsėjo 22 dieną Tauragės rajono kultūros centro darbuotojai minėjo savo profesinę šventę – kultūros darbuotojų dieną. Šiomet antrąjį kartą įteiktos septynios „Metų akimirkos“ statulėlės pasišymėjusiems ir nusipelnusiems kultūros darbuotojams. Šventėje dalyvavo bei kultūros darbuotojus sveikino Tauragės rajono savivaldybės meras Sigitas Mičiulis, mero pavaduotoja Aušrinė Norkienė, tarybos nariai Pranas Petrošius , Rita Grigalienė</p>			
--	---	--	--	--

	<p><i>Linas Stankus, Algirdas Mosėjus, savivaldybės administracijos Kultūros ir sporto skyriaus vedėja Danutė Naujokienė, seniūnai, bendruomenių atstovai, „Tauragės radijo“ vadovas Valdas Latoža, savivaldybės Birutės Baltrušaitytės viešosios bibliotekos direktorius Sigitas Kancevyčius, Moksleivių kūrybos centro direktorė Jolanta Kazlauskienė, kultūros darbuotojai senjorai. Skambant nuotaikingoms kultūros rūmų kolektyvo „Gentelman,s band“ atliekamoms melodijoms pirmojoje nominacijoje „Ryškiausias sezono kultūrinis įvykis“ nugalėtoju pripažintas tarptautinis liaudiškų šokių festivalis „Susibėgę patrepsekim.“ [K6]</i></p>			
Elektrėnai (2012)	<p><i>„Spalio 20 d. Bežionių vaikų globos namuose Elektrėnų savivaldybės</i></p>	<p><i>„2015 m. spalio 16 d. Elektrėnų savivaldybėje vyko Vilniaus regiono plėtros</i></p>	<p><i>„Dėl prekybos alkoholiniais gėrimais laiko ribojimo. Savivaldybių</i></p>	<p><i>EPGT technikos modernizacijos procesas truko kelerius metus.“ [K1]</i></p>

	<p>administracijos Socialinės paramos skyriaus vedėja Violeta Šimkūnienė pristatė „Narkotinių ir psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos Elektrėnų savivaldybės ugdymo įstaigose programą“ [K2] „Spalio 13–15 dienomis Elektrėnuose praūžė Jaunimo reikalų tarybos organizuojama savivaldybės simuliacija „Moksleiviai savivaldybėje“, kurios metu mokiniai išbandė savo jėgas eidami įvairias Elektrėnų savivaldybės administracijos darbuotojų pareigas.“ [K4]</p>	<p>tarybos posėdis.“ [K3] „Spalio 19–23 d. Elektrėnų savivaldybės meras K. Vaitukaitis, administracijos direktorius V. Pruskas, savivaldybės administracijos ir „Elektrėnų komunalinio ūkio“ atstovai lankėsi Norvegijos Karalystės Hamaro, Elveriumo ir Evenstado miestuose.“ [K5]</p>	<p>tarybos, atsižvelgdamos į prekybos alkoholiniais gėrimais vietą, gyventojų, bendrijų, bendruomenių ar jų atstovų, visuomeninių organizacijų ar kitų institucijų raštu pareiškta nuomonę, policijos komisariatų pasiūlymus, turi teisę riboti laiką, kuriuo leidžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais (Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 18 str. 9 d.). Į Elektrėnų savivaldybės tarybą kreipėsi Elektrėnų policijos komisariatas siūlydamas uždrausti nuo 22.00 iki 08.00 val. prekybą alkoholiniais gėrimais UAB „Bemava“ viešojo maitinimo įmonėje, esančioje Rungos g. 10, Elektrėnai. Prašome suinteresuotus asmenis dėl minėto pasiūlymo iki 2015- 11-17 teikti nuomonę ir pasiūlymus raštu Teisės ir personalo administravimo skyriui (Rungos g. 5, Elektrėnai, 117 kab.) arba el. paštu gediminas.ratkevicius@elektrenai.lt“ [K6]</p>	
--	---	---	---	--

<p>Panevėžio miesto (2012)</p>	<p>„Savivaldybės I ir II a. fojė eksponuojamos naujos parodos. II a. fojė eksponuojama III tarptautinio grafinės miniatiūros konkurso darbų paroda.“ [K3] „Primename: spalio 21 d. 11 val. 52 min. vyks gyventojų perspėjimo sistemos techninis-kompleksinis patikrinimas, kurio metu mieste bus įjungtos elektros sirenos, perduodami perspėjimo pranešimai.“ [K4] „Savivaldybė prašo miesto bendruomenės didžiosioms šventėms – Kalėdoms – padovanoti 10-14 metų sidabrinę eglę“ [K5]</p>	<p>„Miesto vadovai susitiko su Valstybės įmonės Registrų centro atstovais. Vadovams pristatytos Registrų centro teikiamos elektroninės paslaugos.“ [K6]</p>	<p>„Spalio 22 d. PANEVĖŽIO MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA tvirtins fiksuotų pajamų mokesčio už pajamas, gautas iš veiklos, kuria verčiamasi turint verslo liudijimą ir lengvatų, 2016 metų dydžius. Pagal šalies įstatymus, kitąmet mokestis už verslo liudijimą didėja. Priežastis – nuo liepos 1 d. 25 eurais (iki 325 Eur) padidėjusi minimali mėnesio alga“ [K1] „Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu patvirtinta, kad iš valstybės biudžeto už vieno vaiko neformaliojo švietimo užsiėmimus bus mokama 15 Eur per mėnesį.“ [K2]</p>	
<p>Alytaus rajonas (2011)</p>	<p>„Rugsėjo 18 d. Alytaus miesto savivaldybėje lankėsi Lietuvos Respublikos Susisiekimo viceministras Algis Žvaliauskas. Susitikimo metu su savivaldybės vadovais ir specialistais kalbėta apie bendrus projektus automobilių kelių tiesimo srityje, suderinti bendri Alytaus miesto</p>	<p>„Rugsėjo 18 d. Alytaus miesto savivaldybės mero pavaduotoja Vėlė Gibienė, tarybos narė Lina Sosunovičienė, administracijos direktoriaus pavaduotoja Silvija Peštenienė, Socialinės paramos skyriaus vedėja Sonata Dumbliauskienė ir neįgaliųjų ir jų tėvų bei globėjų asociacijos</p>	<p>„Vadovaudamiesi Alytaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2015 m. rugsėjo 16 d. įsakymu Nr. DV-727 „Dėl termino nustatymo“, informuojame apie būsto ir aplinkos pritaikymo neįgaliesiems 2016 metams prašymų priėmimo terminą nuo 2015-09-21 iki 2015-11-30. Prašymai būstui</p>	<p>„Ligoninės gatvėje UAB „Alstapa“ darbuotojai šiomis dienomis montuoja lietaus vandens surinktuvus. Jų montavimo darbus organizuoti ipareigotas Alytaus miesto savivaldybės administracijos Miesto ūkio skyrius po prieš keletą dienų vykusio Alytaus miesto savivaldybės vadovų, administracijos specialistų ir Ligoninės gatvę tvarkančių rangovų</p>

	<p>savivaldybės ir Susisiekimo ministerijos veiksmai dėl Naujosios gatvės rekonstrukcijos tolimesnio etapo finansavimo ir įgyvendinimo.“ [K1]</p> <p>„Rugsėjo 22 d. – „Diena be automobilio“. Šią dieną kviečiame alytiškius palikti automobilius namuose, o į darbą eiti pėsčiomis, sėsti ant dviračio ar važiuoti viešuoju transportu. Prie šios akcijos prisijungti planuoja ir į darbą rytoj pėsčiomis ar dviračiu atvykti ketina Alytaus miesto savivaldybės vadovai.“ [K3]</p> <p>„Rugsėjo 23 d. 12 val. paminėti Lietuvos žydų genocido dieną alytiškius kviečia Alytaus tautinių mažumų kultūros centras.</p> <p>Minėjimas vyks Vidzgirio miške, Antrojo pasaulinio karo žydų masinio naikinimo vietoje.“ [K4]</p> <p>„Šių metų rugsėjo 19 d. Alytaus suaugusiųjų ir jaunimo mokyklos vadovų iniciatyva Alytuje vyko tarptautinis</p>	<p>MIRABILIA atstovė Onutė Švedienė lankėsi Druskininkuose.“ [K2]</p> <p>„Šiandien Alytaus miesto savivaldybės meras Vytautas Grigaravičius priėmė Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinį direktorių Edį Urbanavičių ir Kūno kultūros ir sporto rėmimo fondo tarybos atstovus.</p> <p>Susitikime taip pat dalyvavo mero pavaduotoja Valė Gibienė, administracijos direktoriaus pavaduotoja Silvija Peštenienė, Kultūros skyriaus vedėja Vilma Liaukuvienė, Švietimo skyriaus vedėjas Vytuolis Valūnas, Sporto ir rekreacijos skyriaus vedėjas Adomas Andrušaitis, sporto bendruomenės atstovai.“ [K6]</p>	<p>pritaikyti priimami Alytaus miesto savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriuje, IA kabinete (Naujoji g. 48, Alytuje).“ [K3]</p>	<p>– UAB „Kaminta“ pasitarimo.“ [K4]</p> <p>„UAB „Cgates“ suteikė alytiškiams dar vieną dovaną – nuo šiol Senamiesčio skvere galima naudotis nemokamu bevielio interneto ryšiu (wi-fi).“ [K5]</p>
--	---	--	---	---

	<p><i>tinklinio turnyras, skirtas Europos bendradarbiavimo dienai ir INTERREG iniciatyvos 25 metų jubiliejui paminėti, taip pat Europos sporto savaitės minėjimo Alytuje dalis.“</i> [K5]</p>			
<p>Varėnos rajonas (2011)</p>	<p><i>„AKCIJOS „VĒLIAVA“ REZULTATAI. Sekmadienį, rugpjūčio 23 dieną, Varėnos mieste buvo vykdoma akcija „Vėliava“, kurios metu buvo tikrinama, kaip laikomasi Lietuvos Respublikos valstybės vėliavos ir kitų vėliavų įstatyme numatytų reikalavimų. Akciją vykdė Varėnos rajono savivaldybės Vietinio ūkio ir turto valdymo skyriaus vyr. specialistas Vytautas Jotautas, visuomenininkas Eugenijus Dumčius bei Varėnos policijos komisariato Prevencijos poskyrio vyresnysis tyrėjas Giedrius Raulušaitis.“</i> [K1] „Šiandien 18 val. Baltų vienybės dienos proga (pažymint Saulės mūšį) ant</p>			

	<p> <i>Merkinės piliakalnio bus degamas laužas. Kviečiame dalyvauti. “ [K2] „Naujiena „Europrotų mėgėjams“ - Jūsų laukia jau ketvirtasis, rudens Europrotų sezonas „Auksiniai europrotai“ VARĖNOJE!!! Kviečiame registruotis“ [K3] „GRYBAVIMO ČEMPIONATO NUGALĖTOJŲ JAU LAUKIA ĮSPŪDINGA MERO TAURĖ. Vienas iš pagrindinių šį šeštadienį Varėnoje šurmuliuosiančios Grybų šventės „Grybų pilni aruodai-neišsemi senolių klodai“ akcentų - Marcinkonyse vyksiantis grybavimo čempionatas Varėnos r. savivaldybės mero taurei laimėti.“ [K4] „DALLJAMI KOMPOSTAVIM O KONTEINERIAI. Informuojame Varėnos miesto ir raiono gyventojus, kad UAB „Alytaus regiono atliekų tvarkymo centras“ pradeda dalinti 900 l talpos</i> </p>			
--	--	--	--	--

	<p>kompostavimo konteinerius.“ [K5] „ <i>VARĖNOJE – VOKIETIJOS FOTOMENININKŲ DARBŲ PARODOS ATIDARYMAS. Šį šeštadienį, rugsėjo 26 d. 11.30 val., Varėnos kultūros centro parodų salėje (J. Basanavičiaus g. 17) bus atidaryta Prenclau (Vokietija) fotomenininkų darbų paroda „Akto akcentai“, skirta Varėnos ir Prenclau savivaldybių bendradarbiavimui o 15 metų jubiliejui.“ [K6]</i></p>			
<p>Šalčininkų rajonas (2011)</p>	<p>„Derliaus šventė-2015“ K1 <i>„Šalčininkai šoka su visa Lietuva“ K2 „Eišiškėse – estafetinis bėgimas Jono Pauliaus II-ojo popiežiumi išrinkimo dienai paminėti Š. m. spalio 17 d. Eišiškėse vyks estafetinis bėgimas, skirtas Jono Pauliaus II-ojo popiežiumi išrinkimo dienai paminėti. Estafetinio bėgimo startas: Eišiškių Kristaus žengimo dangų bažnyčia (12.00 val.). Finišas:</i></p>	<p>„50 metų kaip viena diena Šiandien Skynimuose (Turgelių sen.) gyvenančių porą – Vitaliją ir Michailą Ulevičius – auksinio vestuvių jubiliejaus proga sveikino Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus pavaduotoja Beata Petkevičė“ K3</p>		<p>„Kultūros centro fojė sparčiai vyksta remonto darbai Kūrybingas Šalčininkų kultūros centro kolektyvas džiugina miesto ir viso rajono gyventojus ir svečius turiningais ir įdomiais renginiais, tačiau niūros įstaigos patalpos ir aplinka savaime buvo nepatraukli. Tačiau pastaruoju metu Kultūros centre įvyko teigiamos permainos, gerinančios jo įvaizdį.“ K5 „WiFi jau ir Šalčininkų rajono savivaldybėje Gera naujiena internautams – Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos pastate (Vilniaus g. 49, Šalčininkai) veikia</p>

	<p><i>Eišiškių seniūnijos pastatas.</i></p> <p><i>Bėgimo dalyvių registracija vyks elektroniniu paštu rromasu@gmail.com“ [K4]</i></p>			<p><i>nemokamas belaidis internetas (WiFi).</i></p> <p><i>Apsilankę savivaldybėje gyventojai galės be jokio slaptažodžio jungtis prie interneto tinklo.“ [K6]</i></p>
<p>Anykščių rajonas (2013)</p>	<p>„Sveikinimas artėjančios Lietuvos socialinių darbuotojų dienos proga“ K2 „Mero Kęstučio Tubio sveikinimas Angelų sargų dienos proga“ K3</p> <p>„Sveikinimas mokytojų dienos proga“ K4</p> <p>„Kviečiame dalyvauti ir registruotis į spalio 19-25 dienomis vykstančią Lietuvos sveikuolių sąjungos ir sveikatos biuro organizuojamą „Sveikuolių stovyklą.“ K5</p> <p>„Žinių radijo laidos "Tai mes!" filmukas apie Anykščių Naujų vėjų bendruomenę“ [K6]</p>			<p>„Skelbiamas Neįgalųjų socialinės integracijos per kūno kultūrą ir sportą projektų finansavimo 2016 metais atrankos konkursas“ K1</p>
<p>Jurbarko rajonas (2015)</p>	<p>„Intensyviai ruošiamasi Jaunimo parko atidarymui rugsėjo 1-ąją :) Šiandien jau pastatytas skulptūrinė akmenų kompozicija „Knygų avilys“!“</p>	<p>„Rugpjūčio 27 d. Jurbarko turizmo ir verslo informacijos centro konferencijų salėje vyko Jurbarko rajono švietimo įstaigų direktorių ir pavaduotojų</p>		

	<p>K1 „Jau 16-tą kartą mokslo metų pradžią didžiausia ne gyvybės draudimo bendrovė „Lietuvos draudimas“ ir Jurbarko rajono savivaldybė kviečia pasirūpinti vaikų saugumu keliuose ir gatvėse, o vairuotojus ragina vairuoti saugiau ir atidžiau. Rugsėjis skelbiamas akcijos „Apsaugok mane“ mėnesiu, kurio metu „Lietuvos draudimas“ visus Jurbarko rajono savivaldybės moksleivius apdraus asmens draudimu, o savivaldybė „Apsaugok mane“ ženklų pažymėjo pavojingiausias perėjas prie mokyklų.“ [K1]</p> <p>„Šiandien Jurbarko dvaro parke buvo filmuojamas vaizdo klipas „Kamuolio skrydis, suvienijęs Lietuvą“. Dalinamės smagiomis akimirkomis“ [K3]</p> <p>„Daugiafunkcio centro atidarymas ir rugsėjo pirmosios šventė Seredžiaus Stasio</p>	<p>pasitarimas „Švietimo kaitos perspektyvos 2015–2016 mokslo metais“. Artėjančios Rugsėjo 1-osios proga rajono švietimo įstaigų vadovų ir mokytojų atvyko pasveikinti Jurbarko rajono savivaldybės meras Skirmantas Mockevičius ir administracijos direktorė Vida Rekešienė.“ [K2]</p>		
--	--	---	--	--

	<p>Šimkaus mokykloje“ [K4] „Rugsėjo 1 dieną iškilmingai atidarytas Jurbarko jaunimo parkas. Simbolinę juostelę perkirpo Jurbarko rajono savivaldybės meras Skirmantas Mockevičius, Seimo narys Bronius Pauža ir UAB „Jurmelsta“, atlikusios projekto rangos darbus, direktorius Kęstutis Naujokas. Kita svarbi šventės dalis buvo „Knygų avilio“ perdavimas Jurbarko Jaunimo organizacijų sąjungai. UAB „Akmens uola“, kuri padovanojo Jurbarkui šį kūrinį, vadovas Rimantas Židulis simboliškai perdavė „Knygų avilį“ Jaunimo organizacijų sąjungos Tarybos pirmininkei Tomai Simanavičiūtei.“</p> <p>[K5] „Spalio 2 dieną Jurbarko rajono savivaldybės meras Skirmantas Mockevičius, mero pavaduotojas Saulius Lapėnas, administracijos direktoriaus pavaduotojas Viktoras Ganusauskas</p>			
--	---	--	--	--

	<p><i>kartu su tarybos nariais sodino medelius. Medelių sodinimo šventė buvo skirta Jurbarko rajono savivaldos 25-mečiui įamžinti.</i> [K6]</p>			
<p>Kaišiadorių rajonas (2015)</p>	<p><i>„spalio 3-ąją kviečiame į šeimų futbolo varžybas Kaišiadoryse“ [K2] „Akcija „Šoka visa Lietuva“. 2015 m. rugsėjo 19 d. Kaišiadorių kultūros centro kieme vyko akcija „Šoka visa Lietuva“. Astos Sabonytės nuotr.“ [K4] „Rugsėjo 26 dieną, šeštadienį, 16 val., Brazauskų namuose-muziejuje, minėsime Prezidento Algirdo Mykolo Brazausko gimimo metines. Pirmajam tiesiogiai išrinktam šalies vadovui rugsėjo 22-ąją būtų sukakę 83-eji. Renginyje dalyvauja profesorius, filosofas Bronislovas Genzelis. Kviečiame dalyvauti.“ [K5] „Mielai kaišiadoriečiai, kviečiame dalyvauti</i></p>		<p><i>Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai 2015 m. spalio 5 d. planuojama paskelbti kvietimus teikti paraiškas pagal priemonę „Parama investicijoms, skirtoms ekonominės veiklos kūrimui ir plėtrai“. Šiuo metu yra paskelbtas paramos teikimo taisyklių projektas. Pateikiame susistemintą informaciją apie pareiškėjams ir projektams keliamas sąlygas, reikalavimus, finansavimo galimybes. Paramos gali kreiptis: kaimo gyventojas, ūkininkas, labai maža įmonė. Didžiausia paramos suma – 200 tūkst. eurų. Finansuojama iki 50 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. Tinkamos finansuoti išlaidos: Projekte numatytai veiklai vykdyti skirtų gamybinių ir</i></p>	<p><i>„Pasirašyta sutartis dėl riedučių, riedlenčių ir dviračių aikštelės įrengimo Kaišiadorių rajono savivaldybės administracijos direktorius Česlovas Neviera su viešųjų pirkimų laimėtoju UAB „CGS“ pasirašė techninio projekto parengimo ir rangos darbų sutartį, kurios vertė – 49486 Eur. Pasiūlymus pateikė penkios įmonės. Liepos mėnesį Kaišiadorių rajono savivaldybės tarybos sprendimu buvo skirtos lėšos. Aikštelei įrengti iš savivaldybės biudžeto skirta daugiau nei 55 tūkst. Eur.“ [K1]</i></p>

	<p>įspūdingiausių vaisių ir daržovių parodoje-atrankoje, kuri vyks 2015 m. rugsėjo 26 d. nuo 9 iki 12 val. Savivaldybės aikštėje šventės „Rudens kraite“ metu“ [K6]</p>		<p>kitų būtinų pastatų, statinių, patalpų nauja statyba, rekonstravimas ir /arba kapitalinis remontas.</p> <p>Naujos technikos ir įrangos, baldų įsigijimas“ [K3]</p>	
<p>Kėdainių rajonas (2015)</p>	<p>„JOSVAINIAI PRISISTATĖ LIETUVAI. Rugsėjo 19 d. Vilniaus Katedros aikštėje vyko 2016 m. mažųjų Lietuvos kultūros sostinių mugė. Joje dešimties skirtingų regionų ir miestelių kultūrinį gyvenimą, tradicinius renginius ir amatus pristatė mažosios kultūros sostinės, tarp kurių ir Kauno apskričiai atstovaujantis Josvainių bendruomenės centras. Svarbiausias šio renginio tikslas – visuomenę iš arti supažindinti su būsimomis 2016 m. mažosiomis Lietuvos kultūros sostinėmis. Mažųjų kultūros sostinių mugėje Josvainių bendruomenės centro atstovai kvietė iš arčiau susipažinti su vietos tradicijomis,</p>	<p>„GYVENTOJAI KVIEČIAMI Į ATVIRĄ DISKUSIJĄ Rugsėjo 23 dieną, trečiadienį, 17.00 val., Kėdainių rajono savivaldybės tarybos posėdžių salėje (J. Basanavičiaus g. 36) vyks gyventojų susitikimas su rajono vadovais ir už įgyvendinamus projektus atsakingais specialistais. Diskusijoje bus kalbama apie „Saulutės“, Šviesiosios gimnazijos, Didžiosios Rinkos aikštės ir kitus projektus.“ [K2]</p>		<p>„MERAS S. GRINKEVIČIUS.: „BENDRUOMENIŠKUMO IR PAREIGOS EGZAMINAS IŠLAIKYTAS“ Po dviejų įtemptų ir intensyvių paieškos parų pagaliau rastas iš namų išėjęs ir dingęs penkiolikametis paauglys. Negailėję savo jėgų ir laiko, dingusio jaunuolio ieškojo ne tik daugiau negu pusė šimto įvairių tarnybų pareigūnų, bet ir vieninga, nelaimės akimirka nelikusi abejinga vietos bendruomenė.“ [K1]</p> <p>„MEIRONIŠKIUOSE IR VALUČIUOSE BUS TVARKOMAS GATVIŲ APŠVIETIMAS Pusketvirto šimto gyventojų turinčiame Meironiškių kaime, Krakių seniūnijoje, tęsiami elektros tinklų bei apšvietimo tvarkymo darbai, kurios tikimasi užbaigti iki spalio pabaigos. Septintajame rajono tarybos posėdyje finansavimas skirtas ne tik šio kaimo apšvietimo atnaujinimo darbams, bet ir Dotnuvos seniūnijos Valučių kaimo elektros tinklų išplėtimui.“ [K3]</p>

	<p>istorija, žymiausiomis lankytinomis vietomis ir pan. Josvainiečiai išradingai pristatė savo miestelį. Muges dalyviams koncertavo Josvainių jaunimo tautinės muzikos kolektyvas „Auštaras“. [...]“ K4 „KĖDAINIEČIAI DALYVAVO ŠVENTĖJE „DERLIUS – 2015“. Rugsėjo 18 d. Žemės ūkio rūmai Vilniuje organizavo respublikinį renginį „Derlius – 2015“, kurio tikslas – padėkoti žemei ir ją dirbančiam žemdirbiui. Šiais metais renginys skirtas Etnografinių regionų metams paminėti.“ K5 „IŠ TARPTAUTINIO RALIO GRĮŽO SU DVIEM APDOVANOJIM AIS. Rugsėjo viduryje vykusiame tarptautiniame 43-ajame ralyje „Kauno rudenio 2015“ sporto veteranų grupėje Kėdainių ekipažas – vairuotojas Rimantas Kairys su šturmanu Kęstučiu Kanapecku veteranų grupėje</p>			
--	---	--	--	--

	<p> <i>užėmė pirmąją vietą. Lenktynininkus pasveikino Kėdainių rajono savivaldybės meras Saulius Grinkevičius ir savivaldybės administracijos direktorius Ovidijus Kačiulis. 35-erių metų patirtį automobilių sporto varžybose turintis R. Kairys – ilgametis Kėdainių rajono savivaldybės vairuotojas. Jį su ekipažo kolega K. Kanapecku, dujų sistemų projektuotoju, suvedė bendras pomėgis – lenktynės.“ [K6]</i> </p>			
--	---	--	--	--

LITERATŪRA

1. Aarseth, E. J. (1997). *Cybertext: Perspective on Ergodic Literature*. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press.
2. Abs, H. J. Veldhuis, R. (2006). *Indicators on Active Citizenship for Democracy - the social, cultural, economic domain*. Italy: Order of the Council of Europe or the CRELL-Network on Active Citizenship for Democracy.
3. Ackerman, J. M. Sandoval-Ballesteros, I. E. (2006). Global Explosion of Freedom of Information Laws. *Administrative Law Review*. 58, 85–123.
4. Ackoff, R. L. (1989). From data to wisdom. *Journal of Applied Systems Analysis*. 16. 3–9.
5. Alijauskaitė, A. (2016). Viešosios erdvės transformacijos problema H. Arendt ir J. Habermaso teorijose. *Sociologija. Mintis ir veiksmai*. 2(39), 41–63.
6. Alter, S. (1999). *A General, yet Useful Theory of Information Systems*. Communications of the AIS. 1. 13–60.
7. Altheide, D. L. Snow, P. R. (1979). *Media logic*. Beverly Hills: Sage.
8. Altheide, D. L. (2004). Media Logic and Political Communication. *Political Communication*. 21(3), 293–6.
9. Anduiza, E. Cantijoch, M. Gallego, A. (2009). Political Participation and The Internet. *Information. Communication Society*. 6. 860–878.
10. Arendt, H. (1998). *The Human Condition*. Chicago London: The University of Chicago Press.
11. Arendt, H. (2005). *Žmogaus būklė*. Vilnius: Margi raštai.
12. Ariel, Y. Avidar, R. (2015). Information, Interactivity, and Social Media. *Atlantic Journal of Communication*. 23. 19–30.
13. Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Planning Association*. 35(4). 24–216.
14. Astrauskas, A. (2003). *Vietos savivaldos samprata ir savivaldybės institucinė struktūra*. Pirma dalis: mokomasis leidinys. Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras.
15. Astrauskas, A. (2013). Vietos savivaldos raida Lietuvoje nuo 1990 metų iki dabar. *Viešojo politika ir administravimas*. 12(2). 260–271.
16. Aucoin, P. (2012). New Political Governance in Westminster Systems: Impartial Public Administration and Management Performance at Risk. *Governance*. 25(2), 177–99.
17. Balčyienė, A. (2000). Žiniasklaidos tekstai. *Darbai ir dienos*. 109–20.

18. Balčytienė, A. Vinciūnienė, A. (2012). *Europos viešoji erdvė: politika, komunikacija, diskursas* (European Public Sphere: Politics, Communication, Discourse). Mokslinis tyrimų klasteris. Prieiga per internetą: http://www.vdu.lt/wp-content/uploads/files/EVE-klasteris_120130.pdf [žiūrėta 2018.06.23].
19. Baločkaitė, R. Butkevičienė, E. Vaidelytė, E. Vinogradnaitė, I. (2008). *Svarstymų demokratija ir informacinės technologijos: piliečių įgalinimas per šiuolaikinės komunikacijos priemones: Metodinė medžiaga*. Vilniaus universitetas, Vilnius.
20. Baranauskienė, I. (2013). *Inovatyvūs studijų metodai II pakopos Socialinio darbo studijų programoje*. Metodinė priemonė dėstytojams. Vilnius: UAB „BMK Leidykla“.
21. Barber, B. R. (2003). *Strong democracy: participatory politics for a new age*. Berkeley, Calif.: London University of California Press.
22. Baudrillard, J. (2002). *Simuliakrai ir simuliacija*. Vilnius: Baltos lankos.
23. Baudrillard, J. (2005). *The System of Objects*. London, New York: Verso.
24. Bauman, Z. (2015). *Kultūra takiojoje modernybėje*. Vilnius: Apostrofa.
25. Baym, N. (1998). The Emergence of on – Line Community. In S. G. Jones, *Cybersociety 2.0: Revisiting Computer – Mediated Communication and Community* (pp. 35–68). Thousand Oaks, CA: Sage.
26. Bean, C. (2012). Democratic Participation in a Globalised World: Immigrants in Australia in the Early 21st Century. *Australian Journal of Political Science*. 47: 11–31.
27. Benhabib, S. (2003). *The Reluctant Modernism of Hannah Arendt*. Lanham, Maryland: Rowman Littlefield Publishers.
28. Benn, N. (2015). Argumentation tools for digital politics: addressing the challenge of deliberation in democracies. In S. Coleman, *Handbook of Digital Politics*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 151–162.
29. Bennett, L. Segerberg, A. (2012). The Logic of Connective Action: Digital Media and the Personalized of Contentious Politics. *Information, Communication and Society*. 15(5), 729–769.
30. Berelson, B. (1954). Content Analysis. In G. Lindzey, *Handbook of Social Psychology*, 488–522. MA: Addison-Wesley.
31. Berger, C. R. Calabrese, R. J. (1975). Some Explorations in Initial Interaction and Beyond: Toward a Developmental Theory of Interpersonal Communication. *Human Communication Research*. 1, 99–112.
32. Berger, L., Luckmann, T. (1999). *Socialinis tikrovės konstravimas: žinojimo sociologijos traktatas*. Vilnius: Pradai.
33. Bertot, J. Jaeger, P. Munson, S. Glaisyer, J. M. (2010). Social Media Technology and Government Transparency. *IEEE Computer Society*. November Issue.

34. Bertot, J. C., Jaeger, P. T. Grimes, J. M. (2012). Promoting Transparency and Accountability through ICTs, Social Media, and Collaborative E-government. *Transforming Government: People, Process and Policy*. 6(1), 78–91.
35. Bielinis, L. (2005). *Visuomenė, valdžia ir žiniasklaida: prieštaringa komunikacinė simbiozė*. Vilnius: Eugrimas.
36. Birbilaitė, I. (2013). *Svarstomosios demokratijos apraiškos internete: viešų klimato kaitos diskusijų socialiniame tinkle Facebook kokybės vertinimas*. Kaunas: Daktaro disertacija.
37. Blumler, J. G. Gurevitch, M. (2000). Rethinking the study of political communication. In M. J. Curran, *Mass media and society* (p. 155–172). London: Arnold.
38. Bohman, J. (2004). Expanding dialogue: The Internet, the Public Sphere and Prospects for Transnational Democracy. *The Sociological Review*. 52, 131–155.
39. Bolin, G. (2011). *Value and the Media: Cultural Production and Consumption in Digital Markets*. Surrey: Ashgate Publishing Limited.
40. Bordieu, P. Wacquant, L. D. (2003). *Įvadas į refleksyviąją sociologiją*. Vilnius: Baltos lankos.
41. Boulianne, S. (2009). Does Internet Use Affect Engagement? A Meta-analysis of Research. *Political Communication*. 26, 193–211.
42. Boyd, D. M. Ellison, N. B. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 210–230.
43. Brighton, P. Foy, D. (2007). *News Values*. London: SAGE.
44. Buchstein, H. (1997). Bytes that Bite: The Internet and Deliberative Democracy. *Constellations*. 248–263.
45. Burt, R. S. (1987). Social Contagion and Innovation: Cohesion versus Structural Equivalence. *American Journal of Sociology*. 92(6), 1287–1335.
46. Calhoun, C. (2013). *The Problematic Public: Revisiting Dewey, Arendt, and Habermas*. Michigan: University of Michigan.
47. *Cambridge Dictionary*. Prieiga per internetą: <https://dictionary.cambridge.org/> [žiūrėta 2019.04.08].
48. Campbell, K. B. (2005). Theorizing the Authentic: Identity, Engagement, and Public Space. *Administration & Society*. 36(6), 688–705.
49. Cann, A., Dimitriou, K., Hooley, T. (2011). *Social Media: A Guide for Researchers*. Research Information Network.
50. Castells, M. (2005). *Tinklaveikos visuomenės raida*. I tomas. Kaunas: Poligrafija ir informatika.

51. Castells, M. (2006). *Tapatumo galia*. II tomas. Kaunas. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
52. Castells, M. (2007). *Tūkstantmečio pabaiga*. III tomas. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
53. Castells, M. (2008). The New Public Sphere: Global Civil Society, Communication Networks, and Global Governance. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*. 616(1), 78–93.
54. Chadwick, A. (2006). *Internet Politics: States, Citizens and New Communication Technologies*. New York: Oxford University Press.
55. Chaffee, S. H., Metzger, M. J. (2001). The End of Mass Communication? *Mass Communication and Society*. 4, 365–379.
56. Chlivickas, E., Melnikas, B. (2016). *Viešasis valdymas: aktualijos ir sprendimai globalizacijos ir žinių visuomenės kūrimo sąlygomis*. Vilnius: VGTU leidykla TECHNIKA.
57. Coleman, S. (2015). Introduction: Conceptualizing Digital Politics. In Coleman, S. *Handbook of Digital Politics*. Edward Elgar Publishing.
58. Coleman, S. Price, V. (2012). Democracy, Distance, and Reach: The New Media Landscape. In *Connecting Democracy: Online Consultation and the flow of political communication*, 3–43. Cambridge, MA: MIT Press.
59. Cook, T. E. (1998). *Governing with the News: The News Media as a Political Institution*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
60. Cook, T. E. (2006). The News Media as a Political Institution: Looking Backward and Looking Forward. *Political Communication*. 32(2), 71–159.
61. Cormode, G. Krishnamurthy, B. (2008). *Key Differences between Web 1.0 and Web 2.0*. First Monday, 13(6).
62. Corner, J. (2011). *Theorising Media: Power, Form and Subjectivity*. Manchester: Manchester University Press.
63. Couldry, N. (2012). *Media, Society, World: Social Theory and Digital Media Practice*. Cambridge, Malden, MA: Polity.
64. Couldry, N. Hepp, A. (2013). Conceptualizing Mediatization: Contexts, Traditions, Arguments. *Communication Theory*. 23(3), 191–202.
65. Creswell, J. Clark, V. L. P. (2006). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. Thousand Oaks: Sage Publications.
66. Culver, C. Wintersgill, S. (2010). *Developing and Delivering a Communications Strategy*.
Prieiga per internetą:
[http://www.ox.ac.uk/media/global/www.ox.ac.uk/local/sites/uasconference/documents/W19_Developing_delivering_a_comms_strategy_\(final\).pdf](http://www.ox.ac.uk/media/global/www.ox.ac.uk/local/sites/uasconference/documents/W19_Developing_delivering_a_comms_strategy_(final).pdf) [žiūrėta 2018.06.01].

67. Curran, J. (2002). *Media and Power*. London and New York: Routledge: Taylor & Francis Group.
68. Dahl, R. A. (1994). *Demokratija ir jos kritikai*. Vilnius: Amžius.
69. Dahl, R. A. (1961). *Who Governs? Democracy and Power in an American City*. New Haven CT: Yale University Press.
70. Dahlgren, P. (2005). The Internet, Public Sphere, and Political Communication: Dispersion and Deliberation. *Political Communication*. 22, 147–162.
71. Dahlgren, P. (2006). Civic Participation and Practices: Beyond ‘Deliberative Democracy’. In Carpentier, N. P.-V. *Researching Media, Democracy and Participation* (p. 23-34). Tartu University Press.
72. Dahlgren, P. (2012). Reinventing Participation: Civic Agency and the Web Environment. *Geopolitics, History, and International Relations*. 4, 27–45.
73. Dahlgren, P. (2014). Participation and Alternative Democracy: Social Media and their Contingencies. In Serra, P. C. *Political Participation and Web 2.0*. 61 – 86. Livros Labcom Books.
74. Dahlgren, P. (2015). The Internet as a Civic Space. In Coleman, S. Freelon, D. *Handbook of Digital Politics* (p. 30). Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
75. Dahlgren, P. Sparks, C. (1991). *Communication and Citizenship*. London. New York: Routledge.
76. Dayan, D. Katz, E. (1992). *Media Events: The Live Broadcasting of History*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
77. Danah, M. Boyd, N. Ellison, B. (2008). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer - Mediated Communication*. 13, 210–230.
78. Davenport, T. H. Prusak, L. (1998). *Working Knowledge*. Boston, MA: Harvard Business School Press.
79. Dekker, P. Koopmans, R. Broek, A. (1997). Voluntary associations, social movements and individual political behaviour in Western Europe. In Deth, J. W. *Private groups and public life: social participation, voluntary associations and political involvement in representative democracies*. New York: Routledge.
80. Digital Single Market (DESI). (2017). Digital Economy & Society. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi> [žiūrėta 2018.06.23].
81. Dewey, J. (1927). *The Public and its Problems*. New York: NY: Holt.
82. Lironi, E. (Edit.) (2016). Potential and Challenges of E-participation in the European Union. Brussels: Policy Department: Citizens' Rights and Constitutional Affairs. Study for the Afco Committee.

83. Domarkas, V. Lukoševičienė, V. (2006). Elektroninė valdžia informacijos teikimo visuomenei aspektu. *Viešoji politika ir administravimas*. 16, 73–86.
84. Donges, P. Jarren, O. (2014). Mediatization of Political Organizations: Changing Parties and Interest Groups? In Esser, F. *Mediatization of Politics: Understanding the Transformation of Western Democracies* (p. 98-181). Basingstoke: Palgrave Macmillan.
85. Donskis, L. (2004). Pilietinė visuomenė ir jos priešai: autoritetas, tiesa ir viešoji erdvė XXI amžiaus pradžios Lietuvoje. Vilnius: Versus aureus.
86. Dryburgh, M. M. (2016). The Impact of the Public Commons on Public Sector Organizations. In Zavattaro, S. M. *Social Media for Government: Theory and Practice*. 13–29. New York and London: Routledge: Taylor & Francis Group.
87. Dutton, W., Gillett, S. E. McKnight, L. W. Peltu, M. (2004). Bridging Broadband Internet Divides: Reconfiguring Access to Enhance Communicative Power. *Journal of Information Technology*. 19, 28–38.
88. Dutton, W. H. Dubois, E. (2015). The Fifth Estate: a Rising Force of Pluralistic Accountability. In Coleman, S. *Handbook of digital politics*. 51–66. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
89. Dye, T. (1972). *Understanding Public Policy*. New Jersey: Prentice Hall.
90. Edelman, M. (2002). *Politinio spektro konstravimas*. Vilnius: Eugrimas.
91. Ellison, N. B. Steinfield, C. Lampe, C. (2007). The Benefits of Facebook "Friends": Social Capital and College Students' Use of Online Social Network Sites. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 12, 1143–1168.
92. Elster, J. (1998). *Deliberative Democracy*. New York: Cambridge University Press.
93. Europos vietos savivaldos chartija. (1999). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.48874> [žiūrėta 2018.06.23].
94. „Facebook“ išlieka populiariausias socialinis tinklas Lietuvoje. (2014). Prieiga per internetą: <http://www.ve.lt/naujienos/visuomene/sociumas/facebook-islieka-populiariausias-socialinis-tinklas-lietuvoje-1216404/> [žiūrėta 2018.02.23].
95. Fenton, N. (2012). The Internet and Social Networking. In: J. Curran, N. Fenton and D. Freedman, eds. *Misunderstanding the Internet*. Abingdon: Routledge.
96. Fishkin, J. S. (2009). *When the People Speak: Deliberative Democracy and Public Consultations*. Oxford: Oxford University Press.
97. Foucault, M. (1980). In Gordon, C. *Power/Knowledge: Selected Interviews & Other Writings. 1972–1977*. New York: Pantheon Books.
98. Foucault, M. (2001). *Diskurso tvarka: inauguracinė paskaita College de France, perskaityta 1970 metų gruodžio 2 dieną*. Vilnius: Baltos lankos.

99. Foucault, M. (2001). Fearless Speech. In Pearson, J. (Eds.). USA: Semiotext(e).
100. Fredriksson, M. Schillemans, T. Pallas, J. (2015). Determinants of Organizational Mediatization: an Analysis of the Adaptation of Swedish Government Agencies to News. *Public Administration*. 93(4), 1049–1067.
101. Frimstone, J. (2015). Public Engagement in Local Government: the Voice and Influence of Citizens in Online Communicative Spaces. *Information, Communication Society*. 18(6), 680–695.
102. Fuchs, C. (2014). *Social Media: A critical Introduction*. London: UK: Sage.
103. Galston, W. A. (2003). If Political Fragmentation is the Problem, is the Internet the Solution? In Cornfield, D. M. The civic web: Online politics and democratic values. 35–44. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
104. Gandy, O. H. (1982). *Beyond Agenda Setting: Information Subsidies and Public Policy*. New Jersey: Ablex Publishing Company.
105. Garnham, N. (1999). Information Politics: The Study of Communicative Power. In Dutton, W. H. Society on the Line. 77–78. Oxford, UK and New York, USA: Oxford University Press.
106. Gerhards, J. Schäfer, M. S. (2010). Is the Internet a Better Public Sphere? Comparing Old and New Media in the USA and Germany. *New Media & Society*. 12(1), 143–160.
107. Gibson, R. K. Andrea, R. Stephen, J. W. (2004). *Electronic Democracy: Mobilisation, Organisation and Participation via New ICT's*. London: Routledge.
108. Gibson, R. Lusoli, W. Ward, S. (2005). Online Participation in the UK: Testing a "Contextualised" Model of Internet Effects. *British Journal of Politics and International Relations*. 7, 83–561.
109. Giddens, A. (2000). *Modernybė ir asmens tapatumas*. Vilnius: Pradai.
110. Goffman, E. (2000). *Savęs pateikimas kasdieniame gyvenime*. Vilnius: Vaga.
111. Grabe, Maria E. Jessica G. Myrick (2016). Informed Citizenship in a Media-Centric Way of Life. *Journal of Communication*. 66(2), 215–235.
112. Graham, M. W. (2014). Government Communication in the Digital Age: Social Media's Effect on Local Government Public Relations. *Public Relations Inquiry*. 3, 361–376.
113. Gramberger, M. (2001). *Information, Consultation and Public Participation in Policy-Making as Partners*. Paris: OECD.
114. Gudonienė, V. (1999). *Įvadas į masinės komunikacijos teorijas*. Vilnius: Žara.
115. Gurevitch, M. Blumler, J. G. (1990). Political Communication Systems and Democratic Values. In Lichtenberg, J. Democracy and the Mass Media. 269–287. Cambridge University Press.

116. Gutmann, A. Thompson, D. (2009). *Why deliberative democracy?* Princeton and Oxford: Princeton university press.
117. Habermas, J. (1973). *Legitimation Crisis*. Boston: Beacon Press.
118. Habermas, J. (1978). *Communication and the Evolution of Society*. Boston, MA: Beacon Press.
119. Habermas, J. (1991). *The Structural Transformation of the Public Sphere. An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Cambridge, Massachusetts: The MIT Press.
120. Habermas, J. (1992). *Further Reflections on the Public Sphere*. In: Calhoun, C. Habermas and the Public Sphere (p. 421-461). Cambridge, London: MIT Press.
121. Habermas, J. (2006). Political Communication in Media Society: Does Democracy Still Enjoy an Epistemic Dimension? The Impact of Normative Theory on Empirical Research. *Communication Theory*. 16, 411–426.
122. Halpern, D. Gibbs, J. (2012). Social Media as a Catalyst for Online Deliberation? Exploring the Affordances of Facebook and YouTube for Political Expression. *Computers in Human Behavior*. 1159–1168.
123. Han, M. (2014). How Social Network Characteristics Affect Users' Trust and Purchase Intention. *International Journal of Business and Management*. 9(8).
124. Held, D. (2002). *Demokratijos modeliai*. Vilnius: Eugrimas.
125. Heng, M. S. Moor, de A. (2003). From Habermas's Communicative Theory to Practice on the Internet. *Information Systems Journal*. 13, 331–352.
126. Hepp, A. (2013). The Communicative Figurations of Mediatized Worlds: Mediatization Research in Times of the „Mediation of Everything“. *European Journal of Communication*. 29(1).
127. Hackett, K. (2003). *Einführung in die Medienwissenschaft*. Metzler Verlag.
128. Hjarvard, S. (2005). The Mediatization of Society: A Theory of the Media as Agents of Social and Cultural Change. *Nordicom Review*. 29(2), 105–134.
129. Hooghe, M. Vissers, S. Stolle, D. Maheo, V. A. (2010). The Potential of Internet Mobilization: An Experimental Study on the Effect of Internet and Face-to-Face Mobilization Efforts. *Political Communication*. 27(4), 406–431.
130. Howards, A. (2012). *Connecting with Communities: How Local Government is Using Social Media to Engage with Citizens*. Regional Australija Institute.
131. Hutchcroft, P. D. (2001). Centralization and Decentralization in Administration and Politics: Assessing Territorial Dimensionsof Authority and Power. *Governance: An International Journal of Policy and Administration*. 14(1), 23–53.

132. Iyengar, S. (1991). *Is Anyone Responsible? How Television Frames Political Issues*. Chicago IL: University of Chicago Press.
133. Jenkins, H. (2006). *Convergence Culture: Where Old and New Media Colide*. New York: New York University Press.
134. Jones, Q, Ravid, G, Rafaeli, S. (2004). Information overload and the message dynamics of online interaction spaces: a theoretical model and empirical exploration. *Information Systems Research*, 15(2), 194–210.
135. Junevičius, A. Ereminaitė, S. (2012). Austrijos ir Lietuvos savivaldos sistemos lyginamoji analizė. *Viešojo politika ir administravimas*. 3(11), 447–460.
136. Juraitė, K., Pinigienė, A. (2014). Kultūros komunikacijos transformacijos: nuo kultūros mediacijos iki mediatizacijos. *Meno istorija ir kritika*. 170–175.
137. Kalsnes, B., Larsson, A. O. Enli, G. (2017). The social media logic of political interaction: Exploring citizens' and politicians' relationship on Facebook and Twitter. *First Monday*. 22, 2–6.
138. Kaplan, A. M. Haenlein, M. (2010). Users of the World, unite! The Challenges and Opportunities of Social Media. *Business Horizons*. 53(1), 59–68.
139. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
140. Kaufman, B. E. (1989). *The Economics of Labor Markets and Labor Relations*. Chicago: Dryden Press.
141. Kavaliauskas, P. (1998). *Vietos Savivalda ir valstybės teritorinis valdymas: mistifikacija bei realijos. Modernios savivaldos sukūrimas ir raida Baltijos šalyse*. Šiauliai.
142. Kelleher, T. (2009). Conversational Voice, Communicated Commitment, and Public Relations Outcomes in Interactive Online Communication. *Journal of Communication*. 59, 172–188.
143. Kietzmann J. H. Silvestre B. S. McCarthy, I. P. Pitt L. (2012). Unpacking the Social Media Phenomenon: Towards a Research Agenda. *Journal of Public Affairs*. 12(2), 109–119.
144. Kirtiklis, K. (2015). Mediatizacijos teorijos statuso komunikacijos tyrimuose problema. *Informacijos mokslai*. 25–34.
145. Koenig, T. (2004). *Routinizing Frame Analysis through the Use of CAQDAS*. Biannual RC-33 Meeting. Amsterdam.
146. Кошевников, М. (2002). *Муниципальное право*. Москва.
147. Krupavičius, A., Lukošaitis, A. (Eds.). (2004). *Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
148. Europos Regionų komitetas. 2018 m. Europos regionų komiteto komunikacijos planas. Partnerystė siekiant Europos vietos lygmeniu.

149. Lagos, T. G. Coopman, T. M. Tomhave, J. (2014). "Parallel Poleis": Towards a Theoretical Framework of the Modern Public Sphere, Civic Engagement and the Structural Advantages of the Internet to Foster and Maintain Parallel Socio-political Institutions. *New Media & Society*. 16(3), 398–414.
150. Lambertz, K. H. (2017.10.07). Pirmasis pirmininko Karl-Heinz Lambertz metinis pranešimas „Europos Sąjungos padėtis: regionų ir miestų požiūris“. Prieiga per internetą: <https://cor.europa.eu/lt/news/Pages/state-of-the-union-the-view-of-regions-and-cities.aspx> [žiūrėta 2018.06.23].
151. Landow, G. P. (1997). *Hypertext 2.0: Hypertext: the Convergence of Contemporary Critical Theory and Technology*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
152. Langman, L. (2005). From Virtual Public Spheres to Global Justice: A Critical Theory of Interneted Social Movements. *Sociological Theory*. 23(1), 42–74.
153. LaRose, R. Connolly, R. Lee, H. Li, K. Hales, K. D. (2014). Connection Overload? A Cross Cultural Study of the Consequences of Social Media Connection. *Information Systems Management*. 31, 59–73.
154. Larsson, A. O. (2015). Comparing to prepare: Suggesting ways to study social media today — and tomorrow. *Social Media + Society*. 1(1).
155. Laurėnas, V. (2001). *Normalios politikos genezės atvejis*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
156. Laurėnas, V. (2014). Postdemokratija: demokratinė mažuma prieš absenteizmą ar demokratinės daugumos imperatyvas? *Sociologija. Mintis ir veiksmai*. 2(35), 194–235.
157. Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Lietuva – tarp dvidešimties pasaulio valstybių pagal e-dalyvavimo rodiklius. Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos. Prieiga per internetą: <http://ivpk.lrv.lt/lt/naujienos/lietuva-tarp-dvidesimties-pasaulio-valstybiu-pagal-e-dalyvavimo-rodiklius> [žiūrėta 2018.05.23].
158. Lietuvos Respublikos Konstitucija. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm> [žiūrėta 2018.05.29].
159. Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba. Prieiga per internetą: <https://www.esaugumas.lt/lt/socialiniu-tinklu-saugumas/rekomenduojami-facebook-privatumo-nustatymai/312> [žiūrėta 2018.05.29].
160. Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymas. 6 straipsnis. Prieiga per internetą: http://www.regitra.lt/uploads/documents/dokumentai/teise_gauti_info.pdf [2017.02.17]
161. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. (1994). Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.D0CD0966D67F/GDAmujojsL> [žiūrėta 2018.06.23].

162. Lietuvos Respublikos Vyriausybė. Lietuvos informacinės visuomenės plėtros 2014–2020 m. programa. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/dbd546f0b04011e39a619f61bf81ad0a> [žiūrėta 2014.03.12].

163. Lietuvos statistikos departamentas. Prieiga per internetą: <http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp> [žiūrėta 2016.08.18]

164. Lijphart, A. D. (1971). Comparative Politics and the Comparative Meth. *American Political Science Revie.* 65(3), 691.

165. Lippmann, W. (1925). *The Phantom Public*. Piscataway, NJ: Transaction Publishers.

166. Lister, M. Dovey, J. Giddings, S. Grant, I. Kelly, K. (2009). *New Media: A Critical Introduction*. Milton Park: Routledge.

167. Liubarskienė, Z. (2011). *Normatyvioji medicinos etika: bendrasis vadovėlis*. Kaunas: KMU leidykla.

168. Lovejoy, K. Saxton, G. D. (2012). Information, Community, and Action: How Nonprofit Organizations Use Social Media. *Journal of Computer-Mediated Communication.* 17, 337–353.

169. Macnamara, J. Sakinofsky, P. Beattie, J. (2012). E-electoral Engagement: How Governments Use Social Media to Engage Voters. *Australian Journal of Political Science.* 47 (4). 623–639.

170. Macintosh, A. (2004). *Characterizing E-participation in Policy-making*. Proceedings of 37th Hawaii International Conference on System Sciences. 1 – 10. IEEE.

171. Macintosh, A. (2006). eParticipation in policy-making: the research and the challenges, in: “Exploiting the Knowledge. Exploiting the Knowledge Economy: Issues, Applications. Case Studies.

172. Macintosh, A., Angus, W. (2008). Towards an Evaluation Framework for eParticipation. *Transforming Government: People, Process and Policy*, 2(1), 16–30.

173. Mahajan-Cusack, L. (2016). *The Impact of Social Media on Local Government Transparency and Citizen Engagement*. Newark. Doctoral dissertation: New Jersey.

174. Malina, A. (2003). E-Transforming Democracy in the UK: Considerations of Development and Suggestions for Empirical Research. *Communications: The European Journal of Communication Research.* 28(2), 135–155.

175. Manin, B. (2002). *Den Representative Demokratins Principer*. Stockholm: SNS Forlag.

176. Markus, M. L. (1990). Toward a „Critical mass“ Theory of Interactive Media. In Steinfeld, F. J. *Organization and communication technology*. 194–218. Newbury Park, CA: Sage.

177. Martin, S. Annette, B. (2000). Public Participation and Citizen-Centred Local Government: Lessons from the Best Value and Better Government for Older People Pilot Programs. *Public Money and Management*. 20(2), 47–53.
178. Mažeikis, G. (2016). Svarstymų demokratija prieš naują propagandą ir informacinius karus. *Agora: politinių komunikacijų studijos*. 7–29.
179. Mažylis, L. Rabinovič, L. (2008). Lietuvos teritorijos administracinė reforma: pirmojo etapo patirties įvertinimas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*. (48), 87–104.
180. McAfee, A. (2009). *Enterprise 2.0: New Collaborative Tools for Your Organization's Toughest Challenges*. Cambridge, MA: Harvard Business School Press.
181. McLuhan, M. (2007). *Medijų studijos: filosofija, komunikacija, menas*. Vilnius: Baltos lankos.
182. McNair, B. (2011). *An Introduction to Political Communication*. London & New York: Routledge.
183. Mergel, I. (2013). Social Media Adoption and Resulting Tactics in the U.S. Federal Government. *Government Information Quarterly*. 30(2), 123–130.
184. Meškys, K. (2010). *Kaip valdyti medijas*. Prodiuserinės veiklos pagrindai. Vilnius: RDI Grupė.
185. Metzger, M. J. (2009). The Study of Media Effects in the Era of Internet Communication. In Nabi, R. L. *The SAGE Handbook of Media Processes and Effects*. Los Angeles: Sage.
186. Michelkevičius, V. (2009). Įvadas į medijų studijas. In Michelkevičius, V. *Medijų kultūros balsai: teorijos ir praktikos*. 25–39. Vilnius: Mene.
187. Milio, S. (2007). Can administrative capacity explain differences in regional performances? Evidence from structural funds implementation in southern Italy. *Regional Studie*. 41(4).
188. Mill, J. S. (1995). *Apie laisvę*. Vilnius: Pradai.
189. Mitchell, W. J. (1999). *E-topia: Urban Life, Jim – But Not as We Know It*. Cambridge, MA: MIT Press.
190. Mookherjee, D. Bardhan, P. K. (2006). The Rise of Local Governments: An Overview. In Mookherjee, D. *Decentralization and Local Governance in Developing Countries: A Comparative Perspective*. 1–52. Cambridge, Massachusetts, London, England: The MIT Press.
191. Moravcsik, A. (2002). *In Defence of the "Democratic Dificit" Reassessing Legitimacy in the European Union*. *JCMS*, 603–624.
192. Morozov, E. (2011). *The Net Delusion: How Not to Liberate the World*. London: Allen Lane.

193. Myers, C. (2016). Disclosure in Online Promotions: the Effect of FTC Guidelines on Digital Public Relations and Advertising. In Zavattaro, S. M. *Social Media for Government: Theory and Practice*. 30–44. New York and London: Routledge: Taylor & Francis Group.
194. Munter, M. (1992). *Guide to Managerial Communication*. Prentice Hall Trade.
195. Naginevičienė, L. S. (2010). *Profesinė komunikacija*. Kaunas: Technologija.
196. Naisbitt, J. Aburdene, P. (1990). *Metatrends 2000. The New Directions for the 1990's*. New York: William Morrow & Co.
197. Negroponte, N. (1995). *Being Digital*. New York: Alfred A. Knopf.
198. Nevinskaitė, L. (2008). Viešosios sferos teorija ir jos taikymas žiniasklaidos tyrimuose. *Žurnalistikos tyrimai. Mokslo darbų žurnalas (Komunikacija ir informacija)*. 1, 173–187.
199. Nevinskaitė, L. (2011). *Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos*. Vilnius.
200. Newhagen, J. E. (2004). Interactivity, Dynamic Symbol Processing, and the Emergence of Content in Human Communication. *Information Society*. 20, 395–400.
201. Noam, E. (2010). Overcoming the Three Digital Divides. In: D. Thussu, ed. *International Communication: A Reader*. Abingdon: Routledge.
202. Norkus, Z. (2008). *Kokia demokratija koks kapitalizmas? Pokomunistinė transformacija Lietuvoje Lyginamosios istorijos sociologijos požiūriu*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla. Prieiga per internetą: https://www.fsf.vu.lt/users/zennor/download/Foto/Norkus_KokiaDemoKoksKapitalizmas.pdf [žiūrėta 2018.09.29].
203. Norris, P. (2003). Preaching to the Converted? Pluralism, Participation and Party Websites. *Party Politics*. 9, 21–45.
204. Nugaraitė, A. (2015). Antraštės poveikis ir įtaka medijų komunikacijoje. *Agora: politinių komunikacijų studijos*. Nr. 3.
205. *Oxford Dictionaries*. Prieiga per internetą: <https://www.oxforddictionaries.com/> [žiūrėta 2018. 06.23].
206. Paliulis, N. Pabedinskaitė, A. Šaulinskas, L. (2007). *Elektroninis verslas: raida ir modeliai*. Vilnius: Technika.
207. Papacharissi, Z. (2002). The Internet as a Public Sphere. *New Media & Society*. 4(1), 9–27.
208. Parvin, P. (2015). Is Deliberative Democracy Feasible? Political Disengagement and Trust in Liberal Democratic States. *The Monist*. 98, 407–423.

209. Pateman, C. (1970). *Participation and Democratic Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.
210. Pateman, C. (1985). *The Problem of Political Obligation: A Critique of Liberal Theory*. Cambridge: Polity Press.
211. Paul, C. (2011). *Strategic Communication: Orgins, Concepts, and Current Debates*. United States of America: Praeger.
212. *Pernelyg pasitikime socialiniais tinklais*. Prieiga per internetą: <https://www.vdu.lt/lt/pernelyg-pasitikime-socialiniais-tinklais/> [žiūrėta 2019.06.21].
213. Petrauskienė, R. Žilinskas, R. (2013). Informacinių technologijų įtaka politiniam dalyvavimui: interneto skverbties ir rinkėjų aktyvumo tendencijos Lietuvoje. *Viešoji politika ir administravimas*. 12(1), 50–64.
214. *Pilietinės galios indeksas*. Vilnius. Prieiga per internetą: <http://www.civitas.lt/research/pilietines-galios-indeksas/> [žiūrėta 2018.06.23].
215. Pilietinės visuomenės institutas. (2007). Atvira valdžia: valdžios institucijų prieinamumo didinimas. Prieiga per internetą: <http://www.civitas.lt/research/atvira-valdzia-valdzios-instituciju-prieinamumo-didinimas/> [žiūrėta 2018.06.23].
216. *Politikos mokslų enciklopedinis žodynas*. (2007). Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
217. *Professional Social Media Analytics*. *Quintly*. Prieiga per internet: <https://www.quintly.com/> [žiūrėta 2018.06.23].
218. Puodžiūnas, V. (2013). *Viešosios komunikacijos technologijos ir inovacijos*. Klaipėda: Viešoji įstaiga Socialinių mokslų kolegija.
219. Purser, K. (2012). *Using Social Media in Local Government*. Survey 2011 Survey Report. Australian Centre of Excellence for Local Government, University of Technology Sydney.
220. Putnam, R. (1993). The Prosperous Community: Social Capital and Public Life. *The American Prospect*. (13), 35–42.
221. Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone. The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
222. Rafaeli, S. (1988). Interactivity: From new media to communication. In Hawkins, J. M. R. P. *Advancing communication science: Merging mass and interpersonal process* (p. 110-135). Newbury Park: CA: Sage.
223. Rafaeli, S. Ariel, Y. (2007). Assessing interactivity in computer-mediated research. In Joinson, K. D. A. N. *The Oxford handbook of Internet psychology*. 71–89. Oxford: UK: Oxford University Press.

224. Rafaeli, S. Sudweeks, F. (1997). Networked interactivity. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 2(4).
225. Ramonaitė, A. (2015). Ainė Ramonaitė: Lietuvių pilietinis aktyvumas žemas, jie nėra iniciatyvūs. Lietuva. Prieiga per internetą: <http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/aine-ramonaite-lietuviu-pilietinis-aktyvumas-zemas-jie-nera-iniciatyvus-56-484666> [žiūrėta 2018.06.23].
226. Rauchfleisch, A. Kovic, M. (2016). The Internet and Generalized Functions of the Public Sphere: Transformative Potentials From a Comparative Perspective. *Social Media + Society*. 1–15.
227. Reuters Institute survey gives insight into why readers distrust the media. Prieiga per internetą: <https://ijnet.org/en/story/reuters-institute-survey-gives-insight-why-readers-distrust-media> [žiūrėta 2019.06.21].
228. Rheingold, H. (1993). *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*. Cambridge, MA: MIT Press.
229. Riekašius, R. (2011). *Politinis dalyvavimas: samprata ir tipologija*. Klaipėda: Klaipėdos universitetas.
230. Rogers, E. M. (1995). *Diffusion of innovations* (4th ed.). New York, NY: Free Press.
231. Ross, A. (2008). Why is „speaking the truth“ fearless? „danger“ and „truth“ in Foucault's discussion of parrhesia. *Parrhesia*. 62–75.
232. Rouban, L. (2003). Politicization of the Civil Service. In Peters, B. G. Pierre, J., (Eds.). *The Sage Handbook of Public Administration*. London: Sage.
233. Ruškus, J. Mažeikienė, N. Naujanienė, R. Motiečienė, R. Dvarionas, D. (2013). Įgalinimo samprata socialinių paslaugų kontekste. *Socialinis darbas. Patirtis ir metodai*. 12(2), 9–43.
234. Rust, R. T. Varki, S. (1996). Rising from the ashes of advertising. *Journal of Business Research*. 37, 173–181.
235. Santos, B. D. (2002). *Toward A New Legal Common Sence: Low, Globalization, and Emancipation*. UK: Butterworths LexisNexis.
236. Sassen, S. (2006). *Territory, Authority, Rights: From Medieval to Global Assemblages*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
237. Saward, M. (2003). *Democracy (key concepts)*. UK: Polity.
238. Schillemans, T. 2012. *Mediatization of Public Services*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
239. Schradie, J. (2015). Silicon Valley Ideology and class inequality; a virtual poll tax on digital politics. In Coleman, S. *Handbook of Digital Politics*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

240. Schudson, M. (1992). Was there Ever a Public Sphere? In Calhoun, C. Habermas and the Public Sphere. 143–163. Cambridge, Massachusetts, and London, England: MIT Press.
241. Schumpeter, J. A. (1942/1975). *Capitalism, Socialism and Democracy*. New York: HarperPerennial.
242. Seidman, S. (1989). *Jurgen Habermas on Society and Politics: a Reader*. Boston: Beacon Press.
243. Šerpetis, K. (2006). Užsienio politika ir pilietinė diplomatija. In Šiliauskas, S. Pilietinė visuomenė: politikos įpilietinimo projekcijos. 92–104. Klaipėda: Klaipėdos universitetas.
244. Shannon, C. Weaver, W. (1949). *The Mathematical Theory of Communication*. Urbana: University of Illinois Press.
245. Shark, A. (2015). *Technology and public management*. New York, NY: Routledge.
246. Sherman, B. (2011). Your Mayor, Your „Friend“: Public Officials, Social Networking, and the Unmapped New Public Square. *Pace Law Review*. 31(1), 95–154.
247. Shi, W. (2017). *Social Media and Stakeholders' Relationship in Nonprofit Organizations*. Doctoral disertation: Florida: University of Central Florida.
248. Silverstone, R. (2010). *Media and Morality on the Rise of the Mediapolis*. Cambridge: Polity Press.
249. *Statista – The Statistics Portal*. Prieiga per internetą: <http://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/> [žiūrėta 2018.06.23].
250. Stewart, D. W. Pavlou, P. A. (2002). From consumer response to active consumer: Measuring the effectiveness of interactive media. *Journal of the Academy of Marketing Science*. 30, 376–396.
251. Strömbäck, J. Aelst Van, P. (2013). Why Political Parties Adapt to the Media: Exploring the Fourth Dimension of Mediatization. *International Communication Gazette*. 75, 58–341.
252. Strömbäck, J. Esser, F. (2014). Mediatization of Politics: Towards a Theoretical Framework. In Strömbäck, J. Mediatization of Politics: Understanding the Transformation of Western Democracies. 3–28. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
253. Strömbäck, J. (2005). In search of a Standard: four models of democracy and their normative implications for journalism. *Journalism Studies*. 331–345.
254. Strömbäck, J. (2008). Four Phases of Mediatization: An Analysis of the Mediatization of Politics. *The International Journal of Press/Politics*. 13(3), 228–246.
255. Suchman, L. (1994). *Do categories have politics? The language/action perspective reconsidered*. Computer Supported Cooperative Work.

256. Sundar, S. S. (2004). Theorizing interactivity's effects. *The Information Society*. 20, 387–391.
257. Sunstein, C. (2000). *Echo Chambers: Bush v. Gore, Impeachment, and Beyond*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
258. Sunstein, C. R. (2007). *Republic.com 2.0*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
259. Tănăsescu, G. (2014). Habermas' Normative Model of Public Sphere in the Current Debate of the European Public Sphere. *South East European Journal of Political Science (SEEJPS)*. 2(4), 137–156.
260. Telešienė, A. LIDA Lietuvos HSM duomenų archyvas. Įvadinis kursas į kompiuterizuotą kokybinių duomenų analizę. Prieiga per internetą: [http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.htmlcourse file=nvivo III 3 2 2.html](http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/NVivo/nvivo.htmlcourse%20file=nvivo%20III%202.html) [žiūrėta 2017.06.20].
261. Thill, J. V Bovee, C. L. (2002). *Excellence in Business Communication*. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.
262. Thorbjørnsrud, K. Figenschou, T. U. Ihlen, Ø. (2014). Mediatization in public bureaucracies: A typology. *The European Journal of Communication Research*. 39(1), 3–22.
263. Thorbjørnsrud, K. (2014). Mediatization of Public Bureaucracies: Administrative versus Political Loyalty. *Scandinavian Political Studies*. 38(2).
264. Thoveron, G. (1999). *Le troisieme age du quatrieme pouvoir. Ou va la presse?* Bruxelles: Quartier Libre.
265. Tidikis, R. (2003). *Socialinių mokslų tyrimo metodologija*. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas.
266. TNS LT: Lietuviai plečia naudojamų socialinių tinklų ratą. Prieiga per internetą: <http://www.tns.lt/lt/news/tns-lt-lietuviai-plecia-naudojamu-socialiniu-tinklų-rata/> [žiūrėta 2018.03.23].
267. Tocqueville, A. (1996). *Apie demokratiją Amerikoje*. Vilnius: Amžius.
268. Tuomi, I. (1999). Data is more than knowledge: Implications of the reversed knowledge hierarchy for knowledge management and organizational memory. *Journal of Management Information Systems*. 16, 107–121.
269. United States Federal Web Managers Council. Prieiga per internetą: www.howto.gov/social-media/social-media-types [žiūrėta 2018.04.23].
270. Urban, A. Bodoky, T. (2013). The Impact of Facebook on News Consumption. In Friedrichsen, M. B. In *Handbook of Social Media Management: Media Business and Innovation*. 805–817. Springer Berlin Heidelberg.
271. Urbušaitytė, J. Veikutis, R. (2010). Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos. Apie informacines ir ryšių technologijas savivaldybėje paprastai.

Prieiga per internetą: http://www.lsa.lt/failai/itprojektas/IT_atmintine_SAD.pdf [žiūrėta 2016.05.12].

272. Valenzuela, S. Park, N. Kee, K. F. (2009). Is there social capital in a social network site? Facebook use and college students' life satisfaction, trust and participation. *Journal of Computer-Mediated Communication*. 14, 875–901.

273. Van den Bulte, C. Lilien, G. L. (2001). *Two-Stage Partial Observability Models of Innovation Adoption*. The Pennsylvania State University.

274. Verba, S. Nie, N. H. (1972). *Participation in America. Political Democracy and Social Equality*. New York: Harper & Row, Publishers.

275. Verba, S. Nie, N. H. Kim, J. (1978). *Participation and Political Equality: a Seven-nation Comparison*. Cambridge; New York: Cambridge University Press.

276. Verba, S. Schlozman, K. L. Brady, H. E. (1995). *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.

277. Villa, D. R. (1992). Postmodernism and the Public Sphere. *The American Political Science Review*. 86(3), 712–721.

278. Waldron–Moore, P. (1999). Easter Europe at the Crossroads of Democratic Transition: Evaluating Support for Democratic Institutions, Satisfaction with Democratic Government, and Consolidation of Democratic Regimes. 32 (1. *Comparative Political Studies*. 32(1), 32–62.

279. Wallace, W. (1995). Democracy or Technocracy? European Integration and the Problem of Popular Consent. *West European Politics*. 19(3), 57–137.

280. Ward, I. (2007). Mapping the Australian PR-State. In Young, S. *Government Communication in Australia* (p. 3-18). Cambridge: Cambridge University Press.

281. Wasserman, S. Faust, K. (1994). *Social Network Analysis: Methods and Applications*. Cambridge: Cambridge University Press.

282. Webster, F. (2002). *Informacinės visuomenės teorijos*. Kaunas: Poligrafija ir informatika.

283. Wu, G. (1999). *Perceived Interactivity and Attitude Toward Website*. Albuquerque, NM.

284. Žydzūnaitė, V. (2007). *Tyrimo dizainas: struktūra ir strategijos: mokomoji knyga*. Kaunas: Technologija.

285. Žiliukaitė, R. (2004). Socialinis kapitalas ir internetas. *Sociologija. Mintis ir veiksmai*. 1, 104–114.

286. Žiliukaitė, R. (2010). Pilietinių veiklų rizikos ir motyvacija dalyvauti pilietinėse veiklose šiandieninėje Lietuvos visuomenėje. *Sociologija. Mintis ir veiksmai*. 2(27), 116–130.

287. 2007–2013 m. Ekonomikos augimo veiksmų programa. Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/teises_aktai/Atnaujinta_EAVP_2014_06_02.pdf [žiūrėta 2018.01.12].

288. 2015–2016 metų visuomenės informavimo demokratinės kultūros plėtros gairės (2018-01-19 Nr. V3-6. Vilnius).

SL344. 2019-10-07, 23,5 leidyb. apsk. I. Tiražas 16 egz. Užsakymas 221.
Išleido Kauno technologijos universitetas, K. Donelaičio g. 73, 44249 Kaunas
Spausdino leidyklos „Technologija“ spaustuvė, Studentų g. 54, 51424 Kaunas